

URZĄD STATYSTYCZNY
W KIELCACH

WARUNKI ŻYCIA LUDNOŚCI

w województwie świętokrzyskim
w latach 2013 - 2016

Kielce, listopad 2017

Zespół redakcyjny:

Przewodniczący

Agnieszka Piotrowska-Piątek

Redaktor główny

Beata Bielewicz-Kosińska

Członkowie

Teresa Wójcik, Agata Prokopowicz,
Anna Rudnicka, Ewa Tomczyk,
Małgorzata Sobieraj, Olga Szymocha,
Anna Drecka, Mateusz Orzechowski

Sekretarz

Bożena Molus

Opracowanie publikacji

Świętokrzyski Ośrodek Badań Regionalnych:
Olga Szymocha

Grafika

Ireneusz Rusak

Projekt okładki

Aneta Łyżwa

ISSN 1644-3772

Publikacja dostępna w Internecie

<http://kielce.stat.gov.pl/>

Przy publikowaniu danych US prosimy o podanie źródła

Przedmowa

Przekazuję Państwu kolejną edycję opracowania analityczno-tabelarycznego charakteryzującego warunki życia ludności województwa świętokrzyskiego w latach 2013-2016.

Wydawnictwo to ma na celu przybliżenie Czytelnikowi jak najpełniejszych informacji na temat zagadnień demograficznych i sytuacji bytowej społeczności naszego regionu. Stanowi kompendium wiedzy w zakresie problematyki: ludnościowej, warunków mieszkaniowych, dochodów i wydatków ludności, szeroko pojętej aktywności ekonomicznej, edukacji, kultury, ochrony zdrowia i pomocy społecznej, bezpieczeństwa publicznego oraz ochrony środowiska. Bieżąca edycja została wzbogacona o wyniki badania spójności społecznej, które umożliwiło diagnozę różnych aspektów jakości życia.

Publikacja zawiera część analityczną wzbogaconą wykresami i tabelami oraz aneks tabelaryczny. Całość poprzedzona została uwagami ogólnymi i metodycznymi, w których przedstawiono podstawowe pojęcia i definicje stosowane w opracowaniu.

Podstawowym źródłem danych wykorzystanych w publikacji są: badanie budżetów gospodarstw domowych, badanie aktywności ekonomicznej ludności, bilanse ludnościowe dla okresów międzypisowych oraz inne badania cykliczne prowadzone przez GUS.

Oddając do rąk Państwa niniejsze wydawnictwo zwracam się z prośbą o opinie, wnioski i uwagi, które byłyby pomocne przy opracowywaniu kolejnych jego edycji.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Kielcach
dr Agnieszka Piotrowska-Piątek

Kielce, listopad 2017 r.

Preface

I present You next edition of analytical-tabular elaboration characterising living conditions of the population in Świętokrzyskie voivodship in years 2013-2016.

This publication aims at providing the Reader the very best information concerning demographic issues and vital questions of the society of our region. It constitutes the compendium of knowledge in the scope of problems relating to demography, living conditions, income and expenditures of population, widely understood economic activity, education, culture, health care and social assistance, public safety and environmental protection. The current edition was enhanced with results of Social Cohesion Survey in order to allow a diagnosis of many aspects of the quality of life.

Publication consists analytical part enriched by charts and tables as well as tabular appendix. The whole is preceded by general and methodological notes in which the basic concepts and definitions applied in elaboration were presented.

The main source of data used in publication are: survey of households budgets, labour force survey, population balances for periods between censuses as well as other cyclic surveys conducted by CSO.

Presenting You this publication I ask You for opinions and suggestions which would be helpful in preparing the following editions.

Director of
Statistical Office in Kielce
Agnieszka Piotrowska-Piątek, PhD

Kielce, November 2017

SPIS TREŚCI

	Str.
Przedmowa	3
Uwagi ogólne	14
Uwagi metodyczne	16
Uwagi analityczne	27
1. Warunki demograficzne	27
1.1 Ludność – stan i struktura	27
1.2 Ruch naturalny	29
1.3 Ruch wędrowniczy	32
2. Rynek pracy	34
2.1 Pracujący	34
2.2 Przeciętne zatrudnienie	36
2.3 Bezrobocie rejestrowane	38
2.4 Aktywność ekonomiczna ludności	41
2.5 Popyt na pracę	42
2.6 Warunki pracy	44
3. Zamożność mieszkańców	47
3.1 Wynagrodzenia i świadczenia społeczne	47
3.2 Budżety gospodarstw domowych	49
3.3 Zagrożenie ubóstwem	52
3.4 Ceny i sprzedaż dóbr konsumpcyjnych	53
4. Infrastruktura techniczna	54
4.1 Infrastruktura komunalna	54
4.2 Infrastruktura drogowa	58
4.3 Warunki mieszkaniowe	59
5. Infrastruktura społeczna	62
5.1 Środowisko naturalne	62
5.2 Bezpieczeństwo publiczne	65
5.3 Ochrona zdrowia i opieka społeczna	66
5.4 Orzecznictwo o niepełnosprawności	71
5.5 Edukacja i wychowanie	72
5.6 Kultura, turystyka i sport	75
6. Aktywność gospodarcza	79
6.1 Produkt krajowy brutto	79
6.2 Podmioty gospodarki narodowej	79
6.3 Kondycja finansowa przedsiębiorstw	81
7. Jakość życia – podsumowanie wyników Badania Spójności Społecznej 2015	82
Aneks tabelaryczny	87

SPIS TABLIC**Tablice w komentarzu analitycznym**

Tabl.		Str.
1	Podstawowe dane o ludności	27
2	Mediana wieku ludności według płci.....	28
3	Ludność według ekonomicznych grup wieku	28
4	Ruch naturalny ludności	30
5	Płodność kobiet	31
6	Współczynniki reprodukcji ludności	31
7	Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały	32
8	Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według kierunków	33
9	Pracujący w gospodarce narodowej.....	34
10	Pracujący według powiatów	35
11	Bezrobocie rejestrowane	38
12	Bezrobocie rejestrowane według powiatów w 2016 r.....	39
13	Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej (przeciętne roczne).....	41
14	Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według województw (przeciętne roczne).....	42
15	Zbiorowość objęta badaniem oraz zatrudnieni w warunkach zagrożenia	44
16	Zatrudnieni w warunkach zagrożenia według grup i nasilenia zagrożeń.....	45
17	Likwidacja lub ograniczenie zagrożeń	46
18	Wypadki przy pracy oraz osoby poszkodowane.....	47
19	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto według sektorów	48
20	Przeciętna liczba emerytów i rencistów	49
21	Przeciętne świadczenia emerytalno-rentowe brutto wypłacone przez zakład ubezpieczeń społecznych oraz kasę rolniczego ubezpieczenia społecznego.....	49
22	Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych	50
23	Przeciętne miesięczne wydatki w gospodarstwie domowym na jedną osobę.....	51
24	Gospodarstwa domowe wyposażone w niektóre przedmioty trwałego użytkowania	51
25	Wskaźniki zagrożenia ubóstwem gospodarstwach domowych	52
26	Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych	53
27	Cechy infrastruktury drogowej	58
28	Zasoby mieszkaniowe	60
29	Stopień wyposażenia mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne.....	60
30	Ścieki przemysłowe i komunalne oprowadzone do wód lub do ziemi	62
31	Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia	63
32	Bezpieczeństwo publiczne	65
33	Pracownicy medyczni	66
34	Ambulatoryjna opieka zdrowotna	66

Tabl.		Str.
35	Lecznictwo uzdrowiskowe	67
36	Instytucjonalna piecza zastępcza	68
37	Placówki wsparcia dziennego.....	68
38	Rodzinna piecza zastępcza	69
39	Pomoc społeczna	69
40	Obiekty sportowe w 2014 r.	78
	Aneks tabelaryczny	87
1	Ludność według płci i wieku	88
2	Ludność według płci, powiatów i gmin.....	89
3	Ludność – według ekonomicznych grup wieku	92
4	Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym według powiatów	93
5	Ludność w wieku mobilnym i niemobilnym według płci i powiatów	94
6	Ruch naturalny i wędrowski ludności.....	95
7	Ruch naturalny według powiatów	96
8	Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały według ekonomicznych grup wieku	97
9	Migracje ludności według powiatów	98
10	Prognoza – ludność według ekonomicznych grup wieku	99
11	Prognoza – ruch naturalny i wędrowski ludności.....	100
12	Pracujący w gospodarce narodowej.....	101
13	Pracujący według rodzajów działalności i powiatów.....	102
14	Przeciętne zatrudnienie	104
15	Przeciętne zatrudnienie według powiatów.....	104
16	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej	105
17	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto według sekcji.....	106
18	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto według powiatów	106
19	Zakłady pracy chronionej.....	107
20	Zakłady aktywności zawodowej.....	107
21	Bezrobotni zarejestrowani	108
22	Bezrobotni niepełnosprawni zarejestrowani	109
23	Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej (przeciętne roczne).....	110
24	Zatrudnieni w warunkach zagrożenia według sekcji PKD	111
25	Zatrudnieni w warunkach zagrożenia według powiatów.....	112
26	Poszkodowani w wypadkach przy pracy i traktowanych na równi z wypadkami przy pracy według sekcji PKD.....	113
27	Poszkodowani w wypadkach przy pracy i traktowanych na równi z wypadkami przy pracy według powiatów	113

Tabl.		Str.
28	Ceny detaliczne wybranych towarów i usług	114
29	Cechy infrastruktury komunalnej	115
30	Zasoby mieszkaniowe według powiatów	116
31	Mieszkania oddane do użytkowania według powiatów	116
32	Mieszkania oddane do użytkowania	117
33	Odpady komunalne i nieczystości ciekłe	118
34	Oczyszczalnie ścieków	118
35	Emisja i redukcja przemysłowych zanieczyszczeń powietrza	119
36	Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej według kierunków inwestowania	119
37	Wybrane dane z zakresu opieki zdrowotnej według powiatów	120
38	Przystosowanie placówek opieki zdrowotnej do potrzeb osób niepełnosprawnych	121
39	Wybrane dane z zakresu pomocy społecznej według powiatów	122
40	Orzecznictwo o niepełnosprawności	123
41	Edukacja według szczebli kształcenia	125
42	Uczniowie korzystający z zajęć dydaktyczno-wyrównawczych i specjalistycznych (bez szkół specjalnych)	126
43	Oddziały dla uczniów niepełnosprawnych w szkołach dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych) posiadających orzeczenie publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej o potrzebie kształcenia specjalnego oraz uczniowie indywidualnie nauczani (w tym uczniowie niepełnosprawni)	126
44	Wychowanie przedszkolne	127
45	Dzieci objęte wychowaniem i kształceniem specjalnym w placówkach wychowania przedszkolnego	127
46	Biblioteki publiczne (z filiami)	128
47	Muzea	128
48	Teatry, instytucje muzyczne, przedsiębiorstwa estradowe	128
49	Kina stałe	129
50	Instytucje kultury, kluby, świetlice	129
51	Wybrane informacje o działalności instytucji kultury, klubów i świetlic	129
52	Turystyczne obiekty noclegowe	130
53	Turystyczne obiekty noclegowe według powiatów	131
54	Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według form prawnych i powiatów	132
55	Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według sekcji PKD i powiatów	133
56	Finanse przedsiębiorstw według powiatów	134
57	Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów	135
58	Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów	136

	Str.
SPIS WYKRESÓW I MAP	
Ludność według płci i wieku w 2016 r.	28
Obciążenie demograficzne	28
Ruch naturalny	29
Przyrost naturalny.....	29
Migracje wewnętrzne i zagraniczne na pobyt stały	29
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały	29
Dynamika pracujących w gospodarce narodowej według sekcji PKD w 2016 r.....	36
Pracujący w gospodarce narodowej według sekcji PKD w 2016 r.	36
Pracujący w gospodarce narodowej (na 1000 ludności)	37
Przeciętne zatrudnienie (na 1000 ludności)	37
Pracujący w gospodarce narodowej według sekcji i powiatów w 2016 r.	37
Zatrudnieni w warunkach zagrożenia według sekcji PKD	46
Zatrudnieni w warunkach zagrożenia na 1000 zatrudnionych w zakładach objętych badaniem.....	46
Poszkodowani w wypadkach przy pracy i traktowanych na równi z wypadkami przy pracy	46
Bezrobocie rejestrowane	47
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	47
Sieć rozdzielcza na 100 km ²	58
Odsetek ludności korzystającej z instalacji.....	58
Odsetek mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne w 2016 r.....	58
Drogi publiczne o nawierzchni twardej (na 100 km ²).....	59
Drogi powiatowe i gminne o nawierzchni twardej (na 100 km ²)	59
Zasoby mieszkaniowe (na 1000 ludności).....	59
Budżety gospodarstw domowych	66
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny gospodarstw domowych na 1 osobę	66
Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych	66
Bezpieczeństwo publiczne	66
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2016 r.	67
Ochrona zdrowia	67
Podmioty gospodarki narodowej	80
Finanse przedsiębiorstw.....	80
Nadwyżka / deficyt budżetów jednostek samorządu terytorialnego	81
Dynamika wydatków budżetów jednostek samorządu terytorialnego według wybranych działów 2016 r.	81
Struktura wydatków budżetów jednostek samorządu terytorialnego według wybranych działów.....	81

CONTENTS

	Page
Preface	3
General notes	14
Methodological notes	16
Analytical notes	27
1. Demographic conditions	27
1.1 Population – state and structure.....	27
1.2 Vital statistics.....	29
1.3 Migration.....	32
2. Labour market	34
2.1 Employed persons.....	34
2.2 Average paid employment.....	36
2.3 Registered unemployment.....	38
2.4 Economic activity of the population.....	41
2.5 Demand for labour.....	42
2.6 Working conditions.....	44
3. Wealth of residents	47
3.1 Average gross wages and salaries as well as social security benefits.....	47
3.2 Household budgets.....	49
3.3 At-risk of poverty.....	52
3.4 Prices and sale of consumer goods.....	53
4. Technical infrastructure	54
4.1 Municipal infrastructure.....	54
4.2 Public roads.....	58
4.3 Housing conditions.....	59
5. Social infrastructure	62
5.1 Natural environment.....	62
5.2 Public safety.....	65
5.3 Health care and social welfare.....	66
5.4 Case law about disability.....	71
5.5 Education.....	72
5.6 Culture, tourism and sport.....	75
6. Economic activity	79
6.1 Gross domestic product.....	79
6.2 Entities of the national economy.....	79
6.3 Economic situation of enterprises.....	81
7. Quality of life – summary of Social Cohesion Survey 2015	82
Tabular appendix	87

LIST OF TABLES**Tables in analytical notes**

Tabl.		Page
1	Major data on population	27
2	Median by sex	28
3	Population by economic age groups	28
4	Vital statistics	30
5	Female fertility	31
6	Reproduction rates	31
7	Internal and international migration of population for permanent residence.....	32
8	Internal migration of population for permanent residence by direction	33
9	Employed persons in the national economy	34
10	Employed persons by powiats	35
11	Registered unemployment.....	38
12	Registered unemployment by powiats in 2016.....	39
13	Economic activity of the population aged 15 and more (annual averages)	41
14	Economic activity of the population aged 15 and more by voivodships (annual averages)	42
15	The population covered by the survey and persons working in hazardous conditions.....	44
16	Persons working in hazardous conditions by groups of threats and intensity of dangers	45
17	Elimination or limitation of threats.....	46
18	Accidents at work and persons injured.....	47
19	Average monthly gross wages and salaries by sectors.....	48
20	Average number of retirees and pensioners	49
21	Gross retirement and other pension benefits paid by the Social Insurance Institution and Agricultural Social Insurance Fund.....	49
22	Average monthly per capita available income of households.....	50
23	Average monthly per capita expenditures of households.....	51
24	Households equipped with selected durable goods	51
25	At-risk of poverty rates in households	52
26	Price indices of consumer goods and services	53
27	Characteristics of road infrastructure.....	58
28	Dwelling stocks.....	60
29	Dwellings fitted with municipal instalations rate.....	60
30	Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground	62
31	Industrial and municipal wastewater requiring treatment	63
32	Public safety	65
33	Medical personnel	66
34	Out-patient health care	66

Tabl.	Page
35 Health resort treatment.....	67
36 Institutional foster care	68
37 Day-support centres	68
38 Family foster care	69
39 Social welfare	69
40 Sports facilities in 2014.....	78
Tabular appendix	87
1 Population by sex and age	
2 Population by sex, powiats and gminas	88
3 Population by economic age groups	89
4 Working and non-working age population by powiats	92
5 Population by age groups of mobility and non-mobility, by sex and powiats.....	93
6 Vital statistics and migration of population	94
7 Vital statistics by powiats.....	95
8 Internal and international migration of population for permanent residence by economic age groups.....	96
9 Migration of population by powiats	97
10 Population projection by economic age groups.....	98
11 Population projection – vital statistics and migration.....	99
12 Employed persons in the national economy	100
13 Employed persons by kind of activity and powiats	101
14 Average paid employment.....	102
15 Average paid employment by powiats.....	104
16 Average monthly gross wages and salaries in the national economy	104
17 Average monthly gross wages and salaries by sections	105
18 Average monthly gross wages and salaries by powiats	106
19 Sheltered workshops	106
20 Entities of work activity	107
21 Unemployed persons.....	107
22 Unemployed disabled persons	108
23 Economic activity of the population aged 15 and more (annual averages)	109
24 Persons working in hazardous conditions by NACE Rev. 2 sections.....	110
25 Persons working in hazardous conditions by powiats	111
26 Persons injured in accidents at work and equivalent to accidents at work by NACE Rev. 2 sections	112
27 Persons injured in accidents at work and equivalent to accidents at work by powiats.....	113

Tabl.	Page
28 Retail prices of selected consumer goods and services.....	114
29 Characteristics of municipal infrastructurej.....	115
30 Dwelling stocks by powiats.....	116
31 Dwellings completed by powiats.....	116
32 Dwellings completed.....	117
33 Municipal waste and wastewater.....	118
34 Wastewater treatment plants.....	118
35 Emission and reduction of industrial air pollutants from.....	119
36 Outlays on fixed assets in environmental protection and water management by financing directions.....	119
37 Major data on health care by powiats.....	120
38 Adaptation of units performing health care activities to needs of disabled persons.....	121
39 Major data on social welfare by powiats.....	122
40 Case law about disability.....	123
41 Education by levels.....	125
42 Pupils attending didactic-compensatory and specialist classes in primary schools.....	126
43 Sections for disabled pupils in schools for children and youth (excluding special schools) having a certificate from public psychological-pedagogical counselling, on a need for special education, as well as individually instructed pupils (including disabled).....	126
44 Pre-primary education.....	127
45 Children with special educational needs in pre-primery establishments.....	127
46 Public libraries (with branches).....	128
47 Museums.....	128
48 Theatres, music institutions, entertainment enterprises.....	128
49 Fixed cinemas.....	129
50 Culture institutions, clubs, community centres.....	129
51 Major data on activity of culture institutions, clubs, community centres.....	129
52 Tourist accommodation establishments.....	130
53 Tourist accommodation establishments by powiats.....	131
54 Entities of national economy in the REGON register by legal form.....	132
55 Entities of national economy in the REGON register by NACE Rev. 2.....	133
56 Finances of enterprises by powiats.....	134
57 Revenue expenditures of local government units by divisions.....	135
58 Expenditures of local government units by divisions.....	136

	Page
LIST OF CHARTS AND MAPS	
Population by sex and age in 2016	28
Demographic burden	28
Vital statistics	29
Natural increase	29
Internal and international migration of population for permanent residence	29
Net internal and international migration of population for permanent residence	29
Dynamics of number of employed persons in the national economy by NACE Rev. 2 sections in 2016.....	36
Employed persons in the national economy by NACE Rev. 2 sections and powiats in 2016	36
Employed persons in the national economy (per 1000 population).....	37
Average paid employment (per 1000 population).....	37
Employed persons in the national economy by NACE Rev. 2 sections and powiats in 2016	37
Persons working in hazardous conditions by NACE Rev. 2 sections.....	46
Persons working in hazardous conditions per 1000 employees of total surveyed population.....	46
Persons injured in accidents at work and equivalent to accidents at work.....	46
Registered unemployment.....	47
Average monthly gross wages and salaries	47
Distribution network per 100 km ²	58
Population using municipal instalations rate.....	58
Dwellings fitted with municipal instalations in 2016 rate.....	58
Public roads on hard surface (per 100 km ²)	59
District and communal roads on hard surfacej (per 100 km ²).....	59
Dwelling stocks (per 1000 population).....	59
Household budgets.....	66
Average monthly per capita available income of households.....	66
Subjective evaluation of material situation of households	66
Public safety	66
Area of special nature value under legal protection in 2016.....	67
Health care	67
Entities of the national economy.....	80
Finances of enterprises	80
Financial result of expenditures of local government units.....	81
Dynamics of expenditures of local government units by selected divisions in 2016	81
Structure of expenditures of local government units by selected divisions	81

UWAGI OGÓLNE

1. Dane prezentuje się w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007**, opracowanej na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczych we Wspólnocie Europejskiej - Statistical Classification of Economic Activities in the European community - NACE Rev. 2. PKD 2007 wprowadzona z dniem 1 I 2008 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 XII 2007 r. (Dz. U. Nr 251, poz. 1885), która zastąpiła Polską Klasyfikację Działalności – PKD 2004.

W ramach PKD 2007 wyodrębniono „**Przemysł**” jako dodatkowe grupowanie, który obejmuje sekcje: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

W kategorii „**Pozostałe usługi**” ujęte są sekcje: „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna”, „Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca”, „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”, „Edukacja”, „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna”, „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją”, „Pozostała działalność usługowa” oraz „Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby”.

2. Prezentowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - dotyczą **całej gospodarki narodowej**.
3. Dane zamieszczone w publikacji podano w podziale według **sektorów własności**:
  - **sektor publiczny** - grupujący własność państwową (Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych), własność jednostek samorządu terytorialnego oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora publicznego,
  - **sektor prywatny** - grupujący własność prywatną krajową (osób fizycznych i pozostałych jednostek prywatnych), własność za-graniczną (osób zagranicznych) oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora prywatnego i brakiem przewagi sektorowej w kapitale (mieniu) podmiotu.
4. Dane według sekcji PKD oraz w podziale administracyjnym opracowano - jeśli nie zaznaczono inaczej - tzw. metodą przedsiębiorstw.

Metoda przedsiębiorstw (podmiotowa) oznacza przyjmowanie całych podmiotów gospodarki narodowej za podstawę grupowania wszystkich danych charakteryzujących ich działalność według poszczególnych poziomów klasyfikacyjnych i podziałów terytorialnych.
5. **Liczby względne (wskaźniki, odsetki)** obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.
6. **Przy przeliczaniu na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.)** danych według stanu w końcu roku (np. liczba lekarzy) przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 XII, a przy przeliczaniu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku (np. ruch naturalny ludności, produkcja, spożycie) - według stanu w dniu 30 VI.
7. Dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - nie obejmują jednostek budżetowych resortu obrony narodowej i resortu spraw wewnętrznych i administracji.
8. Niektóre dane liczbowe zostały podane na podstawie danych nieostatecznych i mogą ulec zmianie w kolejnych publikacjach Urzędu Statystycznego.
9. Rozszerzone wyjaśnienia dotyczące poszczególnych dziedzin statystyki Czytelnik znajdzie w publikacjach tematycznych oraz w serii „Zeszyty metodyczne i klasyfikacje”.
10. W publikacji zastosowano skróty nazw niektórych poziomów klasyfikacyjnych; zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podaje się poniżej:

POLSKA KLASYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI - PKD 2007

skrót	sekcje	pełna nazwa
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę		Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja		Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Handel; naprawa pojazdów samochodowych		Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
Zakwaterowanie i gastronomia		Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
Obsługa rynku nieruchomości		Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Administrowanie i działalność wspierająca		Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

WAŻNIEJSZE SKRÓTY

tys.	= tysiąc	kWh	= kilowatogodzina
mln	= milion	TJ	= teradżul
zł	= złoty	t	= tona
szt.	= sztuka	r.	= rok
wol.	= wolumin	cd.	= ciąg dalszy
km	= kilometr	dok.	= dokończenie
m ²	= metr kwadratowy	tabl.	= tablica
km ²	= kilometr kwadratowy	Dz. U.	= Dziennik Ustaw
m ³	= metr sześcienny		
dam ³	= dekametr sześcienny		
hm ³	= hektometr sześcienny		

ZNAKI UMOWNE

kreska „-”	-	oznacza, że zjawisko nie wystąpiło.
znak „x”	-	oznacza, że wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe.
znak „Δ”	-	oznacza, że nazwa została skrócona w stosunku do obowiązującej klasyfikacji.
Znak „#”		oznacza, że dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej.

Uwaga: Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą różnić się od podanych wielkości ogółem. Liczby te są poprawne pod względem merytorycznym.

UWAGI METODYCZNE

1. Dane demograficzne opracowano na podstawie:

a) bilansów stanu i struktury ludności na terenie gminy.

Bilanse ludności sporządzane są dla okresów międzyspisywanych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego, przy uwzględnieniu:

- zmian w danym okresie spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgonu) i migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania na pobyt stały z innych gmin i z zagranicy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych,
- różnicy między liczbą osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące) na terenie gminy a liczbą osób czasowo nieobecnych (zameldowania i wymeldowania na pobyt czasowy z/do innych gmin);

b) rejestrów Ministerstwa Cyfryzacji – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych (od 2006 r. źródłem tych danych jest rejestr PESEL – Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności);

c) sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego – o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;

d) sprawozdawczości sądów – o prawomocnie orzeczonych rozwodach i separacjach.

2. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18–64 lata, dla kobiet – 18–59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność w wieku mobilnym, tj. w wieku 18-44 lata i niemobilnym, tj. mężczyźni – 45-64 lata, kobiety – 45-59 lat. Przez ludność w wieku nieprodukcyjnym rozumie się ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. do 17 lat oraz w wieku poprodukcyjnym, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

3. Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności faktycznie zamieszkałej według stanu w dniu 30 VI.

4. Przez niemowlęta rozumie się dzieci w wieku poniżej 1 roku.

5. Przyrost naturalny ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.

Przyrost rzeczywisty ludności stanowi sumę przyrostu naturalnego i salda migracji.

6. Przez migracje wewnętrzne rozumie się zmiany miejsca stałego (lub czasowego) pobytu, polegające na przekroczeniu granicy administracyjnej gminy w celu osiedlenia się na stałe (lub pobyt czasowy) oraz przemeldowanie z pobytu czasowego na pobyt stały w danej miejscowości, jeżeli poprzednie miejsce pobytu stałego znajdowało się w innej gminie. W przypadku gminy miejsko-wiejskiej migracją jest również zmiana miejsca zamieszkania między terenami miejskimi i wiejskimi.

Migracje zagraniczne ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą kraju zamieszkania.

Dane o **migracjach** ludności opracowano na podstawie informacji o zameldowaniach na pobyt stały.

Przez użyte w tablicach określenie „**napływ**” rozumie się nowe zameldowania na pobyt stały, przez „**odpływ**” — wymeldowania z pobytu stałego (tj. zameldowania w innej jednostce na pobyt stały). Saldo migracji jest to różnica między napływem i odpływem ludności.

7. Dane o pracujących dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód; obejmują:

a) osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór lub stosunek służbowy),

b) pracodawców i pracujących na własny rachunek, a mianowicie:

- właścicieli, współwłaścicieli i dzierżawców gospodarstw indywidualnych w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin) - od 2010 r. do pracujących w gospodarstwach indywidualnych zaliczono wszystkich pracujących w tych gospodarstwach niezależnie od powierzchni użytków rolnych oraz przeznaczenia produkcji rolniczej (razem z produkującymi wyłącznie lub głównie na własne potrzeby);
- właścicieli i współwłaścicieli (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin; z wyłączeniem wspólników spółek, którzy nie pracują w spółce) podmiotów prowadzących działalność gospodarczą poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie,

- inne osoby pracujące na własny rachunek, np. osoby wykonujące wolne zawody;
  - c) osoby wykonujące pracę nakładczą;
  - d) agentów (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin oraz osobami zatrudnionymi przez agentów);
  - e) członków spółdzielni produkcji rolniczej (rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni powstałych na ich bazie oraz spółdzielni kółek rolniczych);
  - f) duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.
8. Dane dotyczące **pracujących** według stanu w dniu 31 XII podano bez przeliczenia niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych, przy przyjęciu zasady jednorazowego ujmowania tych osób **w głównym miejscu pracy**.
9. Dane dotyczące **przeciętnego zatrudnienia** ujmują wyłącznie zatrudnionych na podstawie stosunku pracy. Informacje dotyczą pracowników pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.
10. **Przeciętne miesięczne wynagrodzenia (nominalne)** przypadające na 1 zatrudnionego obliczono przyjmując:
- wynagrodzenia osobowe, bez wynagrodzeń osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, a także osób zatrudnionych za granicą,
  - wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach,
  - dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej,
  - honoraria wypłacone niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, np. dziennikarzom, realizatorom filmów, programów radiowych i telewizyjnych.
- Dane o przeciętnych miesięcznych wynagrodzeniach brutto przypadających na 1 zatrudnionego obejmują zaliczki na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych oraz składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i chorobowe) płacone przez ubezpieczonego pracownika, wprowadzone z dniem 1 I 1999 r. zgodnie z ustawą z dnia 13 X 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887, z późniejszymi zmianami).
11. Dane o **bezrobotnych zarejestrowanych** obejmują osoby, które zgodnie z ustawą z dnia 20 IV 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obowiązującą od 1 VI 2004 r. (jednolity tekst Dz. U. 2015, poz. 149, z późniejszymi zmianami), określone są jako bezrobotne.
12. Pod pojęciem **bezrobotnego** należy rozumieć osobę, która ukończyła 18 lat i nie osiągnęła wieku emerytalnego, jest osobą niezatrudnioną i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź jeśli jest osobą niepełnosprawną – zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nieuczącą się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych (lub przystępującą do egzaminu eksternistycznego z zakresu tej szkoły) lub szkół wyższych w systemie studiów niestacjonarnych, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, z dodatkowymi wyłączeniami dotyczącymi źródeł dochodów, zapisanymi w ustawie.
13. **Stopę bezrobocia rejestrowanego** obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.
14. **Mieszkanie** jest to lokal składający się z jednej lub kilku izb i pomieszczeń pomocniczych (przedpokój, łazienka, garderoba, spiżarnia i inne), do którego prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni, bądź bezpośrednio z ulicy, podwórza lub ogrodu.
15. **Izba** jest to pomieszczenie w mieszkaniu oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami, o powierzchni co najmniej 4 m², z bezpośrednim oświetleniem dziennym, tj. oknem lub oszklonymi drzwiami w ścianie zewnętrznej budynku; za izbę uważa się zarówno pokoje jak i kuchnie spełniające powyższe kryteria. Nie uznaje się za izbę - bez względu na wielkość powierzchni i sposób oświetlenia - przedpokoi, łazienki, spiżarni, werandy itp.
16. **Powierzchnia użytkowa** jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania służących mieszkalnym i gospodarczym potrzebom mieszkańców. Do powierzchni użytkowej mieszkania nie zalicza się powierzchni: balkonów, loggi, antresoli, pralni, strychów, piwnic, garaży itp.

17. Informacje o **zasobach mieszkaniowych, powierzchni użytkowej mieszkań** oraz **izbach oddanych do użytkowania** dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych i rozbudowanych oraz uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych.
18. Informacje o efektach obejmują:
- **budownictwo spółdzielcze** – realizowane przez spółdzielnie mieszkaniowe, z przeznaczeniem dla osób będących członkami spółdzielni;
  - **budownictwo komunalne (gminne)** – realizowane w całości z budżetu gminy; głównie o charakterze socjalnym lub interwencyjnym;
  - **budownictwo zakładowe** – realizowane przez zakłady pracy sektora publicznego i prywatnego, z przeznaczeniem na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych pracowników tych zakładów;
  - **budownictwo przeznaczone na sprzedaż lub wynajem** – dotyczy mieszkań oddanych do użytku przez różnych inwestorów w celu osiągnięcia zysku.
  - **budownictwo społeczne czynszowe** – realizowane przez towarzystwa budownictwa społecznego (działające na zasadzie non profit), z wykorzystaniem kredytu z Krajowego Funduszu Mieszkaniowego;
  - **budownictwo indywidualne** – realizowane przez osoby fizyczne (prowadzące i nie prowadzące działalności gospodarczej), kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora lub na sprzedaż i wynajem;
19. Informacje o **urządzeniach komunalnych** dotyczą urządzeń **czynnych** i prezentowane są według lokalizacji obiektów.
20. Informacje o sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej obejmują sieć obsługującą gospodarstwa domowe i innych użytkowników.
- Informacje o **długości sieci wodociągowej i gazowej** dotyczą sieci rozdzielczej (bez połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i innych obiektów).
- Dane o **długości sieci kanalizacyjnej**, oprócz przewodów ulicznych uwzględniają kolektory, tj. przewody odbierające ścieki z sieci ulicznej; nie uwzględniają natomiast kanałów przeznaczonych wyłącznie do odprowadzania wód opadowych.
- Przez **połączenia wodociągowe, kanalizacyjne i gazowe** prowadzące do budynków mieszkalnych (łącznie z budynkami zbiorowego zamieszkania, jak np.: hotele pracownicze, domy studenckie i internaty, domy opieki społecznej) rozumie się odgałęzienia łączące poszczególne budynki z siecią rozdzielczą lub w przypadku kanalizacji – z siecią ogólnospławną.
21. Dane o **korzystających z wodociągu i kanalizacji** obejmują ludność zamieszkałą w budynkach mieszkalnych dołączonych do określonej sieci. Dane o **korzystających z gazu** dotyczą ludności w mieszkaniach wyposażonych w instalację gazu z sieci. Dane o ludności korzystającej z wodociągu, kanalizacji i gazu obejmują również ludność w budynkach zbiorowego zamieszkania. Dane o **liczbie odbiorców gazu** podano łącznie z odbiorcami z gazomierzy zbiorczych. Dane o **zużyciu gazu** odnoszą się do wszystkich gospodarstw domowych.
22. Dane o **liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej** obejmują gospodarstwa domowe, których głównym źródłem utrzymania jest dochód z użytkowanego gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie.
- Dane o **zużyciu energii elektrycznej i gazu z sieci** w gospodarstwach domowych (w tym również zużycie w gospodarstwach domowych prowadzących drobną działalność usługową) ustalono w oparciu o zaliczkowy system opłat.
23. Informacje z zakresu **ciepłownictwa** obejmują budynki mieszkalne oraz urzędy i instytucje ogrzewane centralnie za pośrednictwem sieci przesyłowej rozumianej jako układ instalacji połączonych i współpracujących ze sobą, służące do przesyłania i dystrybucji czynnika grzejącego do odbiorcy zgodnie z ustawą z dnia 10 IV 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. Nr 54, poz. 348) z późniejszymi zmianami.
- Dane dotyczą budynków i lokali ogrzewanych przy pomocy urządzeń jednostek gospodarki komunalnej i mieszkaniowej oraz spółdzielni mieszkaniowych i zakładów pracy, niezależnie od źródeł wytwarzania energii cieplnej (własnych lub obcych).
24. **Drogi publiczne** ze względu na funkcje w sieci drogowej dzielą się według przepisów ustawy z dnia 21 III 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2013 r. poz. 260, z późn. zm.) na następujące kategorie: krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne.

Do **dróg powiatowych** zalicza się drogi inne niż podano wcześniej, stanowiące połączenia miast

będących siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą.

Do **dróg gminnych** zalicza się drogi o znaczeniu lokalnym niezaliczone do innych kategorii, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom, z wyłączeniem dróg wewnętrznych.

25. Prezentowane dane dotyczące **bezpieczeństwa publicznego** dotyczą:

- przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych, na podstawie systemu statystyki kryminalnej Komendy Głównej Policji prowadzonego w porozumieniu z Ministerstwem Sprawiedliwości,
- orzeczeń sądów powszechnych, na podstawie statystyki Ministerstwa Sprawiedliwości.

26. **Przestępstwo stwierdzone** jest to zdarzenie, co do którego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono, że jest przestępstwem. Przestępstwo – zgodnie z Kodeksem karnym z 1997 r. obowiązującym od 1 IX 1998 r. (ustawa z dnia 6 VI 1997 r., Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późniejszymi zmianami) – jest to zbrodnia lub występki skarbowe, jest to przestępstwo skarbowe.

27. **Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw** jest to stosunek liczby przestępstw wykrytych w danym roku (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.

Informacje o przestępstwach stwierdzonych i wskaźnikach wykrywalności sprawców przestępstw pochodzą z policyjnych systemów informacyjnych.

U w a g a. Do 2012 r. prezentowane dane zawierały informacje o przestępstwach stwierdzonych przez Policję, jak również stwierdzonych w śledztwach własnych prowadzonych w prokuraturach. Od 2013 r. dane dotyczą spraw prowadzonych przez Policję lub powierzonych przez prokuratora w całości do prowadzenia przez Policję.

28. Dane o **wypadkach drogowych** obejmują zdarzenia mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku których nastąpiła śmierć lub uszkodzenie ciała osób.

Za **śmiertelną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę zmarłą (w wyniku doznanych obrażeń) na miejscu wypadku lub w ciągu 30 dni.

Za **ranną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę, która doznała obrażeń ciała i otrzymała pomoc lekarską

29. Dane o **pracownikach medycznych** ochrony zdrowia obejmują osoby pracujące w wymiarze pełnego etatu, w wymiarze godzin przekraczającym pełny etat oraz w niepełnym wymiarze godzin w stosunku do czasu pracy określonego obowiązującymi przepisami dla danego rodzaju pracy w głównym miejscu pracy. Osoby te niezależnie od wymiaru czasu pracy są liczone raz, w przypadku, jeśli ta praca ma dla nich charakter podstawowy, łącznie z osobami odbywającymi staż.

Lekarzy, lekarzy dentyków, pielęgniarki, położne oraz farmaceutów wykazano łącznie z osobami odbywającymi staż podyplomowy.

30. Dane o **zakładach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej** obejmują przychodnie, ośrodki zdrowia i poradnie (samodzielne). Udzielone porady podaje się w zakresie ww. zakładów. Porad z zakresu ambulatoryjnej opieki zdrowotnej udzielają również praktyki lekarzy i lekarzy dentyków, realizujące świadczenia zdrowotne finansowane ze środków publicznych (umowy z NFZ).

31. **Porady udzielone przez lekarzy i lekarzy dentyków** w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej podaje się łącznie z badaniami profilaktycznymi, z poradami lekarskimi udzielonymi w izbach przyjęć szpitali ogólnych, a także z poradami udzielonymi przez lekarzy i lekarzy dentyków prowadzących praktykę lekarską oraz z orzeczeniami wojskowych komisji lekarskich.

32. Informacje o **szpitalach** obejmują placówki medyczne, które do 2011 r. były traktowane jako filie; oznacza to, że filie te nie są wykazane jako odrębne zakłady.

Dane o **łóżkach w szpitalach** i zakładach stacjonarnej opieki zdrowotnej dotyczą łóżek znajdujących się stale w salach dla chorych (z pełnym wyposażeniem), zajętych przez chorych lub przygotowanych na ich przyjęcie.

Od 2008 r. dane o **łóżkach w szpitalach ogólnych** obejmują miejsca (łóżka i inkubatory) dla noworodków na oddziałach neonatologicznych. Nie wlicza się tu miejsc na oddziałach dziennego pobytu.

33. Dane o aptekach nie obejmują aptek działających w strukturze i na potrzeby szpitali.

34. Zgodnie z ustawą z dnia 4 II 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. 2011 Nr 45 poz. 235 z późniejszymi zmianami) opieka może być organizowana w formie żłobka, oraz od 2011 r. - klubu

dziecięcego, sprawowana przez dziennego opiekuna oraz nianię. Przed wejściem w życie ww. ustawy żłobki działały na podstawie ustawy z dnia 30 VIII 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej.

35. Dane dotyczące wspierania rodziny oraz pieczy zastępczej prezentowane są zgodnie z ustawą z dnia 9 VI 2011 r. o wspieraniu rodziny oraz systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149 poz. 887) z późniejszymi zmianami.

36. Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

- 1) **placówek opiekuńczo-wychowawczych**, która jest prowadzona jako placówka typu:
  - a) **interwencyjnego** – zapewnia doraźną opiekę nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności placówka jest obowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia mu opieki,
  - b) **rodzinnego** – wychowuje dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się; umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu; współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny,
  - c) **socjalizacyjnego** – zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne; realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku; umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny; zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych; obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi, zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych,
  - d) **specjalistyczno-terapeutycznego** – sprawuje opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności: legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności; wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii; wymagającym wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych. Placówka, zapewnia zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym także odpowiednią rehabilitację i zajęcia rewalidacyjne;
- 2) **regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych** - umieszczane są w niej dzieci, które ze względu na stan zdrowia wymagają specjalistycznej opieki i rehabilitacji i nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej. W tym samym czasie można w niej umieścić nie więcej niż 30 dzieci;
- 3) **interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych** - umieszcza się w nim dzieci do ukończenia pierwszego roku życia, które wymagają specjalistycznej opieki i w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. W ośrodku, w tym samym czasie, można umieścić nie więcej niż 20 dzieci.

37. Placówka wsparcia dziennego wspiera funkcje opiekuńcze i wychowawcze rodziny. Może być prowadzona w formie:

- 1) **opiekuńczej**, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych, zapewnia dziecku opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań,
- 2) **specjalistycznej** - organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne; realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię,
- 3) **pracy podwórkowej** – realizowanej przez wychowawcę, polegającej na działaniach animacyjnych i socjoterapeutycznych,
- 4) **w połączonych formach.**

38. Rodzinna piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Zapewnia pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, przygotowanie dziecka do samodzielnego i odpowiedzialnego życia, zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

39. Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- 1) **rodziny zastępcze:**
  - a) spokrewnione,

- b) niezawodowe, umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem licznego rodzeństwa),
  - c) zawodowe – umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem licznego rodzeństwa); w tym:
    - zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego - przyjmuje dziecko na podstawie orzeczenia sądu w przypadku gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną, na wniosek rodziców, dziecka lub innej osoby w przypadku, o którym mowa w art. 12a ustawy z dnia 29 VII 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493) z późniejszymi zmianami,
    - zawodowe specjalistyczne - umieszcza się w nich w szczególności: dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, dzieci na podstawie ustawy z dnia 26 X 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (jednolity tekst Dz. U. 2014 Nr 383, z późniejszymi zmianami), małoletnie matki z dziećmi,
    - zawodowe niespokrewnione z dzieckiem, wielodzietne (funkcjonuje nie dłużej niż przez okres 3 lat od dnia wejścia w życie ustawy, tj. do 31 XII 2014 r.).
  - a) **rodzinny dom dziecka** - w tym samym czasie, może w nim przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci (z wyjątkiem licznego rodzeństwa).
- 40. Dane o domach i zakładach pomocy społecznej** dotyczą placówek, dla których organami założycielskimi i podmiotami prowadzącymi są: jednostki samorządu terytorialnego, stowarzyszenia, organizacje społeczne, kościoły i związki wyznaniowe, fundacje, osoby fizyczne i prawne.
- Rodzaje domów i zakładów pomocy społecznej prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r. (Dz. U. Nr 64, poz. 593).
- 41. Świadczenia pomocy społecznej** dzieli się na pieniężne (zasilek stały, zasilek okresowy, zasilek celowy) i niepieniężne (pomoc rzeczowa, poradnictwo specjalistyczne, schronienie, posiłek, ubranie, pobyt i usługi w domu pomocy społecznej). Rodzaje świadczeń pomocy społecznej oraz i tryb ich udzielania reguluje ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r. (Dz.U. 2004 nr 64 poz. 593 z późniejszymi zmianami).
- 42. Świadczeniami rodzinnymi** są:
- a) zasiłek rodzinny;
  - b) dodatki do zasiłku rodzinnego;
  - c) świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy, świadczenie pielęgnacyjne;
  - d) zapomogi związane z urodzeniem się dziecka.
- Głównymi kryteriami uprawniającymi do świadczeń rodzinnych są: posiadanie dziecka na utrzymaniu oraz przeciętny miesięczny dochód, w przeliczeniu na osobę w rodzinie. Niezależnie od dochodu przyznawane są: zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne.
- 43. Zasiłek rodzinny** – ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka i przysługuje: rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka, opiekunowi faktycznemu dziecka, osobie uczącej się do ukończenia 24 roku życia. Zasiłek przysługuje na dziecko do ukończenia 18 lat. Jeżeli dziecko nie kontynuuje nauki, to z dniem osiągnięcia 18 lat, rodzic traci prawo do zasiłku rodzinnego na to dziecko. Stosowane w ustawie o świadczeniach rodzinnych określenie „do ukończenia 18 lat” odpowiada – w sporządzanym przez GUS bilansie ludności – grupie wieku do lat 17 włącznie. Przyznanie prawa do zasiłku rodzinnego uzależnione jest m.in. od spełnienia kryterium dochodowego. Osobie uprawnionej do zasiłku rodzinnego przysługują dodatki (można pobierać jednocześnie kilka dodatków) z następujących tytułów:
- a) urodzenia dziecka (świadczenie jednorazowe);
  - b) opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego;
  - c) samotnego wychowywania dziecka;
  - d) wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej;
  - e) kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego;
  - f) rozpoczęcia roku szkolnego;
  - g) podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania.

44. **Świadczenia opiekuńcze** – świadczenie pielęgnacyjne, zasiłek pielęgnacyjny i specjalny zasiłek opiekuńczy.
45. **Świadczenie pielęgnacyjne** – przysługuje osobom, na których zgodnie z Kodeksem rodzinnym i opiekuńczym ciąży obowiązek alimentacyjny (rodzice dziecka, krewni w linii prostej, rodzeństwo, rodzina zastępcza spokrewniona z dzieckiem), a także opiekunowi faktycznemu dziecka (osoba, która opiekując się dzieckiem wystąpiła do sądu o przysposobienie tego dziecka), jeżeli rezygnują lub nie podejmują pracy zawodowej, by zajmować się osobą niepełnosprawną wymagającą szczególnej opieki.
46. **Zasiłek pielęgnacyjny** – przeznaczony jest dla niepełnosprawnych dzieci i niepełnosprawnych osób dorosłych oraz dla osób, które ukończyły 75 lat. Do zasiłku pielęgnacyjnego nie mają prawa osoby, które nabyły uprawnienie do dodatku pielęgnacyjnego wypłacanego przy emeryturze lub rencie z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Przyznawany jest nie na okres zasiłkowy, lecz na okres ważności orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności.
47. **Specjalny zasiłek opiekuńczy** – przyznawany jest osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2012 r. poz. 788 z późn.zm.) ciąży obowiązek alimentacyjny oraz małżonkom, jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.
48. Informacje zawarte w publikacji prezentowane są według stanu organizacyjnego ustroju szkolnego regulowanego przez przepisy ustawy z dnia 7 IX 1991 o systemie oświaty (tekst jednolity Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.) oraz zasad wdrażania nowego systemu edukacji, które reguluje ustawa z dnia 8 I 1999 r. – Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego (Dz. U. z 1999 Nr 12, poz. 96 z późn. zm.). Przedstawione dane pochodzą z systemu informacji oświatowej funkcjonującego na mocy ustawy z dnia 15 IV 2011 r. (Dz. U. z 2011 r. Nr 139, poz. 814 z późn. zm.).
49. System szkolnictwa wyższego regulowany jest przepisami ustawy z dnia 27 VII 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365 z późn. zm.).
50. W wyniku wdrożenia reformy systemu oświaty (po wprowadzeniu sześciolletniej szkoły podstawowej i trzyletniego gimnazjum) w drugim jej etapie od roku szkolnego 2002/2003 zaczęły funkcjonować szkoły ponadgimnazjalne: dwu- i trzyletnie zasadnicze szkoły zawodowe, trzyletnie licea ogólnokształcące, trzyletnie licea profilowane i czteroletnie technika oraz od roku szkolnego 2004/2005 szkoły dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych (tj. dwuletnie uzupełniające licea ogólnokształcące i trzyletnie technika uzupełniające) i trzyletnie szkoły specjalne przysposabiające do pracy. Do szkół ponadgimnazjalnych zalicza się również szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe oraz szkoły policealne.
51. W roku szkolnym 2012/2013, w efekcie zmian do ustawy o systemie oświaty, zakończono nabór do klas pierwszych, a w latach następnych do kolejnych klas dotychczasowych liceów profilowanych (dla młodzieży oraz dorosłych), uzupełniających liceów ogólnokształcących (dla młodzieży oraz dla dorosłych), techników uzupełniających dla młodzieży, a także zasadniczych szkół zawodowych i techników dla dorosłych. Od roku szkolnego 2013/2014 wygaszane są też technika uzupełniające dla dorosłych. Szkoły te są likwidowane lub przekształcane w licea ogólnokształcące dla dorosłych. Od roku szkolnego 2012/2013 organy prowadzące zasadnicze szkoły zawodowe o okresie nauczania krótszym niż trzy lata powinny przekształcić je w szkoły trzyletnie.
52. Od roku szkolnego 2004/2005 wprowadzono obowiązek odbycia rocznego przygotowania przedszkolnego w placówkach wychowania przedszkolnego przez dzieci w wieku 6 lat, a od roku szkolnego 2011/2012 w wieku 5 lat. Od roku szkolnego 2009/2010 dzieci 6-letnie na wniosek rodziców mogły rozpocząć naukę w I klasie szkoły podstawowej. Od roku szkolnego 2014/2015 obowiązek szkolny został nałożony na 6-letnie dzieci urodzone pomiędzy styczniem a czerwcem 2008 r., od roku szkolnego 2015/2016 na wszystkie dzieci 6-letnie.
53. Placówki wychowania przedszkolnego obejmują: oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, przedszkola (łącznie ze specjalnymi) oraz od roku szkolnego 2008/2009 – zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne.
54. Prezentowane dane dotyczą: wychowania przedszkolnego, szkół dla dzieci i młodzieży, szkół policealnych, wyższych oraz szkół dla dorosłych.
55. Dane obejmują szkoły i placówki prowadzone przez jednostki administracji centralnej (rządowej), jednostki samorządu terytorialnego (gminy, powiaty i województwa) oraz inne osoby prawne i fizyczne.

56. Szkoły i placówki mogą być publiczne, niepubliczne oraz (z wyjątkiem szkół wyższych) niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych. Szkoła niepubliczna może uzyskać uprawnienia szkoły publicznej, jeżeli realizuje minimum programowe oraz stosuje zasady klasyfikowania i promowania uczniów ustalone przez Ministra Edukacji Narodowej, umożliwiające uzyskanie świadectw lub dyplomów państwowych. Jednostki administracji centralnej (rządowej) i jednostki samorządu terytorialnego mogą prowadzić tylko szkoły publiczne. Szkoły podstawowe i gimnazja mogą być tylko publiczne lub niepubliczne o uprawnieniach szkoły publicznej. Szkoły wyższe mogą być publiczne i niepubliczne; uczelnie niepubliczne tworzone są na podstawie zezwolenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.
57. **Szkolnictwo dla dzieci i młodzieży** obejmuje:
- 1) szkoły podstawowe, w tym szkoły sportowe i mistrzostwa sportowego, szkoły artystyczne niedające uprawnień zawodowych realizujące jednocześnie program szkoły podstawowej;
  - 2) gimnazja, w tym szkoły sportowe i mistrzostwa sportowego;
  - 3) zasadnicze szkoły zawodowe;
  - 4) licea ogólnokształcące, w tym szkoły sportowe i mistrzostwa sportowego;
  - 5) technika;
  - 6) ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe;
  - 7) szkoły specjalne przysposabiające do pracy.
58. **Szkoły policealne** - kształcące w formie dziennej, wieczorowej lub zaocznej, które obejmują:
- 1) szkoły policealne (1-, 2- lub 3-letnie);
  - 2) nauczycielskie kolegia języków obcych (3-letnie) oraz kolegia nauczycielskie (3-letnie), w których absolwentom nie nadaje się tytułu licencjata;
  - 3) kolegia pracowników służb społecznych (3-letnie) – od roku szkolnego 2005/2006.
59. **Szkoły wyższe** realizują kształcenie w formie studiów stacjonarnych (dziennych) i niestacjonarnych (wieczorowych, zaocznych, eksternistycznych). Informacje z zakresu szkół wyższych:
- 1) podano łącznie z nauczycielskimi kolegiami języków obcych, w których absolwenci otrzymują tytuł licencjata;
  - 2) obejmują cudzoziemców studiujących w Polsce;
  - 3) nie obejmują Polaków studiujących za granicą.
60. **Szkoły dla dorosłych** - kształcące w formie stacjonarnej, zaocznej i na odległość - obejmują:
- 1) szkoły podstawowe dla dorosłych;
  - 2) gimnazja dla dorosłych;
  - 3) zasadnicze szkoły zawodowe dla dorosłych – w roku szkolnym 2015/2016 zakończyły działalność; wykazani są wyłącznie absolwenci;
  - 4) licea ogólnokształcące dla dorosłych
  - 5) licea profilowane dla dorosłych – w roku szkolnym 2015/2016 zakończyły działalność; wykazani są wyłącznie absolwenci;
  - 6) technika dla dorosłych – stopniowo likwidowane; od roku szkolnego 2012/2013 brak naboru do klas pierwszych;
  - 7) technika uzupełniająca dla dorosłych na podbudowie programowej zasadniczej szkoły zawodowej – stopniowo likwidowane; od roku szkolnego 2013/2014 brak naboru do klas pierwszych.
61. **Szkoły specjalne** organizowane są dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym dla młodzieży niepełnosprawnej. Kształcenie może być realizowane w systemie szkolnym lub w formie indywidualnej. Kształcenie specjalne odbywa się w szkołach ogólnodostępnych (w których tworzone są oddziały specjalne lub klasy integracyjne, ogólnodostępne), w funkcjonujących samodzielnie szkołach specjalnych oraz w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, innych placówkach oświatowo-wychowawczych lub w placówkach wykonujących działalność leczniczą (łącznie z zakładami lecznictwa uzdrowiskowego).
62. Prezentowane informacje, z wyjątkiem danych o szkołach wyższych, opracowano na podstawie systemu informacji oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.
63. Dane dotyczące:
- 1) wychowania przedszkolnego oraz szkół (poza szkołami wyższymi) podaje się według stanu na początku roku szkolnego; dane o absolwentach - na koniec poprzedniego roku szkolnego;

- 2) szkół wyższych — prezentuje się według stanu w dniu 30 XI; dane o absolwentach dotyczą liczby wydanych dyplomów ukończenia studiów wyższych. Absolwenci wykazani są z poprzedniego roku szkolnego.
64. Studenci zamiejscowych jednostek organizacyjnych zostali wykazani w miejscu siedziby tych jednostek zamiejscowych.
65. Absolwenci eksterni występują wyłącznie w szkołach policealnych dla dorosłych.
66. Dane, poza szkołami wyższymi i dla dorosłych, prezentuje się, jeśli nie zaznaczono inaczej, łącznie ze szkołami specjalnymi.
67. Do **księgozbioru** bibliotek publicznych zaliczono książki i broszury oraz gazety i czasopisma.
68. Za **czytelnika** (użytkownik aktywnie wypożyczający) uważa się osobę, która w ciągu roku sprawozdawczego została zarejestrowana w bibliotece i wypożyczyła na zewnątrz co najmniej jedną pozycję w ciągu roku.
69. **Muzea** to instytucje kultury, które gromadzą, rejestrują, konserwują i przechowują oraz udostępniają publiczności w formie wystaw dobra i wytwory kultury w zakresie sztuki, wiedzy, techniki i przyrody oraz prowadzą działalność naukową, oświatową i popularyzatorską (m.in. poprzez prowadzenie działalności wydawniczej).
70. W muzeach jako **muzealia** wykazano rzeczy ruchome i nieruchomości wpisane do inwentarza muzealiów.
71. Informacje dotyczące **galerii sztuki** obejmują jednostki, których podstawowym rodzajem działalności jest wystawiennictwo.
72. Informacje o **teatrach i instytucjach muzycznych** dotyczą profesjonalnych jednostek artystycznych i rozrywkowych prowadzących regularną działalność sceniczną.
- Jednostki pogrupowano wyodrębniając:
- a) działalność **teatrów dramatycznych i lalkowych**,
  - b) działalność **teatrów muzycznych**, obejmującą działalność sceniczną oper, operetek, musicali i baletów (przedstawienia baletowe i musicalowe podano łącznie z operetkowymi),
  - c) działalność koncertową **filharmonii, orkiestr i chórów**.
  - d) działalność **rozrywkową estradową**
73. Informacje o **kinach** dotyczą działalności kin ogólnie dostępnych, tj. powołanych do publicznego udostępniania filmów w formie projekcji na seansach filmowych, bez względu na rodzaj stosowanego nośnika filmu (taśma światłoczuła, taśma magnetyczna eksploatowana w technice wideo, nośnik cyfrowy). Wśród kin stałych wyróżnia się minipleksy – posiadające od 3 do 7 sal i multipleksy – posiadające 8 sal i więcej.
74. Dane o organizacjach kultury fizycznej obejmują wybrane organizacje o ogólnokrajowym zasięgu działania i dotyczą głównie rekreacji ruchowej.
75. Informacje dotyczące klubów sportowych podaje się łącznie z uczniowskimi i wyznaniowymi klubami sportowymi.
76. Począwszy od 2002 r. informacje o uczniowskich klubach sportowych UKS i wyznaniowych klubach sportowych oraz klubach sportowych opracowywane są na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co dwa lata.
77. Dane dotyczące **ścieżek rowerowych** obejmują ścieżki rowerowe służące głównie do celów komunikacyjnych, a nie turystycznych, tzw. szlaków rowerowych (np. położonych w lesie) czyli: samodzielnych dróg dla rowerów (położonych w pasie drogi), dróg wydzielonych z jezdni, dróg wydzielonych z chodnika, dróg zawartych w ciągach pieszo-rowerowych.
78. **Termin turystyka** - zgodnie z definicją Światowej Organizacji Turystyki – obejmuje czynności osób podróżujących w celach innych niż podjęcie pracy zarobkowej, tj. głównie w celach wypoczynkowych, służbowych, religijnych itp. i pozostających poza swoim codziennym środowiskiem nie dłużej niż 1 rok.
79. W publikacji zastosowano następującą klasyfikację obiektów noclegowych turystyki:
- a) **hotel** – to obiekt hotelarski zlokalizowany głównie w zabudowie miejskiej dysponujący co najmniej 10 pokojami, w tym większość miejsc w pokojach jedno- i dwuosobowych, świadczący szeroki zakres usług związanych z pobytem klientów;
  - b) **motel** – to obiekt hotelarski zlokalizowany przy trasach komunikacji drogowej, który poza usługami hotelarskimi przystosowany jest również do świadczenia usług motoryzacyjnych i

dysponuje parkingiem. Motel musi posiadać co najmniej 10 pokoi, w tym większość miejsc w pokojach jedno- i dwuosobowych;

- c) **pensjonat** – to obiekt hotelarski, który świadczy usługi hotelarskie łącznie z całodziennym pożywieniem i dysponuje co najmniej 7 pokojami.

Hotele, motele i pensjonaty muszą posiadać stałe urządzenie grzewcze i przynajmniej jedną placówkę gastronomiczną. W zależności od ich wyposażenia i zakresu świadczonych usług wyróżnia się pięć kategorii: najwyższa - 5 gwiazdek, najniższa – 1 gwiazdka.

Do **pozostałych obiektów** zaliczono obiekty: domy wycieczkowe, schroniska młodzieżowe, ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe, zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych, kwatery agroturystyczne oraz inne obiekty wykorzystane dla turystyki.

80. Baza noclegowa turystyki dotyczy obiektów noclegowych posiadających 10 lub więcej miejsc noclegowych. Od 2012 r. badaniem objęto pokoje gościnne i kwatery agroturystyczne.

81. Dane o miejscach noclegowych wykazano według stanu w dniu 31 VII; dotyczą miejsc całorocznych i sezonowych. W informacjach nie uwzględnia się miejsc w obiektach przejściowo nieczynnych z powodu przebudowy, remontu itp.

82. Finanse publiczne obejmują procesy związane z gromadzeniem środków publicznych oraz ich rozdysponowaniem.

Podstawę prawną określającą te procesy od 1 I 2010 r. stanowi ustawa z dnia 27 VIII 2009 r. o finansach publicznych (tekst jednolity Dz. U. 2013 poz. 885, z późniejszymi zmianami) i przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz. U. 2009 Nr 157, poz. 1241, z późniejszymi zmianami). W przypadku gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego podstawę prawną stanowi również:

- ustawa z dnia 8 III 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. 2015 poz. 1515, z późniejszymi zmianami),
- ustawa z dnia 5 VI 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. 2015 poz. 1445, z późniejszymi zmianami),
- ustawa z dnia 5 VI 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jednolity Dz. U. 2015 poz. 1392, z późniejszymi zmianami),
- ustawa z dnia 13 XI 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tekst jednolity Dz. U. 2015 poz. 513, z późniejszymi zmianami),
- rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 16 I 2014 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. 2014 poz. 119),
- rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 2 III 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (tekst jednolity Dz. U. 2014 poz. 1053).

83. Na dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego składają się:

1) dochody własne, tj.:

- a) dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych i osób fizycznych,
- b) wpływu z podatków oraz opłat ustalanych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, w tym podatek od nieruchomości, podatek rolny, leśny, podatek od środków transportu, podatek od czynności cywilnoprawnych, opłata skarbową, opłata eksploatacyjna, opłata targowa,
- c) dochody z majątku, np. dochody z najmu i dzierżawy,
- d) środki na dofinansowanie własnych zadań, z innych źródeł;

2) dotacje celowe:

- a) z budżetu państwa na zadania: z zakresu administracji rządowej, własne, realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej,
- b) przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych nie podlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich
- c) otrzymane z funduszy celowych (od 2011 r. są tylko państwowe fundusze celowe),
- d) pozostałe dotacje, w tym realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego;

- 3) środki na dofinansowanie własnych zadań ze źródeł pozabudżetowych;
  - 4) subwencja ogólna z budżetu państwa, która składa się z części: wyrównawczej, oświatowej, rekompensującej, równoważącej i regionalnej.
- 84. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego** dzielą się na majątkowe (w tym inwestycyjne) i bieżące, do których zalicza się m.in.:
- a) wydatki na wynagrodzenia (wraz z pochodnymi),
  - b) wydatki na zakup materiałów i usług,
  - c) dotacje dla jednostek organizacyjno-prawnych działających w budżetach jednostek samorządu terytorialnego,
  - d) wydatki na obsługę długu,
  - e) wydatki z tytułu udzielenia poręczeń i gwarancji.
- 85.** Informacje dotyczące budżetów jednostek samorządu terytorialnego opracowano na podstawie sprawozdań Ministerstwa Finansów.
- 86. Wyniki finansowe przedsiębiorstw** prezentuje się w dostosowaniu do ustawy z dnia 9 XI 2000 r. o zmianie ustawy o rachunkowości (tekst jednolity Dz. U. 2016 Nr 76, poz. 1047).
- Dane w zakresie gospodarki finansowej przedsiębiorstw obejmują podmioty gospodarcze prowadzące księgi rachunkowe, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
- Dane nie obejmują banków, instytucji ubezpieczeniowych, domów i biur maklerskich, towarzystw inwestycyjnych i emerytalnych, narodowych funduszy inwestycyjnych, szkół wyższych, samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, instytucji kultury posiadających osobowość prawną i gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.
- 87. Wynik finansowy na działalności gospodarczej** jest to suma wyniku finansowego na sprzedaży produktów, towarów i materiałów, wyniku na pozostałej działalności operacyjnej oraz wyniku na operacjach finansowych.
- 88. Wynik finansowy brutto** (zysk lub strata) jest to wynik finansowy na działalności gospodarczej, powiększony o zyski nadzwyczajne i pomniejszony o straty nadzwyczajne.
- 89. Wynik finansowy netto** (zysk lub strata) otrzymany po pomniejszeniu wyniku finansowego brutto o obowiązkowe obciążenia.
- 90.** Relacje ekonomiczne przedstawione oblicza się następująco:
- 1) **wskaźnik poziomu kosztów** jako relację kosztów uzyskania przychodów z całokształtu działalności do przychodów z całokształtu działalności;
  - 2) **wskaźnik rentowności obrotu:**
    - ze sprzedaży jako relację wyniku ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów do przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów,
    - brutto jako relację wyniku finansowego brutto do przychodów z całokształtu działalności,
    - netto jako relację wyniku finansowego netto do przychodów z całokształtu działalności;
  - 3) **wskaźnik płynności finansowej:**
    - **I stopnia** jako relację inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych bez funduszy specjalnych,
    - **II stopnia** jako relację inwestycji krótkoterminowych i krótkoterminowych należności i roszczeń do zobowiązań krótkoterminowych bez funduszy specjalnych,
    - **III stopnia** jako relację aktywów obrotowych (zapasów, krótkoterminowych należności i roszczeń, inwestycji krótkoterminowych oraz od 2002 r. krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych czynnych) do zobowiązań krótkoterminowych bez funduszy specjalnych.
- 91.** Dane dotyczące **podmiotów gospodarki narodowej** obejmują podmioty zarejestrowane w krajowym rejestrze urzędowym podmiotów gospodarki narodowej (REGON), tj. osoby prawne, jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, z wyłączeniem osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

UWAGI ANALITYCZNE

1. POTENCJAŁ DEMOGRAFICZNY

1.1. Stan i struktura ludności

Czynniki demograficzne oraz związane z nimi procesy odgrywają zasadnicze znaczenie w analizie warunków życia. Umożliwiają scharakteryzowanie poszczególnych kategorii społecznych, które wyodrębniamy ze względu np. na płeć, wiek, miejsce zamieszkania, stan cywilny. Z kolei tempo zmian w stanie i strukturze ludności, to elementy, które wpływają nie tylko na charakter i zakres potrzeb społecznych (edukacja, ochrona zdrowia i zabezpieczenie społeczne, kultura oraz stan bezpieczeństwa), ale także stanowią istotny element w rozwoju gospodarczym regionu.

Województwo świętokrzyskie zarówno w aspekcie obszarowym, jak i ludnościowym należy do najmniejszych regionów w Polsce. Jego udział w terytorium kraju wynosi średnio 3,7%, a mniejszy posiada jedynie województwo opolskie. Z kolei od 2007 r. odsetek ludności nie przekracza 3,3% populacji ogólnopolskiej. Mniejsza subpopulacja zamieszkuje jedynie w trzech województwach, tj.: lubuskim, opolskim oraz podlaskim.

Według stanu na 31 XII 2016 r. ludność województwa świętokrzyskiego liczyła 1 mln 253 tys. osób i w relacji do stanu odnotowanego w 2013 r. zmniejszyła się o 1,2%, tj. o ponad 15 tys. osób. Średnioroczna stopa ubytku osiągnęła minus 0,40% co oznacza, że na każde 10 tys. ludności województwa świętokrzyskiego, co roku ubywało przeciętnie 40 osób. Tendencja na kolejne lata również nie jest korzystna. Według „Prognozy ludności na lata 2014-2050” opracowanej przez GUS, liczba ludności w województwie świętokrzyskim będzie się co roku zmniejszać, by w 2050 r. osiągnąć poziom 976,9 tys. osób. Tym samym spadek w relacji do 2016 r. osiągnie 22,0%, natomiast średnioroczna stopa ubytku wyniesie minus 0,73%, co oznacza ubytek 73 osób na każde 10 tys. ludności rocznie. Na przestrzeni omawianego okresu jedynie cztery województwa odnotowały przyrost liczebności ludności, tj.: mazowieckie, pomorskie, małopolskie i wielkopolskie. Na poziomie lokalnym w omawianym okresie proces depopulacji szczególnie wyraźnie zarysował się w powiatach opatowskim, skarżyskim i ostrowieckim, gdzie średnioroczne tempo ubytku ludności osiągnęło odpowiednio: 80, 73 i 71 osób na każde 10 tys. mieszkańców. Na przeciwległym biegunie uplasował się natomiast powiat kielecki ze średniorocznym dodatnim przyrostem w granicach 20 osób na każde 10 tys. W znaczącym stopniu stanowi to efekt osiedlania się w podkieleckich gminach tego powiatu byłych mieszkańców Kielc.

TABL. 1. PODSTAWOWE DANE O LUDNOŚCI

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Miasta			Wieś		
				razem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety
w osobach									
2013	1268239	619232	649007	567794	270022	297772	700445	349210	351235
2014	1263176	616670	646506	563842	267964	295878	699334	348706	350628
2015	1257179	613217	643962	561219	266396	294823	695960	346821	349139
2016	1252900	610944	641956	558422	264913	293509	694478	346031	348447

Gęstość zaludnienia w województwie świętokrzyskim w 2016 r. wyniosła 107 osób na 1 km²; było to o 1 osobę mniej niż w 2013 r. Wskaźnik ten charakteryzował się znacznym zróżnicowaniem terytorialnym. Podregion kielecki był ponad dwukrotnie gęściej zaludniony niż sandomiersko-jędrzejowski – odpowiednio 153 osoby na 1 km² wobec 73. Na tę dysproporcję wpływ miało przede wszystkim miasto Kielce, w którym wskaźnik gęstości zaludnienia wyniósł 1803 osoby na 1 km². W miastach przypadało średnio 829 osób na 1 km², podczas gdy na wsi – 63. W kraju 9 województw miało wyższy wskaźnik gęstości zaludnienia niż województwo świętokrzyskie.

W 2016 r. liczba mieszkańców miast wyniosła 558,4 tys. osób i zmniejszyła się w stosunku do poprzedniego roku o 0,3%, a w porównaniu do 2013 r. – o 1,2%. Na wsi zamieszkiwało 694,5 tys. osób – mniej o 0,2% niż w 2015 r. i o 0,9% niż w 2013 r. Od wielu lat obserwowany jest systematyczny spadek

udziału ludności zamieszkującej miasta w ogólnej liczbie ludności zamieszkującej w województwie. W 2016 r. ludność w miastach województwa świętokrzyskiego stanowiła 44,6% ogółu ludności – w 2013 r. wskaźnik ten wyniósł 44,8%.

Subpopulacja zamieszkująca województwo świętokrzyskie starzeje się. Świadczy o tym przesuwanie się mediany wieku, tj. granicy wieku, którą połowa społeczeństwa już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła. W 2016 r. mediana wieku wyniosła 41,4 lat. Mieszkańcy miast byli starsi – wiek środkowy w miastach wyniósł 43,2 lata, podczas gdy na wsi – 40,0 lat. Średni wiek statystycznego mężczyzny to 39,7 lat, z kolei kobiety 43,4 lat.

TABL. 2. MEDIANA WIEKU LUDNOŚCI WEDŁUG PŁCI

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Miasta			Wieś		
				razem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety
2013	40,2	38,4	42,3	42,0	39,3	45,0	38,9	37,7	40,4
2014	40,6	38,8	42,7	42,4	39,8	45,4	39,3	38,0	40,7
2015	41,0	39,2	43,1	42,9	40,3	45,8	39,6	38,4	41,0
2016	41,4	39,7	43,4	43,2	40,7	46,1	40,0	38,8	41,3

W województwie utrzymuje się przewaga kobiet nad mężczyznami. W 2016 r. udział kobiet w ogólnej liczbie ludności wyniósł 51,2%. Współczynnik feminizacji, obrazujący ile kobiet przypada na 100 mężczyzn, ukształtował się na poziomie 105 – poniżej średniej krajowej, która wyniosła 107. Podobnie, jak w poprzednich latach przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn, była bardziej widoczna w miastach niż na wsi – 111 wobec 101. Analizując strukturę ludności według płci w poszczególnych grupach wiekowych, można odnotować przewagę mężczyzn nad kobietami we wszystkich grupach do 54 roku życia; średnio w całym przedziale wiekowym 0-54 lata na 100 mężczyzn przypadało 95 kobiet. W grupach wiekowych powyżej 54 lat zaczynają przeważać kobiety i przewaga ta wraz z wiekiem rośnie – średnio w całym przedziale powyżej 54 lat na 100 mężczyzn przypadało 129 kobiet, a w grupie powyżej 80 roku życia, kobiet było ponad dwukrotnie więcej niż mężczyzn – współczynnik feminizacji wyniósł 228.

Prognozuje się, że dziewczynki urodzone w województwie świętokrzyskim w 2016 r. dożyją 82,1 lat, a chłopcy – 73,7. Od wielu lat obserwuje się wydłużanie przeciętnego trwania życia. W stosunku do 2013 r. mężczyźni przeciętnie będą żyć o 0,9 roku dłużej, a kobiety o 0,6 roku. Ponadto mieszkańcy miast żyją dłużej niż mieszkańcy wsi. W 2016 r. przeciętne trwanie życia mężczyzn w miastach wyniosło 74,8 lat i było to o 2,0 lata dłużej niż mężczyzn na wsi. Wśród kobiet różnica ta nie była tak wyraźna – przeciętne trwanie życia kobiet w miastach wyniosło 82,1 lat i było dłuższe niż kobiet na wsi o 0,1 roku.

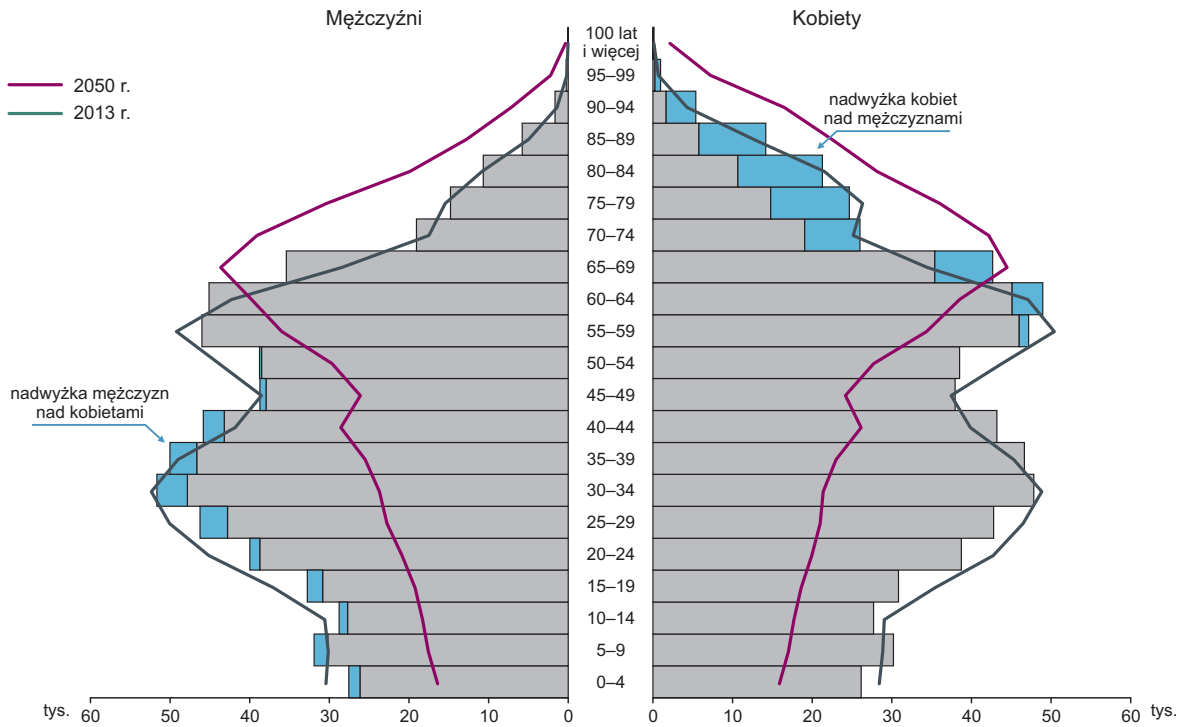
TABL. 3. LUDNOŚĆ WEDŁUG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Miasta			Wieś		
				razem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety
w osobach									
2013 r.									
Ogółem	1268239	619232	649007	567794	270022	297772	700445	349210	351235
z tego w wieku:									
przedprodukcyjnym	219250	112479	106771	88845	45682	43163	130405	66797	63608
produkcyjnym	797885	427956	369929	358750	187425	171325	439135	240531	198604
mobilnym	492278	254058	238220	215433	109743	105690	276845	144315	132530
niemobilnym.....	305607	173898	131709	143317	77682	65635	162290	96216	66074
poprodukcyjnym	251104	78797	172307	120199	36915	83284	130905	41882	89023
2016 r.									
Ogółem	1252900	610944	641956	558422	264913	293509	694478	346031	348447
z tego w wieku:									
przedprodukcyjnym	209086	107248	101838	85297	43913	41384	123789	63335	60454
produkcyjnym	771967	416070	355897	339019	178878	160141	432948	237192	195756
mobilnym	479731	247470	232261	206928	105457	101471	272803	142013	130790
niemobilnym.....	292236	168600	123636	132091	73421	58670	160145	95179	64966
poprodukcyjnym	271847	87626	184221	134106	42122	91984	137741	45504	92237

LUDNOŚĆ WEDŁUG PŁCI I WIEKU W 2016 R.

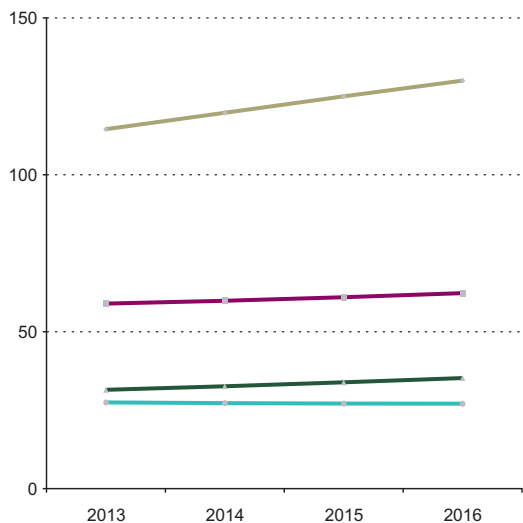
Stan w dniu 31 XII

OBCIĄŻENIE DEMOGRAFICZNE

Stan w dniu 31 XII

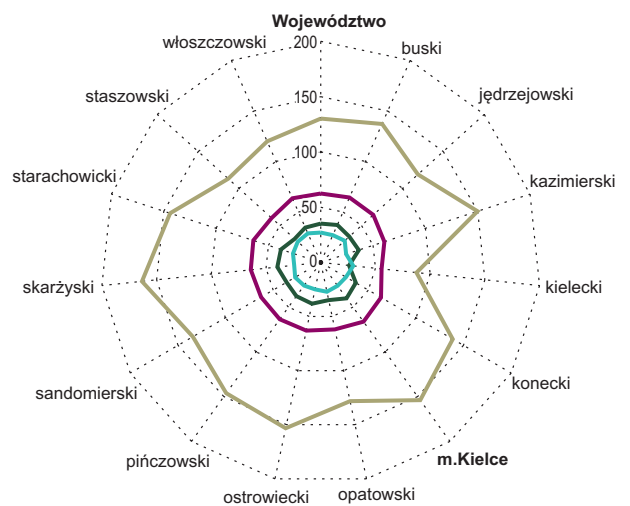
a) w latach 2013-2016

— ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym

— ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym

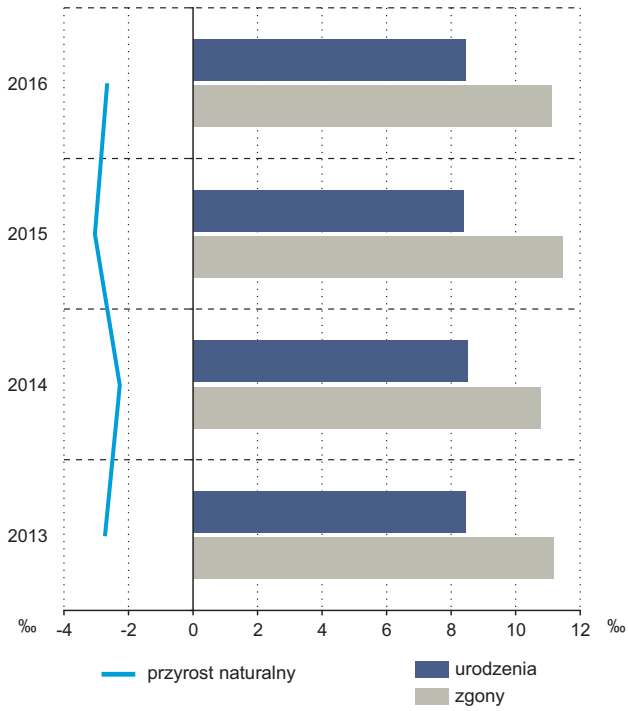
b) w 2016 r.

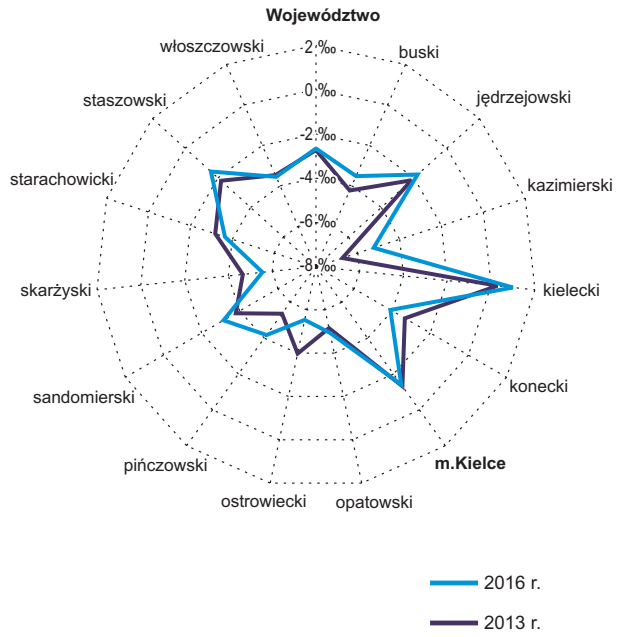
— ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym

— ludność w wieku przedprodukcyjnym na 100 osob w wieku produkcyjnym

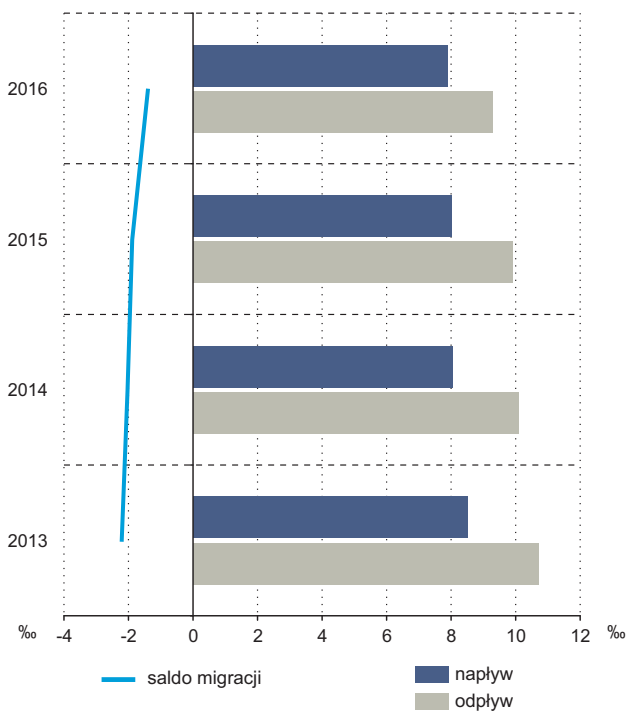
RUCH NATURALNY

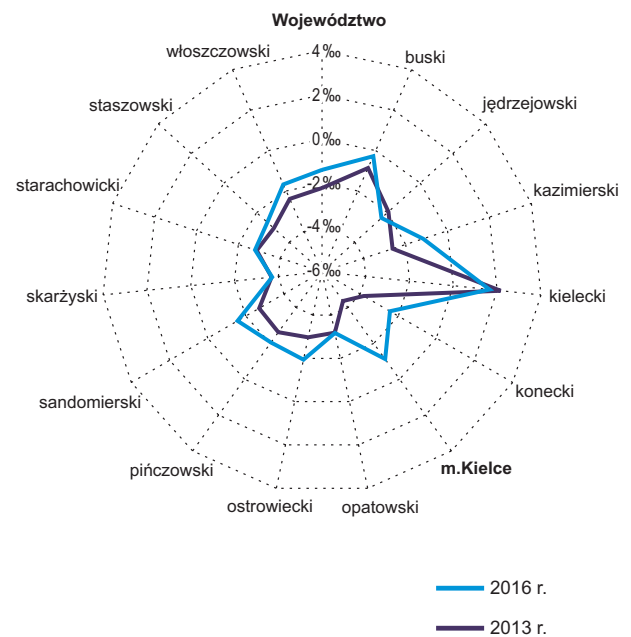
PRZYROST NATURALNY

MIGRACJE WEWNĘTRZNE I ZAGRANICZNE NA POBYT STAŁY

SALDO MIGRACJI WEWNĘTRZNYCH I ZAGRANICZNYCH NA POBYT STAŁY

Struktura ludności stanowi wypadkową uwarunkowań demograficznych i sytuacji ekonomiczno-gospodarczej każdego regionu, oddziałującej bezpośrednio na ruch naturalny i wędrownicy. Istotne zmiany zapoczątkowała obserwowana od końca lat 90-tych XX w. depresja urodzeniowa. Trwający proces starzenia się ludności jest również wynikiem korzystnego zjawiska, jakim jest wydłużanie się trwania życia. Dodatkowo proces starzenia się populacji pogłębia niski poziom dzietności. Jednocześnie powyższe zmiany są zintensyfikowane przez zwiększoną emigrację mieszkańców, zwłaszcza w młodszych grupach wiekowych, często warunkowaną trudnym rynkiem pracy.

Dla gospodarki najistotniejsza jest struktura populacji według ekonomicznych grup wieku. Biorąc pod uwagę strukturę wieku według wskazanej klasyfikacji na przestrzeni omawianego okresu zaznaczył się trend, będący złym prognostykiem. W województwie świętokrzyskim maleje udział subpopulacji w wieku przedprodukcyjnym (tj. w wieku 17 lat i mniej) oraz w wieku produkcyjnym, a rośnie osób w wieku poprodukcyjnym, tj. mężczyzn w wieku 65 lat i więcej oraz kobiet w wieku 60 lat i więcej.

Zmiany obserwowane w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku świadczą o starzeniu się społeczeństwa w województwie. W 2016 r. osoby w wieku przedprodukcyjnym (tj. do 17 roku życia) stanowiły 16,7% ogółu ludności, tj. o 0,6 p.proc. mniej niż w 2013 r. Z kolei na przestrzeni tego samego okresu udział osób w wieku poprodukcyjnym zwiększył się o 1,9 p.proc. do 21,7 p.proc.

Z roku na rok kurczą się potencjalne zasoby pracy, które stanowi ludność w wieku produkcyjnym (kobiety – 18-59 lat, mężczyźni – 18-64 lata). Podczas gdy jeszcze w 2013 r. ludność w wieku produkcyjnym stanowiła 62,9% ogółu ludności w województwie, to już w 2016 r. wskaźnik ten osiągnął wartość 61,6%. Procesy demograficzne wpłynęły na kształtowanie się wewnętrznych proporcji grupy w wieku produkcyjnym, tj. osób w wieku mobilnym (18-44 lata) i niemobilnym (kobiety w wieku 45-59 lat i mężczyźni w wieku 45-64 lata). Są one istotne, gdyż większa elastyczność i potencjał zawodowy cechuje pracowników mobilnych. Na przestrzeni omawianego okresu odnotowano wzrost udziału osób w wieku mobilnym o 0,4 p. proc. do 62,1%. Liczba osób w wieku mobilnym przypadająca na 10 osób w wieku niemobilnym – pozostała na poziomie 16 osób. Biorąc pod uwagę klasyfikację według płci, zmiany proporcji odnotowano w subpopulacji kobiet, gdzie omawiany wskaźnik wzrósł o 1 osobę do 19. W przypadku mężczyzn proporcja osób w wieku mobilnym i niemobilnym nie uległa zmianie – relacja pozostała na poziomie 15 osób.

Porównując ludność w miastach i na wsi pod względem ekonomicznych grup wieku, widać że społeczeństwo na wsi jest młodsze niż w mieście. Udział osób w wieku 0-17 lat w ogóle ludności wsi wyniósł 17,8% i był o 2,5 p.proc. większy niż w mieście. Z kolei ludność w wieku poprodukcyjnym na wsi stanowiła 19,8%, tj. o 4,2 p.proc. mniej niż w miastach. Z kolei odsetek osób w wieku produkcyjnym w miastach był nieznacznie wyższy (o 0,5 p.proc.) i wyniósł 63,2%.

Współczynnik obciążenia demograficznego przedstawiający stosunek pomiędzy ludnością w wieku nieprodukcyjnym a produkcyjnym, wskazuje na coraz gorsze relacje między tymi grupami wieku. W 2016 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadły 62 osoby w wieku nieprodukcyjnym, podczas gdy w 2013 r. – 59. Zmianie uległa również proporcja między miastem a wsią. Jeszcze w 2013 r. w miastach na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało o 2 osoby w wieku nieprodukcyjnym mniej niż na wsi – odpowiednio 58 i 60, ale już w 2016 r. różnica ta zwiększyła się do 5 osób, a wskaźniki osiągnęły następujące wartości – 65 w miastach i 60 na wsi. Biorąc pod uwagę podział terytorialny, najwyższe obciążenie demograficzne odnotowano w mieście na prawach powiatu Kielce – 66 osób; co więcej w stolicy województwa wzrost obciążenia w okresie 2013-2016 był najwyższy w województwie i wyniósł 7 osób. Z kolei najmniejsze obciążenie subpopulacji w wieku produkcyjnym osobami w wieku nieprodukcyjnym odnotowano w powiecie kieleckim – 56 osób. Zgodnie z prognozą na kolejne lata, zmniejszającej się liczbie ludności w województwie będzie towarzyszył wzrost wskaźnika obciążenia demograficznego. Przewiduje się, że w 2030 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym może przypadać 75 osób w wieku nieprodukcyjnym, a w 2050 aż 111.

1.2 Ruch naturalny

Ruch naturalny ludności, który kształtują takie zjawiska jak: zawarte małżeństwa, rozwody, urodzenia czy zgon, decyduje o stanie liczebnym i strukturze ludności. Głównym czynnikiem kształtującym tempo rozwoju demograficznego są urodzenia, które stanowią podstawę do przewidywania tendencji zmian ludności w czasie, wyrażonych poprzez prognozy demograficzne. Współczynnik zgonów nie przynosi decydujących zmian i tym samym jego znaczenie nie jest wiodące.

Na przestrzeni okresu 2013-2016, w województwie obserwowano niekorzystną relację urodzeń do zgonów, choć wskaźnik dynamiki demograficznej nieco zwiększył się – z 0,755 do 0,761. Z zarejestrowanych danych wynika, że urodzenia zaledwie w ¼ rekompensują zgoni. W województwie świętokrzyskim od lat obserwowana jest nadwyżka zgonów w relacji do urodzeń. Szczególnie trudnym był rok 2015, kiedy to 3,8 tys. osób więcej zmarło niż urodziło się w województwie. Był to najgorszy stan odnotowany na przestrzeni ostatnich jedenastu lat. W 2016 r. nastąpiło pewne ograniczenie tej negatywnej relacji, co nie zmieniło jednak faktu, że przyrost naturalny w przeliczeniu na 1000 ludności odnotowany w województwie świętokrzyskim należał do najniższych w kraju – minus 2,7. Niższe wskaźniki niż w świętokrzyskim od lat notowane są jedynie w województwie łódzkim (w 2016 r. minus 3,0).

TABL. 4. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI

Wyszczególnienie	Urodzenia		Zgony		Przyrost naturalny		Małżeństwa		Rozwody	
	miasta	wieś	miasta	wieś	miasta	wieś	miasta	wieś	miasta	wieś
w liczbach bezwzględnych										
2013	4339	6381	5903	8290	-1564	-1909	2561	3283	868	515
2014	4428	6328	5724	7903	-1296	-1575	2509	3542	1184	729
2015	4378	6201	6036	8373	-1658	-2172	2466	3426	1078	699
2016	4347	6263	5981	7967	-1634	-1704	2527	3468	1092	707
na 1000 ludności										
2013	7,6	9,1	10,4	11,8	-2,7	-2,7	4,5	4,7	1,5	0,7
2014	7,8	9,0	10,1	11,3	-2,3	-2,3	4,4	5,1	2,1	1,0
2015	7,8	8,9	10,7	12,0	-2,9	-3,1	4,4	4,9	1,9	1,0
2016	7,8	9,0	10,7	11,5	-2,9	-2,5	4,5	5,0	2,0	1,0

Przyczyną ujemnego przyrostu naturalnego była przede wszystkim niska liczba urodzeń. W 2016 r. w województwie świętokrzyskim zarejestrowano 10,7 tys. urodzeń żywych, tj. mniej o 1,0% niż w 2013 r., ale więcej o 0,3% niż w poprzednim roku. Większość dzieci urodziła się na wsi (w 2016 r. 59,0%, natomiast w 2013 r. 59,5%). Współczynnik natężenia urodzeń, który obrazuje liczbę urodzeń żywych na 1000 ludności w 2016 r. ukształtował się na poziomie 8,5, podczas gdy w 2013 r. wyniósł 8,4. Pomimo niewielkiego wzrost, wskaźnik odnotowany w województwie świętokrzyskim był najniższy w kraju. Niska liczba urodzeń mocniej dotyka miasta niż wieś. W miastach współczynnik natężenia urodzeń pozostawał na wyraźnie niższym poziomie – 7,8 wobec 9,0 na wsi.

Urodzenia uzależnione są m. in. od liczby potencjalnych matek, tzn. kobiet w wieku rozrodczym i ich płodności. Za okres prokreacyjny kobiet przyjmowany jest przedział wieku 15–49 lat. W okresie objętym analizą odnotowano w województwie zarówno niekorzystne zmiany w liczbie i strukturze wieku kobiet, jak i niski poziom płodności, określającej ile urodzeń żywych przypadało na 1000 kobiet w wieku rozrodczym.

W badanym okresie subpopulacja kobiet w wieku rozrodczym zmniejszyła się o 2,7% do 288,0 tys., a jej udział wśród ogółu kobiet spadł o 0,7 p. proc. – do 44,9%. Ponadto kobiety odkładają w czasie decyzję o posiadaniu dziecka. W 2016 r. matkami zostało 15,3% kobiet w wieku 20-24 lata, podczas gdy w 2013 r. odsetek kobiet – w tym przedziale wiekowym – które urodziły dziecko wyniósł 17,9%. Podobnie sytuacja wyglądała w przypadku kobiet w wieku 25-29 lat (w 2016 r. – 35,1% urodzeń żywych, podczas gdy w 2013 r. – 37,6%). Natomiast w pięcioletnich grupach wiekowych z przedziału 30-44 lata, odnotowano wyższy odsetek porodów w 2016 r. niż w 2013 r. Mediana wieku rodzających w omawianym okresie wzrosła z 28,9 lat do 29,6 lat.

Jednakże w 2016 r. zaobserwowano w województwie wzrost płodności ogólnej, na co w pewnym stopniu wpływ miała realizacja rządowej polityki prorodzinnej, tj. wdrożenia państwowego Programu wsparcia dla rodziców Rodzina 500+. Program ten realizowany jest w Polsce od 1 IV 2016 r., a jego zadaniem jest pomoc rodzinom w wychowaniu dzieci poprzez comiesięczne świadczenia wychowawcze na drugie i każde kolejne dziecko w rodzinie w wysokości 500 zł. Świadczenie na pierwsze dziecko jest uzależnione od spełnienia kryterium dochodowego. Wskaźnik płodności ogólnej osiągnął w 2016 r. 36,71 wobec 36,06 w 2013 r. Pomimo wzrostu odnotowany wskaźnik był jednym z najniższych w kraju; niższy zarejestrowano jedynie w województwie opolskim (36,29). Ponadto obserwuje się spadek płodności w najmłodszych grupach wiekowych, tj. 15-19 lat i 20-24 lata, a wzrost w grupach w przedziale 25-39 lat.

TABL. 5. PŁODNOŚĆ KOBIET

Wyszczególnienie	Płodność - urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku							
	15-49 lat	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49 lat
Lata:								
2013.....	36,06	10,96	44,75	85,01	61,57	25,95	5,43	0,16
2014.....	36,53	10,60	43,69	84,62	66,09	27,28	5,22	0,35
2015.....	36,27	9,54	43,54	85,66	66,66	26,54	5,67	0,24
2016.....	36,71	9,59	41,07	86,75	69,66	29,50	5,29	0,13

Sytuację demograficzną określa również współczynnik dzietności, który oznacza liczbę dzieci, które urodziłyby przeciętna kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie. Skala reprodukcji nie gwarantuje stabilnego rozwoju demograficznego województwa świętokrzyskiego. Zapewnić go może bowiem współczynnik dzietności (obrazujący prostą zastępowalność pokolenia rodziców przez dzieci) na poziomie 2,10 - 2,15 tj., gdy na 100 kobiet w wieku 15-49 lat przypada średnio 210-215 urodzonych dzieci. W województwie w 2016 r. na 100 kobiet w wieku rozrodczym przypadało jedynie 120 dzieci. Po województwie opolskim, był to najniższy wynik w kraju.

TABL. 6. WSPÓŁCZYNNIKI REPRODUKCJI LUDNOŚCI

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013	2014	2015	2016
Współczynniki:				
dzietności ogólnej	1,1613	1,1811	1,1812	1,2034
reprodukcji:				
brutto.....	0,5623	0,5769	0,5887	0,5871
netto.....	0,557	0,573	0,583	0,583
dynamiki demograficznej.....	0,7553	0,7893	0,7342	0,7607

Inną miarą, która w sugestywny sposób przedstawia obecną sytuację demograficzną w regionie jest współczynnik reprodukcji netto. Współczynnik ten wyraża stopień zastępowania pokoleń matek przez córki. W województwie świętokrzyskim w 2016 r. współczynnik reprodukcji netto wyniósł 0,583, czyli na 1 tys. kobiet w wieku rozrodczym przypadały 583 urodzone córki wobec 557 w 2013 r. Ten poziom oznacza zawężoną reprodukcję ludności (współczynnik jest niższy od 1,000), bowiem pokolenie córek będzie o 41,7% mniej liczne od obecnego pokolenia matek (w 2013 r. o 44,3%). Kluczowy dla sytuacji demograficznej jest poziom współczynnika na poziomie 1,000, gdy liczebności pokolenia córek i matek są jednakowe (reprodukcja prosta). Jeśli współczynnik ten jest wyższy od 1,000, to pokolenie córek jest liczniejsze od pokolenia matek (reprodukcja rozszerzona).

Zgony to drugi obok urodzeń element ruchu naturalnego. W województwie świętokrzyskim w 2016 r. zmarło 13,9 tys. osób i było to o 1,7% mniej niż w 2013 r. Na 1000 ludności przypadało 11,1 zgonów – jedynie w województwie łódzkim wskaźnik zgonów w przeliczeniu na 1000 ludności był gorszy niż w Świętokrzyskiem. Wyraźnie wyższy poziom umieralności notowany jest na wsi. W 2016 r. w przeliczeniu na 1000 ludności odnotowano 11,5 zgonów na wsi wobec 10,7 w miastach.

Główne przyczyny zgonów pozostają niezmiennie. W 2016 r. były to w 55,8% choroby układu krążenia, z powodu nowotworów zmarło 24,3%. Stosunkowo dużo odnotowano również zgonów z przyczyn zewnętrznych, które obejmują urazy, zatrucia i inne wypadki – 4,1%. Choroby układu krążenia spowodowały 63,2% zgonów kobiet i 49,4% mężczyzn; choroby nowotworowe z kolei częściej przyczyniały się do zgonów mężczyzn niż kobiet – odpowiedni 26,8% i 21,4%. Podobnie w przypadku zgonów z przyczyn zewnętrznych – urazy, zatrucia i inne wypadki były powodem 6,2% zgonów wśród mężczyzn i 1,5% wśród kobiet.

Korzystnym zjawiskiem jest spadek umieralności niemowląt. W 2016 r. odnotowano 45 zgonów dzieci poniżej 1 roku życia wobec 52 w 2013 r. W przeliczeniu na 1000 urodzeń żywych współczynnik natężenia zgonów niemowląt zmniejszył się z 4,9 do 4,2.

Efektom przewagi liczby zgonów nad liczbą urodzeń jest ujemny przyrost naturalny, który osiągnął w 2016 r. wartość minus 3,3 tys. osób wobec minus 3,5 tys. w 2013 r. W przeliczeniu na 1000 ludności wskaźnik przyrostu naturalnego wyniósł podobnie jak w 2013 r. minus 2,7. W ujęciu lokalnym, w 2016 r. najniższe wartości przyrostu naturalnego w przeliczeniu na 1000 ludności odnotowano w powiatach:

skarżyskim (minus 5,6), ostrowieckim (minus 5,5) i kazimierskim (minus 5,2). Dodatni wskaźnik wystąpił jedynie w powiecie kieleckim (1,0 w 2016 r. wobec 0,3 w 2013 r.).

1.3 Ruch wędrowniczy

Migracje są drugim, obok przyrostu naturalnego, czynnikiem stymulującym ogólną dynamikę rozwoju ludności, rozmieszczenie terytorialne oraz procesy depopulacyjne. Wielkość i kierunek migracji są najczęściej zależne od stopnia rozwoju gospodarczego i ekonomicznej sytuacji danego regionu. Jednym z głównych powodów migracji są zmiany na rynku pracy. Znaczący wpływ na liczbę ludności mają zarówno ruchy wędrownicze w obrębie kraju, jak i, z chwilą przystąpienia Polski do UE, otwarcie rynków pracy dla Polaków przez większość krajów UE.

Pełna obserwacja migracji jest utrudniona, gdyż oficjalna statystyka ukazuje wyłącznie zarejestrowane zameldowania i wymeldowania ludności. Statystyczna charakterystyka migracji jest, więc tylko pewną częścią rzeczywistych ruchów wędrowniczych ludności. Dlatego też analiza danych dotyczących migracji umożliwia zidentyfikowanie jedynie głównych kierunków przemieszczeń ludności i ich struktury, natomiast nie pozwala na ocenę rzeczywistej skali badanego zjawiska.

Na przestrzeni lat 2013-2016 województwo świętokrzyskie notowało stały ubytek ludności w wyniku ruchu wędrowniczego. I choć w analizowanym okresie obserwowano ograniczenie odpływu mieszkańców to skala zjawiska, pozostaje relatywnie wysoka. Zjawisko to ma tym bardziej negatywny wydźwięk, że migrują głównie osoby w wieku produkcyjnym, a więc o kluczowym znaczeniu dla lokalnej gospodarki.

TABL. 7. MIGRACJE WEWNĘTRZNE I ZAGRANICZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY

Wyszczególnienie	Napływ ^a				Odpływ ^b				Saldo migracji ogółem	
	ogółem	z miast	ze wsi	z zagranicy	ogółem	do miast	na wieś	za granicę		
w osobach										
OGÓŁEM	2013	10814	5498	5035	281	13623	6686	6465	472	-2809
	2016	9914	4756	4775	383	11664	6065	5437	162	-1750
Miasta.....	2013	4104	1487	2447	170	7053	3030	3680	343	-2949
	2016	3964	1404	2367	193	5673	2683	2906	84	-1709
Wieś	2013	6710	4011	2588	111	6570	3656	2785	129	140
	2016	5950	3352	2408	190	5991	3382	2531	78	-41
na 1000 ludności										
OGÓŁEM	2013	8,5	4,3	4,0	0,2	10,7	5,3	5,1	0,4	-2,2
	2016	7,9	3,8	3,8	0,3	9,3	4,8	4,3	0,1	-1,4
Miasta.....	2013	7,2	2,6	4,3	0,3	12,4	5,3	6,5	0,6	-5,2
	2016	7,1	2,5	4,2	0,3	10,1	4,8	5,2	0,2	-3,1
Wieś	2013	9,6	5,7	3,7	0,2	9,4	5,2	4,0	0,2	0,2
	2016	8,6	4,8	3,5	0,3	8,6	4,9	3,6	0,1	-0,1

a Zameldowania na pobyt stały. b Wymeldowania z pobytu stałego.

W 2016 r. saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych wyniosło minus 1,8 tys. osób wobec minus 2,4 tys. przed rokiem i minus 2,8 tys. w 2013 r. Odnotowano 11,7 tys. wymeldowań z pobytu stałego, natomiast 9,9 tys. osób zameldowało się na pobyt stały.

W przeliczeniu na 1000 ludności na przestrzeni roku saldo migracji osiągnęło wartość minus 1,4 wobec minus 1,9 w poprzednim roku i minus 2,2 w 2013 r. W 2016 r. podobnie, jak w poprzednich latach korzystniej przedstawiała się sytuacja na obszarach wiejskich. Saldo migracji zarówno w miastach, jak i na wsi było co prawda ujemne, ale w miastach wyniosło minus 3,1, a na wsi jedynie minus 0,1. W 2013 r. wartości te dla miast i wsi kształtowały się następująco: minus 5,2 i plus 0,2. W ujęciu lokalnym jedynie powiat kielecki notował w omawianym okresie dodatnie saldo migracji (w 2013 r. 2,2, natomiast w 2016 r. 1,7).

Migrowali przede wszystkim ludzie młodzi, aktywni zawodowo. Na przestrzeni omawianego okresu, osoby w wieku produkcyjnym stanowiły średnio $\frac{2}{3}$ napływu i 72% odpływu migracyjnego. Kolejną liczną migrującą grupą były dzieci i młodzież, co jest dość naturalne, bowiem dzieci przeważnie przemieszczają

się wraz z rodzicami. Grupa ta stanowiła ok. $\frac{1}{4}$ napływu migracyjnego i $\frac{1}{5}$ odpływu migracyjnego. Najmniej skłonne do zmiany miejsca zamieszkania były osoby w wieku poprodukcyjnym.

Migracje wewnątrzwojewódzkie wciąż stanowią dużą część migracji wewnętrznych. W 2016 r. poza granice województwa wyemigrowało 4,5 tys. osób co stanowiło 38,9% ogółu odpływu wewnętrznego – pozostałe 61,1% stanowią właśnie migracje wewnątrzwojewódzkie. Z kolei spoza województwa przybyło 2,5 tys. osób, czyli 26,3% ogółu napływu wewnętrznego. Cel migracyjny dla mieszkańców województwa świętokrzyskiego stanowią głównie województwa: mazowieckie, małopolskie, podkarpackie i śląskie. Podobnie sytuacja wygląda w przypadku osób osiedlających się na terenie województwa świętokrzyskiego – są to przeważnie mieszkańcy czterech wymienionych wyżej województw.

TABL. 8. MIGRACJE WEWNĘTRZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG KIERUNKÓW

WYSZCZEGÓLNIENIE	Napływ ^a			Odpływ ^b			Saldo migracji wewnętrznych	
	ogółem	z tego samego województwa	z innego województwa	ogółem	do tego samego województwa	do innego województwa		
w liczbach bezwzględnych								
OGÓŁEM	2013	10533	7902	2631	13151	7902	5249	-2618
	2016	9531	7027	2504	11502	7027	4475	-1971
Miasta.....	2013	3934	2728	1206	6710	3693	3017	-2776
	2016	3771	2634	1137	5589	3044	2545	-1818
Wieś	2013	6599	5174	1425	6441	4209	2232	158
	2016	5760	4393	1367	5913	3983	1930	-153
na 1000 ludności								
OGÓŁEM	2013	8,3	6,2	2,1	10,4	6,2	4,1	-2,1
	2016	7,6	5,6	2,0	9,2	5,6	3,6	-1,6
Miasta.....	2013	6,9	4,8	2,1	11,8	6,5	5,3	-4,9
	2016	6,7	4,7	2,0	10,0	5,4	4,5	-3,2
Wieś	2013	9,4	7,4	2,0	9,2	6,0	3,2	0,2
	2016	8,3	6,3	2,0	8,5	5,7	2,8	-0,2

a Zameldowania na pobyt stały. b Wymeldowania z pobytu stałego.

Migracje zagraniczne badane na podstawie zmiany miejsca zameldowania stałego mają w województwie świętokrzyskim niewielkie rozmiary. W 2016 r. na terenie województwa zameldowano na pobyt stały z zagranicy 383 osoby, głównie z Wielkiej Brytanii, Niemiec, Irlandii, Ukrainy i Włoch. Za granicę wymeldowały się 162 osoby – kierunki ich emigracji stanowiły przeważnie: Wielka Brytania, Niemcy, Austria, Włochy i Stany Zjednoczone. Saldo migracji zagranicznych w 2016 r. ukształtowało się na dodatnim poziomie i osiągnęło wartość plus 221 osób. W poprzednich latach saldo migracji zagranicznych utrzymywało się na ujemnym poziomie, przy czym najniższe odnotowano w 2013 r. – minus 191 osób.

Zaprezentowane dane świadczą o słabym potencjale demograficznym województwa świętokrzyskiego. W obliczu niskiej płodności i dzietności województwo nie posiada gwarancji stabilnego rozwoju demograficznego. Sukcesywnie maleje liczebność zamieszkującej tu populacji, zarówno na skutek ujemnego przyrostu naturalnego, jak i ruchu wędrownego. Ponadto populacja ta starzeje się. Prognoza demograficzna zakłada nasilenie depopulacyjnych zjawisk w regionie.

2. RYNEK PRACY

Analiza sytuacji na rynku pracy dostarcza informacji o zasobach siły roboczej, wolnych miejscach pracy, pokazuje rozmiary aktywności i bierności ekonomicznej ludności, a także ujawnia warunki pracy, jakie stwarzają pracodawcy.

2.1 Pracujący

Lata 2013-2016 to okres wzrostu liczby pracujących w województwie świętokrzyskim. Liczba pracujących w gospodarce narodowej (według faktycznego miejsca pracy, łącznie z wyszacowaną liczebnością osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, z wyłączeniem jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego) według stanu na 31 XII 2016 r. wyniosła 473,8 tys. osób i wzrosła w relacji do 2013 r. o 4,4%. Średnioroczna stopa przyrostu osiągnęła 1,4%. Pod względem liczby pracujących województwo świętokrzyskie w 2016 r. zajmowało, podobnie jak przed trzema laty, 12 lokatę w kraju, skupiając 3,2% ogółu pracujących (przy liczbie ludności stanowiącej 3,3% ludności Polski). Mniejsze odsetki grupowały województwa: warmińsko-mazurskie (3,0%), podlaskie (2,8%), lubuskie (2,3%) i opolskie (2,2%).

Sektor prywatny skupiał 80,9% ogółu pracujących, a jego udział na przestrzeni omawianego okresu zwiększył się o 0,8 p.proc. Liczba pracujących w tym sektorze zwiększyła się o 5,3%, natomiast w sektorze publicznym wzrosła o 0,5%. Większość pracujących nadal stanowili mężczyźni (51,6%), choć ich udział w relacji do stanu odnotowanego na koniec 2013 r. zmniejszył się o 0,1 p.proc., a liczebność wzrosła o 4,2%. W omawianym okresie populacja pracujących pań zwiększyła się o 4,5%, a udział osiągnął 48,4%. Znacznie więcej kobiet niż mężczyzn pracowało w opiece zdrowotnej i pomocy społecznej (78,7%), edukacji (78,8%), działalności finansowej i ubezpieczeniowej (70,7%) oraz zakwaterowaniu i gastronomii (66,3%). Najmniejszy odsetek pracujących kobiet odnotowano natomiast w sekcjach: budownictwo (10,5%) oraz transport i gospodarka magazynowa (19,2%).

TABL. 9. PRACUJĄCY^{ab} W GOSPODARCE NARODOWEJ

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2013 = 100
	w osobach				
Ogółem	453970	460010	465034	473772	104,4
Sektor publiczny	90261	90644	89708	90723	100,5
Sektor prywatny	363709	369366	375326	383049	105,3
Mężczyźni	234699	238172	240591	244610	104,2
Kobiety	219271	221838	224443	229162	104,5
	w %				
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	x
Sektor publiczny	19,9	19,7	19,3	19,1	x
Sektor prywatny	80,1	80,3	80,7	80,9	x
Mężczyźni	51,7	51,8	51,7	51,6	x
Kobiety	48,3	48,2	48,3	48,4	x

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; dane nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. b Dla gospodarstw indywidualnych dane szacunkowe.

Największy odsetek pracujących nadal skupiało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, które w 2016 r. stanowiło 31,6% badanej populacji wobec 33,0% przed trzema laty. Odsetek ten uwzględnia szacunkowe dane dotyczące liczebności osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych. Na drugiej lokacie uplasował się przemysł, w którym pracowało w omawianym roku 17,4% analizowanej grupy (w 2013 r. – 16,9%). Spośród sekcji przemysłowych, podobnie jak w 2013 r., dominowało przetwórstwo przemysłowe, a jego udział w omawianym okresie wzrósł o 0,6 p.proc. do 15,1% pracujących w województwie. Z kolei trzecią lokatę zajęła sekcja handel; naprawa pojazdów samochodowych z udziałem 12,8% wobec 12,5% w 2013 r. Czwarte i piąte miejsce należały do sekcji: edukacja z odsetkiem

6,8% (o 0,2 p.proc. mniej niż w 2013 r.) oraz opieka zdrowotna i pomoc społeczna z udziałem 6,5% (o 0,2 p.proc. więcej niż przed trzema laty). W 2016 r. w wymienionych sekcjach znalazło pracę 75,1% populacji objętej badaniem (o 0,5 p.proc. mniej niż w 2013 r.).

Na przestrzeni lat 2013-2016 wzrost liczebności osób pracujących odnotowano w większości sekcji zarówno sfery produkcyjnej, jak i usługowej. W przemyśle osiągnął on 7,6%, a w budownictwie 2,5%. Z kolei w sferze usługowej liczba pracujących najbardziej zwiększyła się w: informacji i komunikacji (o 17,0%), administrowaniu i działalności wspierającej (o 16,6%), pozostałej działalności usługowej (o 16,0%), działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 11,5%). Z kolei mniej osób niż przed trzema laty pracowało w działalności finansowej i ubezpieczeniowej (o 1,5%).

Analiza rozmieszczenia terytorialnego pracujących wskazuje, że w 2016 r. większość grupował podregion kielecki (55,7% wobec 55,2% w 2013 r.). Największy odsetek pracujących skupiało podobnie jak w 2013 r. m. Kielce (19,9% ogółu pracujących w województwie), a w dalszej kolejności powiaty: kielecki (12,6% wobec 12,5% w 2013 r.), buski (7,7%; 7,8%), sandomierski (7,6%; 7,7%), starachowicki (7,4%; 7,0%), jędrzejowski (6,9%; 6,9%) oraz ostrowiecki (6,6%; 6,8%).

Biorąc pod uwagę liczbę pracujących w przeliczeniu na 1000 ludności, zdecydowanie przodowały powiaty: buski (407 osób wobec 399 w 2013 r.), kazimierski (391; 377), m. Kielce (389; 376), sandomierski (371; 363) oraz pińczowski (361; 348). Najniższe wartości wskaźnik ten osiągnął w powiatach: skarżyskim (193 wobec 188 przed rokiem), ostrowieckim (227; 224), kieleckim (233; 227) i koneckim (247; 236).

W porównaniu z 2013 r. liczebność osób pracujących zmniejszyła się w dwóch powiatach, tj. w: ostrowieckim (o 0,8%) i staszowskim (o 0,5%). Z kolei największy wzrost odnotowano w powiatach starachowickim (o 9,2%), kieleckim (o 3,5%), włoszczowskim (o 2,8%), koneckim (o 2,7%).

TABL. 10. PRACUJĄCY^{a)} WEDŁUG POWIATÓW

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2013		2016		2013 = 100
	na 1000 ludności		na 1000 ludności		
	w osobach				
WOJEWÓDZTWO	377567	298	385766	308	102,2
PODREGION KIELECKI	208509	269	214679	279	103,0
Powiaty:					
kielecki	47095	227	48728	233	103,5
konecki	19681	236	20208	247	102,7
ostrowiecki	25609	224	25409	227	99,2
skarżyski	14644	188	14707	193	100,4
starachowicki	26285	282	28707	314	109,2
Miasto na prawach powiatu					
Kielce	75195	376	76920	389	102,3
PODREGION SANDOMIERSKO-JĘDRZEJOWSKI.....	169058	344	171087	353	101,2
Powiaty:					
buski	29351	399	29622	407	100,9
jędrzejowski	26085	296	26470	305	101,5
kazimierski	13188	377	13385	391	101,5
opatowski	16900	309	17320	325	102,5
pińczowski	14118	348	14395	361	102,0
sandomierski	29080	363	29253	371	100,6
staszowski	24817	338	24687	339	99,5
włoszczowski	15519	335	15955	349	102,8

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; dane nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; łącznie z osobami pracującymi w fundacjach, stowarzyszeniach, partiach politycznych, organizacjach społecznych, organizacjach pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego oraz w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (dane szacunkowe).

Bardziej zróżnicowany obraz powiatów wyłania się w sektorowym ujęciu pracujących. Liczba pracujących w sektorze rolniczym na koniec 2016 r. ukształtowała się na poziomie 148,9 tys. osób wobec 149,0 tys. osób przed trzema laty. Cztery powiaty grupowały na poziomie województwa ponad 50% ogółu pracujących w rolnictwie, tj.: kielecki (17,7%), buski (12,4%), sandomierski (10,6%) oraz jędrzejowski (10,2%). W 2016 r. na 1000 mieszkańców Świętokrzyskiego przypadało 119 osób pracujących w sektorze

rolniczym wobec 118 w 2013 r. W dziewięciu powiatach odnotowano w 2016 r. wskaźniki przekraczające średnią w województwie, przy czym w czołówce uplasowały się: kazimierski (305), buski (254), pińczowski (211), opatowski (205). Najniższą wartość odnotowano w: m. Kielce (7) oraz w powiecie skarżyskim (27).

W sektorze obejmującym pozostałe usługi liczba pracujących zwiększyła się z 94,0 tys. do 97,5 tys. osób. W 2016 r. w tego typu przedsiębiorstwach najwięcej osób pracowało w m. Kielce, tj. 34,5% łącznej liczby w województwie. W następnej kolejności plasowały się powiaty: kielecki z udziałem 10,1%, ostrowiecki – 7,0%, starachowicki – 6,3% i sandomierski – 6,1%. Najniższy odsetek pracujących w usługach pozostałych grupował powiat kazimierski – 1,7%. Biorąc pod uwagę liczbę osób pracujących w usługach pozostałych przypadającą na 1000 ludności, w skali województwa wskaźnik ten osiągnął 78 wobec 74 przed trzema laty. Najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w m. Kielce, gdzie na 1000 mieszkańców przypadało 170 pracujących. W pozostałych powiatach wskaźnik osiągał wartości z przedziału <47;76>. Najniższą odnotowano w powiecie kieleckim.

W sektorze produkcyjnym obejmującym przemysł i budownictwo liczba pracujących na przestrzeni lat 2013-2016 zwiększyła się z 80,7 tys. do 82,8 tys. osób. Znaczący udział pracujących w tym sektorze w stosunku do pracujących ogółem w Świętokrzyskim odnotowano w m. Kielce (24,9% w 2016 r.) oraz w powiatach: starachowickim (14,4%), kieleckim (9,1%), ostrowieckim (8,8%), oraz koneckim (7,1%) i staszowskim (7,1%). Najniższy odsetek odnotowano natomiast w powiatach: kazimierskim (0,5%) oraz pińczowskim (2,1%). W przeliczeniu na 1000 mieszkańców w sektorze produkcyjnym w województwie pracowało 66 osób wobec 64 w 2013 r. W 2016 r. wartości wyraźnie ponadprzeciętne wskaźnik osiągnął w powiecie starachowickim (130 osób) i w m. Kielce (104). Z kolei najniższy odnotowano w powiatach: kazimierskim (12 osób) i buskim (32).

Liczba pracujących w czterech połączonych sekcjach: handel; naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia oraz informacja i komunikacja wzrosła z 47,0 tys. do 50,1 tys. osób. Liderem pozostaje w tej grupie m. Kielce, gdzie w wymienionych sekcjach w 2016 r. pracowało 36,9% ogółu w województwie. Na przeciwległym biegunie uplasowały się powiaty: kazimierski grupujący 1,6% oraz opatowski skupiający 1,8% pracujących. W 2016 r. w przeliczeniu na 1000 ludności we wskazanych sekcjach pracowało 40 osób wobec 37 przed trzema laty. W omawianym roku najwyższą wartość wskaźnik osiągnął w m. Kielce (93 osoby), a najniższą w powiecie opatowskim (17) i kieleckim (23).

W dwóch połączonych sekcjach: działalność finansowa i ubezpieczeniowa oraz obsługa rynku nieruchomości liczba pracujących zmalała z 6,8 tys. do 6,5 tys. osób. Podobnie, jak w przypadku wyżej omawianych sekcji usługowych, w tym przypadku również dominuje m. Kielce. Na koniec 2016 r. w Kielcach w omawianych dwóch sekcjach pracowało 43,8% pracujących w tej grupie w województwie. Najmniej mieszkańców województwa było zaangażowanych w tego typu działalność w powiecie kazimierskim (1,3%). W przeliczeniu na 1000 ludności w omawianych sekcjach pracowało, podobnie jak w 2013 r., 5 osób. Najwyższą wartość wskaźnik ten osiągnął w analizowanym roku w Kielcach – 14 osób, a najniższą w powiecie kieleckim – 1.

2.2 Przeciętne zatrudnienie

W województwie świętokrzyskim przeciętne zatrudnienie w gospodarce narodowej w 2016 r., po spadku w latach 2014-2015, zwiększyło się w relacji do 2013 r. o 2,0% do 232,2 tys. osób. Dane dotyczące przeciętnego zatrudnienia ujmują wyłącznie zatrudnionych na podstawie stosunku pracy (bez jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, bez osób zatrudnionych – uczniowie - w celu przygotowania zawodowego.). Informacje dotyczą pracowników pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych. Udział województwa świętokrzyskiego w przeciętnym zatrudnieniu w kraju pozostał na poziomie z 2013 r., tj. 2,3%. Niższe odsetki odnotowano jedynie w trzech województwach, tj. w: lubuskim (2,2%), podlaskim (2,1%) oraz opolskim (1,9%).

W okresie 2013-2016 wzrost przeciętnego zatrudnienia odnotowano przede wszystkim w działalności usługowej (poza handlem,; naprawą pojazdów samochodowych oraz działalnością finansową i ubezpieczeniową, gdzie odnotowano spadki o 3,2% i 6,5% w omawianym okresie). W pozostałych sekcjach usługowych największy wzrost przeciętnego zatrudnienia odnotowano w: informacja i komunikacja (o 50,0%), administrowaniu i działalności wspierającej (o 40,7%), transporcie oraz gospodarce magazynowej (o 12,3%), pozostałej działalności usługowej (o 9,6%). W sferze produkcji wyniki były mieszane. W przemyśle, bowiem przeciętne zatrudnienie wzrosło o 1,1%, przy czym w przetwórstwie przemysłowym wzrost wyniósł 0,8%, ale w budownictwie spadło o 2,3%.

DYNAMIKA PRACUJĄCYCH^{ab} W GOSPODARCE NARODOWEJ WEDŁUG SEKCJI PKD W 2016 R.

Stan w dniu 31 XII

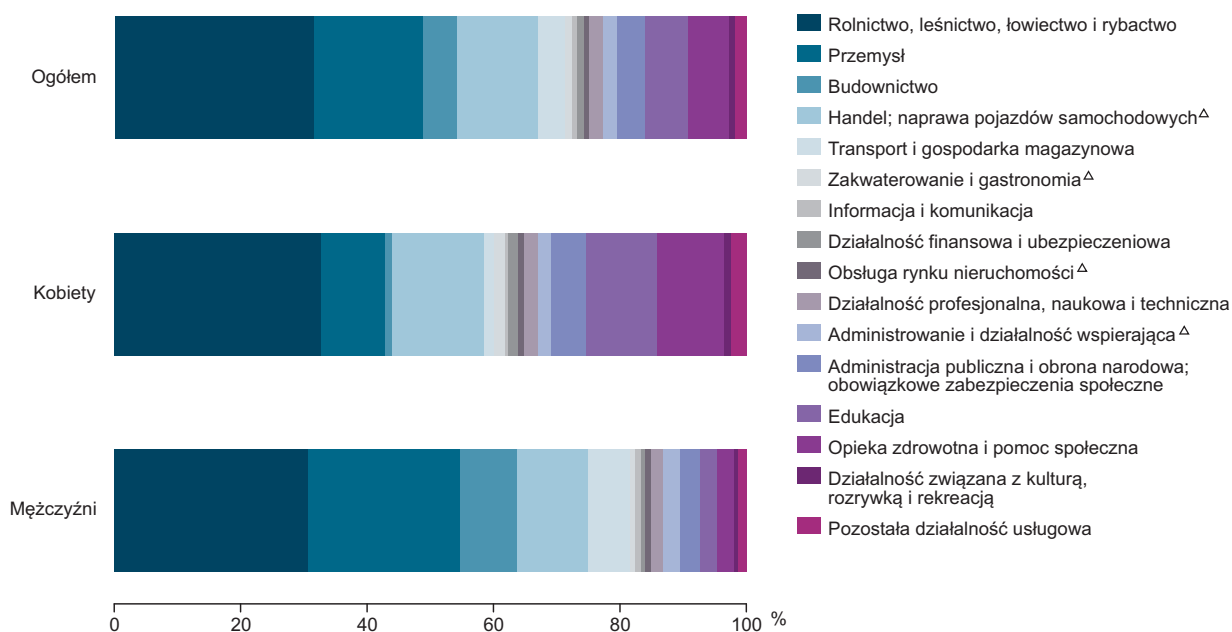
(31 XII 2013 r. = 100)

- a) Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; dane nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.
b) Dla gospodarstw indywidualnych dane szacunkowe.

PRACUJĄCY^{ab} W GOSPODARCE NARODOWEJ WEDŁUG SEKCJI PKD W 2016 R.

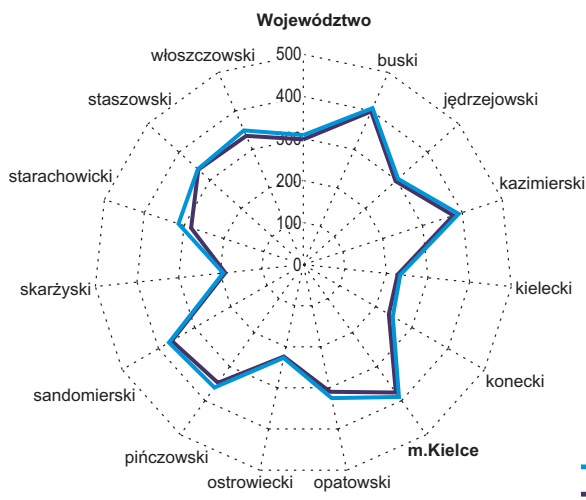
Stan w dniu 31 XII

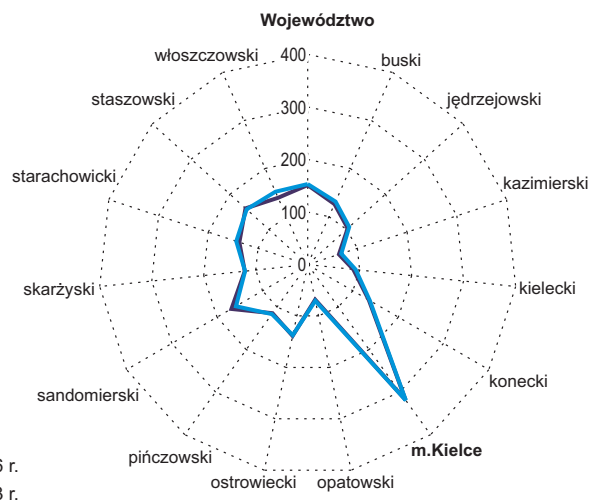
- a) Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; dane nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.
b) Dla gospodarstw indywidualnych dane szacunkowe.

PRACUJĄCY^a W GOSPODARCE NARODOWEJ (NA 1000 LUDNOŚCI)

Stan w dniu 31 XII

PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE^a (NA 1000 LUDNOŚCI)

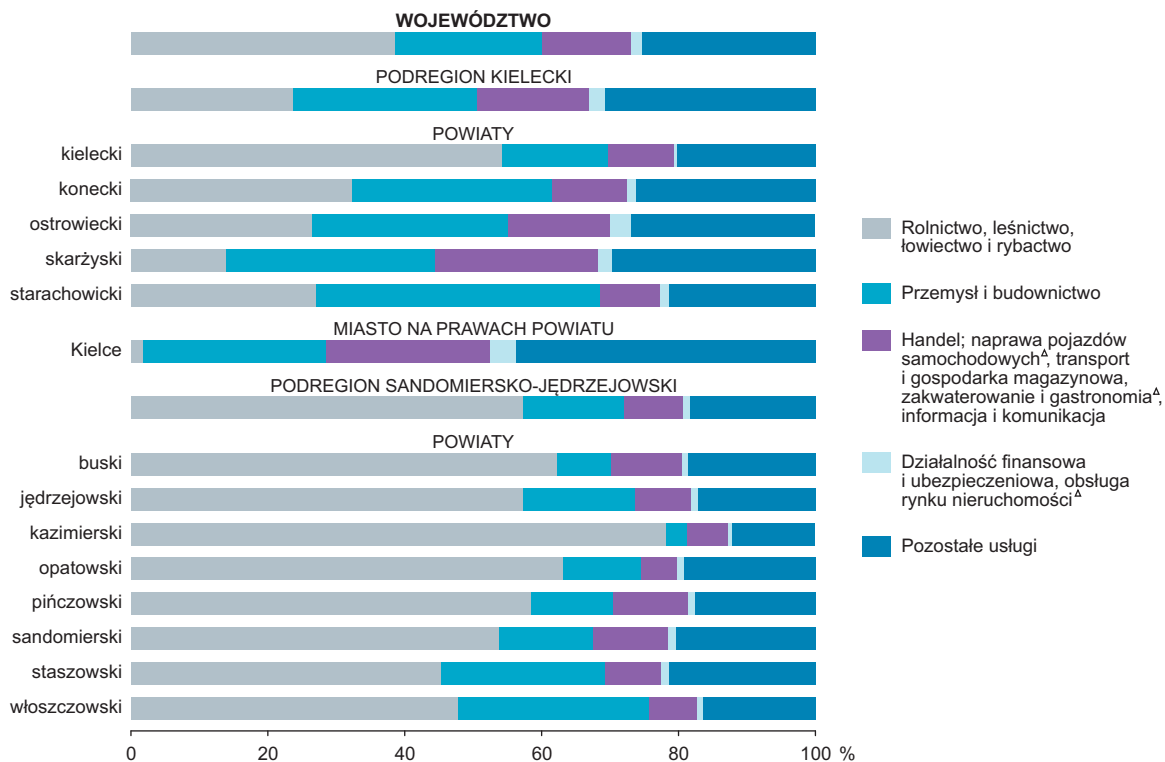

a) Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; dane nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; łącznie z osobami pracującymi w fundacjach, stowarzyszeniach, partiach politycznych, organizacjach społecznych, organizacjach pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego oraz w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (dane szacunkowe).

a) Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących; bez zatrudnionych za granicą. Dane nie obejmują: gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, fundacji, stowarzyszeń, partii politycznych, związków zawodowych, organizacji społecznych, organizacji pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego oraz duchownych. Z wyłączeniem jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

PRACUJĄCY^a W GOSPODARCE NARODOWEJ WEDŁUG SEKCJI I POWIATÓW W 2016 R.

Stan w dniu 31 XII

a) Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; dane nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; łącznie z osobami pracującymi w fundacjach, stowarzyszeniach, partiach politycznych, organizacjach społecznych, organizacjach pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego oraz w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (dane szacunkowe).

Podobnie jak przed trzema laty, w 2016 r. pięć sekcji skupiało większość subpopulacji zatrudnionych, tj.: przemysł (28,1%), w tym w przetwórstwo przemysłowe (24,4%), handel; naprawa pojazdów samochodowych (14,8%), edukacja (12,8%), opieka zdrowotna i pomoc społeczna (10,9%), administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne (8,1%).

Efekty odnotowane na przestrzeni lat 2013-2016 świadczą z jednej strony o trudnej sytuacji na rynku pracy (ograniczenie miejsc pracy w okresie 2014-2015), z drugiej stanowią zwiastun ożywienia i poprawy (wyraźny wzrost przeciętnego zatrudnienia w 2016 r.).

Analiza danych dotyczących podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących; bez zatrudnionych za granicą, z wyłączeniem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, fundacji, stowarzyszeń, partii politycznych, związków zawodowych, organizacji społecznych, organizacji pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego oraz duchownych, a także z wyłączeniem jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego pozwala na dokonanie omówienia terytorialnego zróżnicowania przeciętnego zatrudnienia w województwie.

Przeciętne zatrudnienie w podmiotach gospodarczych spełniających wyżej wskazane warunki ukształtowało się w 2016 r. na poziomie 192,0 tys. osób i było niewiele bo o 0,1% niższe niż w 2013 r. Przeciętne zatrudnienie zmniejszyły podmioty z sektora publicznego (o 0,6% do 80,0 tys. osób), natomiast w sektorze prywatnym odnotowano wzrost o 0,3% do 112,2 tys. osób. Biorąc pod uwagę zróżnicowanie terytorialne można zauważyć, że jako pracodawcy nadal dominują podmioty gospodarcze zlokalizowane w podregionie kieleckim, których udział w przeciętnym zatrudnieniu w województwie w 2016 r. wyniósł 68,5%. Cztery powiaty z podregionu kieleckiego grupowały prawie 58% zatrudnionych w województwie, przy czym m. Kielce (32,9%) było w tej kwestii liderem, a dalsze lokaty zajęły powiaty: kielecki (10,0%), ostrowiecki (8,0%) oraz starachowicki (6,9%). Na przestrzeni ostatnich trzech lat udziały poszczególnych powiatów w przeciętnym zatrudnieniu nie podlegały znaczącym zmianom.

W relacji do 2013 r. przeciętne zatrudnienie zmniejszyło się w siedmiu powiatach. W największym stopniu zostało ono ograniczone w powiecie sandomierskim (o 7,3%). W pozostałych powiatach skala spadku wahała się pomiędzy 0,3% w powiecie koneckim, a 3,4% w powiecie ostrowieckim. W grupie spadkowej znalazły się jeszcze powiaty: skarżyski, pińczowski, staszowski i m.Kielce. Z kolei największy wzrost przeciętnego zatrudnienia odnotowano w powiatach: włoszczowskim (o 7,7%), kieleckim (o 6,0%) i kazimierskim (o 5,5%).

Na przestrzeni lat 2013-2016 przeciętne zatrudnienie w województwie w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zwiększyło się o 2 osoby – do 153 osób, przy czym w podregionie kieleckim wzrosło o 2 osoby do 171 osób, a w podregionie sandomiersko-jędrzejewskim zwiększyło się również o 2 osoby do 125 osób.

Biorąc pod uwagę zróżnicowanie omawianego wskaźnika w powiatach, najwyższy odnotowano w m. Kielce (320 osób w 2016 r. wobec 318 w 2013 r.). Drugą lokatę zajął powiat sandomierski, w którym wskaźniki osiągnęły wartości (159; 169), natomiast trzecią – powiat staszowski (157; 160). Najniższe wartości odnotowano w powiatach: kazimierskim (68 w 2016 r. wobec 63 w 2013 r.), opatowskim (70; 68) oraz kieleckim (92; 88).

Największy wzrost przeciętnego zatrudnienia w przeliczeniu na 1000 mieszkańców odnotowano w powiecie włoszczowskim (o 13 osób), a spadek - w sandomierskim (o 10 osób). Wzrost omawianego wskaźnika odnotowano w dziesięciu powiatach, natomiast spadek w czterech, tj.: ostrowieckim, sandomierskim, skarżyskim i staszowskim.

Omawiając zagadnienia związane z zatrudnieniem warto wspomnieć o podmiotach umożliwiających pracę osobom niepełnosprawnym. Szczególnymi pracodawcami są w tym zakresie zakłady pracy chronionej i zakłady aktywności zawodowej. Zakład pracy chronionej jest przedsiębiorstwem i działa w celu osiągnięcia zysków, jednak zatrudnienie znacznej liczby osób niepełnosprawnych wymaga przystosowania warunków pracy do ich potrzeb oraz zapewnienia pomocy medycznej, czy rehabilitacji. Zakład aktywności zawodowej tworzony jest przez powiat, gminę oraz fundację, stowarzyszenie lub inną organizację społeczną, której statutowym zadaniem jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych. Utworzenie i działalność zakładu dofinansowane są ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Liczba zakładów pracy chronionej podlega wahaniom ze względu na określone przepisami wymogi, które należy spełniać, by status takiego zakładu posiadać. Na terenie województwa świętokrzyskiego działalność taką, według stanu na koniec 2016 r., prowadziło 39 podmiotów, które zatrudniały 3,1 tys. osób

niepełnosprawnych. Na przestrzeni lat 2013-2016 liczba tych podmiotów systematycznie malała i na koniec 2016 r. było ich o 4 mniej niż w pierwszym roku tego okresu.

Liczba osób niepełnosprawnych zatrudnionych (w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy) w tego rodzaju podmiotach uległa spadkowi – zmiany te były jednak niewielkie a średnioroczne tempo spadku wyniosło 0,5%. Udział osób niepełnosprawnych w liczbie zatrudnionych w tych zakładach również uległ pewnemu ograniczeniu – z 83,1% w 2013 r. do 81,4 % w 2016 r.

Największą grupę pracowników w zakładach pracy chronionej stanowiły osoby o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Udział tej grupy wzrastał z 73,1% w 2013 r. do 74,8% w 2016 r. Wzrastał również odsetek osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności (o 2,0 p.proc. na przestrzeni omawianego okresu) osiągając na koniec 2016 r. 7,6%.

Drugą formą rehabilitacji zawodowej umożliwiającą pracę osobom, głównie o znacznym stopniu niepełnosprawności, są zakłady aktywności zawodowej. Na terenie województwa świętokrzyskiego w okresie 2013-2016 działały cztery tego typu podmioty. Liczba osób niepełnosprawnych zatrudnionych (w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy) w tego rodzaju podmiotach wzrosła z 0,1 tys. w 2013 r. do 0,2 tys. w 2016 r. Udział osób niepełnosprawnych wśród ogółu zatrudnionych wahał się od blisko 74% do ponad 78% na przestrzeni omawianego okresu. Osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności stanowiły natomiast od prawie 85% do blisko 80% subpopulacji zatrudnionych osób niepełnosprawnych.

2.3 Bezrobocie rejestrowane

O skali bezrobocia i tempie jego zmian świadczy stopa bezrobocia, mierzona udziałem liczby bezrobotnych w cywilnej ludności aktywnej zawodowo. Stopa bezrobocia notowana w województwie świętokrzyskim od lat należy do wyższych w kraju, choć na przestrzeni okresu 2013-2016 zmniejszyła się o 5,8 p.proc. do 10,8%. Na koniec grudnia 2016 r. średnia krajowa wyniosła 8,3%, natomiast najniższą wartość wskaźnika odnotowano w województwie wielkopolskim (4,9%), a w jeszcze trudniejszej sytuacji niż świętokrzyskie pozostawały województwa: zachodniopomorskie (10,9%), podkarpackie (11,5%), kujawsko-pomorskie (12,0%) oraz warmińsko-mazurskie (14,2%).

TABL. 11. BEZROBOCIE REJESTROWANE

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
Bezrobotni zarejestrowani (w osobach)				
stan w dniu 31 XII	90124	75434	66131	57126
mężczyźni	46286	38853	33444	28187
kobiety	43838	36581	32687	28939
dotychczas niepracujący	19895	16026	13112	9986
posiadający prawo do zasiłku	12015	9657	8974	8452
niepełnosprawni	4727	4344	4191	3667
z tego kobiety	2293	2005	1995	1746
Oferty pracy zgłoszone w ciągu roku (w szt.)	27428	33904	36449	41934
w tym oferty pracy zgłoszone w ciągu roku skierowane do osób niepełnosprawnych (w szt.)	1082	1195	1225	1261
Bezrobotni na 1 ofertę pracy (stan w dniu 31 XII)	149	114	87	35
Bezrobotni niepełnosprawni na 1 ofertę pracy do nich skierowaną (stan w dniu 31 XII)	113	64	48	39
Bezrobotni nowo zarejestrowani (napływ)	107471	98222	99476	94390
Bezrobotni wyrejestrowani (odpływ)	104055	112912	108779	103395
Płynność bezrobocia(napływ-odpływ)	3416	-14690	-9303	-9005
	w %			
Stopa napływu bezrobotnych	1,6	1,7	1,8	1,5
Stopa odpływu bezrobotnych	7,4	10,3	12,2	13,3
Stopa bezrobocia rejestrowanego	16,6	14,1	12,5	10,8
Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	11,3	9,5	8,5	7,4

Wskaźnik bezrobocia rozpatrywany dla województwa, jako całości, nie oddaje rozmiarów tego zjawiska na niższych szczeblach podziału terytorialnego. W 2016 r. nadal obserwowano dość duże zróżnicowanie stopy bezrobocia w przekroju terytorialnym w województwie. Podobnie, jak w 2013 r. niższe rozmiary bezrobocia notowano w części rolniczej województwa, tj. w podregionie sandomiersko-jędrzejewskim, gdzie stopa bezrobocia obniżyła się na przestrzeni analizowanego okresu o 4,7 p.proc. do

9,3%, podczas gdy w podregionie kieleckim obejmującym centralne i północne tereny uprzemysłowione zmalała o 6,5 p.proc. do 11,9%.

W 2016 r. najniższą stopę bezrobocia odnotowano w powiatach: buskim (5,6%) i pińczowskim (7,6%) oraz w mieście na prawach powiatu Kielce (7,6%), zaś najwyższą - w powiatach: skarżyskim (19,6%), opatowskim (16,5%), ostrowieckim (14,6%) oraz koneckim (14,0%). Rozpiętość pomiędzy najniższą i najwyższą wartością stopy bezrobocia w powiatach wyniosła 14,0 p.proc. i w relacji do 2013 r. zmniejszyła się o 4,5 p.proc. W porównaniu z analogicznym okresem 2013 r. stopa bezrobocia obniżyła się we wszystkich powiatach województwa świętokrzyskiego, przy czym w największym stopniu w powiatach: koneckim (o 10,2 p.proc.), skarżyskim (po 8,3 p.proc.), ostrowieckim (o 7,9 p.proc.), a najmniej w powiatach: pińczowskim (o 3,1 p.proc.) oraz staszowskim i m. Kielce (po 3,7 p.proc.).

Tabl. 12. BEZROBOCIE REJESTROWANE WEDŁUG POWIATÓW W 2016 R.

Stan w dn. 31 XII

Wyszczególnienie	Bezrobotni		Dynamika ogółem 2013 = 100	Udział w grupie osób w wieku produkcyjnym	Stopa bezrobocia	Bezrobotni ogółem na 1 ofertę pracy
	ogółem	kobiety				
	w osobach					
WOJEWÓDZTWO	57126	28939	63,4	7,4	10,8	35
PODREGION KIELECKI	37062	18482	62,8	7,8	11,8	34
Powiaty:						
kielecki.....	9925	4844	65,7	7,4	13,6	51
konecki.....	4216	2371	54,0	8,4	14,0	70
ostrowiecki.....	5525	2884	59,7	8,0	14,6	59
skarżyski.....	4964	2428	64,4	10,7	19,6	127
starachowicki.....	4106	1965	58,9	7,4	10,6	8
Miasto na prawach powiatu						
Kielce.....	8326	3990	68,4	7,0	7,6	45
PODREGION SANDOMIERSKO-JĘDRZEJOWSKI	20064	10457	64,5	6,7	9,2	38
Powiaty:						
buski.....	2028	895	58,6	4,6	5,6	49
jędrzejowski.....	3481	2078	63,8	6,6	10,0	94
kazimierski.....	1586	754	69,2	7,4	9,6	79
opatowski.....	3857	1828	68,0	11,7	16,5	175
pińczowski.....	1327	697	70,4	5,4	7,6	53
sandomierski.....	3140	1573	62,4	6,5	8,6	25
staszowski.....	2890	1627	69,6	6,4	9,2	14
włoszczowski.....	1755	1005	55,3	6,3	8,5	28

Według stanu na 31 XII 2016 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych wyniosła 57,1 tys. osób (o 33 tys. osób mniej niż w końcu 2013 r.). Stanowiło to 4,3% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w kraju. W omawianym okresie 85,2% ogółu bezrobotnych w województwie nie posiadało prawa do zasiłku (w 2013 r. – 86,7%), 82,5% stanowiły osoby wcześniej pracujące (w 2013 r. – 77,9%), a 56,3% to mieszkańcy wsi (w 2013 r. – 56,2%). W strukturze bezrobotnych ogółem 6,4% stanowiły osoby niepełnosprawne (w 2013 r. – 5,2%).

Na przestrzeni trzech ostatnich lat populacja bezrobotnych mężczyzn malała szybciej niż kobiet: odpowiednio o 39,1% i o 34,0%. W rezultacie odsetek bezrobotnych kobiet przekroczył połowę ogółu bezrobotnych zwiększając się z 48,6% do 50,7%. Udział bezrobotnych pań pozostawał zróżnicowany terytorialnie, najwyższe odsetki zanotowano w powiatach: jędrzejowskim (59,7%), włoszczowskim (57,3%), staszowskim (56,3%) i koneckim (56,2%), natomiast najniższy – w powiecie buskim (44,1%).

Struktura bezrobotnych według wieku, wykształcenia i stażu pracy przedstawiała się podobnie jak w końcu grudnia 2013 r. Nadal problemem jest bezrobocie ludzi młodych, z małym doświadczeniem zawodowym, legitymujących się stosunkowo niskim poziomem wykształcenia. Ponadto odnotowano pogorszenie sytuacji na rynku pracy osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym oraz osób w wieku 55 lat i starszym.

Bezrobocie nadal dotyczyło przede wszystkim ludzi młodych, których wiek nie przekroczył 35 lat (44,7% ogółu). W końcu grudnia 2016 r. najliczniejszą grupę wśród bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 25-34 lata (16,9 tys.), chociaż ich odsetek w ogólnej liczbie bezrobotnych zmniejszył się w porównaniu z 2013 r. (o 0,3 p.proc. do 29,6%). Bezrobotni, którzy nie ukończyli 25 roku życia stanowili 15,1%, tj. 8,6 tys. osób (o 4,9 p.proc. mniej niż w 2013 r.). Na przestrzeni analizowanego okresu zwiększył się natomiast udział osób bezrobotnych w wieku 35-44 lata – o 2,1 p.proc. do 21,8%, a także osób w wieku 55 lat i więcej – o 4,0 p.proc. do 16,6%.

Większość bezrobotnych rejestrujących się w powiatowych urzędach pracy to osoby o stosunkowo niskim poziomie wykształcenia. Według stanu na koniec 2016 r. dwie najliczniejsze grupy wśród bezrobotnych stanowiły osoby posiadające wykształcenie gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe oraz zasadnicze zawodowe (odpowiednio 20,9% i 27,4% ogółu bezrobotnych). Obie te subpopulacje łącznie stanowiły 48,3% ogólnej liczby bezrobotnych wobec 49,1% przed trzema laty. Wysoki udział posiadała również grupa osób legitymująca się wykształceniem średnim zawodowym (łącznie z policealnym) – 24,6% wobec 25,4% w 2013 r. Problemy na rynku pracy odczuwały również osoby z wyższym wykształceniem, których zbiorowość na przestrzeni ostatnich trzech lat zmniejszyła się najślabiej (o 30,8%), a odsetek wzrósł najbardziej – o 1,4 p.proc. do poziomu 16,3%.

Biorąc pod uwagę kryterium czasu pozostawania bez pracy w strukturze bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy, w 2016 r. nadal, pomimo spadku o 0,5 p.proc., najwyższym udziałem legitymowały się osoby pozostające bez pracy najdłużej (powyżej 12 miesięcy) – 37,7%. W omawianym okresie odnotowano znaczący wzrost odsetka osób pozostających bez pracy najkrócej (do 3 miesięcy) o 4,8 p.proc. do 29,2%.

Analizując dane dotyczące osób bezrobotnych pod kątem ich doświadczenia zawodowego, można stwierdzić, że w najtrudniejszej sytuacji pozostają osoby bez stażu pracy lub z niewielkim dorobkiem zawodowym (do 5 lat stażu) – na koniec 2016 r. osoby te stanowiły 60,2%, tj. o 0,4 p.proc. mniej niż przed rokiem. Na koniec omawianego okresu osoby bez stażu pracy stanowiły 17,5% ogółu zarejestrowanych, ze stażem od 1 roku do 5 lat – 23,1% oraz do 1 roku – 19,6%. W porównaniu z 2013 r. zdecydowanie pogorszyła się sytuacja osób ze stażem do 1 roku, których odsetek wzrósł o 3,4 p.proc., jak również osób legitymujących się stażem 1-5 lat, których udział zwiększył się o 0,8 p.proc. Biorąc pod uwagę osoby o większym doświadczeniu zawodowym, pogorszyła się sytuacja osób legitymujących się stażem pracy 5-10 lat (wzrost o 1,0 p.proc. do 14,6%), a także o stażu 10-20 lat (wzrost o 0,4 p.proc. do 14,0%). Zmniejszył się natomiast odsetek osób, które przepracowały ponad 20 lat (o 1,0 p.proc. do 11,2%).

Na przestrzeni okresu 2013-2016 w województwie świętokrzyskim zmniejszała się liczba nowo zarejestrowanych bezrobotnych. W 2016 r. wyniosła ona 94,4 tys. osób i liczebność ta była mniejsza niż w 2013 r. o 13,1 tys., tj. o 12,2%. Najliczniejszą grupę nadal stanowiły osoby rejestrujące się po raz kolejny, a ich odsetek w ogólnej liczbie nowo zarejestrowanych zwiększył się w stosunku do 2013 r. o 2,6 p.proc. i wyniósł 85,2%. Zwiększył się odsetek osób dotychczas pracujących (do 80,8%, tj. o 5,0 p.proc.) oraz osób zamieszkałych na wsi (do 57,2%, tj. o 2,1 p.proc.). W skali roku wśród nowo zarejestrowanych zmniejszył się natomiast udział absolwentów (do 11,4%, tj. o 1,6 p.proc.) oraz osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładów pracy (do 4,4%, tj. o 1,0 p.proc.).

Z ewidencji bezrobotnych w województwie świętokrzyskim w ciągu 2016 r. skreślono 103,4 tys. osób, tj. mniej o 0,7 tys. (o 0,6%) niż 2013 r. Na przestrzeni omawianego okresu odnotowano znaczne wahania wyrejestrowań z ewidencji urzędów pracy – największą liczbę osób wykreślono w 2014 r. 112,9 tys., podczas gdy w 2015 r. 108,9 tys. Główną przyczynę wyrejestrowania stanowiło podjęcie pracy, w wyniku czego z rejestru bezrobotnych skreślono w 2016 r. 50,4 tys. osób wobec 47,0 tys. w 2013 r. Udział tej kategorii bezrobotnych w ogólnej liczbie wyrejestrowanych zwiększył się o 3,6 p.proc. do 48,8%.

Na przestrzeni 2016 r. urzędy pracy skierowały na szkolenia o 24,0% mniej osób niż w 2013 r. (2,1 tys. wobec 2,8 tys.), a ich udział zmniejszył się o 0,6 p.proc. do 2,1%. Zwiększyła się natomiast liczba osób (o 8,1%), które rozpoczęły staż (11,8 tys. wobec 10,9 tys.). Odsetek stażystów w ogólnej liczbie osób wykreślonych z ewidencji w 2016 r. wzrósł o 0,9 p.proc. do 11,4%. Zwiększył się udział osób, które dobrowolnie zrezygnowały ze statusu bezrobotnego (do 8,0%, tj. o 1,7 p.proc. więcej), jak również osób wykreślonych z ewidencji z powodu odmowy bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniej pracy lub innej formy pomocy (o 2,6 p.proc. do 5,8%). Zmniejszył się natomiast odsetek osób, które utraciły status bezrobotnego w wyniku niepotwierdzenia gotowości do pracy – o 6,5 p.proc. do 14,5%.

O płynności rynku pracy oraz poziomie bezrobocia decyduje m. in. rotacja bezrobotnych, czyli napływ i odpływ osób rejestrujących się w powiatowych urzędach pracy. W 2016 r. w województwie świętokrzyskim bilans bezrobotnych kształtował się korzystniej niż w 2013 r. W ciągu roku zarejestrowano

mniej osób niż wyłączono z ewidencji (o 9,0 tys. osób), podczas gdy w 2013 r. przeważały zarejestrowania (o 3,4 tys. osób). Nie mniej jednak sytuacja nie była tak dobra jak w latach 2015 i 2014, kiedy to wyrejestrowania przeważały o 9,3 tys. oraz 14,7 tys. osób. Relacja napływu do odpływu z bezrobocia ukształtowała się na poziomie 91,3% wobec 90,5% w kraju (w 2013 r. odpowiednio: 103,3% i 100,8%).

Na przestrzeni analizowanego okresu systematycznie rosła pula ofert pracy. Liczba ofert pracy zgłoszonych od początku 2016 r. do urzędów pracy wyniosła 41,9 tys., tj. o 14,5 tys. więcej niż w 2013 r. W tym jedynie 1,3 tys. ofert skierowanych było do osób niepełnosprawnych (w 2013 r. – 1,1 tys.). W dalszym ciągu znaczący, choć znacznie niższy niż przed trzema laty, odsetek stanowiły miejsca aktywizacji zawodowej (33,1% wobec 46,9% w 2013 r.), a częściej, niż co trzecia oferta dotyczyła stażu (w 2013 r. – częściej, niż co druga). Wzrósł natomiast udział propozycji dotyczących niesubsydiowanych miejsc zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, osiągając 46,2% puli ofert wobec 36,4% w 2013 r. Oferty pracy sezonowej stanowiły w 2016 r. 12,7% wobec 7,2% ogółu przed trzema laty.

Z Funduszu Pracy wydatkowano 324,3 mln zł (w 2013 r. – 312,6 mln zł). W strukturze wydatków wyraźnie zwiększył się udział środków przeznaczonych na programy na rzecz promocji zatrudnienia do 66,3%, a zmniejszył – na zasiłki dla bezrobotnych osiągając 29,0% (w 2013 r. odpowiednio 47,6% i 47,0%).

2.4 Aktywność ekonomiczna ludności

Zgodnie z wynikami reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności w wieku 15 lat i więcej (BAEL), w 2016 r. w relacji do 2013 r., w województwie świętokrzyskim przy spadku liczebności wszystkich badanych subpopulacji odnotowano poprawę struktury zbiorowości.

TABL. 13. AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ
(przeciętne roczne)

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
w tys. osób				
Aktywni zawodowo	637	653	654	563
pracujący	554	579	588	513
bezrobotni	83	74	66	50
Bierni zawodowo	516	528	514	459
w %				
Współczynnik aktywności zawodowej	55,2	55,3	56,0	55,1
Wskaźnik zatrudnienia	48,0	49,0	50,4	50,2
Stopa bezrobocia	13,0	11,3	10,1	8,9

Liczebność subpopulacji aktywnych zawodowo zmniejszyła się o 19,6%, przy czym pracujących spadła o 14,7%, a bezrobotnych o 48,8%. Biernych zawodowo ubyło natomiast o 18,1%. W 2016 r. udział osób aktywnych zawodowo, tj. pracujących i bezrobotnych, w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej, wyniósł 55,1% wobec 55,2% w 2013 r. Wśród ludności aktywnej zawodowo pracujący stanowili 91,1% ogółu (w 2013 r. – 87,0%). W miastach województwa świętokrzyskiego współczynnik aktywności zawodowej kształtował się poniżej średniej wojewódzkiej i wyniósł 53,8% (w 2013 r. – 54,2%), podczas gdy na wsi osiągnął 56,1% (w 2013 r. – 56,3%). Jeszcze większa różnica ujawnia się w ujęciu współczynnika aktywności zawodowej według płci, który w przypadku mężczyzn wyniósł 64,0% (w 2013 r. – 63,6%), a dla kobiet – 46,8% (wobec 47,3%).

W latach 2013 – 2016 notowano wzrost wskaźnika zatrudnienia, określającego relację liczby pracujących do liczby ludności w wieku 15 lat i więcej. Pomimo wzrostu, wskaźnik ten należał do najniższych w kraju (po województwach warmińsko-mazurskim i zachodniopomorskim, gdzie osiągnął w 2016 r. odpowiednio 49,0% i 49,6%). W 2016 r. w województwie świętokrzyskim wyniósł on 50,2% wobec 48,0% w 2013 r. W miastach wskaźnik ten osiągnął 48,8% (46,5% trzy lata wcześniej), natomiast na wsi 51,3% (wobec 49,6%). Znacznie wyższy jego poziom odnotowano wśród mężczyzn niż wśród kobiet. W przypadku mężczyzn wskaźnik zatrudnienia wyniósł 58,3% wobec 55,6% w 2013 r. (dla kobiet odpowiednio: 42,6% i 40,8%). Nie mniej jednak województwo świętokrzyskie może pochwalić się jednym z wyższych wskaźników zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych w wieku 16-64 lata. W 2013 r. plasowało się z wartością 24,4% na czwartej pozycji w kraju, po lubuskim, podkarpackim i kujawsko-pomorskim, natomiast w 2016 r. wskaźnik zatrudnienia osiągnął w województwie świętokrzyskim 26,3%, co dało po województwach lubuskim i pomorskim, trzecią lokatę.

Na przestrzeni okresu 2013 – 2016 notowano spadek stopy bezrobocia, określającego relację liczby bezrobotnych do liczby ludności aktywnej zawodowo w wieku 15 lat i więcej. Pomimo spadku wskaźnik ten należał do najwyższych w kraju (po województwie podkarpackim, gdzie osiągnął w 2016 r. 9,6%). W 2016 r. w województwie świętokrzyskim stopa bezrobocia wyniosła 8,9% wobec 13,0% w 2013 r. Wskaźnik notowany w miastach był wyższy i osiągnął 9,1% (14,3% trzy lata wcześniej), natomiast na wsi wyniósł 8,7% (wobec 11,6%). Mimo że przez lata wyższą stopę bezrobocia notowano wśród kobiet niż mężczyzn to w 2016 r. doszło do zrównania średniorocznych stóp bezrobocia. Wyniosła ona niezależnie od płci 8,9% natomiast w 2013 r. w przypadku mężczyzn osiągnęła 12,6%, a wśród kobiet – 13,6%.

Reasumując, pomimo poprawy wskaźników charakteryzujących aktywność ekonomiczną populacji w wieku 15 lat i więcej osiągnięte wyniki należą do najniższych w kraju. Subpopulację badaną w województwie świętokrzyskim cechują: niski wskaźnik zatrudnienia i wysoka stopa bezrobocia. Na rynku pracy generalnie aktywniejsi są mężczyźni i mieszkańcy wsi (cechują ich wyższe wskaźniki zatrudnienia i przeważnie niższe stopy bezrobocia) niż pozostałe subpopulacje.

TABL. 14. AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG WOJEWÓDZTW
(przeciętne roczne)

Wyszczególnienie	Współczynnik aktywności zawodowej		Wskaźnik zatrudnienia		Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku 16-64 lata		Stopa bezrobocia	
	2013	2016	2013	2016	2013	2016	2013	2016
	w %							
Polska	55,9	56,2	50,2	52,8	20,9	21,9	10,3	6,2
Dolnośląskie	54,0	56,4	47,9	53,3	19,0	25,0	11,3	5,4
Kujawsko-pomorskie	55,8	55,1	48,8	51,0	24,8	22,0	12,4	7,4
Lubelskie	56,6	55,0	50,8	50,6	22,4	17,7	10,3	8,0
Lubuskie	54,4	55,7	49,2	53,0	26,7	30,9	9,6	4,7
Łódzkie	57,6	56,6	51,2	53,4	24,0	22,6	11,1	5,6
Małopolskie	55,8	56,0	49,7	53,1	19,8	15,6	10,8	5,2
Mazowieckie	59,7	59,9	54,9	56,6	15,1	18,1	8,0	5,5
Opolskie	53,6	54,7	48,5	51,9	20,0	21,1	9,4	5,0
Podkarpackie	56,2	55,9	48,1	50,6	26,4	23,1	14,3	9,6
Podlaskie	55,5	56,2	49,9	52,5	20,8	18,5	9,9	6,8
Pomorskie	55,8	57,9	50,2	54,5	21,1	28,1	10,1	5,7
Śląskie	53,5	53,3	48,3	50,5	18,4	23,0	9,7	5,4
Świętokrzyskie	55,2	55,1	48,0	50,2	24,4	26,3	13,0	8,9
Warmińsko-mazurskie	52,0	53,6	46,1	49,0	17,0	21,9	11,4	8,8
Wielkopolskie	58,1	58,1	53,0	55,3	21,7	22,5	8,8	4,8
Zachodniopomorskie	52,6	53,2	47,2	49,6	16,3	16,5	10,0	6,9

2.5 Popyt na pracę

Z pojęciem rynku pracy ściśle związane jest pojęcie podaży pracy oraz popytu na pracę. Podaż pracy określa zasób siły roboczej czyli liczbę osób, które pracują bądź chcą pracować w danym okresie za określoną stawkę. Popyt na pracę tworzą zagospodarowane miejsca pracy równe liczbie pracujących oraz miejsca jeszcze nieobsadzone. Dla oceny warunków życia szczególne znaczenie ma potencjał podmiotów gospodarki narodowej do tworzenia miejsc pracy.

Według stanu w dniu 31 XII 2016 r. liczba pracujących w jednostkach objętych badaniem popytu na pracę (badanie Z-05) wyniosła 28,5 tys. osób (w 2013 r. – 26,1 tys.). W sektorze prywatnym zatrudnionych było 19,2 tys. osób, tj. 67,5% ogółu pracujących (więcej o 3,4 p.proc. niż w 2013 r.). Biorąc pod uwagę wielkość podmiotów, nadal prawie połowę wszystkich pracujących skupiały jednostki duże – choć udział zmniejszył się o 0,4 p.proc. do 48,6%. Zmniejszył się także udział jednostek średnich o 4,8 p.proc. do 28,7%, natomiast wzrósł – jednostek małych o 5,2 p.proc. do 22,7%.

Nadal najwięcej osób pracowało w podmiotach prowadzących działalność z sekcji przetwórstwo przemysłowe (23,7% ogółu pracujących wobec 22,7% w 2013 r.), handel; naprawa pojazdów samochodowych (18,7% wobec 18,3%), edukacja (13,5% wobec 14,6%) oraz opieka zdrowotna i pomoc społeczna (10,2% wobec 11,5%).

Wyniki edycji badań z lat 2013-2016 potwierdzają, że w podmiotach dużych pracowano najczęściej w firmach przetwórstwa przemysłowego (prawie $\frac{1}{3}$), a także – chociaż w mniejszym stopniu – w jednostkach: opieki zdrowotnej i pomocy społecznej, handlu; naprawy pojazdów samochodowych, administracji publicznej i obrony narodowej; obowiązkowych zabezpieczeń społecznych oraz edukacji. W podmiotach średnich dominował udział pracujących w edukacji i handlu; naprawie pojazdów samochodowych. W firmach małych pracujących koncentrowały przede wszystkim handel; naprawa pojazdów samochodowych i budownictwo.

Na przestrzeni analizowanego okresu struktura zawodowa również nie podlegała większym zmianom. W 2016 r. w jednostkach dużych największy odsetek pracujących stanowili specjaliści (22,5%) oraz robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (19,9%). W podmiotach średnich również przeważali specjaliści (27,8%), a liczące się grupy tworzyli ponadto robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (13,7%), pracownicy usług i sprzedawcy (12,2%) oraz operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń (12,1%). W jednostkach małych natomiast najczęściej zatrudniano pracowników usług i sprzedawców (20,2%), robotników przemysłowych i rzemieślników (15,4%), specjalistów (13,4%) oraz pracowników biurowych (12,6%). Niezależnie od wielkości jednostek, najmniej liczną grupę stanowili rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy (od 0,1% w podmiotach dużych do 0,3% w małych).

W jednostkach objętych badaniem popytu na pracę w województwie świętokrzyskim w końcu 2016 r. kobiety stanowiły 53,1% wszystkich pracujących (o 3,1 p.proc. więcej niż w 2013 r.). W 2016 r., podobnie jak przed trzema laty, najwięcej pań znalazło zatrudnienie w jednostkach dużych oraz w sektorze prywatnym. Miejsce pracy kobiet najczęściej stanowiły podmioty należące do sekcji: handel; naprawa pojazdów samochodowych, edukacja oraz opieka zdrowotna i pomoc społeczna. Panie uczestniczące w badaniu najczęściej wykonywały zawody zaliczane do grupy specjalistów, w dalszej kolejności były pracownikami usług i sprzedawcami lub pracownikami biurowymi.

W podmiotach gospodarczych biorących udział w badaniu w końcu grudnia 2016 r. zatrudnionych było 14,1 tys. osób niepełnosprawnych (4,9% ogółu pracujących wobec 6,2% w 2013 r.), z czego 12,2% pracowało na stanowiskach specjalnie dostosowanych do potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności (w 2013 r. – 6,2%). W 2016 r. większość osób niepełnosprawnych (66,9%) zatrudniały jednostki sektora prywatnego oraz podmioty duże (61,8%). W przekroju sekcji najwięcej niepełnosprawnych znalazło pracę w zakładach przetwórstwa przemysłowego (22,5%), opieki zdrowotnej i pomocy społecznej (18,3%), administrowania i działalności wspierającej (17,3%) oraz handlu; napraw pojazdów samochodowych (11,9%). W 2016 r. spośród 20197 podmiotów objętych badaniem 677 jednostek było zainteresowanych zwiększeniem zatrudnienia osób niepełnosprawnych (tj. 3,4% wobec 4,7% w 2013 r.). Najczęściej były to podmioty sektora prywatnego - 83,8%. Większość zainteresowanych jednostek zajmowała się przetwórstwem przemysłowym (25,7%), zakwaterowaniem i gastronomią (11,8%), administracji publicznej i obrony narodowej; obowiązkowych zabezpieczeń społecznych (9,6%) oraz działalnością profesjonalną, naukową i techniczną (8,7%).

W województwie świętokrzyskim na koniec 2016 r. 769 zakładów spośród badanych 20197 (3,8%) zadeklarowało wolne miejsca pracy, z czego 87,3% z sektora prywatnego. Oznacza to znaczną poprawę w relacji do stanu odnotowanego na koniec 2013 r. kiedy to jedynie 149 zakładów, tj. 0,9% spośród badanych 16471 zadeklarowało wolne miejsca pracy, z czego 63,1% stanowiły jednostki sektora prywatnego. Pod względem wielkości podmiotów najliczniejszą grupę stanowiły małe firmy – 68,5%, w tym przede wszystkim funkcjonujące w obszarze przetwórstwa przemysłowego (29,8%), budownictwa (19,9%) oraz handlu; napraw pojazdów samochodowych (15,6%). Zgłoszenia z jednostek dużych wyniosły 9,9% ogółu podmiotów dysponujących wolnymi miejscami pracy, a ze średnich – 21,6%. Podmioty te zadeklarowały na koniec 2016 r. łącznie 1407 wolnych miejsc pracy, tj. ponad trzykrotnie więcej niż przed trzema laty (416 miejsc). Przeważająca liczba wakatów, bo 87,1% należała do sektora prywatnego. Jednostki duże dysponowały 21,9% wszystkich wolnych miejsc, średnie – 23,5%, natomiast małe – 54,6%. Największą liczbę nieobsadzonych stanowisk pracy wskazały podmioty realizujące działalność w zakresie przetwórstwa przemysłowego (29,3%), handlu; naprawy pojazdów samochodowych (19,5%) oraz transportu i gospodarki magazynowej (13,2%). Z punktu widzenia kwalifikacji zawodowych, w końcu grudnia 2016 r. najwięcej ofert kierowanych było do robotników przemysłowych i rzemieślników (40,1%) z czego 62,9% zgłosiły firmy przetwórstwa przemysłowego, a 29,4% – handlu; naprawy pojazdów samochodowych. Znaczna liczba ofert skierowana była również pracowników biurowych (14,1% wolnych miejsc). Zapotrzebowanie na pracowników tej grupy zawodowej zgłaszały przede wszystkim jednostki budownictwa (53,5%), a także zakwaterowania i gastronomii (35,4%). Kolejną grupą poszukiwanych pracowników byli specjaliści. Skierowano do niej 13,1% ofert wolnych miejsc pracy, z czego 31,4% z działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej, a 17,8% – z administracji publicznej i obrony narodowej; obowiązkowych zabezpieczeń społecznych.

W całym roku 2016 w województwie świętokrzyskim zostało utworzonych 13,0 tys. miejsc pracy wobec 14,5 tys. w 2013 r., tj. o 10,5% mniej, z czego zdecydowana większość, bo 84,5% w sektorze prywatnym. Najwięcej nowych miejsc pracy wykreowały jednostki małe – 49,1%. Znaczny był również udział podmiotów średnich - 32,2% wobec 18,7% dużych. Nowe miejsca pracy utworzono głównie w trzech sekcjach, tj.: przetwórstwie przemysłowym (21,7% ogółu), budownictwie (16,5%) oraz handlu; naprawie pojazdów samochodowych (12,7%).

Spośród nowo powstałych miejsc pracy część pozostała niezagospodarowana. Według stanu w dniu 31 XII 2016 r. do obsadzenia pozostało 0,7% ogółu utworzonych w ciągu roku (w końcu 2013 r. odpowiednio 0,4%). Większość niezagospodarowanych stanowisk koncentrowała się w jednostkach prowadzących działalność profesjonalną, naukową i techniczną (33,0%) i przetwórstwa przemysłowego (42,6%). Przeznaczone były one przede wszystkim dla specjalistów (59,6%), robotników przemysłowych i rzemieślników (12,8%) oraz operatorów i monterów maszyn i urządzeń (11,7%).

W 2016 r. w województwie świętokrzyskim zostało zlikwidowanych 6,6 tys. miejsc pracy wobec 9,7 tys. w 2013 r. Redukcji dokonano przede wszystkim w sektorze prywatnym (85,4%). Najwięcej stanowisk ubyło w przedsiębiorstwach prowadzących działalność w zakresie budownictwa (34,1%), przetwórstwa przemysłowego (18,4%) oraz handlu; naprawy pojazdów samochodowych (8,6%).

W 2016 r. po raz kolejny odnotowano dodatni bilans miejsc pracy w województwie świętokrzyskim. W 2016 r. liczba nowo utworzonych miejsc pracy przewyższała liczbę zlikwidowanych o 6,4 tys. etatów (w 2013 r. – o 4,8 tys.). W 2016 r. korzystną relację, wskazującą na rosnącą aktywność gospodarczą, zaobserwowano w 17 sekcjach, z czego najkorzystniej wypadły przedsiębiorstwa przetwórstwa przemysłowego (1,6 tys. miejsc pracy więcej utworzono niż zlikwidowano), handlu; naprawie pojazdów samochodowych (1,1 tys.), działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (0,5 tys.), transportu i gospodarki magazynowej (0,5 tys.) oraz zakwaterowania i gastronomii (0,5 tys.). Relatywnie zauważalny był także wzrost liczby miejsc pracy w jednostkach prowadzących działalność związaną opieką zdrowotną i pomocą społeczną (0,4 tys.), pozostałą działalnością usługową (0,4 tys.), edukacją (0,4 tys.), administracją publiczną i obroną narodową; obowiązkowymi zabezpieczeniami społecznymi (0,3 tys.). Ujemny bilans odnotowano jedynie w budownictwie, gdzie więcej miejsc pracy zlikwidowano niż utworzono (o 0,1 tys.).

2.6 Warunki pracy

Istotny wpływ na jakość warunków życia ludności mają zagwarantowane przez pracodawców odpowiednie warunki pracy. Zgodnie z przyjętą metodologią badania Z-10 – warunki pracy stanowią zespół czynników występujących w środowisku pracy wynikających z procesu pracy oraz czynników związanych z wykonywaniem pracy. Na środowisko pracy składają się: czynniki fizyczne (np. oświetlenie, hałas, mikroklimat), chemiczne (np. substancje toksyczne) oraz biologiczne (np. bakterie), występujące na obszarze miejsca pracy (np. w hali fabrycznej, na stanowisku pracy), jak i na obszarze otaczającym zakład pracy. Za zagrażające zdrowiu uważa się te stanowiska pracy, na których występuje działanie czynników szkodliwych w natężeniu lub stężeniu przekraczającym najwyższe dopuszczalne wartości, określone w obowiązujących polskich normach lub innych normach higienicznych. Czynniki obniżające jakość pracy badane są w trzech głównych grupach: zagrożenia związane ze środowiskiem pracy, czynniki związane z uciążliwością pracy i z czynnikami mechanicznymi.

TABL. 15. ZBIOROWOŚĆ OBJĘTA BADANIEM ORAZ ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Liczba osób w zakładach			Zatrudnieni w warunkach zagrożenia		
	objętych badaniem	w których zagrożenia		ogółem	w tym kobiety	
		nie wystąpiły	wystąpiły			
Ogółem	2013	127891	77245	50646	13143	1705
	2014	123062	75476	47586	12362	1525
	2015	128063	78273	49790	12760	1890
	2016	134546	80166	54380	13120	2027
sektor publiczny		30901	18523	12378	3178	784
sektor prywatny		103645	61643	42002	9942	1243

W województwie świętokrzyskim w końcu 2016 r. w warunkach zagrożenia pracowało 13,1 tys. osób. Oznacza to, że średnio 97,5 osób na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości pracowało w warunkach zagrożenia, tj. o nieco ponad 5 osób mniej niż w 2013 r. Wskaźnik ten ukształtował się wyraźnie powyżej średniej krajowej, która w 2016 r. osiągnęła 80,8 osób.

Na przestrzeni analizowanego okresu 2013-2016 zmniejszył się udział zatrudnionych w warunkach zagrożenia o 0,5 p.proc. do 9,8% ogółu zatrudnionych badanej zbiorowości. Wśród ogółu zatrudnionych w warunkach zagrożenia wzrósł natomiast odsetek kobiet – o 2,4 p.proc. do 15,4%.

TABL. 16. ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA WEDŁUG GRUP I NASILENIA ZAGROŻEŃ

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Ogółem		Zagrożenia związane						
			ze środowiskiem pracy		z uciążliwością pracy		z czynnikami mechanicznymi		
	razem	w tym przez jedną grupę czynników	razem	w tym przez jedną grupę czynników	razem	w tym przez jedną grupę czynników	razem	w tym przez jedną grupę czynników	
w osobach									
Ogółem	2013	13143	10741	8863	7124	2800	2690	1480	927
	2014	12362	10243	8331	6615	2892	2757	1139	871
	2015	12760	10011	8779	6870	2483	2279	1498	862
	2016	13120	10212	8582	6454	3197	2738	1341	1020
w tym kobiety		2027	1731	1384	1152	434	409	209	170
sektor publiczny		3178	2571	1101	600	1738	1671	339	300
sektor prywatny		9942	7641	7481	5854	1459	1067	1002	720
na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości									
Ogółem	2013	102,8	84,0	69,3	55,7	21,9	21,0	11,6	7,2
	2014	100,5	83,2	67,7	53,8	23,5	22,4	9,3	7,1
	2015	99,6	78,2	68,6	53,6	19,4	17,8	11,7	6,7
	2016	97,5	75,9	63,8	48,0	23,8	20,3	10,0	7,6
w tym kobiety		14,8	12,0	10,8	8,6	3,3	3,0	0,6	0,4
sektor publiczny		102,8	83,2	35,6	19,4	56,2	54,1	11,0	9,7
sektor prywatny		95,9	73,7	72,2	56,5	14,1	10,3	9,7	6,9

Na działanie czynników związanych ze środowiskiem pracy narażonych było 8,6 tys. osób, tj. średnio 63,8 osoby na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości – tj. o ponad 5 osób mniej niż przed trzema laty. Wskaźnik ten znacząco przekroczył średnią krajową, która w 2016 r. osiągnęła 46,7 osób. Na działanie czynników związanych z uciążliwością pracy narażonych zostało 3,2 tys. osób (średnio 23,8 osoby na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości, tj. o prawie 2 osoby więcej niż w 2013 r.), a zagrożenia związane z czynnikami mechanicznymi dotyczyły 1,3 tys. osób (średnio 10,0 osób na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości, tj. o prawie 2 osoby mniej niż w 2013 r.). W przypadku zagrożeń związanych z uciążliwością pracy i z czynnikami mechanicznymi wartości przeliczeń na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości nie odbiegały znacząco od średnich krajowych, które to osiągnęły kolejno: 20,5 i 13,5 osób.

W obrębie każdej grupy zagrożeń działa szereg czynników szkodliwych, które rzadko występują jednostkowo. Najczęściej pracownik poddany jest jednocześnie wpływowi kilku z nich, stąd suma tych czynników (tzw. osobozagrożenia) jest większa niż liczba pracowników. Negatywnym procesem obserwowanym na przestrzeni ostatnich dwóch lat było zmniejszenie przewagi likwidacji lub ograniczenia czynników szkodliwych nad nowo powstałymi lub nowo ujawnionymi.

TABL. 17. LIKWIDACJA LUB OGRANICZENIE ZAGROZEŃ

Wyszczególnienie	Zatrudnieni w warunkach zagrożenia w stosunku, do których w ciągu roku zagrożenia							
	ogółem		czynnikami środowiska pracy		wynikające z uciążliwości pracy		związane z czynnikami mechanicznymi	
	zlikwidowano lub ograniczono	ujawniono (łącznie z zagrożeniami nowopowstałymi)	zlikwidowano lub ograniczono	ujawniono (łącznie z zagrożeniami nowopowstałymi)	zlikwidowano lub ograniczono	ujawniono (łącznie z zagrożeniami nowopowstałymi)	zlikwidowano lub ograniczono	ujawniono (łącznie z zagrożeniami nowopowstałymi)
w osobazagrozeniach								
2013	6060	1815	4930	1355	772	221	358	239
2014	6221	1271	5187	1079	606	115	428	77
2015	5859	1551	4908	1147	611	302	340	102
2016	5922	1998	5151	1637	491	292	280	69

Najwięcej zatrudnionych w warunkach zagrożenia odnotowano w sekcjach związanych z przemysłem. Zatrudnieni w tych sekcjach stanowili w 2016 r. 70,2% ogółu, tj. o 5,9 p.proc. mniej niż przed trzema laty, przy czym przetwórstwo przemysłowe skupiało 62,0% ogółu (o 6,2 p.proc. mniej niż w 2013 r.). W dalszej kolejności uplasował się transport i gospodarka magazynowa z udziałem 12,9% (wzrost o 3,0 p.proc.) oraz budownictwo skupiające 8,1% (o 1,5 p.proc. więcej niż w 2013 r.). Na wymienione sekcje przypadało w 2016 r. 91,2% ogółu zatrudnionych w warunkach zagrażających zdrowiu wobec 92,6% w 2013 r.

Analizując zagrożenie dla zdrowia mierzone wskaźnikiem „liczba zatrudnionych w warunkach zagrożenia na 1000 zatrudnionych w zbiorowości objętej badaniem” można stwierdzić, że największe zagrożenie dla zdrowia w pracy na koniec 2016 r. wystąpiło m. in. w przemyśle – 135,1 (w 2013 r. – 158,3), w tym w przetwórstwie przemysłowym 139,5 (w 2013 r. – 168,1), w transporcie i gospodarce magazynowej 201,9 (w 2013 r. – 163,4), a także w budownictwie 115,2 (w 2013 r. – 83,3). Z kolei stosunkowo mało zagrożeń niesła praca w edukacji (1,1) i handlu; naprawie pojazdów samochodowych (11,3).

Przestrzenne rozmieszczenie zagrożeń stanowisk pracy oraz stopień natężenia zagrożeń czynnikami szkodliwymi dla zdrowia wiąże się z infrastrukturą i stopniem koncentracji zakładów pracy o określonych rodzajach działalności. W podregionie kieleckim na koniec 2016 r. liczba zatrudnionych w warunkach zagrożenia wyniosła 10935 osób i zwiększyła się w porównaniu z rokiem 2013 o 4,5%, a udział w strukturze ogółem wzrósł o 3,6 p.proc. do 83,3%. Natomiast w podregionie sandomiersko-jędrzejowskim liczba zatrudnionych w warunkach zagrożenia wyniosła 2185 osób, tj. o 18,3% mniej niż w 2013 r. Na koniec 2016 r. największy odsetek osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia, odnotowano, podobnie jak w latach poprzednich, w m. Kielce (30,9%) oraz w powiatach: skarżyskim (14,1%), ostrowieckim (13,6%) i starachowickim (12,3%). W analizowanym okresie największe zagrożenie dla zdrowia w pracy mierzone wskaźnikiem „liczba zatrudnionych w warunkach zagrożenia na 1000 zatrudnionych w zbiorowości objętej badaniem” odnotowano w powiatach: skarżyskim (196,4), ostrowieckim (173,1), koneckim (142,4) i starachowickim (111,9). Z kolei najbezpieczniej mogli wykonywać pracę zatrudnieni w powiatach: kazimierskim (0,9), opatowskim (10,9) i buskim (11,3).

Czynnikiem oddziałującym negatywnie na jakość warunków pracy są wypadki przy pracy. W ostatnich latach obserwowano w województwie świętokrzyskim wzrost liczby wypadków przy pracy i wypadków traktowanych na równi z wypadkami przy pracy, jak również liczby poszkodowanych w wypadkach przy pracy (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie). W 2016 r. poszkodowane zostały 2142 osoby wobec 1892 osób w 2013 r. Wypadki śmiertelne dotknęły 9 osób wobec 12 w 2013 r., a wypadkom ciężkim uległo 11 osób wobec 17 osób przed trzema laty. Obserwowany jest systematyczny wzrost liczby osób poszkodowanych w wypadkach lekkich (z 1863 w 2013 r. do 2122 w 2016 r.). Nie mniej jednak województwo świętokrzyskie ma jeden z niższych w kraju (po województwach: mazowieckim, małopolskim i podkarpackim) wskaźnik poszkodowanych w wypadkach w przeliczeniu na 1000 pracujących (6,64 w 2016 r. wobec 6,15 w 2013 r.).

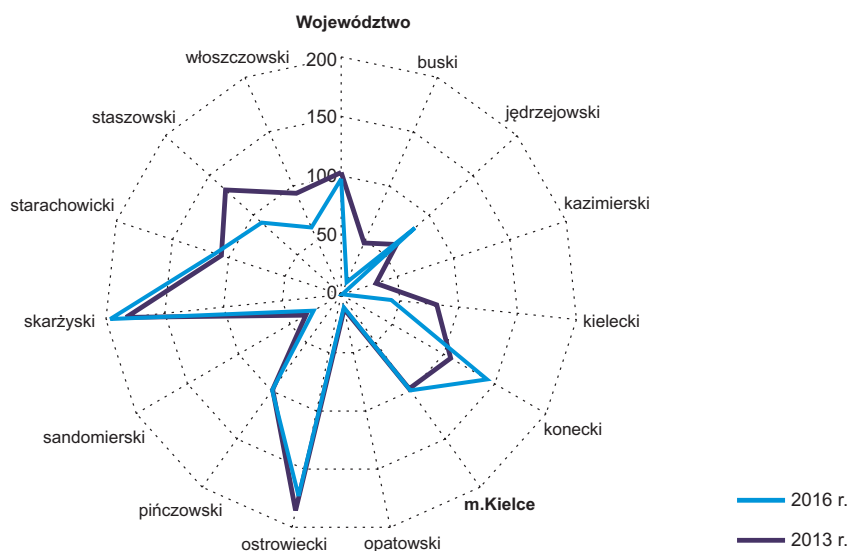
ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA WEDŁUG SEKCJI PKD

Stan w dniu 31 XII

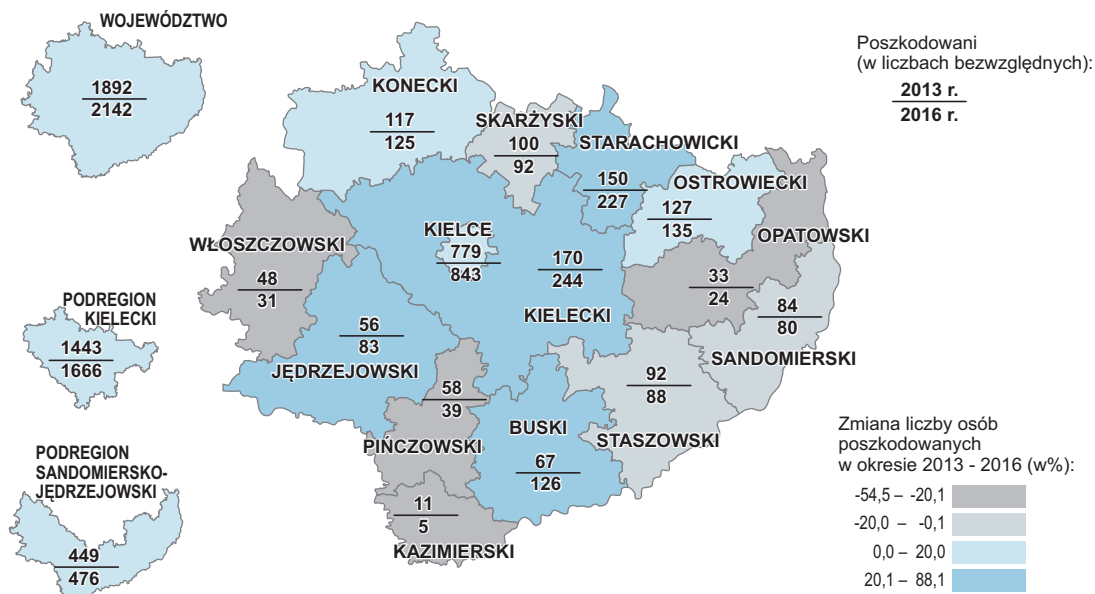

ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA NA 1000 ZATRUDNIONYCH W ZAKŁADACH OBJĘTYCH BADANIEM

Stan w dniu 31 XII

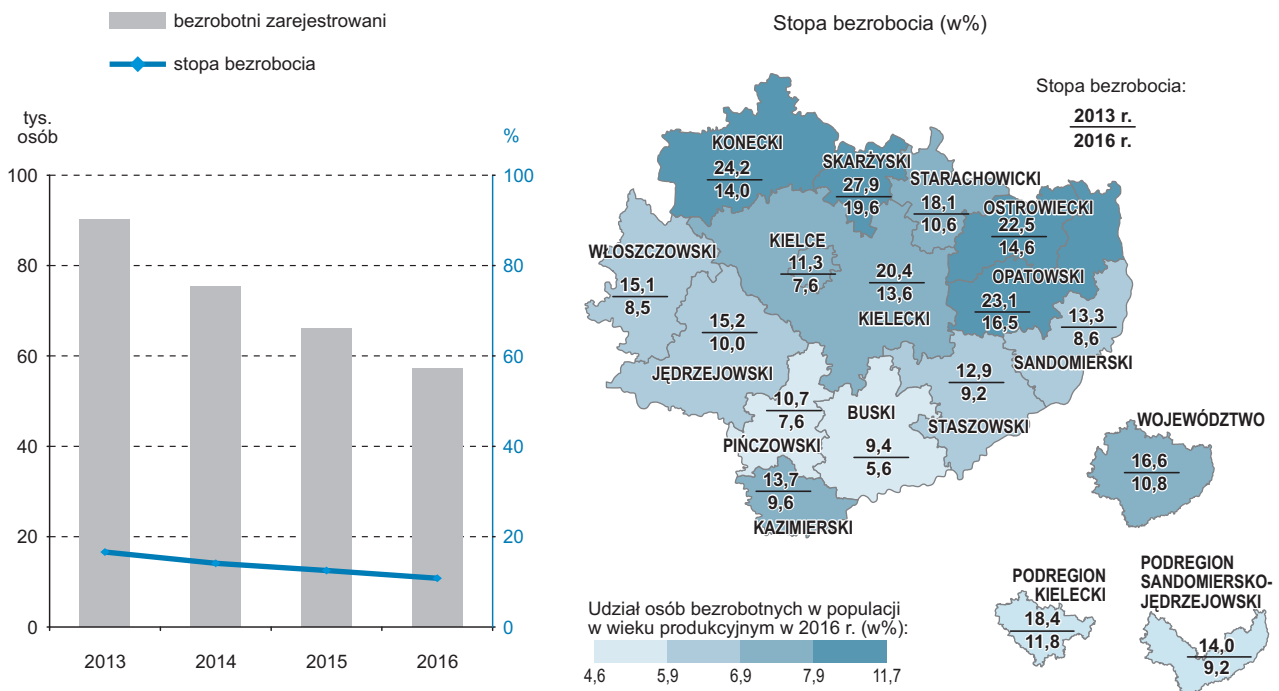

POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY I TRAKTOWANYCH NA RÓWNI Z WYPADKAMI PRZY PRACY

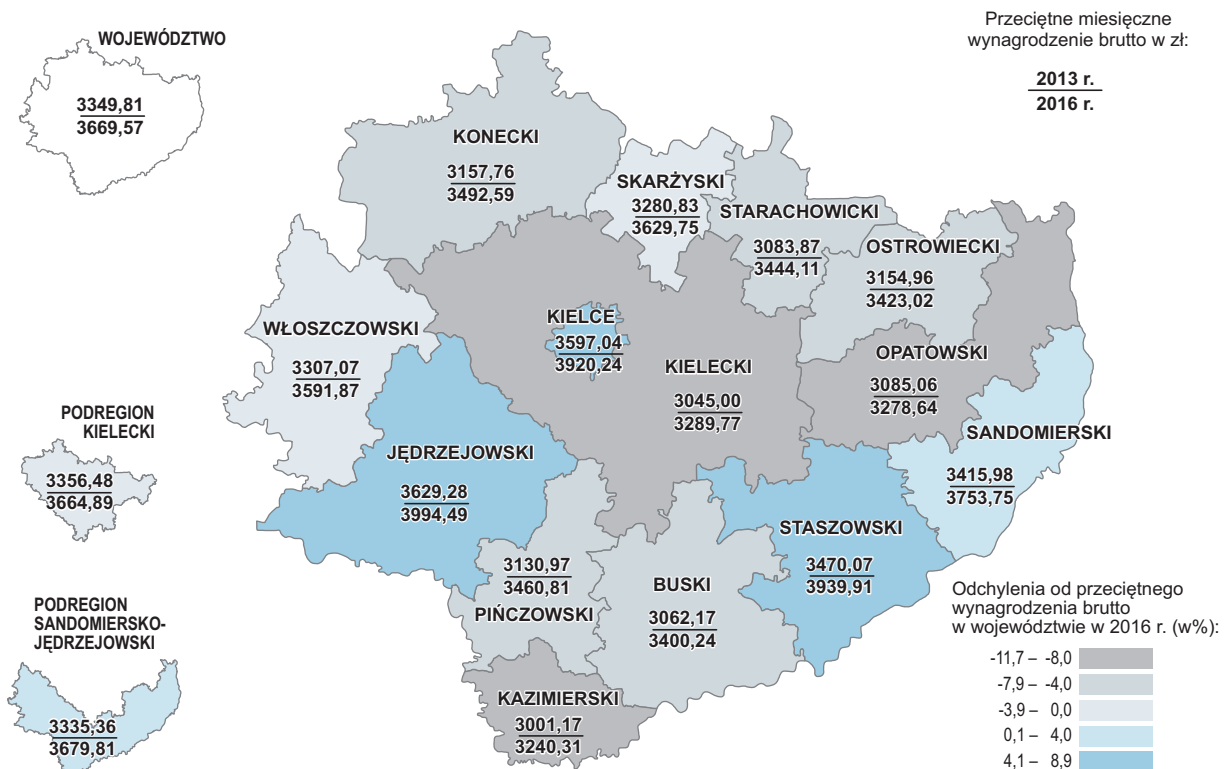

BEZROBOCIE REJESTROWANE

Stan w dniu 31 XII

PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIE BRUTTO^a

a) Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących; bez zatrudnionych za granicą. Dane nie obejmują: gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, fundacji, stowarzyszeń, partii politycznych, związków zawodowych, organizacji społecznych, organizacji pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego oraz duchownych. Z wyłączeniem jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa narodowego.

TABL. 18. WYPADKI PRZY PRACY ORAZ OSOBY POSZKODOWANE

Wyszczególnienie	Liczba wypadków		Poszkodowani w wypadkach				
	ogółem	w tym zbiorowych	ogółem	zbiorowych	śmiertelnych	ciężkich	lekkich
	w liczbach bezwzględnych		w osobach				
2013	1881	7	1892	18	12	17	1863
2014	1952	7	1965	20	2	14	1949
2015	1993	11	2010	28	12	15	1983
2016	2135	6	2142	13	9	11	2122

Przestrzenny rozkład poszkodowanych w województwie zdeterminowany jest warunkami pracy w poszczególnych jednostkach terytorialnych. Zdecydowaną większość (77,8%) poszkodowanych grupował podregion kielecki, w którym zatrudnionych było 83,3% pracowników województwa w warunkach zagrożenia. Co więcej przewaga podregionu kieleckiego wzrosła w porównaniu z 2013 r., kiedy to odnotowano 76,3% poszkodowanych i 79,7% zatrudnionych w warunkach zagrożenia w województwie.

Większość osób poszkodowanych w wypadkach przy pracy wykonywała pracę w zakładach (jednostkach lokalnych) o liczbie pracujących do 249 osób (57,0% w 2016 r. wobec 66,4% w 2013 r.), w tym o liczbie od 50 do 249 osób – 30,2% wobec 39,2%.

Najwięcej poszkodowanych osób odnotowano w jednostkach zakwalifikowanych do sekcji: przetwórstwo przemysłowe (33,8% ogółu poszkodowanych w 2016 r. wobec 35,6% w 2013 r.), opieka zdrowotna i pomoc społeczna (20,0% wobec 14,9%), handel; naprawa pojazdów samochodowych (12,6% wobec 12,1%), budownictwo (5,2% wobec 8,9%), administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne (5,2% wobec 4,2%), edukacja (4,9% wobec 6,1%) oraz transport i gospodarka magazynowa (4,8% wobec 4,7%).

Z wybranych grup zawodów najczęściej ofiar wypadków stanowili robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy, których odsetek sięgał w 2016 r. 28,1% ogółu poszkodowanych (w 2013 r. 33,2%).

W 2016 r. podobnie, jak w 2013 r. przyczyną największej liczby wypadków było nieprawidłowe zachowanie się pracownika (61,4% wobec 56,5%).

Głównymi wydarzeniami powodującymi uraz poszkodowanego były: zderzenia z/uderzenia w nieruchomy obiekt (24,2% poszkodowanych w 2016 r. wobec 28,2% przed trzema laty), kontakt z przedmiotem ostrym, szorstkim, chropowatym (20,1% wobec 18,1%), uderzenie przez obiekt w ruchu (18,6% wobec 18,5%) i obciążenie fizyczne lub psychiczne (13,4% wobec 11,6%).

Kolejnym czynnikiem oddziałującym negatywnie na jakość warunków pracy są choroby zawodowe. W 2016 r. zanotowano 72 przypadki zachorowań na choroby zawodowe (o 18,2% mniej niż w 2013 r.), w tym 26,4% to zachorowania na pylice płuc. Pozostałe to przede wszystkim, choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa (15,3%), choroby skóry (12,5%), choroby narządu głosu (11,1%), przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy (8,3%) oraz nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi (6,9%). Choć odnotowano mniej zachorowań ogółem, to w większości wskazanych kategorii poza pylicami i chorobami skóry liczba przypadków wzrosła.

3. ZAMOŻNOŚĆ MIESZKAŃCÓW

3.1 Wynagrodzenia i świadczenia społeczne

W województwie świętokrzyskim przeciętne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej w 2016 r. ukształtowało się na poziomie 3472,53 zł i było o 9,7% wyższe niż przed trzema laty, przy czym wzrost odnotowano zarówno w sektorze prywatnym, jak i publicznym (odpowiednio o: 10,7% i 9,1%). Od kilku lat sukcesywnie zmniejsza się pułap dysproporcji przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze publicznym w stosunku do średniej płacy w sektorze prywatnym – w 2016 r. było ono wyższe o 35,9% wobec 37,9% trzy lata wcześniej.

Pomimo wzrostu płac, przeciętne wynagrodzenie w województwie świętokrzyskim było o 14,3% niższe od średniej krajowej (4052,19 zł). Pod względem wysokości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia województwo znalazło się w 2016 r. na jednym z ostatnich miejsc w kraju (15 wobec 12 w 2013 r.). Nieznacznie niższe wynagrodzenia odnotowano jedynie w województwie podkarpackim (o 15,58 zł).

TABL. 19. PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIE BRUTTO WEDŁUG SEKTORÓW

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	
	w zł				2013 = 100
Ogółem.....	3165,93	3244,84	3374,56	3472,53	109,7
sektor publiczny.....	3845,03	3918,56	4062,82	4195,73	109,1
sektor prywatny.....	2788,81	2877,26	2994,44	3086,62	110,7
	Polska = 100				
Ogółem.....	86,5	85,9	86,4	85,7	x

a Dane nie obejmują wynagrodzeń pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Na przestrzeni omawianego okresu wzrost przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto nastąpił we wszystkich sekcjach gospodarki narodowej, przy czym największy odnotowano w: zakwaterowaniu i gastronomii (o 16,8%), informacji i komunikacji (o 16,1%), rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie (o 15,5%) oraz budownictwie (o 12,5%).

Poziom wynagrodzeń według sekcji PKD charakteryzował się dość dużym zróżnicowaniem, przy czym sekcje oferujące najwyższe i najniższe wynagrodzenie podlegały podobnemu grupowaniu zarówno w 2013, jak i w 2016 r.

W 2016 r. najwyższe wynagrodzenia otrzymali pracujący w sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę, w której średnia płaca była wyższa o 80,6% od przeciętnej płacy w województwie, a w dalszej kolejności – w sekcjach: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (o 50,0%), górnictwo i wydobywanie (o 39,8%), działalność finansowa i ubezpieczeniowa (o 34,0%); administracja publiczna i obrona narodowa (o 31,7%). Natomiast najniższe przeciętne wynagrodzenie brutto notowano w sekcjach: administracja i działalność wspierająca (niższe o 32,6% od średniej płacy w województwie) oraz zakwaterowanie i gastronomia (o 30,6%), transport i gospodarka magazynowa (o 23,3%), handel; naprawa pojazdów samochodowych (o 21,2%).

Analiza zbiorowości podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących; bez zatrudnionych za granicą, a także bez gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, fundacji, stowarzyszeń, partii politycznych, związków zawodowych, organizacji społecznych, organizacji pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego oraz duchownych, a także z wyłączeniem wynagrodzeń pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego pozwala na dokonanie omówienia zróżnicowania przestrzennego płac w województwie. W 2016 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto dla wskazanej zbiorowości wyniosło 3669,57 zł wobec 3349,81 zł przed trzema laty (wzrost o 9,5%).

Choć na przestrzeni analizowanego okresu 2013-2016 poprawę warunków płacowych odnotowano we wszystkich powiatach województwa świętokrzyskiego, to porównując przeciętne wynagrodzenia na poziomie powiatów należy zwrócić uwagę na dość duże różnice w wysokości płac. W 2016 r. najwyższe średnie płace odnotowano w powiatach: jędrzejowskim (o 8,9% powyżej przeciętnego wynagrodzenia w województwie), staszowskim (o 7,4%), sandomierskim (o 2,3%) oraz mieście na prawach powiatu Kielce (o 6,8%). Najniższy poziom wynagrodzeń odnotowano natomiast w podmiotach powiatu kazimierskiego, gdzie płace były niższe o 11,7% od średniej płacy w województwie oraz w powiatach: opatowskim i kieleckim, gdzie płace te były niższe odpowiednio o 10,7% i 10,3% od przeciętnej. Ponadto na przestrzeni omawianego okresu zwiększyła się rozpiętość pomiędzy najwyższą a najniższą płacą w powiecie – z 628,11 zł do 754,18 zł.

Przeciętna liczba emerytów i rencistów (świadczeniobiorców ZUS i KRUS) w 2016 r. w województwie świętokrzyskim wyniosła 302,0 tys. osób – o 0,2% mniej niż w 2013 r. Pozarolniczym systemem ubezpieczeń objętych było 78,2% ogółu emerytów i rencistów w województwie świętokrzyskim. Pozostałe 21,8% stanowili emeryci i renciści pobierający świadczenia z Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. W stosunku do 2013 r. udział emerytów i rencistów objętych pozarolniczym systemem ubezpieczeń społecznych zmniejszył się o 0,7 p. proc.

TABL. 20. PRZECIĘTNA LICZBA EMERYTÓW I RENCISTÓW

Wyszczególnienie	Ogółem	Z pozarolniczego systemu ubezpieczeń				Rolników indywidualnych			
		razem	w tym otrzymujący			razem	w tym otrzymujący		
			emerytury	renty z tytułu niezdolności do pracy	renty rodzinne		emerytury	renty z tytułu niezdolności do pracy	renty rodzinne
2013.....	302540	234407	160081	31465	42861	68133	55604	10181	2348
2014.....	299783	233460	159878	30404	43178	66323	53587	10327	2409
2015.....	300408	234423	162434	28933	43056	65985	53055	10471	2459
2016.....	301974	236200	165893	27418	42889	65774	52690	10580	2504

W 2016 r. wypłacono świadczenia emerytalne i rentowe w wysokości 6069,2 mln zł, tj. o 8,2% więcej niż w 2013 r. Świadczenia emerytalno-rentowe wypłacone z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych stanowiły 84,9% ogółu omawianych świadczeń, tj. o 0,9 p.proc. więcej niż przed trzema laty.

Przeciętne miesięczne świadczenie emerytalno-rentowe z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w 2016 r. wyniosło 1818,86 zł, co stanowiło 90,1% średniej w kraju (w 2013 r. – 90,3%). Świadczenia emerytalne i rentowe rolników indywidualnych były niższe niż świadczenia z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych. Przeciętne miesięczne świadczenie emerytalno-rentowe rolników indywidualnych w 2016 r. wyniosło 1157,75 zł, co stanowiło 97,9% średniej w kraju (w 2013 r. – 97,6%). Ponadto w porównaniu do pozostałych województw, wysokość przeciętnych świadczeń emerytalno-rentowych należała w województwie świętokrzyskim do jednych z najniższych w Polsce – w przypadku świadczeń wypłaconych przez ZUS była to 14 lokata w kraju, z kolei wypłacone przez KRUS uplasowały się na 12 lokacie.

TABL. 21. PRZECIĘTNE ŚWIADCZENIA EMERYTALNO-RENTOWE BRUTTO WYPŁACONE PRZEZ ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH ORAZ KASĘ ROLNICZEGO UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

Wyszczególnienie	Przeciętne miesięczne świadczenie emerytalno-rentowe brutto w zł							
	z pozarolniczego systemu ubezpieczeń				rolników indywidualnych			
	razem	emerytura	renta z tytułu niezdolności do pracy	renta rodzinna	razem	emerytura	renta z tytułu niezdolności do pracy	renta rodzinna
2013.....	1675,09	1783,89	1322,30	1527,73	1094,62	1118,95	945,60	1164,32
2014.....	1732,48	1849,43	1363,19	1559,46	1118,10	1142,07	978,14	1184,67
2015.....	1786,10	1898,67	1413,60	1611,73	1154,09	1178,10	1015,54	1225,62
2016.....	1818,86	1929,25	1427,90	1641,79	1157,75	1180,60	1026,60	1230,76

3.2 Budżety gospodarstw domowych

Dochody ludności są podstawowym czynnikiem warunkującym poziom konsumpcji dóbr i usług. Często stanowią również miarę poziomu życia ludności. Od możliwości finansowych zależy bowiem poczucie stabilizacji i bezpieczeństwa w różnych dziedzinach życia.

Badanie Budżetów Gospodarstw Domowych jest podstawowym źródłem informacji o warunkach bytu ludności. Dostarcza informacji o dochodzie rozporządzalnym, rozumianym jako suma bieżących dochodów gospodarstw domowych z poszczególnych źródeł, pozostających po odliczeniu obowiązkowych składek na ubezpieczenie społeczne i zaliczek na podatek dochodowy. W skład dochodu rozporządzalnego wchodzi dochody pieniężne i niepieniężne oraz towary i usługi otrzymane bezpłatnie. Dochód rozporządzalny przeznaczany jest na wydatki oraz przyrost oszczędności.

W 2016 r. w województwie świętokrzyskim przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych wyniósł 1305,96 zł i był wyższy o 13,2% w porównaniu do 2013 r., co w znacznej mierze było efektem wprowadzenia od 1 IV 2016 r. świadczenia wychowawczego dla rodzin z dziećmi. Uzyskany poziom dochodu rozporządzalnego w województwie świętokrzyskim stanowił 88,6% przeciętnego dochodu rozporządzalnego w kraju (w 2013 r. – 88,8%). W strukturze badanego dochodu przeważały dochody z pracy najemnej czyli wynagrodzenia i pochodne – 46,3% (o 6,5 p.proc. mniej niż przeciętnie w kraju) oraz dochody ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych i z pozostałych świadczeń społecznych – łącznie 37,5% (o 6,3 p.proc. więcej niż przeciętnie w Polsce). W porównaniu do 2013 r. spadł udział dochodów z pracy najemnej – o 2,9 p. proc., a wzrost ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych i pozostałych świadczeń społecznych – o 5,6 p. proc. Zmniejszył się również udział dochodów z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie – o 2,0 p. proc. Nie zmienił się natomiast udział dochodów z pracy na własny rachunek.

TABL. 22. PRZECIĘTNY MIESIĘCZNY DOCHÓD ROZPORZĄDZALNY NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013		2014		2015		2016	
	w zł	w %	w zł	w %	w zł	w %	w zł	w %
Dochód rozporządzalny	1153,36	100,0	1199,74	100,0	1202,80	100,0	1305,96	100,0
w tym:								
z pracy najemnej	567,58	49,2	589,69	49,2	570,88	47,5	604,30	46,3
z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie.....	89,51	7,8	87,22	7,3	118,19	9,8	76,25	5,8
z pracy na własny rachunek.....	87,31	7,6	85,24	7,1	80,98	6,7	99,05	7,6
ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych.....	328,44	28,5	340,80	28,4	350,58	29,1	399,15	30,6
z pozostałych świadczeń społecznych.....	39,04	3,4	43,31	3,6	39,99	3,3	90,19	6,9
Dochód do dyspozycji.....	1119,26	x	1165,02	x	1171,10	x	1272,99	x

Przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji na 1 osobę, czyli część dochodu rozporządzalnego przeznaczona na zakup towarów i usług konsumpcyjnych oraz przyrost oszczędności wyniósł w analizowanym okresie 1272,99 zł i wzrósł: o 13,7% w stosunku do 2013 r.

Analogicznie do dochodów wzrastały przeciętne wydatki. W 2016 r. przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych osiągnęły poziom 963,17 zł i były wyższe o 4,4% w stosunku do 2013 r. Przeciętne polskie gospodarstwo domowe w 2016 r. wydawało na osobę 1131,64 zł tj. o 17,5% więcej niż w województwie świętokrzyskim (w 2013 r. przewaga ta wynosiła 15,1%).

Budżet przeciętnego gospodarstwa domowego w województwie świętokrzyskim od wielu lat w największym stopniu obciążony jest wydatkami na żywność. W 2016 r. kwoty przeznaczone na żywność i napoje bezalkoholowe stanowiły 27,6% (o 0,8 p. proc. mniej niż w 2013 r.). Udział ten był o 3,4 p.proc. wyższy od średniej krajowej.

Drugą obok żywności istotną grupą wydatków niezbędnych do funkcjonowania rodziny są wydatki związane z użytkowaniem mieszkania lub domu i nośnikami energii. W 2016 r. stanowiły one 20,3% ogółu miesięcznych wydatków gospodarstw domowych (w 2013 r. ich poziom był wyższy o 1,7 p. proc.). W omawianym roku udział ten przewyższał średnią krajową o 0,7 p.proc. Porównując lata 2013 i 2016 należy zwrócić uwagę na wzrost wydatków na: restauracje i hotele (o 35,1%), rekreację i kulturę (o 31,4%), zdrowie (o 22,5%), a także wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego (o 20,9%).

TABL. 23. PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYDATKI W GOSPODARSTWIE DOMOWYM NA JEDNĄ OSOBE

Wyszczególnienie	2013		2014		2015		2016	
	w zł	w %	w zł	w %	w zł	w %	w zł	w %
Wydatki ogółem	922,48	100,0	969,83	100,0	903,17	100,0	963,17	100,0
w tym towary i usługi konsumpcyjne ^a	888,38	96,3	935,10	96,4	871,46	96,5	930,20	96,6
w tym:								
żywność i napoje bezalkoholowe.....	262,25	28,4	258,56	26,7	253,28	28,0	266,04	27,6
napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe.....	20,31	2,2	19,36	2,0	18,18	2,0	18,89	2,0
odzież i obuwie	52,44	5,7	59,51	6,1	59,78	6,6	57,80	6,0
użytkowanie mieszkania lub domu i nośniki energii	203,30	22,0	201,06	20,7	189,08	20,9	195,53	20,3
wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego	43,82	4,8	55,77	5,8	44,64	4,9	53,00	5,5
zdrowie	49,71	5,4	51,63	5,3	49,51	5,5	60,88	6,3
transport.....	84,59	9,2	97,62	10,1	74,58	8,3	72,60	7,5
łącznie ^b	43,75	4,7	45,10	4,7	42,84	4,7	46,91	4,9
rekreacja i kultura.....	47,26	5,1	49,42	5,1	48,58	5,4	62,12	6,4
edukacja	8,39	0,9	6,77	0,7	6,52	0,7	5,02	0,5
restauracje i hotele.....	23,84	2,6	33,71	3,5	33,01	3,7	32,21	3,3
inne towary i usługi.....	46,00	5,0	54,47	5,6	49,31	5,5	57,50	6,0

^a Łącznie z kieszonkowym nieuwzględnionym w podziale według rodzajów wydatków. ^b Łącznie z wydatkami za usługi internetowe.

Tradycyjnie za miarę zaspokojenia potrzeb materialnych przyjmuje się poziom wyposażenia w dobra trwałego użytkowania. Wyniki badania gospodarstw domowych wskazują na coraz lepszy standard życia w województwie świętokrzyskim w tym zakresie. Z każdym rokiem poprawia się stan wyposażenia gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania. W 2016 r. w województwie świętokrzyskim prawie wszystkie gospodarstwa wyposażone były w odbiornik telewizyjny i chłodziarkę (odpowiednio ponad 97% i niemal 99%). Do powszechnie występujących w gospodarstwach domowych dóbr trwałego użytkowania należały również automat pralniczy (blisko 94% gospodarstw) i telefon komórkowy (97%). Blisko 69% gospodarstw posiadało komputer osobisty, w tym ponad 67% z dostępem do Internetu. W prawie 62,0% gospodarstw domowych znajdował się samochód osobowy, a w ponad 53% – kuchenka mikrofalowa.

TABL. 24. GOSPODARSTWA DOMOWE WYPOSAŻONE W NIKTÓRE PRZEDMIOTY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA^a

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
	w % ogółu gospodarstw domowych			
Chłodziarka, chłodziarko-zamrażarka	97,4	98,4	98,0	98,9
Automat pralniczy	88,7	90,1	91,9	93,7
Zmywarka do naczyń.....	10,6	14,5	14,3	15,9
Kuchenka mikrofalowa.....	50,2	51,8	49,4	53,2
Samochód osobowy	62,4	65,2	63,0	61,8
Sprzęt do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku ^b	67,6	70,4	81,5	75,3
Odbiornik telewizyjny	98,9	98,9	99,1	97,4
Urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej	62,4	64,0	59,1	56,8
Telefon komórkowy	92,5	93,9	94,4	96,6
w tym smartfon	16,0	21,1	34,3	42,4
Zestaw kina domowego	12,3	11,4	7,0	7,0
Odtwarzacz DVD	41,5	40,6	35,3	31,9
Aparat fotograficzny cyfrowy	42,9	51,8	40,2	39,5
Komputer osobisty.....	68,7	68,5	67,9	68,5
w tym z dostępem do Internetu	64,3	65,0	65,7	67,1
w tym z dostępem szerokopasmowym	35,2	43,3	47,0	44,0
Drukarka.....	35,9	37,2	32,6	30,8
w tym drukarka wielofunkcyjna.....	18,0	20,8	18,8	16,8

^a Opracowano według stanu na końcu poszczególnych kwartałów. ^b Obejmuje: radio, radiomagnetofon, radio z odtwarzaczem płyt kompaktowych lub radiomagnetofon z odtwarzaczem płyt kompaktowych, wieżę.

W 2016 r., według subiektywnej oceny sytuacji materialnej, 30,6% osób w gospodarstwach domowych w województwie świętokrzyskim oceniało swoją sytuację materialną, jako bardzo dobrą lub raczej dobrą, 57,3% – jako przeciętną, 12,1% – jako raczej złą lub złą. To wyraźna poprawa w relacji do stanu z 2013 r., kiedy to ok. 21% respondentów oceniało swą sytuację materialną jako bardzo dobrą lub dobrą, a ponad 1/5 jako złą lub bardzo złą.

3.3 Zagrożenie ubóstwem

Ubóstwo jest zjawiskiem wielowymiarowym i ze względów praktycznych pojęcie ubóstwa ograniczone zostało w niniejszym opracowaniu do wymiaru ekonomicznego. W celu wyodrębnienia osób ubogich wyznaczono krytyczny poziom dochodów zwany granicą ubóstwa. W opracowaniu wykorzystano relatywną i ustawową granicę ubóstwa oraz minimum egzystencji.

Do oceny zasięgu ubóstwa według Badania Budżetów Gospodarstw Domowych wykorzystuje się miernik zwany stopą ubóstwa lub wskaźnikiem zagrożenia ubóstwem – oblicza się go, jako stosunek liczby jednostek (gospodarstw domowych lub osób) ubogich do liczby jednostek w całej populacji. Podawany jest w procentach i oznacza, jaki jest odsetek ubogich w danej populacji.

TABL. 25. WSKAŹNIKI ZAGROŻENIA UBÓSTWEM W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
Osoby w % osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej granicy ubóstwa skrajnego (minimum egzystencji)	8,5	12,2	11,3	7,5
relatywnej granicy ubóstwa	19,7	22,6	24,4	19,6
ustawowej granicy ubóstwa	13,6	17,2	18,6	18,7

Granica ubóstwa skrajnego, czyli poziom minimum egzystencji, uwzględnia jedynie te potrzeby, których zaspokojenie nie może być odłożone w czasie, a konsumpcja niższa od tego poziomu prowadzi do biologicznego zagrożenia życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka. Minimum egzystencji w IV kwartale 2016 r., podobnie jak przed trzema laty, wyznaczone zostało na poziomie 551 zł dla gospodarstwa 1-osobowego oraz 1486 zł dla gospodarstwa 4-osobowego (w skład, którego wchodziły 2 osoby dorosłe i 2 dzieci do lat 14). Na przestrzeni okresu 2013-2016 w województwie świętokrzyskim zasięg ubóstwa skrajnego, podlegał znacznym wahaniom. W 2013 r. wyniósł 8,5%, by następnie wzrosnąć do 12,2% w 2014 r. i w kolejnych dwóch latach obniżyć się osiągając w 2016 r. – 7,5%. W 2016 r. województwo świętokrzyskie (wraz z wielkopolskim) znalazło się na 4 miejscu w kraju – wyższy wskaźnik miały tylko województwa: warmińsko-mazurskie (9,0%), podkarpackie (8,8%) i lubelskie (7,8%). Średnia krajowa wyniosła 4,9%.

W 2016 r. 19,6% osób w gospodarstwach domowych żyło poniżej relatywnej granicy ubóstwa wyznaczonej jako 50% średnich wydatków (ekwiwalentnych) ogółu gospodarstw domowych (w 2013 r. – 19,7%). Wskaźnik ten na przestrzeni omawianego okresu również podlegał znacznym wahaniom, najwyższą wartość osiągając w 2015 r., kiedy to prawie ¼ osób w gospodarstwach domowych żyła poniżej relatywnej granicy ubóstwa. W 2016 r. województwo świętokrzyskie znalazło się na 3 miejscu w kraju – wyższy wskaźnik miały tylko województwa: podkarpackie (22,3%) i warmińsko-mazurskie (20,3%). Średnia krajowa wyniosła 13,9%.

Z kolei w omawianym okresie z roku na rok zwiększał się odsetek osób żyjących w rodzinach, w których poziom wydatków był niższy od „ustawowej” granicy ubóstwa, tj. kwoty, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z systemu pomocy społecznej. Udział ten zwiększył się z 13,6% do 18,7%. Pod względem wartości tego wskaźnika w 2016 r. województwo świętokrzyskie znalazło się na 2 miejscu w kraju, po podkarpackim, gdzie wyniósł on 21,3%. Średnia dla Polski osiągnęła 12,7%.

Pomimo pewnego ograniczenia zasięgu ubóstwa skrajnego i relatywnego, do czego przyczynił się wzrost wynagrodzeń, spadek bezrobocia, a w przypadku rodzin z dziećmi dodatkowo wprowadzenie od 1 IV 2016 r. świadczenia wychowawczego, województwo świętokrzyskie nadal należy do grupy województw o najwyższym stopniu zagrożeniu ubóstwem w kraju.

3.4 Ceny i sprzedaż dóbr konsumpcyjnych

Poziom cen i ich zmiany są czynnikiem wpływającym na siłę nabywczą pieniądza znajdującego się w posiadaniu społeczeństwa. Zmiana siły nabywczej pieniądza, czyli możliwość zwiększenia lub konieczność ograniczenia zakupów, decyduje o stopniu zaspokojenia potrzeb konsumpcyjnych społeczeństwa, a tym samym o poziomie życia rodzin.

W okresie 2013–2016 odnotowano stopniowy spadek poziomu cen towarów i usług konsumpcyjnych zarówno w województwie świętokrzyskim, jak i w całym kraju (choć w 2016 r. skala spadku uległa ograniczeniu w porównaniu z latami 2014 i 2015). Z badania wynika, że w analizowanym okresie rok 2013 był dla mieszkańców województwa świętokrzyskiego okresem najwyższego poziomu inflacji, a ceny wówczas wzrosły w kraju i w województwie odpowiednio o 0,9% i 0,8%. Największy spadek cen towarów i usług w badanym okresie zaobserwowano w 2015 r. Ceny w województwie obniżyły się o 1,7%, natomiast w kraju o 0,9%.

W analizowanym okresie 2013-2016 zmniejszyły się ceny w grupie odzież i obuwanie oraz w transporcie. W grupie żywność i napoje bezalkoholowe w 2013 roku ceny wzrosły (o 1,6%), po czym w latach 2014-2015 uległy obniżeniu (odpowiednio o 1,2% i 2,4%), a w 2016 r. nie zmieniły się. Pomimo obniżenia ogólnego wskaźnika poziomu cen, w niektórych grupach towarów w latach 2014-2016 ceny rosły. Miało to miejsce zwłaszcza w grupach: napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe (poza rokiem 2016, kiedy to ceny nie zmieniły się), edukacja (poza rokiem 2014, kiedy ceny spadły).

TABL. 26. WSKAŹNIKI CEN TOWARÓW I USŁUG KONSUMPCYJNYCH

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
okres poprzedni = 100				
Ogółem	100,8	99,7	98,3	99,4
Żywność i napoje bezalkoholowe.....	101,6	98,8	97,6	100,0
Napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe.....	103,7	104,4	100,4	100,0
Odzież i obuwanie.....	95,0	95,4	94,0	95,9
Mieszkanie.....	101,6	100,7	99,8	99,6
Zdrowie.....	101,4	99,5	101,7	99,0
Transport.....	98,0	97,7	90,7	95,7
Rekreacja i kultura.....	103,1	100,4	99,9	97,5
Edukacja.....	100,2	98,7	101,1	101,2

Z badania poziomu cen wynika, że w 2016 r. województwo świętokrzyskie było regionem o podobnym poziomie wskaźnika cen jak średnio w kraju (spadek o 0,6%, zarówno w kraju jak i w województwie). Taki sam spadek cen odnotowano w województwie wielkopolskim i łódzkim. Wśród pozostałych województw najbardziej obniżono ceny w podlaskim (o 1,0%), a najmniej w lubuskim (o 0,2%). Zmiana poziomu cen spowodowana była obniżką cen w grupach: odzież i obuwanie, mieszkanie, zdrowie, transport oraz rekreacja i kultura.

Ceny poszczególnych asortymentów w grupach towarów i usług konsumpcyjnych były dość zróżnicowane i znacznie odbiegały od wartości średniej.

W 2016 r., choć średnia cena koszyka reprezentantów produktów spożywczych w województwie świętokrzyskim nie zmieniła się, a w poprzednich dwóch latach spadła to konsumenci odczuli zarówno znaczący spadek, jak i wzrost cen niektórych podstawowych produktów spożywczych. W porównaniu do 2013 r. najbardziej obniżono ceny: słoniny (o 30,3%), oleju rzepakowego (o 25,0%), cukru (o 22,5%), ryżu (o 21,7%), mięsa wieprzowego bez kości (o 18,4%), kurcząt patroszonych (o 17,9%). Wzrosły natomiast ceny, m.in.: soku wieloowocowego (o 24,9%), kakao naturalnego (o 24,5%), baleronu gotowanego (o 15,8%), szynki wieprzowej gotowanej (o 11,9%), kiszki kaszanej (o 9,5%). Na przestrzeni trzech lat rosły ceny napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych, ale choć cena wódki czystej wzrosła o 16,8%, a wina białego gronowego o 23,6% i papierosów o 11,6%, to w tym samym okresie piwo jasne pełne butelkowane potaniało o 8,6%.

Duże zróżnicowanie wystąpiło również w zakresie cen towarów i usług nieżywnościowych. Choć w porównaniu z 2013 r. zmniejszyły się koszty transportu i za benzynę silnikową bezołowiową kierowcy płacili mniej o 20,9%, a za przejazd autobusem miejskim o 5,7%, to podróżą przejazd taksówką osobową – o 5,8%. Mniej kosztowne stało się użytkowanie mieszkania oraz nośników energii, w zakresie: centralnego ogrzewania (o 13,6%), wywozu śmieci (o 58,8%) i energii elektrycznej (o 3,0%), jednak cena za ciepłą i zimną wodę wzrosła (odpowiednio o 2,9% i 10,2%). Więcej płacono za domowy sprzęt AGD – za pralkę

automatyczną o 16,3%, za chłodziarko-zamrażarkę o 9,7%, za odkurzacz o 5,5%, za żelazko z nawilżaczem o 3,8%. Telewizor plazmowy 42-calowy potaniał natomiast o 53,9%. Więcej niż w roku 2013 płacili czytelnicy gazet lokalnych (o 21,4%) oraz widzowie w teatrach (23,1%) i w kinach (o 3,8%).

Poziom cen towarów i usług decydujący o sile nabywczej gospodarstw domowych, kształtuje nie tylko strukturę, ale przede wszystkim poziom sprzedaży. Choć w okresie 2013-2016 notowano w województwie stopniowy spadek cen to nie wpłynęło to na zwiększenie obrotów a przez to na wzrost sprzedaży. W 2016 r. sprzedaż detaliczna towarów w województwie osiągnęła, w cenach bieżących, wartość 13625,6 mln zł i ukształtowała się na poziomie niższym niż w 2013 r. o 7,9%. Udział województwa w sprzedaży krajowej wyniósł 1,8% wobec 2,2% przed trzema laty. Wartość sprzedaży detalicznej w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa była niższa od wartości sprzedaży przeliczonej na 1 mieszkańca kraju o 44,7% i wyniosła w 2016 r. 10861 zł. To słabsze wyniki niż osiągnięte w 2013 r., kiedy to sprzedaż detaliczna przypadająca na 1 mieszkańca osiągnęła w województwie 11647 zł a jej dystans do przeciętnej krajowej wyniósł 34,6%.

W końcu 2016 r. na terenie województwa funkcjonowało 11,2 tys. sklepów, o łącznej powierzchni sprzedażowej 998,8 tys. m². W porównaniu z 2013 r. zmniejszyła się zarówno liczba sklepów jak i ich powierzchnia sprzedażowa, kiedy to działało 12,3 tys. sklepów o powierzchni 949,2 tys. m². Liczba mieszkańców przypadająca na 1 sklep w województwie wyniosła 112 (w 2013 r. – 103) i była o 7 osób większa niż w kraju. Ponadto w 2016 r. na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonowało 347 stacji paliw, tj. o 29 więcej niż w 2013 r.

Poprawiła za to wyniki branża gastronomiczna. Sprzedaż z działalności gastronomicznej (dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób), w cenach bieżących, w 2016 r. osiągnęła wartość 380,9 mln zł, tj. o 48,7% więcej niż w 2013 r. Sprzedaż województwa stanowiła, podobnie jak w 2013 r. 1,7% sprzedaży krajowej. Wartość sprzedaży z działalności gastronomicznej przypadająca na 1 mieszkańca województwa wyniosła 304 zł i była o 1/2 większa niż w 2013 r. Według stanu na koniec 2016 r. na terenie województwa działały 474 placówki gastronomiczne (dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób), w tym 152 restauracje. Od 2013 r. ich liczba wzrosła o 165 placówek (w tym restauracji przybyło o 37). Wartość sprzedaży w przeliczeniu na 1 placówkę była nieco niższa niż osiągnięta w 2013 r., tj. 804 zł wobec 829 zł.

4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Wyposażenie w infrastrukturę techniczną jest jednym z podstawowych czynników kształtujących konkurencyjność regionów. Im wyższy jest poziom rozwoju infrastruktury technicznej, tym lepsze są warunki funkcjonowania i rozwoju gospodarki. Dostępność do urządzeń infrastruktury technicznej warunkuje zarówno atrakcyjność osadniczą (zachęca do osiedlania się na danym obszarze ze względu na oferowaną wyższą jakość życia), jak i produkcyjną oraz inwestycyjną. Poziom rozwoju infrastruktury technicznej pozwala ocenić analiza stopnia wyposażenia obszaru w urządzenia techniczne użytku publicznego zorganizowane w systemach sieciowych (wodociągi, kanalizację, sieć gazową i energetyczną, ciepłownictwo) oraz drogi.

W województwie świętokrzyskim w ostatnich kilku latach zaobserwowano wzrost inwestycji w obszarze infrastruktury techniczno-sanitarnej. W znacznym stopniu wpływ na to miało współfinansowanie ich w ramach środków pomocowych otrzymanych z Unii Europejskiej.

4.3 Infrastruktura komunalna

W latach 2013-2016 długość sieci wodociągowej rozdzielczej w województwie świętokrzyskim zwiększyła się o 359,0 km i w 2016 r. osiągnęła 13510,9 km (w relacji do stanu z 2013 r. zwiększyła się o 2,7%). Znaczącą jej część – 86,5% wybudowano na wsiach. Budowie lub przebudowie sieci wodociągowej towarzyszyło jednocześnie zwiększenie się liczby przyłączy - o ponad 6,4 tys. do 246,2 tys.

W 2016 r. w stosunku do 2013 r. największy przyrost długości sieci wodociągowej odnotowano na terenach powiatów: jędrzejowskiego (o 13,6%), pińczowskiego (o 7,3%), kieleckiego (o 6,1%) i kazimierskiego (o 6,0%), a najmniejszy w powiatach: staszowskim (o 0,4%), włoszczowskim (o 0,5%) i opatowskim (o 0,6%).

Na 100 km² w regionie przypadało średnio 115,4 km sieci wodociągowej, podczas gdy przed trzema laty – 112,3 km. Najwyższe zagęszczenie sieci wodociągowej charakteryzowało miasto Kielce –

315,6 km/ 100 km² (wzrost w stosunku do 2013 r. o 11,4 km/ 100 km²). Wśród pozostałych powiatów zagęszczenie zdecydowanie powyżej przeciętnej w województwie wystąpiło na terenach powiatów: sandomierskiego – 158,6 (spadek o 9,7 km/ 100 km²), ostrowieckiego – 147,8 (wzrost o 2,3 km/ 100 km²), kazimierskiego – 141,3 (więcej o 8,0 km/ 100 km²) oraz starachowickiego – 133,4 (wzrost o 1,2 km/ 100 km²). Najmniejsze zagęszczenie sieci, nie przekraczające przeciętnej w regionie wystąpiło w powiatach: jędrzejowskim – 72,9 km (o 8,7 km/ 100 km² więcej niż przed trzema laty), włoszczowskim – 76,8 km (więcej o 0,3 km/ 100 km²) i koneckim – 91,9 km (wzrost o 0,9 km/ 100 km²).

Na przestrzeni analizowanego okresu stopień wykorzystania i eksploatacji sieci mierzony liczbą połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1 km sieci w województwie pozostał na poziomie 18,2, przy czym w 2014 r. wzrósł do 18,5, a w 2015 r. spadł do 18,1. Zdecydowanie na tym tle wyróżniało się miasto Kielce z 38,6 połączeniami wobec 38,1 w 2013 r. oraz powiaty: skarżyski (25,8; 26,1) i starachowicki (24,3; 24,1). Najmniej połączeń odnotowano w powiatach opatowskim (10,7; 10,7) oraz kazimierskim (12,2; 12,8).

W 2016 r. z sieci wodociągowej korzystało 91,2% ogółu ludności wobec 84,8% przed trzema laty. W miastach dostęp do wodociągu miało 96,2% ogółu ludności, a na wsi 87,2%. W porównaniu z 2013 r. znacząco wzrosła dostępność sieci wodociągowej na wsiach – o 10,7 p. proc., podczas gdy w miastach wzrost ten osiągnął 1,1 p.proc.

Przeciętne zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych w województwie, w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2016 r. wyniosło 27,7 m³ i w porównaniu z 2013 r., wzrosło o 1,2 m³. Najwięcej wody przeciętnie na 1 mieszkańca zużyto w Kielcach 42,1 m³ (42,4 m³ w 2013 r.), a także w powiatach: skarżyskim – 27,9 m³ (28,1 m³) i opatowskim – 27,7 m³ (24,3 m³). Z kolei najmniejsze zużycie wody odnotowano w powiatach: kazimierskim – 18,0 m³ (16,2 m³) i jędrzejowskim – 19,1 m³ (17,7 m³). W większości powiatów zużycie wody wzrosło, przy czym najwięcej w powiecie opatowskim (o 3,4 m³). Oszczędności dotyczyły trzech powiatów i były niewielkie od 0,2 m³ do 0,6 m³.

Na przestrzeni lat 2013-2016 w województwie świętokrzyskim systematycznie rozbudowywano sieć kanalizacyjną (rozdzielczą i kolektorów), mimo to w 2016 r. była ona ponad dwukrotnie krótsza od sieci wodociągowej. W stosunku do 2013 r. długość sieci kanalizacyjnej wydłużyła się o 989,9 km i wyniosła 6155,1 km długości, co oznacza wzrost o 19,2% na przestrzeni ostatnich trzech lat. Przełożyło się to na 22,6 tys. nowych przyłączy kanalizacyjnych.

Znaczący przyrost w długości sieci kanalizacyjnej odnotowano w powiatach: kazimierskim (o 57,8%), skarżyskim (o 40,4%), pińczowskim (o 34,0%), koneckim (o 32,5%) i ostrowieckim (o 30,5%), a najmniejszy – w staszowskim (o 1,7%) i starachowickim (o 2,1%).

W 2016 r. na 100 km² w województwie świętokrzyskim przypadało średnio 52,6 km urządzeń kanalizacyjnych odprowadzających ścieki, tj. o 8,5 km więcej niż w 2013 r. Podobnie, jak w przypadku sieci wodociągowej największe zagęszczenie sieci kanalizacyjnej wystąpiło w mieście Kielce – 353,5 km/ 100 km² (przyrost w porównaniu z 2013 r. o 43,0 km km/ 100 km²) oraz w powiecie starachowickim – 114,6 (wzrost o 2,4 km/ 100 km²). Spośród pozostałych powiatów wyróżniały się powiaty: skarżyski – 79,8 (o 23,0 km/ 100 km² więcej), kielecki – 68,9 (wzrost o 13,2 km/ 100 km²) oraz ostrowiecki – 67,6 (o 15,8 km/na 100 km² więcej). Najmniejsza koncentracja sieci, znacznie poniżej średniej w regionie wystąpiła na terenie powiatów: jędrzejowskiego – 20,9 (o 1,2 km/ 100 km² więcej niż przed trzema laty) oraz opatowskiego – 23,6 (o 5,3 km/ 100 km² więcej).

Dane opisujące stopień wykorzystania i eksploatacji sieci kanalizacyjnej mają charakter mieszany. Sieć kanalizacyjna była rozbudowywana, o czym świadczy rosnący wskaźnik zagęszczenia siecią, ale malała ilość przyłączy do budynków przypadająca na 1 km sieci, a także ilość ścieków odprowadzonych w przeliczeniu na 1 km sieci. Wzrosła natomiast ilość ścieków odprowadzonych na 1 mieszkańca.

W omawianym okresie liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych przypadająca na 1 km sieci w województwie wzrosła o 0,6 i osiągnęła 19,6 w 2016 r. Pierwszą lokatę zajęło m. Kielce z 30,7 połączeniami (29,1 w 2013 r.), drugą – powiat ostrowiecki z 26,4 połączeniami (26,4), a trzecią – skarżyski z 24,3 połączeniami (22,8). Najmniej przyłączy na km sieci odnotowano na terenach powiatów: pińczowskiego 13,5 (13,9) i opatowskiego 15,1 (17,0).

W latach 2013-2016 w regionie zmniejszyła się ilość ścieków odprowadzonych przypadająca na 1 km sieci kanalizacyjnej – z 6,6 dam³ do 5,9 dam³. Podobna sytuacja miała miejsce w większości powiatów poza sandomierskim, starachowickim, staszowskim i kieleckim.

Biorąc pod uwagę ilość ścieków przypadającą na 1 mieszkańca, obserwowano wzrost tego wskaźnika w województwie – z 27,0 m³ do 28,9 m³. Zjawisko to zanotowano w 11 powiatach, przy czym w największym stopniu w powiatach sandomierskim (o 6,5 m³ – do 20,5 m³ ścieków odprowadzonych na 1 mieszkańca) i kieleckim (o 4,8 m³ – do 21,2 m³). W grupie pozostałych 3 jednostek terytorialnych zanotowano spadek, przy czym największy w mieście Kielce (o 2,3 m³ – do 69,6 m³).

W 2016 r. z gospodarstw domowych odprowadzono siecią kanalizacyjną 36,2 hm³ ścieków i w porównaniu z 2013 r. ilość ta wzrosła o 1,9 hm³, tj. o 5,1%. W dziesięciu powiatach ilość ścieków odprowadzonych była większa niż trzy lata wcześniej, przy czym w największym stopniu ilość ta wzrosła w powiatach: sandomierskim (o 44,3%) i powiecie kieleckim (o 30,0%), natomiast w czterech powiatach: jędrzejowskim, ostrowieckim, pińczowskim i mieście Kielce ilość ścieków odprowadzonych była mniejsza niż w 2013 r.

W 2016 r. z sieci kanalizacyjnej korzystało 58,8% ogółu ludności wobec 52,5% w 2013 r. W miastach dostęp do kanalizacji miało 87,5% ogółu ludności, a na wsi 35,7%. W porównaniu z 2013 r. znacząco wzrosła dostępność sieci kanalizacyjnej na wsiach – o 9,6 p. proc., podczas gdy w miastach wzrost ten osiągnął 2,5 p. proc.

Na obszarach województwa o niewystarczająco rozwiniętej infrastrukturze kanalizacyjnej część mieszkańców korzystała z przydomowych systemów do odprowadzania ścieków, które są tańszą alternatywą dla tradycyjnej sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki do oczyszczalni ścieków. Są to głównie zbiorniki bezodpływowe i przydomowe oczyszczalnie ścieków. W latach 2013-2016 lat obserwowano systematyczny spadek liczby zbiorników bezodpływowych. Przybywało natomiast przydomowych oczyszczalni ścieków. Liczba zbiorników bezodpływowych spadła z około 97,4 tys. w 2013 r. do 87,9 tys. w 2016 r., a liczba przydomowych oczyszczalni ścieków wzrosła z około 6,2 tys. w 2013 r. do około 8,9 tys. w 2016 r.

W 2016 r. w województwie świętokrzyskim sieć gazowa rozdzielcza miała 3758,1 km długości i w porównaniu z 2013 r. jej długość wzrosła o 271,8 km.

Największy przyrost w długości sieci gazowej w okresie 2013-2016 odnotowano na terenach powiatów: jędrzejowskiego – o 183,3%, kieleckiego – o 46,7% i pińczowskiego – o 40,9%, a najmniejszy w powiatach: opatowskim (o 2,0%), buskim (o 2,1%) i ostrowieckim (o 2,5%). Powiat włoszczowski inwestuje w rozwój infrastruktury gazowniczej od 2015 r., natomiast kazimierski nadal jest jej pozbawiony.

Średnie zagęszczenie sieci gazowej rozdzielczej w województwie wzrosło z 29,8 km na 100 km² w 2013 r. do 32,1 km na 100 km² na koniec 2016 r. Podobnie jak w przypadku sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, pod względem zagęszczenia sieci gazowej przoduje miasto Kielce (317,5 km wobec 297,5 km w 2013 r.). Stosunkowo duże zagęszczenie (w km na 100 km² powierzchni) występowało także na terenach powiatów: sandomierskiego (101,5 wobec 98,4 trzy lata wcześniej), starachowickiego – 97,8 wobec 88,9 i skarżyskiego – 60,6 wobec 58,4, a najmniejsze w powiatach włoszczowskim (1,1 w 2016 r.) i jędrzejowskim (2,7 wobec 0,9 w 2013 r.) – ze względu na to iż na ich terenie proces gazyfikacji rozpoczęto najpóźniej.

W okresie 2013-2016 w związku z wydłużaniem sieci rozdzielczej, liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1 km sieci w województwie świętokrzyskim nieco się zmniejszyła z 19,7 do 19,4. Najwięcej przyłączy przypadających na 1 km sieci zlokalizowanych było na terenach powiatów: ostrowieckiego – 31,1 (31,3 w 2013 r.), skarżyskiego – 28,6 (28,1 trzy lata wcześniej) oraz miasta Kielce – 26,8 (wobec 27,3). Najmniej przyłączy odnotowano w powiecie włoszczowskim – 1,7 w 2016 r., a następnie w jędrzejowskim (5,8 wobec 6,5 przed trzema laty) i pińczowskim (6,6 wobec 5,7).

W 2016 r. z sieci gazowej korzystało 36,8% ogółu ludności województwa, tj. o 0,2 p. proc. więcej niż w 2013 r. W miastach dostęp do sieci gazowej miało 68,8% ogółu ludności, a na wsi 11,1%. Dostępność sieci gazowej podlegała w omawianym okresie niewielkim zmianom – na wsiach wzrosła o 0,7 p. proc., podczas gdy w miastach zmalała o 0,2 p. proc.

W 2016 r. w województwie świętokrzyskim w gospodarstwach domowych zużyto 78,5 hm³ gazu z sieci, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca dawało średnio 62,6 m³. W 2013 r. wielkości te były wyższe i ukształtowały się na poziomie: 80,8 hm³ i 63,6 m³. Najwyższe poziomy omawianych mierników charakteryzowały m. Kielce (29,4 hm³ i 148,9 m³/mieszkańca). W ośmiu powiatach zużycie gazu z sieci w okresie 2013-2016 wzrosło w przeliczeniu na 1 mieszkańca, a największą skalę wzrostu odnotowano w powiecie kieleckim (o 4,7 m³ do 18,3 m³/mieszkańca). W czterech jednostkach zaobserwowano spadek zużycia, przede wszystkim w mieście Kielce (o 9,7 m³ do 73,0 m³) oraz powiecie ostrowieckim (o 5,7 m³ do 67,3 m³).

Zużycie gazu w przeliczeniu na 1 km sieci gazowej zmniejszyło się z 23,2 m³ w 2013 r. do 20,9 m³ w 2016 r. Zjawisko to odnotowano w jedenastu powiatach, przy czym w największym stopniu mieście Kielce (o 12,7 m³/ 1 km), natomiast w dwóch powiatach, tj. w pińczowskim i włoszczowskim zużycie wzrosło odpowiednio o 1,5 i 0,4 m³/ 1 km.

Rozwój infrastruktury elektroenergetycznej został scharakteryzowany za pomocą zużycia energii elektrycznej o niskim napięciu w gospodarstwach domowych ogółem.

W odniesieniu do 2013 r. wzrosła liczba odbiorców energii elektrycznej – z 460,6 tys. do 462,2 tys., przy czym wzrost odnotowano jedynie w m. Kielce (o 4,1% do 83,9 tys. odbiorców) i powiatach: kieleckim (o 1,9% do 65,9 tys.) i włoszczowskim (o 0,2% do 16,6 tys.). W pozostałych powiatach ilość odbiorców zmniejszyła się, przy czym największy spadek – o 3,2% miał miejsce na terenie powiatu kazimierskiego.

W 2016 r. zużycie energii elektrycznej o niskim napięciu w województwie świętokrzyskim wyniosło 761,0 GWh i na przestrzeni lat 2013-2016 zmniejszyło się o 13,3 GWh, tj. o 1,7%. W porównaniu z 2013 r. zużycie spadło we wszystkich powiatach województwa świętokrzyskiego, poza kieleckim i włoszczowskim.

W 2016 r. zużycie energii elektrycznej w województwie świętokrzyskim w przeliczeniu na 1 gospodarstwo domowe, tj. na 1 odbiorcę wyniosło 1653,1 kWh i w porównaniu z 2013 r. zmalało o 29,0 kWh, tj. o 1,7%. Na przestrzeni analizowanego okresu spadek zużycia energii na 1 odbiorcę odnotowano

w powiatach podregionu kieleckiego oraz w powiatach: buskim i pińczowskim. Najgłębszy spadek odnotowano w m. Kielce (o 5,6%), a stosunkowo niewielki w powiecie buskim (o 0,2%). Najwięcej energii w przeliczeniu na 1 odbiorcę zużyły gospodarstwa domowe w powiatach: kazimierskim (2212,4 kWh wobec 2189,0 kWh w 2013 r.) i kieleckim (2015,5 kWh; wobec 2042,2 kWh). Z kolei najniższe zużycie odnotowano w powiatach: skarżyskim (1383,3 kWh; 1429,7 kWh) i ostrowieckim (1401,6 kWh; 1455,1 kWh).

Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2016 r. wyniosło 606,7 kWh i było o 2,8 kWh, tj. o 0,5% niższe niż przed trzema laty. W ośmiu powiatach zużycie przekroczyło średni poziom w województwie, zwłaszcza w powiatach: kazimierskim (710,1 kWh) i jędrzejowskim (674,2 kWh). Z kolei najmniej energii zużyli mieszkańcy powiatów: koneckiego (536,2 kWh) i ostrowieckiego 539,1 kWh.

Do analizy rozwoju infrastruktury ogrzewnictwa (ciepło sieciowe) wykorzystano wskaźniki charakteryzujące gęstość sieci cieplnej przesyłowej, stopień koncentracji sieci (przeciętna długość sieci cieplnej przypadająca na 1 kotłownię) oraz rozmiary energii cieplnej z przeznaczeniem na cele ogrzewania (wielkość sprzedaży energii cieplnej oraz kubaturę ogrzewanych budynków).

W 2016 r. długość sieci cieplnej przesyłowej i rozdzielczej w województwie wyniosła 435,2 km wobec 401,8 km sieci przesyłowej w 2013 r. W 2016 r. na 100 km² przypadało średnio 3,7 km sieci. Największe zagęszczenie sieci cieplnej wystąpiło na terenie m. Kielce (131,0 km/100 km²). Wśród pozostałych powiatów wartości zdecydowanie powyżej przeciętnej w województwie odnotowano w powiecie ostrowieckim (18,5 km/100 km²), skarżyskim (10,5 km/100 km²) i starachowickim (7,4 km). W grupie powiatów, w których zagęszczenie sieci nie przekraczało przeciętnego w regionie, ostatnie lokaty zajęły powiaty: kielecki (0,1 km/100 km²), konecki (0,1 km/100 km²) i kazimierski (0,4 km/100 km²).

Stopień koncentracji sieci ciepłowniczej jest stosunkowo niewielki. W 2016 r. na 1 kotłownię przypadało średnio 0,7 km sieci cieplnej. Ponadprzeciętną koncentracją sieci charakteryzowały się cztery powiaty, tj.: ostrowiecki (6,0 km), skarżyski (1,2 km), starachowicki (1,1 km) i m. Kielce (1,1 km). Najniższą wartość, znacznie poniżej średniej w województwie wskaźnik osiągnął w powiatach: kieleckim i koneckim.

W 2016 roku sprzedano 3670 TJ energii cieplnej, w tym na potrzeby ogrzewania budynków mieszkalnych 2945 TJ. Dało to możliwość ogrzania 38,9 tys. m³ kubatury budynków ogółem. W stosunku do 2013 r. ilość sprzedanej energii cieplnej w ciągu roku zmniejszyła się o 13,9%, tj. o 591 TJ. Sprzedaż energii w odniesieniu do 2013 r. była mniejsza w dziewięciu powiatach, przy czym największy spadek odnotowano w powiatach włoszczowskim (o 95,3%) i skarżyskim (89,8%). Więcej energii sprzedano przede wszystkim w powiatach: opatowskim (146,4%), buskim (o 34,5%) i kazimierskim (o 31,2%)

W porównaniu z 2013 r. zwiększyła się kubatura budynków ogrzewanych centralnie (mieszkalnych oraz urzędów i instytucji) z 35949,9 dam³ do 38850,5 dam³, tj. o 8,1%. Wzrost ogrzewanej kubatury dotyczył dziesięciu powiatów, przy czym największy odnotowano w: pińczowskim (o 211,1%), staszowskim (o 138,8%) oraz kieleckim (o 125,7%). Największy spadek kubatury ogrzewanych budynków odnotowano natomiast w powiecie ostrowieckim (o 97,1%).

4.3 Infrastruktura drogowa

Infrastruktura drogowa jest istotnym elementem decydującym o rozwoju gospodarczym regionu, analizowanym przez potencjalnych inwestorów. Położenie województwa świętokrzyskiego stwarza możliwości tranzytowe z państw Europy zachodniej na wschód i powoduje konieczność budowania sprawnego systemu drogowego zarówno wewnątrz województwa, jak i w relacji z innymi częściami kraju oraz zagranicą. Od jakości infrastruktury drogowej - gęstości i jakości dróg zależy płynność ruchu i przepustowość dróg. W ostatnich latach podjęto wiele działań na rzecz zwiększenia sieci dróg oraz poprawy ich stanu technicznego i bezpieczeństwa. Odpowiedni poziom połączeń z otaczającym światem oraz gęsta sieć dróg lokalnych poprawia jakość życia mieszkańców oraz umożliwia wykorzystanie atutów danego terenu przez odwiedzających go gości bądź inwestorów. Oceny stopnia zaawansowania infrastruktury drogowej można dokonać na podstawie analizy wskaźników zagęszczenia dróg o twardej nawierzchni oraz wskaźników charakteryzujących jakość sieci drogowej (zagęszczenie i udział dróg o nawierzchni twardej ulepszonej).

TABL. 27. CECHY INFRASTRUKTURY DROGOWEJ

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013	2014	2015	2016
w km				
Drogi publiczne.....	16583,2	17181,6	17489,6	17715,6
Drogi publiczne o twardej nawierzchni.....	13478,0	13778,0	14126,0	14274,4
krajowe.....	754,3	754,3	754,3	754,3
wojewódzkie.....	1088,1	1086,8	1087,3	1086,9
powiatowe.....	5761,9	5766,6	5797,1	5815,6
gminne.....	5873,7	6170,3	6487,3	6617,6
Drogi publiczne o twardej nawierzchni ulepszonej.....	11721,1	12015,0	12290,0	12521,1
krajowe.....	754,3	754,3	754,3	754,3
wojewódzkie.....	1088,1	1086,8	1087,3	1086,9
powiatowe.....	5486,5	5518,9	5570,9	5610,9
gminne.....	4392,2	4655,0	4877,5	5069,0
w przeliczeniu na 100 km ² w km				
Drogi publiczne.....	141,6	146,7	149,3	151,3
Drogi publiczne o twardej nawierzchni.....	115,1	117,7	120,6	121,9
krajowe.....	6,4	6,4	6,4	6,4
wojewódzkie.....	9,3	9,3	9,3	9,3
powiatowe.....	49,2	49,2	49,5	49,7
gminne.....	50,2	52,7	55,4	56,5
Drogi publiczne o twardej nawierzchni ulepszonej.....	100,1	102,6	104,9	106,9
krajowe.....	6,4	6,4	6,4	6,4
wojewódzkie.....	9,3	9,3	9,3	9,3
powiatowe.....	46,9	47,1	47,6	47,9
gminne.....	37,5	39,8	41,7	43,3

W 2016 r. w województwie świętokrzyskim sieć dróg publicznych ogółem wyniosła 17715,6 km i była o 6,8% większa w stosunku do 2013 r. Drogi o nawierzchni twardej, o długości 14274,4 km stanowiły 80,3% dróg publicznych ogółem (w 2013 r. 81,6%), pozostałe 19,7% to drogi o nawierzchni gruntowej.

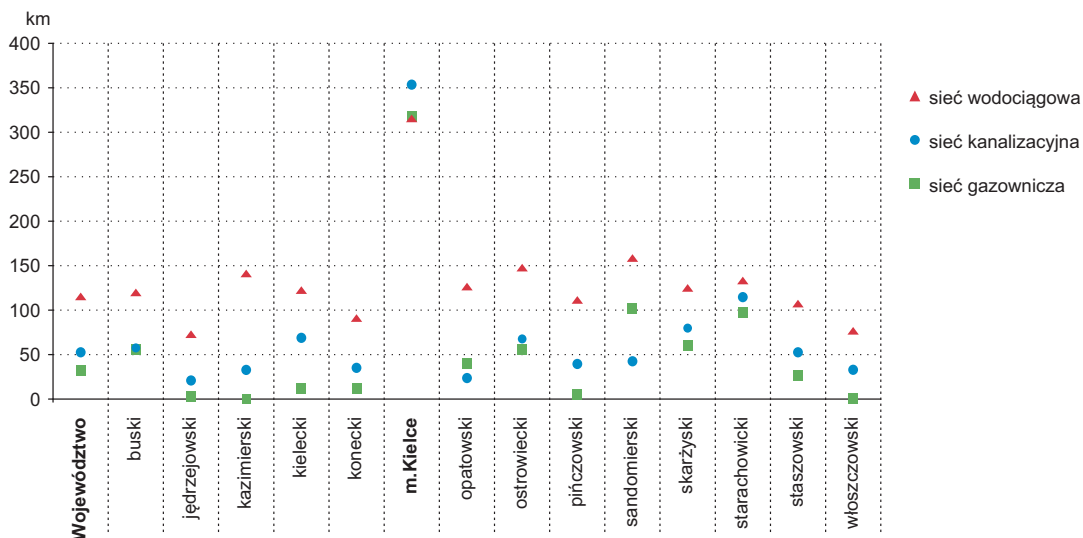
W strukturze dróg województwa przeważały drogi o znaczeniu lokalnym, tj. powiatowe i gminne, stanowiąc 87,1% łącznej długości dróg publicznych o nawierzchni twardej w województwie (w 2013 r. 86,3%). Drogi krajowe o nawierzchni twardej w 2016 r., podobnie jak w 2013 r., liczyły łącznie 754,3 km. Długość dróg wojewódzkich wyniosła 1086,9 km. Drogi te, jak również krajowe w całości posiadały nawierzchnię ulepszoną. Wśród dróg powiatowych o nawierzchni twardej o łącznej długości 5815,6 km, nawierzchnię ulepszoną posiadało 96,5%. Pozostałe drogi publiczne stanowiły drogi gminne o długości 6617,6 km (z czego 76,6% miało nawierzchnię ulepszoną).

W 2016 r. długość dróg powiatowych o nawierzchni twardej w województwie zwiększyła się o 53,7 km w stosunku do 2013 r., tj. o 0,9%. Wskaźnik gęstości dróg powiatowych o nawierzchni twardej wyniósł 49,7 km na 100 km² powierzchni województwa (o 0,5 km więcej niż w 2013 r.). Najwyższą jego wartość odnotowano w m. Kielce (99,6 km na 100 km² wobec 101,5 km na 100 km² w 2013 r.). Dwie kolejne lokaty zajęły powiaty: kazimierski (gdzie zagęszczenie podobnie jak przed trzema laty wyniosło 67,9) oraz

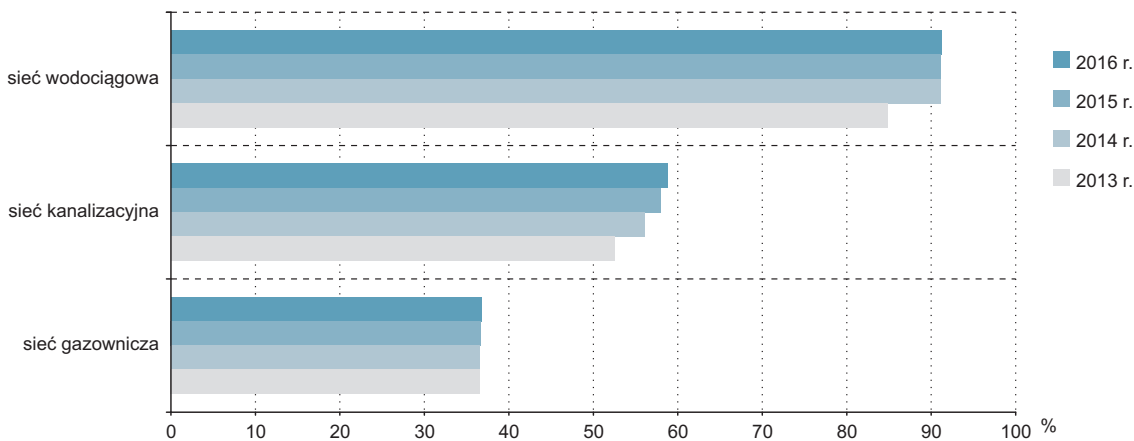
SIEĆ ROZDZIELCZA NA 100 KM² W 2016 R.

Stan w dniu 31 XII

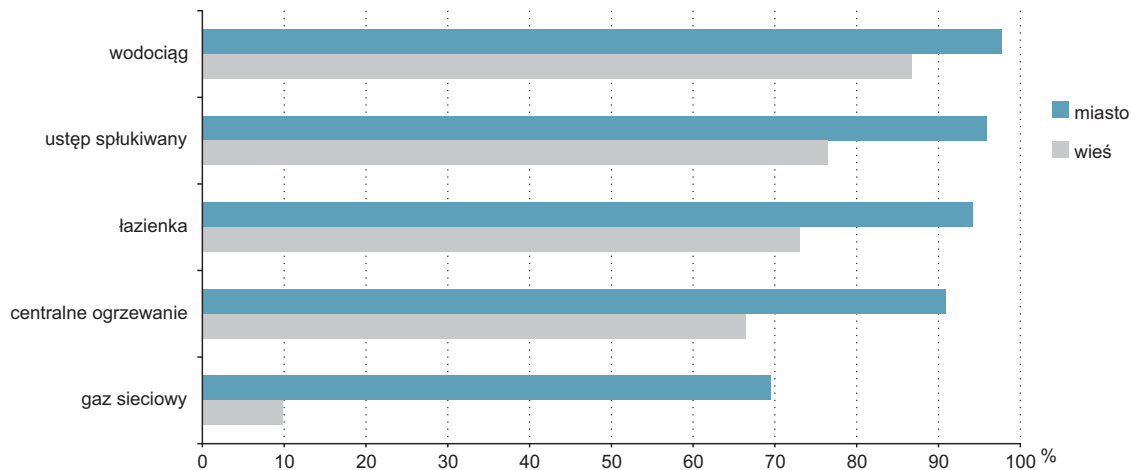
ODSETEK LUDNOŚCI KORZYSTAJĄCEJ Z INSTALACJI

Stan w dniu 31 XII

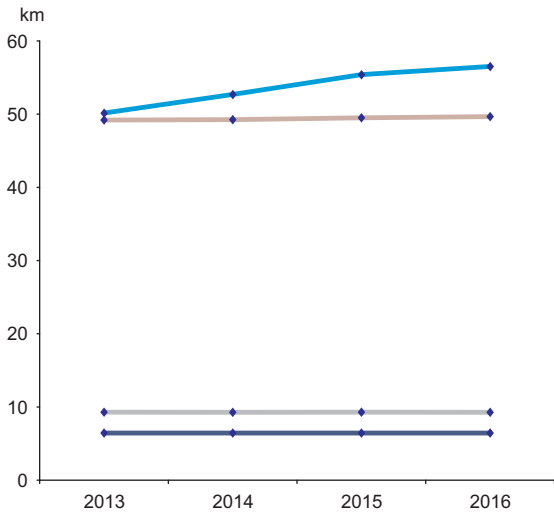

ODSETEK MIESZKAŃ WYPOSAŻONYCH W INSTALACJE TECHNICZNO-SANITARNE W 2016 R.

Stan w dniu 31 XII

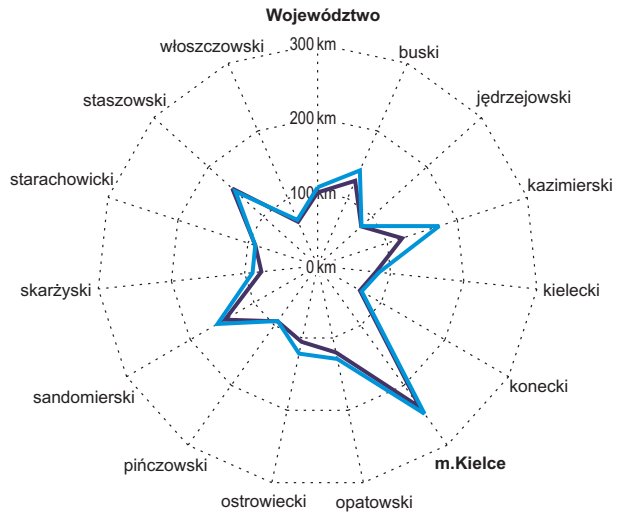
**DROGI PUBLICZNE
O NAWIERZCHNI TWARDEJ NA 100 KM²**
Stan w dniu 31 XII

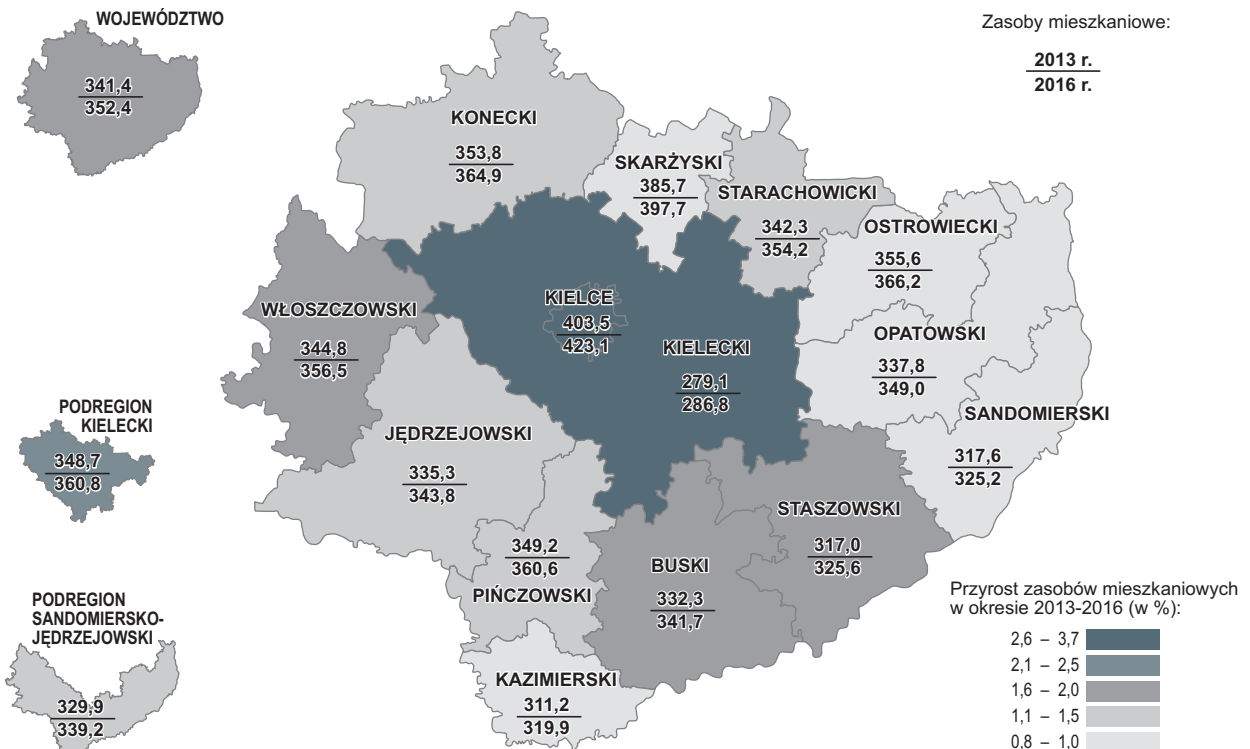
drogi krajowe:

**DROGI POWIATOWE I GMINNE
O NAWIERZCHNI TWARDEJ NA 100 KM²**
Stan w dniu 31 XII

ZASOBY MIESZKANIOWE NA 1000 LUDNOŚCI
Stan w dniu 31 XII

buski (65,8 wobec 64,6 w 2013 r.), a najmniejsze zagęszczenie sieci dróg powiatowych o nawierzchni twardej występowało w powiatach: włoszczowskim - 38,8 km na 100 km², skarżyskim - 43,0 i starachowickim - 44,1, wobec 38,4, 42,5 i 44,4 km na 100 km² odpowiednio trzy lata wcześniej. W przypadku zagęszczenia dróg powiatowych o nawierzchni ulepszonej kolejność była identyczna. Pierwsze miejsce również należało do m. Kielce (99,0 km na 100 km² wobec 101,1 w 2013 r.), na drugim uplasował się powiat kazimierski (67,4; 66,4), na trzecim buski (65,2; 63,7).

W województwie świętokrzyskim systematycznie rósł udział dróg powiatowych o nawierzchni ulepszonej w drogach o nawierzchni twardej (z 95,2% do 96,5%). W tej klasyfikacji przodował powiat staszowski, gdzie 100,0% dróg powiatowych posiadało nawierzchnię ulepszoną oraz powiaty: ostrowiecki kazimierski, buski oraz m. Kielce, gdzie udział dróg o nawierzchni ulepszonej wyniósł przynajmniej 99%. Najmniejszy odsetek dróg o takiej nawierzchni odnotowano w powiatach: kieleckim (88,6%) oraz starachowickim i koneckim gdzie udział ten nie przekroczył 95%.

Na przestrzeni omawianego okresu wskaźniki charakteryzujące drogi publiczne powiatowe podlegały niewielkim zmianom. Większe zróżnicowanie terytorialne, a zarazem skalę zmian odnotowano w przypadku dróg gminnych.

Długość dróg gminnych o twardej nawierzchni w województwie świętokrzyskim w okresie 2013-2016 zwiększyła się o 743,9 km, tj. o 12,7%. Na 100 km² powierzchni województwa przypadało średnio 56,5 km dróg gminnych o twardej nawierzchni (wobec 50,2 km przed trzema laty). Największe zagęszczenie dróg gminnych o twardej nawierzchni wystąpiło w mieście Kielce (147,7 km na 100 km²; wobec 135,1 w 2013 r.). Na kolejnych pozycjach znalazły się powiaty: sandomierski (108,7; 96,9), kazimierski (106,0 wobec 53,1) oraz staszowski (101,9; 108,3). Z kolei najniższy wskaźnik gęstości dróg gminnych o nawierzchni twardej odnotowano w powiecie koneckim - 22,5 km na 100 km² (wobec 20,1 w 2013 r.) i włoszczowskim - 29,1 (26,7 w 2013 r.).

Wskaźnik zagęszczenia dróg gminnych o nawierzchni ulepszonej był zbliżony. Na pierwszym miejscu również uplasowało się miasto Kielce z zagęszczeniem 141,4 km na 100 km² (wobec 127,9 w 2013 r.), następnie powiaty: sandomierski (81,6; 67,1), staszowski (66,0; 68,1) i kazimierski (62,8; 42,7). Udział dróg gminnych o nawierzchni ulepszonej w drogach gminnych o nawierzchni twardej był znacznie niższy niż w przypadku dróg powiatowych i wyniósł 76,6%, ponadto udział ten w powiatach miał większą rozpiętość. Najwyższy udział odnotowano w Kielcach (95,7%, 94,7% odpowiednio w 2013 r.) i w powiatach starachowickim (94,6% wobec 93,4%) i pińczowskim (94,2% wobec 88,5%), a najniższy w powiecie kazimierskim (59,3%; 88,9%) i staszowskim (64,8%; 62,9%).

Polska należy do krajów o najstąbiej rozwiniętej sieci dróg ekspresowych i autostrad w Europie, pomimo, iż długość dróg szybkiego ruchu w kraju systematycznie rosła, zwłaszcza od akcesji do Unii Europejskiej. W omawianym okresie 2013-2016 głównie dzięki zaangażowaniu funduszy unijnych przybyło w kraju 289,6 km dróg ekspresowych oraz 155,1 km autostrad. Dzięki temu na koniec 2016 r. długość dróg ekspresowych w Polsce wyniosła 1533,9 km, a autostrad 1636,9 km. W województwie świętokrzyskim długości dróg ekspresowych pozostała na poziomie z 2013 r. (57,1 km), a autostrad podobnie jak przed trzema laty nie odnotowano.

4.3 Warunki mieszkaniowe

Według bilansu zasobów mieszkaniowych, w 2016 r. w województwie świętokrzyskim było 441,6 tys. mieszkań, w których znajdowało się 1,7 mln izb o łącznej powierzchni użytkowej 32,8 mln m². Podobnie, jak w 2013 r. zasoby mieszkaniowe województwa świętokrzyskiego stanowiły 3,1% zasobów mieszkaniowych w kraju. W porównaniu do 2013 r. w województwie przybyło 8,6 tys. mieszkań, co oznacza wzrost o 2,0%. W miastach województwa świętokrzyskiego znajdowało się 50,7% ogółu mieszkań, podczas gdy w miastach w Polsce znajdowało się 67,4% ogółu mieszkań.

Przeciętne mieszkanie w województwie świętokrzyskim składało się z 3,78 izby i zajmowało powierzchnię użytkową wynoszącą 74,3 m² - w kraju odpowiednio: 3,82 izby i 73,8 m². Wskaźniki te lokowały województwo na 7 pozycji w kraju pod względem wielkości mieszkania i na 10 pod względem liczby izb w 1 mieszkaniu (w 2013 r. - lokaty: 7 i 13). Porównując powierzchnię użytkową i liczbę izb, wyższy standard posiadały mieszkania na wsi. Na terenach wiejskich powierzchnia użytkowa mieszkania była średnio o 23,5 m² większa niż w miastach. Mieszkania na wsi posiadały również większą liczbę izb niż mieszkania w miastach - średnio o 0,48 izby więcej.

TABL. 28. ZASOBY MIESZKANIOWE

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Mieszkania	Izby	Powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	Przeciętna					
				liczba izb w 1 mieszkaniu	liczba osób		powierzchnia użytkowa w m ²		
					w 1 mieszkaniu	na 1 izbę	1 mieszkania	na 1 osobę	
Ogółem.....	2013	432980	1626559	31890973	3,76	2,93	0,78	73,7	25,1
	2014	436094	1640616	32206048	3,76	2,90	0,77	73,9	25,5
	2015	439069	1654703	32530504	3,77	2,86	0,76	74,1	25,9
	2016	441579	1667474	32826364	3,78	2,84	0,75	74,3	26,2
Miasta.....	2013	219097	774604	13655710	3,54	2,59	0,73	62,3	24,1
	2014	220868	780864	13788971	3,54	2,55	0,72	62,4	24,5
	2015	222653	787515	13939494	3,54	2,52	0,71	62,6	24,8
	2016	223708	791636	14037305	3,54	2,50	0,71	62,7	25,1
Wieś	2013	213883	851955	18235263	3,98	3,27	0,82	85,3	26,0
	2014	215226	859752	18417077	3,99	3,25	0,81	85,6	26,3
	2015	216416	867188	18591010	4,01	3,22	0,80	85,9	26,7
	2016	217871	875838	18789059	4,02	3,19	0,79	86,2	27,1

W latach 2013-2016 w województwie świętokrzyskim stopniowo poprawiały się warunki mieszkaniowe ludności. Zmniejszała się przeciętna liczba osób w 1 mieszkaniu oraz przeciętna liczba osób na 1 izbę, przy jednoczesnym wzroście przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania oraz przeciętnej powierzchni użytkowej przypadającej na 1 osobę. W 2016 r. w województwie świętokrzyskim na jedno mieszkanie przypadało 2,84 osób – w kraju 2,69, a na 1 izbę 0,75 osób – w kraju 0,70. Pod względem liczby osób przypadających na 1 mieszkanie oraz liczby osób przypadających na 1 izbę korzystniejsze warunki mieszkaniowe mieli mieszkańcy miast niż wsi – w miastach na 1 mieszkanie przypadało 2,50 osoby, a na 1 izbę 0,71 osoby; na wsi odpowiednio – 3,19 i 0,79. Natomiast biorąc pod uwagę przeciętną powierzchnię użytkową w przeliczeniu na 1 osobę, korzystniej warunki mieszkaniowe kształtowały się na wsi – 27,1 m², wobec 25,1 m² w miastach.

TABL. 29. STOPIEŃ WYPOSAŻENIA MIESZKAŃ W INSTALACJE TECHNICZNO-SANITARNE

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2013		2014		2015		2016	
	miasto	wieś	miasto	wieś	miasto	wieś	miasto	wieś
	% mieszkań wyposażonych w instalacje							
Wodociąg	97,6	86,4	97,6	86,5	97,6	86,6	97,7	86,7
Ustęp splukiwany	95,8	76,0	95,8	76,1	95,8	76,3	95,9	76,5
Łazienka	94,1	72,4	94,1	72,6	94,2	72,8	94,2	73,0
Centralne ogrzewanie	90,7	65,7	90,8	65,9	90,9	66,1	90,9	66,4
Gaz sieciowy	69,6	9,9	69,6	10,0	69,5	9,9	69,5	9,9

W 2016 r. w województwie świętokrzyskim 92,3% mieszkań podłączonych było do wodociągu, 86,3% posiadało ustęp, 83,7% – łazienkę, 78,8% – centralne ogrzewanie, a 40,1% – gaz z sieci.

Mieszkania zlokalizowane w mieście charakteryzował wyższy niż na wsi standard wyposażenia w podstawowe instalacje, bowiem 90,1% mieszkań na wsi nie posiadało gazu z sieci, 33,6% – centralnego ogrzewania, a łazienki – 27,0%.

W 2016 r. urzędy gmin województwa świętokrzyskiego przekazały inwestorom 11,5 ha gruntów pod budownictwo wobec 8,2 ha w 2013 r, przy czym 96,5% ogółu gruntów przekazano osobom fizycznym, a pozostałe – w równym stopniu jednostkom komunalnym i towarzystwom budownictwa społecznego (przed trzema laty osoby fizyczne otrzymały 93,9%, a pozostałe 6,1% – towarzystwa budownictwa społecznego).

Urzędy gmin wypłaciły w 2016 r. 75,3 tys. zł dodatków mieszkaniowych, tj. blisko 20 tys. zł mniej niż w 2013 r. Najwięcej dodatków otrzymali użytkownicy lokali: spółdzielczych – 37,0%, gminnych – 32,0% oraz wspólnot mieszkaniowych – 23,2%. Przeciętna wysokość dodatku mieszkaniowego w 2016 r. wyniosła podobnie jak przed trzema laty 174,2 zł. Najwyższe kwoty otrzymywali użytkownicy lokali stanowiących własność towarzystw budownictwa społecznego – 252,7 zł.

Informacje o zaległościach z tytułu opłat mieszkaniowych i o eksmisjach dostępne są, co dwa lata. W związku z tym porównano dane za lata 2013-2015. Na przestrzeni wskazanego okresu zmniejszyły się zaległości z tytułu opłat mieszkaniowych w zasobach komunalnych, spółdzielni mieszkaniowych i osób fizycznych we wspólnotach mieszkaniowych. W 2015 r. dotyczyły one 39,4 tys. mieszkań i łącznie wyniosły 39,2 mln zł wobec 44,4 tys. mieszkań na kwotę 60,9 mln zł w 2013 r. W 2015 r. w województwie świętokrzyskim 45,6% ogółu mieszkań zasobów komunalnych posiadało zaległości z tytułu opłat mieszkaniowych wobec 46,0% w 2013 r., w tym zadłużonych powyżej 3 miesięcy było 24,1% wobec 25,2%. Zmniejszyła się przeciętna wysokość zaległości (przypadająca na 1 mieszkanie) w zasobach gminnych z 1853 zł do 1451 zł. W spółdzielniach mieszkaniowych zaległości dotyczyły 39,6% wobec 45,2% mieszkań w 2015 r., w tym 8,6% zalegało z opłatami powyżej 3 miesięcy wobec 9,9% przed dwoma laty, a przeciętna wysokość zaległości zmniejszyła się z 1334 zł do 949 zł. W zasobach osób fizycznych we wspólnotach mieszkaniowych przeciętna wysokość zadłużenia wyniosła 843 zł a zadłużonych było 19,0% ogółu mieszkań (w tym 6,3% powyżej 3 miesięcy) – w 2013 r. odpowiednio zaległości dotyczyły 20,2% ogółu mieszkań, w tym 7,6% powyżej trzech miesięcy, natomiast średnia wysokość długu wyniosła 1191 zł.

W 2015 r. toczyło się w sądach 150 postępowań eksmisyjnych wobec 181 w 2013 r., w tym z powodu zaległości w opłatach za mieszkanie 127, tj. o 34 mniej niż przed dwoma laty. Sądy orzekły 115 eksmisji, w tym 104 z powodu zaległości w płatnościach wobec odpowiednio 177 eksmisji, w tym 162 z powodu zadłużenia w 2013 r. Z kolei liczba wykonanych eksmisji wzrosła – z 70 w 2013 r. do 84 w 2016 r., przy czym z powodu zaległości w opłatach za mieszkanie z 64 do 75.

W 2016 r. w województwie świętokrzyskim przekazano do użytkowania 3020 mieszkań, tj. o 5,3% więcej niż w 2013 r., ale mniej o 11,4% niż w 2015 r. i mniej o 14,5% niż w 2014 r. Mieszkania przekazane do użytkowania w 2016 r. w województwie świętokrzyskim stanowiły 1,8% efektów mieszkaniowych uzyskanych w kraju (w 2013 r. – 2,0%).

Inwestorzy indywidualni przekazali 2388 mieszkań tj. 79,1% ogółu oddanych mieszkań. Ponadto przekazano do użytkowania: 485 mieszkań przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem (16,1% ogółu mieszkań), 98 mieszkań spółdzielczych (3,2% ogółu) oraz 49 mieszkań komunalnych (1,6% ogółu). Struktura mieszkań oddanych w 2016 r. według form budownictwa uległa pewnym zmianom w odniesieniu do 2013 r. Choć nadal dominowało budownictwo indywidualne to udział tej formy budownictwa w liczbie ogółu mieszkań oddanych do użytkowania zmniejszył się o 3,4 p. proc. Zmalał również odsetek mieszkań komunalnych (o 0,2 p.proc.). Zwiększył się natomiast udział budownictwa przeznaczonego na sprzedaż lub wynajem (o 0,6 p.proc.). Ponadto oddano do użytkowania 3,2% mieszkań spółdzielczych, podczas gdy w 2013 r. w ramach tej formy budownictwa nie przekazano żadnego mieszkania.

W miastach przekazano do użytkowania 1200 mieszkania – 39,7% ogólnej liczby oddanych mieszkań w województwie świętokrzyskim (w 2013 r. – 42,7%). Wśród nich budownictwo indywidualne stanowiło 47,4%, przeznaczone na sprzedaż lub wynajem – 40,3%, spółdzielcze – 8,2% oraz komunalne – 4,1%. Odsetek mieszkań przekazanych na obszarach wiejskich wyniósł 60,3% (w 2013 r. – 57,3%). Inwestorzy indywidualni wybudowali na wsi 99,9% mieszkań.

W 2016 r. najwięcej mieszkań przekazano do użytkowania w powiecie kieleckim (695) oraz w mieście na prawach powiatu Kielce (755), najmniej natomiast w powiecie kazimierskim (31). Lepsze efekty mieszkaniowe niż w 2013 r., odnotowano w siedmiu powiatach. Najwyższy wzrost zanotowano w powiatach: jędrzejowskim – o 66,9%, starachowickim – o 44,2%, kieleckim – o 12,1%, koneckim – o 10,9% oraz w mieście na prawach powiatu Kielce – o 13,4%. Liczba oddanych mieszkań zmniejszyła się w sześciu powiatach, a w jednym pozostała bez zmian.

Wszystkie mieszkania oddane do użytkowania w 2016 r. zarówno w miastach jak i na wsi wyposażone zostały w wodociąg, kanalizację, łazienkę oraz centralne ogrzewanie. W kanalizację z odprowadzeniem do sieci wyposażonych zostało 91,7% mieszkań w miastach i 45,8% mieszkań na wsi, gaz z sieci w miastach posiadało 62,7% oddanych mieszkań, natomiast na wsi – 10,7%, a w ciepłą wodę dostarczaną centralnie wyposażonych zostało 13,7% mieszkań w miastach.

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wyniosła 115,5 m² i była mniejsza o 3,9 m² w stosunku do 2013 r. Pod względem przeciętnej powierzchni mieszkań oddanych do użytkowania województwo świętokrzyskie uplasowało się na 3 pozycji po opolskim i śląskim.

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania przekazanego do użytkowania na obszarze wiejskim wyniosła 130,3 m² była o 37,2 m² większa niż w miastach. Liczba izb przypadających na 1 mieszkanie na terenach wiejskich wyniosła 5,7 wobec 3,9 w miastach.

W 2016 r. na 1000 ludności zamieszkującej województwo świętokrzyskie przekazano 2,4 mieszkania, podczas gdy w 2013 r. – 2,3. Wskaźnik ten w miastach ukształtował się podobnie jak przed trzema laty na poziomie 2,1, natomiast na terenach wiejskich wzrósł z 2,3 do 2,6.

W 2016 r. wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na gospodarkę mieszkaniową wyniosły 129,5 mln zł, tj. o 14,2% więcej niż w 2013 r. Wydatki te stanowiły 2,1% wydatków ogółem wobec 1,9% w 2013 r. Nieco ponad 50% wskazanych środków wydatkowane zostało z budżetu miasta na prawach powiatu Kielce, a prawie 43% z budżetów gmin.

5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

5.1 Środowisko naturalne

Środowisko naturalne jest specyficznym zasobem pozostającym w dyspozycji ludności i zabezpieczającym pokrycie podstawowych potrzeb życiowych. Środowisko przyrodnicze, czystość powietrza i wód powierzchniowych, zasoby wód podziemnych, ochrona zasobów przyrody – to wszystko określa naturalne warunki życia mieszkańców. Województwa, które odznaczają się dobrym stanem środowiska naturalnego są atrakcyjne zarówno dla mieszkańców, jak i dla działalności inwestycyjnej.

Powierzchnia geodezyjna województwa świętokrzyskiego według stanu na dzień 1 I 2016 r., wyniosła 1171,1 tys. ha, co stanowiło 3,7% powierzchni kraju. Użytki rolne zajmowały 63,9% ogólnej powierzchni województwa, lasy – 28,6%, tereny mieszkaniowe – 0,8%, tereny przemysłowe – 0,7%, grunty pod wodami – 0,7%, nieużytki – 0,7%, a tereny rekreacji i wypoczynku – 0,1%.

W 2016 r. powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania wyniosła 3,7 tys. ha, co stanowiło 0,3% powierzchni gruntów ogółem w województwie. W latach 2013-2016 rekultywacji poddano 124 ha gruntów – 30 ha przeznaczono na cele rolnicze, 54 ha na cele leśne; z kolei zagospodarowano 35 ha gruntów – 11 ha na cele rolnicze, 12 ha na cele leśne.

Na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w województwie świętokrzyskim pobrano 1431,7 hm³ wody – 13,5% poboru wody w kraju (w 2013 r. – 11,7%). Większość, bo 91,4% wody pobrano na cele produkcyjne, 4,6% przeznaczono do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych, a 4,0% na eksploatację sieci wodociągowej. Pobór wody w 2016 r. był o 15,4% większy niż w 2013 r., na czym zaważył wzrost poboru wody na cele produkcyjne – o 17,1%. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności wyniosło 1416,8 hm³, co stanowiło 14,0% zużycia wody w Polsce. W stosunku do 2013 r. zużycie wody w województwie zwiększyło się o 15,7%, co było głównie wynikiem wzrostu zużycia w przemyśle – o 17,1%.

W 2016 r. na obszarze województwa świętokrzyskiego do wód powierzchniowych lub do ziemi odprowadzono łącznie 1380,2 hm³ ścieków przemysłowych i komunalnych – stanowiło to 15,3% ogółu ścieków odprowadzonych w kraju (w 2013 r. – 13,2%). Dominującą część stanowiły ścieki przemysłowe. Bezpośrednio do wód powierzchniowych lub do ziemi trafiło ich 1342,3 hm³, z czego 96,7% to wody chłodnicze – niewymagające oczyszczania.

W 2016 r. w województwie świętokrzyskim odprowadzono w sumie o 15,6% więcej ścieków niż w 2013 r. Ilość zanieczyszczeń odprowadzonych do wód lub ziemi bezpośrednio z zakładów przemysłowych wzrosła w porównaniu do 2013 r. o 16,0%. Z kolei ilość zanieczyszczeń odprowadzonych siecią kanalizacyjną zwiększyła się w porównaniu do 2013 r. – o 4,4%.

Tabl. 30. ŚCIEKI PRZEMYSŁOWE I KOMUNALNE OPROWADZONE DO WÓD LUB DO ZIEMI

Wyszczególnienie	Ogółem	Ścieki przemysłowe odprowadzone bezpośrednio do wód lub do ziemi z zakładów		Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone siecią kanalizacyjną
		razem	w tym wody chłodnicze (umownie czyste)	
w hm ³				
2013	1193,9	1157,6	1105,6	36,3
2014	1286,0	1248,5	1200,2	37,6
2015	1300,9	1263,9	1221,6	37,0
2016	1380,2	1342,3	1297,5	37,9

Z ogółu ścieków odprowadzonych w 2016 r. oczyszczania wymagało 81,0 hm³; z czego oczyszczano 79,3%. Oczyszczaniu z podwyższonym usuwaniem biogenów poddano 46,7% ścieków, metodą mechaniczną oczyszczano 27,6 ścieków, a stosując łącznie metodę chemiczną i biologiczną oczyszczano 25,7%. W relacji do stanu w 2013 r. odnotowano wyraźny spadek udziału ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów (o 6,8 p.proc.) oraz oczyszczanych mechanicznie (o 5,7 p.proc.) na rzecz wzrostu odsetka ścieków oczyszczanych biologicznie (o 12,5 p.proc.).

TABL. 31. ŚCIEKI PRZEMYSŁOWE I KOMUNALNE WYMAGAJĄCE OCZYSZCZENIA

Wyszczególnienie	Ogółem	Oczyszczane					Nieoczyszczane
		razem	mechaniczne	chemiczne ^a	biologiczne	z podwyższonym usuwaniem biogenów	
		w hm ³					
2013	86,3	52,9	17,7	0,3	6,7	28,3	33,3
2014	84,0	65,9	20,2	0,4	16,2	29,2	18,1
2015	77,5	62,6	18,6	0,2	14,5	29,3	14,9
2016	81,0	64,2	17,7	0,4	16,1	30,0	16,8

a Dotyczy tylko ścieków przemysłowych

W 2016 r. z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich korzystało 63,2% mieszkańców województwa świętokrzyskiego – w kraju 73,5%. Wskaźnik ten dla województwa systematycznie rośnie z roku na rok – w stosunku do 2013 r. osiągnął największy wzrost w kraju – o 6,9 p. proc. Mimo to tylko w jednym województwie w Polsce z oczyszczalni ścieków korzysta mniej osób, tj. w lubelskim – 57,0%.

W 2016 r. ścieki oczyszczane były w 40 oczyszczalniach przemysłowych i 111 komunalnych. Wśród oczyszczalni komunalnych w 78 – ścieki oczyszczane były biologiczne, a w 33 – z podwyższonym usuwaniem biogenów. W stosunku do 2013 r. w województwie ubyło 6 oczyszczalni ścieków, z czego: 2 oczyszczalnie przemysłowe oraz 4 oczyszczalnie komunalne.

Na terenie województwa świętokrzyskiego w 2016 r. działało 85 zakładów uznanych za szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza atmosferycznego. Wyemitowały one łącznie 1,9 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych, pochodzących głównie ze spalania paliw (65,7% ogółu zanieczyszczeń pyłowych wobec 56,0% w 2013 r.). W porównaniu z 2013 r. emisja pyłów zmniejszyła się o 22,9% – w kraju zanotowano spadek emisji tego rodzaju zanieczyszczeń o 22,1%. W 2016 r. w województwie świętokrzyskim wyemitowano 4,8% wszystkich zanieczyszczeń pyłowych w kraju – w ośmiu województwach wypuszczono do atmosfery więcej pyłów niż w województwie świętokrzyskim.

W 2016 r. w województwie świętokrzyskim wyemitowano do atmosfery łącznie 14027,6 tys. ton zanieczyszczeń gazowych, co stanowiło 6,7% emisji krajowej – w czterech województwach w kraju wyemitowano więcej zanieczyszczeń gazowych niż w województwie świętokrzyskim. Emisja gazów była o 21,7% wyższa niż w 2013 r. – w kraju niższa o 3,1%. Głównym składnikiem zanieczyszczeń gazowych był dwutlenek węgla – 13947,1 tys. ton, co stanowiło podobnie, jak w 2013 r. 99,4% ogółu zanieczyszczeń gazowych. Ponadto zakłady szczególnie uciążliwe wyemitowały: 14,9 tys. ton dwutlenku siarki, 21,7 tys. ton tlenu azotu, 41,6 tys. ton tlenu węgla oraz 0,1 tys. ton metanu. W stosunku do 2013 r. zwiększyła się znacząco emisja: dwutlenku siarki – o 40,4%, tlenu azotu – o 27,4%, dwutlenku węgla – o 21,8%, metanu – o 12,0%, natomiast tlenu węgla – o 0,8%.

Spośród grupy zakładów szczególnie uciążliwych 66 posiadało urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych, a 5 – do redukcji zanieczyszczeń gazowych. W zainstalowanych urządzeniach zatrzymano 1421,4 tys. ton pyłów – 99,9% ogółu zanieczyszczeń pyłowych i 76,2 tys. ton gazów – 48,6% ogółu zanieczyszczeń gazowych. W przeliczeniu na 1 km² w województwie świętokrzyskim w 2016 r. wyemitowano 1197,8 t zanieczyszczeń gazowych tj. o 213,8 t więcej niż w 2013 r. (w tym bez dwutlenku węgla – 6,9 t na 1 km², a w 2013 r. – 6,0 t na 1 km²). Z kolei w przypadku zanieczyszczeń pyłowych – podobnie jak w 2013 r. – wyemitowano 0,2 t na 1 km².

Przemysłowa i bytowa działalność człowieka pociąga za sobą powstawanie odpadów, które wpływają na stan i stopień zanieczyszczenia środowiska. Powodują także niszczenie walorów krajobrazowych obniżając wartości estetyczne otoczenia. Według stanu na koniec 2016 r. w województwie świętokrzyskim na składowiskach własnych zakładów pracy nagromadzono 60,5 mln ton odpadów – 3,5%

odpadów składowanych przez zakłady pracy w kraju (w 2013 r. – 2,8%). W 2016 r. wytworzono natomiast w województwie 7,0 mln ton odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych) tj. o 58,8% więcej niż w 2013 r. Odpady poddane odzyskowi stanowiły 30,3% ogółu odpadów wytworzonych w ciągu roku wobec 51,3% w 2013 r. Unieszkodliwiono zaś 29,1% wytworzonych odpadów, głównie poprzez składowanie na składowiskach własnych i innych (w 2013 r. – 46,8%), pozostałe 0,1% odpadów czasowo magazynowano (w 2013 r. – 1,9%). Z kolei 40,6% odpadów przekazano innym odbiorcom.

Źródłem powstawania odpadów jest także działalność bytowa człowieka. W 2016 r. zebrano 230,7 tys. ton odpadów oraz wywieziono 616,1 ton nieczystości ciekłych. W stosunku do 2013 r. zebrano o 35,9% więcej odpadów oraz wywieziono o 17,4% mniej nieczystości ciekłych. Z ogólnej liczby zebranych odpadów komunalnych 174,1 tys. ton pochodziło z gospodarstw domowych, w przeliczeniu na 1 mieszkańca, przeciętnie – 138,8 kg (w 2013 r. – 98,9 kg). Na przestrzeni lat rośnie systematycznie odsetek odpadów zbieranych selektywnie. W 2016 r. selektywnie zebrano w województwie 27,3% odpadów komunalnych wobec 16,4% w 2013 r. (w kraju 25,2% wobec 13,5%). i uzyskano trzeci wynik w kraju – po województwach śląskim (34,7%) i łódzkim (25,7%). Zebrano m. in.: 10,8 tys. ton szkła, 9,4 tys. ton tworzyw sztucznych, 5,6 tys. ton odpadów wielkogabarytowych, 5,6 tys. ton odpadów biodegradowalnych oraz 5,4 tys. ton papieru.

Na przestrzeni omawianego okresu zmniejszyła się liczba nielegalnych wysypisk śmieci – ze 127 do 38. W ciągu 2013 r. zlikwidowano 429 nielegalnych wysypisk wobec 253 w 2016 r.

Województwo świętokrzyskie to atrakcyjny region, który posiada znaczną powierzchnię o szczególnych walorach przyrodniczych. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2016 r. wyniosła 756,8 tys. ha i stanowiła 64,6% ogólnej powierzchni województwa (7,4% chronionej powierzchni kraju). W porównaniu z 2013 r. obszar ten zmniejszył się o 0,5%.

Największy udział w powierzchni terenów objętych ochroną przypadał na obszary chronionego krajobrazu, które łącznie obejmowały powierzchnię 621,0 tys. ha – 82,1% powierzchni chronionej województwa. W 2016 r. na obszarze województwa znajdowały się także 72 rezerваты przyrody, z tego: 27 rezerwatów przyrody nieożywionej, 22 leśne oraz 10 stepowych. Łączna powierzchnia rezerwatów przyrody w województwie to 3,8 tys. ha – 0,5% powierzchni chronionej województwa. Województwo świętokrzyskie to także 9 parków krajobrazowych o łącznej powierzchni 123,7 tys. ha – 16,3% powierzchni chronionej oraz Świętokrzyski Park Narodowy – 1,0% powierzchni chronionej.

Aby środowisko naturalne w wyniku działalności człowieka nie uległo nadmiernej degradacji, niezbędne jest ponoszenie określonych nakładów finansowych na przedsięwzięcia ekologiczne. W 2016 r. nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w województwie świętokrzyskim wyniosły 203,5 mln zł, tj. o 72,4% mniej niż w 2013 r. Nakłady te stanowiły 3,1% ogółu nakładów poniesionych w kraju na środki trwałe służące ochronie środowiska (w 2013 r. – 6,8%). Na tle pozostałych województw były one stosunkowo niskie – tylko w 4 województwach w kraju poniesiono niższe nakłady niż w województwie świętokrzyskim (lubuskim, lubelskim, podlaskim i warmińsko-mazurskim). Najwięcej środków przeznaczono na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu – 35,1%. Na gospodarkę ściekową i ochronę wód przeznaczono 31,9%. Z kolei na gospodarkę odpadami wydatkowano 26,0% ogółu środków na ochronę środowiska. Inaczej prezentowała się struktura nakładów w 2013 r. Najwięcej, bo ponad 66% środków przeznaczono na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu, nieco ponad 25% na gospodarkę ściekową i ochronę wód, a niecałe 6% na gospodarkę odpadami.

Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w 2016 r. wyniosły 19,0 mln zł i było to o 76,2% mniej niż w 2013 r. Najwięcej środków przeznaczono na ujęcia i doprowadzenie wody – 83,9%, budowę i modernizację stacji uzdatniania wody – 7,4% oraz obwałowania powodziowe – 5,1% (w 2013 r. 52,8% nakładów przeznaczone było na ujęcia i doprowadzenie wody, 24,4% – na obwałowania powodziowe a 8,6% - na budowę i modernizację stacji uzdatniania wody).

W wyniku poniesionych nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej w latach 2013-2016 udało się m.in. uzyskać następujące efekty rzeczowe:

- 531,8 km sieci wodociągowej,
- 14,5 km obwałowań przeciwpowodziowych,
- 1094,6 km sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki,
- 5 oczyszczalni ścieków (w tym 4 komunalne).

5.2 Bezpieczeństwo publiczne

Poczucie bezpieczeństwa publicznego jest jednym z istotnych czynników, który ma wpływ na jakość życia mieszkańców, może też wpływać na atrakcyjność i konkurencyjność danego regionu. Ocenic poziom bezpieczeństwa publicznego pozwalają informacje o poziomie przestępczości i wykrywalności przestępstw oraz informacje o wypadkach drogowych.

Od 2014 r. dane nie obejmują czynów karalnych popełnionych przez nieletnich; zgodnie ze zmienioną metodologią stwierdzenie popełnienia czynów karalnych przez nieletnich dokonywane jest w postępowaniu sądowym po uprzednim przekazaniu przez policję akt w sprawach nieletnich do sądu rodzinnego. Aby zapewnić porównywalność danych dokonano zestawienia za lata 2014-2016.

W 2016 r. na terenie województwa świętokrzyskiego w zakończonych postępowaniach przygotowawczych policja stwierdziła 19,0 tys. przestępstw. W porównaniu z 2014 r. ich łączna liczba zmniejszyła się o 25,5%, przy czym przestępstw: kryminalnych stwierdzono mniej o 23,4%, gospodarczych – o 38,0%, a drogowych – o 16,1%.

TABL. 32. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2014=100
Przestępstwa stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych				
Ogółem	25476	24749	18970	74,5
kryminalne	14709	12299	11266	76,6
gospodarcze	7425	9315	4605	62,0
drogowe	2665	2338	2235	83,9
Przestępstwa stwierdzone przez policję w przeliczeniu na 10 tys. ludności				
Ogółem	201,3	196,4	151,2	x
kryminalne	116,2	97,6	89,8	x
gospodarcze	58,7	73,9	36,7	x
drogowe	21,1	18,6	17,8	x
Wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję				
Ogółem	72,3	76,4	74,3	x
kryminalne	56,7	58,4	63,2	x
gospodarcze	92,5	93,4	86,3	x
drogowe	98,7	98,5	98,7	x

W ogólnej liczbie popełnionych przestępstw nadal przeważają przestępstwa o charakterze kryminalnym. W 2016 r. stanowiły one 59,4% ogólnej liczby przestępstw stwierdzonych w województwie. Odsetek ten był wyraźnie wyższy niż 2 lata wcześniej – w 2014 r. sięgał 57,7%. Zmniejszył się udział przestępstw o charakterze gospodarczym – z 29,1% do 24,3%.

W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców województwa, średnia liczba popełnionych przestępstw w 2016 r. wyniosła 151 wobec 201 w 2014 r., przy czym 90 przestępstw miało charakter kryminalny, 37 gospodarczy, a 18 to przestępstwa drogowe. Niższy poziom przestępczości odnotowano, jedynie w trzech województwach, tj.: lubelskim, podlaskim i podkarpackim. Biorąc pod uwagę podział terytorialny województwa świętokrzyskiego, można wyróżnić powiaty, charakteryzujące się relatywnie wysokim poziomem przestępczości, tj. przede wszystkim miasto na prawach powiatu Kielce, gdzie w przeliczeniu na 10 tys. ludności w 2016 r. stwierdzono 260 przestępstw, a także powiaty: pińczowski (209 przestępstw na 10 tys. ludności), skarżyski (178), opatowski (155) i starachowicki (153). Najbezpieczniejsze dla mieszkańców były natomiast powiaty: kielecki (97) i kazimierski (102). Na przestrzeni omawianego okresu wskaźnik zdecydowanie wzrósł jedynie w powiecie pińczowskim (o 82 osoby). W powiatach koneckim i włoszczowskim zanotowano wzrost odpowiednio o 13 i 7 osób, w kazimierskim wskaźnik nie uległ zmianie, a w pozostałych dziesięciu powiatach notowano systematyczny spadek przestępczości.

Wykrywalność przestępstw w 2016 r. ukształtowała się na poziomie 74,3%, dla porównania w 2014 r. wskaźnik ten w województwie wyniósł 72,3%. Najniższą skutecznością ścigania charakteryzowały się przestępstwa kryminalne, choć wskaźnik ich wykrywalności wzrósł w omawianym okresie o 6,5 p.proc. do 63,2%. Wykrywalność przestępstw drogowych pozostała na poziomie 98,7%. Zmniejszyła się natomiast skuteczność wykrywania przestępstw gospodarczych – o 6,2 p.proc. do 86,3%.

Na przestrzeni badanego okresu 2013-2016 na terenie województwa świętokrzyskiego obserwuje się spadek bezpieczeństwa w ruchu drogowym, bo choć liczba wypadków zmniejszyła się o 2,4% do

1,4 tys., to liczba kolizji wzrosła o 7,3% do 10,9 tys. Liczba osób rannych w wypadkach pozostała na poziomie 1,7 tys. Pozytywnym faktem jest wyraźne zmniejszenie liczby zabitych w wypadkach (o 25,2% do 0,1 tys. osób).

W 2016 r. wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na bezpieczeństwo publiczne i ochronę przeciwpożarową wyniosły 120,1 mln zł, tj. o 1,2% więcej niż w 2013 r. Wydatki te stanowiły 1,9% wydatków ogółem wobec 2,0% w 2013 r. Nieco ponad 50% wskazanych środków zostało wydatkowanych z budżetów powiatów (z wyłączeniem miasta na prawach powiatu Kielce).

5.3 Ochrona zdrowia i opieka społeczna

W 2016 r. opiekę medyczną nad pacjentami sprawowało m. in.: 3,1 tys. lekarzy, 0,5 tys. lekarzy dentyistów, 0,8 tys. farmaceutów, 1,4 tys. fizjoterapeutów, 7,4 tys. pielęgniarek, 0,8 tys. położnych.

TABL. 33. PRACOWNICY MEDYCZNI

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
Lekarze.....	2790	2869	2916	3061
Lekarze dentyści.....	449	455	464	454
Farmaceuci.....	753	762	774	809
Pielęgniarki.....	7400	7407	7437	7417
Położne.....	756	766	787	799
Fizjoterapeuci.....	1169	1197	1297	1380
Diagnozy laboratoryjne.....	474	486	483	437

W lecznictwie ambulatoryjnym funkcjonowało 606 przychodni, w tym 27 przychodni przyszpitalnych. Blisko $\frac{2}{3}$ przychodni prowadziło działalność w miastach. Ponadto liczba praktyk lekarskich ogółem wyniosła 229, z czego 171 stanowiły praktyki stomatologiczne. Ponad $\frac{3}{4}$ praktyk lekarskich prowadziła działalność w miastach. Stopień przystosowania przychodni i praktyk lekarskich ogółem do potrzeb osób niepełnosprawnych jest niewystarczający. W 2016 r. jedynie 624 placówki wyposażone były w pochylnie, podjazdy, platformy, 233 – w windy, 55 – w drzwi automatycznie otwierane, a tylko w 14 były udogodnienia dla osób niewidomych.

TABL. 34. AMBULATORYJNA OPIEKA ZDROWOTNA

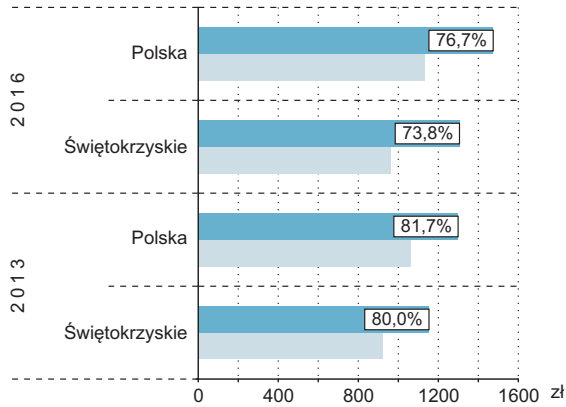
Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
Przychodnie (stan w dniu 31 XII).....	557	568	576	606
w miastach.....	361	370	377	400
na wsi.....	196	198	199	206
Praktyki lekarskie (stan w dniu 31 XII).....	66	63	59	58
w miastach.....	62	59	55	54
na wsi.....	4	4	4	4
Praktyki stomatologiczne (stan w dniu 31 XII).....	182	180	177	171
w miastach.....	123	124	123	119
na wsi.....	59	56	54	52
Porady udzielone w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	9440,0	9502,8	9699,7	9555,9
z tego porady stomatologiczne.....	988,4	984,6	1024,3	972,9
na 1 mieszkańca.....	7,4	7,5	7,7	7,6

W 2016 r. w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej udzielono łącznie 9555,9 tys. porad, w tym 8583,0 tys. lekarskich oraz 972,9 tys. stomatologicznych.

Według stanu na koniec 2016 r. pomoc medyczną można było uzyskać w 25 szpitalach ogólnych dysponujących 6,3 tys. łóżek. Ich liczba w przeliczeniu na 10 tys. ludności zwiększyła się do 50,4 wobec 48,9 w 2013 r.

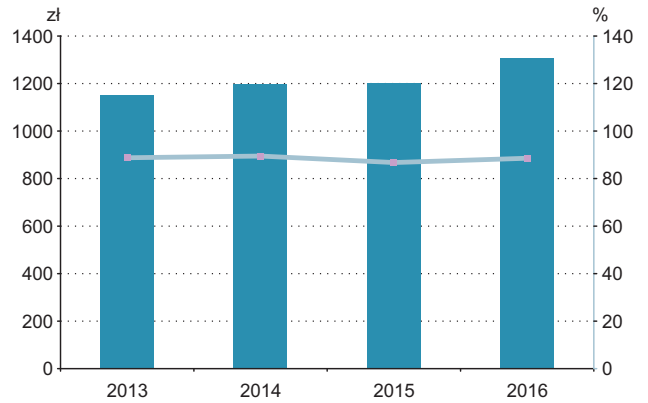
Z lecznictwa stacjonarnego w szpitalach ogólnych w 2016 r. korzystało 299,2 tys. osób, głównie na oddziałach chirurgicznych – 71,0 tys., chorób wewnętrznych – 37,6 tys., ginekologiczno-położniczych – 35,5 tys., kardiologicznych – 21,3 tys., pediatrycznych – 21,2 tys., neurologicznych – 14,6 tys. oraz urologicznych – 11,5 tys. Statystyczny pacjent przebywał w szpitalu 6,3 dnia (w 2013 r. – 5,2 dnia).

BUDŻETY GOSPODARSTW DOMOWYCH

Przebiegane miesięczne na 1 osobę:
■ dochody rozporządzone ■ wydatki ■ udział wydatków w dochodzie

PRZECIĘTNY MIESIĘCZNY DOCHÓD ROZPORZĄDZALNY GOSPODARSTW DOMOWYCH NA 1 OSOBĘ

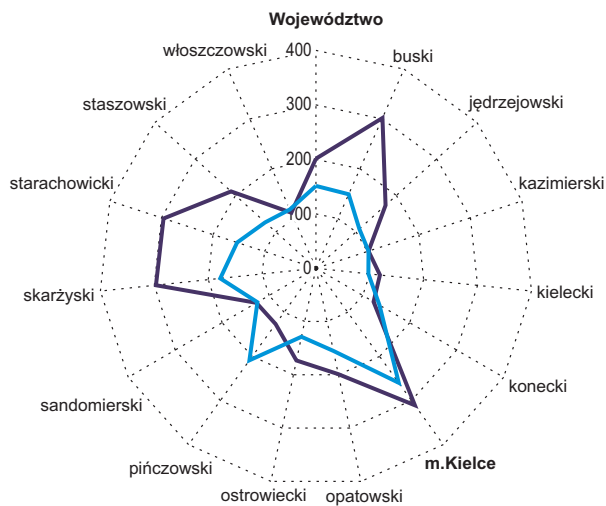
— Polska=100 ■ Świętokrzyskie

SUBIEKTYWNA OCENA SYTUACJI MATERIALNEJ GOSPODARSTW DOMOWYCH

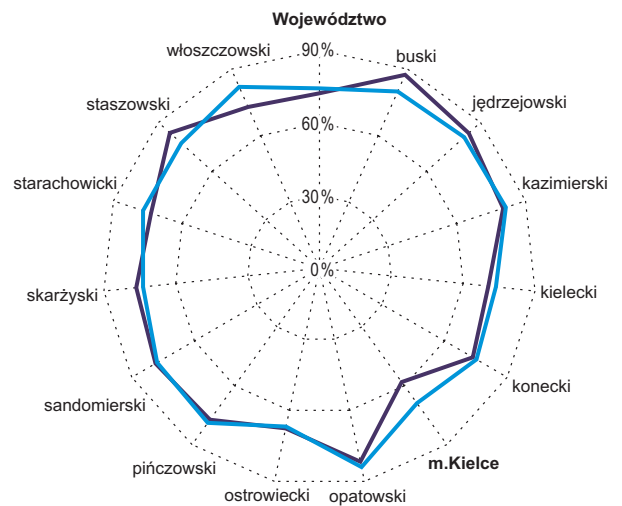

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

a) przestępstwa stwierdzone przez policję (na 10 tys. ludności)

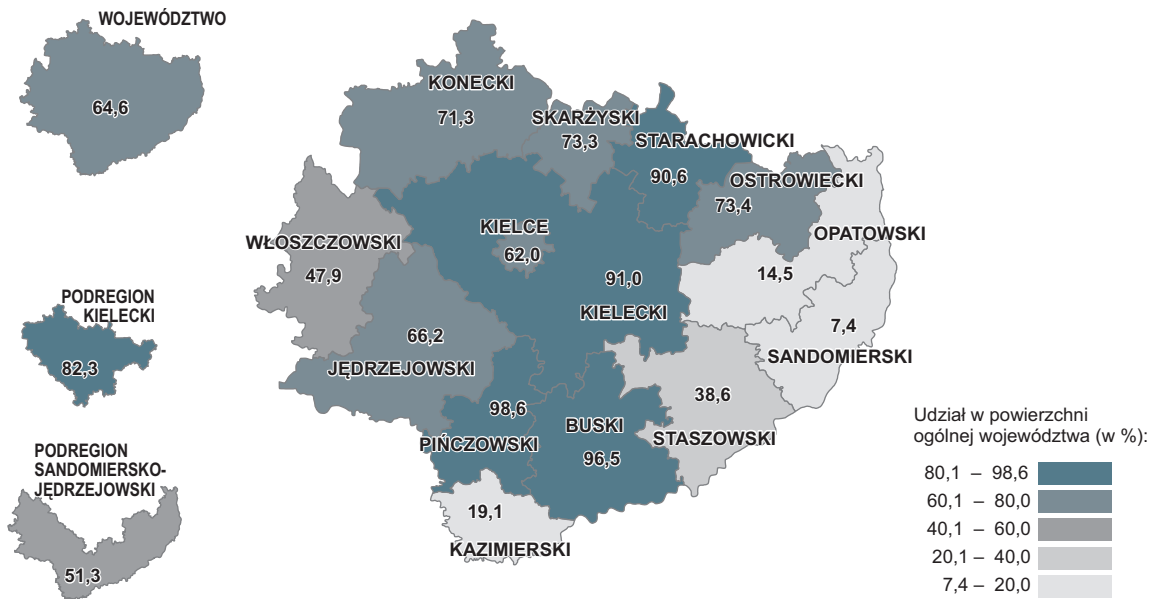
b) wskaźniki wykrywalności przestępstw stwierdzonych przez policję

— 2016 r.
 — 2014 r.

POWIERZCHNIA O SZCZEGÓLNYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH PRAWNIE CHRONIONA W 2016 R.

Stan w dniu 31 XII

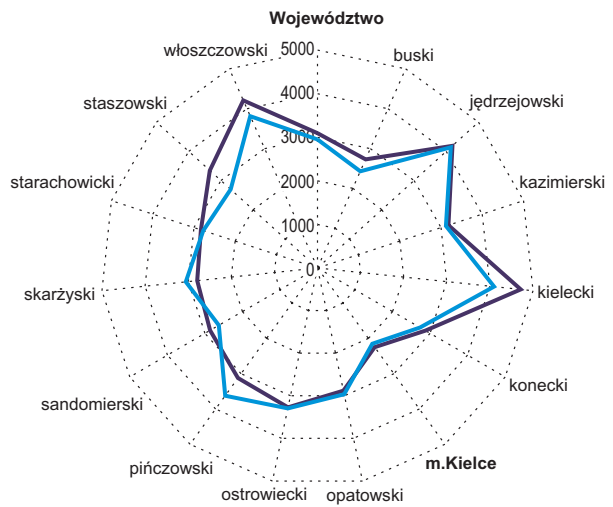
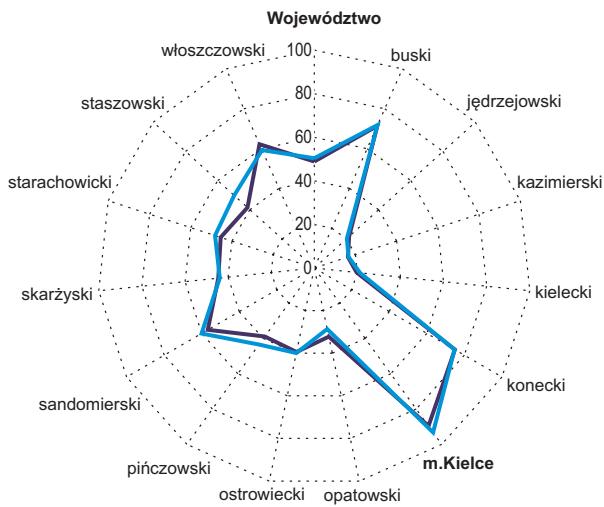

OCHRONA ZDROWIA

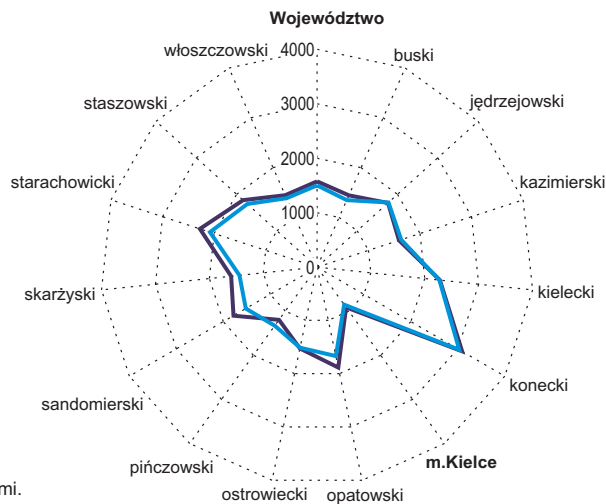
Stan w dniu 31 XII

a) łóżka w szpitalach ogólnych (na 10 tys. ludności)

b) ludność na 1 aptekę

c) ludność na 1 ambulatoryjny zakład opieki zdrowotnej¹

1) łącznie z praktykami lekarskimi.

— 2016 r.
— 2013 r.

Oprócz szpitali ogólnych w województwie świętokrzyskim na koniec 2016 r. funkcjonował 1 szpital psychiatryczny, 14 zakładów opiekuńczo – leczniczych (w tym 1 typu psychiatrycznego), 2 pielęgniacyjno – opiekuńcze, 4 hospicja, 4 oddziały opieki paliatywnej oraz 3 ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów. Jednostki świadczące opiekę długoterminową na przestrzeni roku objęły opieką 14,3 tys. pacjentów, natomiast łączna liczba łóżek według stanu odnotowanego na koniec roku wyniosła 1,9 tys.

Centrum lecznictwa uzdrowiskowego w województwie świętokrzyskim zlokalizowane jest w powiecie buskim. Działające tam sanatoria i szpitale uzdrowiskowe w liczbie – 16 dysponowały w 2016 r. 3,2 tys. łóżek wobec 2,8 tys. w 2013 r. W 2016 r. liczba osób korzystających z tej formy leczenia wyniosła 61,1 tys. w opiece stacjonarnej i 4,0 tys. w trybie ambulatoryjnym wobec odpowiednio 53,5 tys. i 4,0 tys. przed trzema laty. Poza szpitalami i sanatoriami uzdrowiskowymi prowadziła działalność jedna przychodnia uzdrowiskowa lecząca pacjentów w trybie ambulatoryjnym Liczba osób korzystających w niej z zabiegów przyrodoleczniczych zwiększyła się na przestrzeni omawianego okresu z 5,7 tys. do 6,1 tys. W 2015 r. rozpoczął funkcjonowanie jeden stacjonarny zakład rehabilitacji leczniczej dysponujący 0,1 tys. łóżek, w którym w 2016 r. leczyło się 13,9 tys. osób. Stopień przystosowania placówek do potrzeb osób niepełnosprawnych nie jest zadawalający. O ile w 2016 r. wszystkie z nich wyposażone były w pochylnie, podjazdy, platformy, jak również w posadzki antypoślizgowe, to 10 placówek nie posiadało drzwi automatycznie otwieranych, w 5 nie było wind, a w 2 - pokoi/ łazienek przystosowanych dla osób niepełnosprawnych.

TABL. 35. LECZNICTWO UZDROWISKOWE

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
Szpitale uzdrowiskowe i sanatoria uzdrowiskowe	16	16	16	16
Łóżka stan w dniu 31 XII	2831	3040	3140	3176
Średnia liczba łóżek	2856	2889	3117	3113
Pacjenci/kuracjusze leczeni ogółem w trybie stacjonarnym	53473	54830	59270	61072
Pacjenci/kuracjusze leczeni ogółem w trybie ambulatoryjnym	4027	3849	4461	4019
Korzystający z zabiegów przyrodoleczniczych	55790	57309	62455	63692
Przychodnie uzdrowiskowe	1	1	1	1
Pacjenci/kuracjusze leczeni ogółem w trybie ambulatoryjnym	5700	5793	5833	6118
Korzystający z zabiegów przyrodoleczniczych	5700	5793	5833	6118
Stacjonarne zakłady rehabilitacji leczniczej	-	-	1	1
Łóżka stan w dniu 31 XII	-	-	120	120
Pacjenci/kuracjusze leczeni ogółem w trybie stacjonarnym	-	-	2670	13937
Korzystający z zabiegów przyrodoleczniczych	-	-	2616	12555

Poprawiła się dostępność ludności do aptek i punktów aptecznych. W 2016 r. w województwie świętokrzyskim działało 425 aptek i 58 punktów aptecznych. Na 1 aptekę przypadało 2948 osób wobec 3093 w 2013 r. Nie mniej jednak również w przypadku aptek, ich przystosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych jest niewystarczające. W 2016 r. jedynie 266 placówek wyposażonych było w pochylnie, podjazdy, platformy, 1 – w windę, 15 – w drzwi automatycznie otwierane, a w 2 były udogodnienia dla osób niewidomych.

W 2016 r. z budżetów jednostek samorządu terytorialnego na ochronę zdrowia wydatkowano 96,9 mln zł, tj. mniej o 23,9% niż w 2013 r. Wydatki te stanowiły 1,5% wydatków ogółem wobec 2,1% w 2013 r. Niemal 44% wskazanej kwoty pochodziła z budżetów powiatów (z wyłączeniem miasta na prawach powiatu Kielce).

Jedną z najważniejszych zasad polityki rodzinnej w Polsce jest dobro dziecka. Realizowana jest ona m.in. przez zapewnienie opieki nad dzieckiem, a rodzina uzyskuje wsparcie pozwalające na jej sprawniejsze funkcjonowanie w społeczeństwie. W celu wsparcia potrzeb rodziców pragnących pogodzić obowiązki zawodowe i rodzinne, w 2011 r. uchwalona została ustawa o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3. Funkcjonujące wcześniej żłobki przestały być zakładami opieki zdrowotnej. Ustawa stworzyła równocześnie ramy prawne dla funkcjonowania nowych form opieki nad małymi dziećmi, takich jak klub dziecięcy, dzienny opiekun oraz niania. W 2016 r. działalność prowadziło 38 żłobków, 2 oddziały żłobkowe, 9 klubów dziecięcych, dysponujących ogólną liczbą 1,7 tys. miejsc. W ciągu roku przebywało w nich 2,5 tys. dzieci. Na poprawę dostępności opieki tego typu wskazuje szybko rosnący wskaźnik dzieci przebywających w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do 3 lat, który zwiększył się z 33,9 w 2013 r. do 53,1 w 2016 r.

Opiekę nad dziećmi i młodzieżą pozbawioną całkowicie lub częściowo opieki ze strony rodziny naturalnej w ramach pomocy społecznej sprawują placówki instytucjonalnej lub rodzinnej pieczy zastępczej, wsparcia dziennego oraz rodzinna piecza zastępcza.

Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie placówek opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych oraz interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych. W kraju interwencyjne ośrodki preadopcyjne działały jedynie w trzech województwach, tj.: łódzkim, mazowieckim i śląskim.

TABL. 36. INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA

Wyszczególnienie	Ogółem	Placówki opiekuńczo-wychowawcze:						Regionalne placówki opiekuńczo-wychowawcze	
		razem	społecznościowe	interwencyjne	specjalistyczne-terapeutyczne	rodzinne	łącznie zadania placówek		
w liczbach bezwzględnych									
Placówki - stan na 31 XII									
Ogółem	2013	33	33	9	1	-	18	5	-
	2014	42	42	18	2	-	18	4	-
	2015	46	46	19	3	1	18	5	-
	2016	49	48	19	3	2	18	6	1
Miejsca - stan na 31 XII									
Ogółem	2013	559	559	248	14	-	133	164	-
	2014	592	592	343	24	-	135	90	-
	2015	622	622	337	32	14	131	108	-
	2016	683	653	339	32	28	136	118	30
Wychowankowie w roku sprawozdawczym									
Ogółem	2013	692	692	311	31	-	157	193	-
	2014	684	684	378	50	-	151	105	-
	2015	726	726	373	51	15	150	137	-
	2016	740	728	392	39	22	137	138	12

Na koniec 2016 r. w województwie świętokrzyskim działało 48 placówek całodobowych oraz 109 placówek wsparcia dziennego wobec w 2013 r. odpowiednio: 33 i 73 placówek. W placówkach całodobowych przebywało na przestrzeni roku sprawozdawczego 0,7 tys. wychowanków (o 6,9% więcej niż przed trzema laty), przy czym według stanu na koniec roku – 100 osób niepełnosprawnych (na koniec 2013 r. – 56 osób). Ponadto z placówek wsparcia dziennego w 2016 r. korzystało 4,7 tys. osób, tj. o 2,4% więcej niż trzy lata wcześniej.

TABL. 37. PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO

Wyszczególnienie	Ogółem	Placówki wsparcia dziennego:				
		opiekuńcze	specjalistyczne	pracy podwórkowej	w połączonych formach	
w liczbach bezwzględnych						
Placówki - stan na 31 XII						
Ogółem	2013	73	65	8	-	-
	2014	83	73	8	-	2
	2015	87	76	7	1	3
	2016	109	71	8	22	8
Miejsca - stan na 31 XII						
Ogółem	2013	2494	2144	350	-	-
	2014	2786	2346	370	-	70
	2015	2846	2360	360	30	96
	2016	3162	2245	350	345	222
Korzystający w roku sprawozdawczym						
Ogółem	2013	4602	3648	954	-	-
	2014	4671	3643	958	-	70
	2015	4847	3681	920	15	231
	2016	4714	3409	584	330	391

Alternatywą dla systemu instytucjonalnego jest objęcie dzieci rodzinną pieczą zastępczą. W jej skład wchodzi rodziny zastępcze (spokrewnione z dzieckiem, niezawodowe i zawodowe) oraz rodzinne domy dziecka. Na koniec 2016 r. odnotowano 970 rodzin zastępczych wobec 1058 w 2013 r., w których wychowywało się 1,4 tys. dzieci oraz podobnie, jak przed trzema laty 15 rodzinnych domów dziecka z 0,1 tys. dzieci.

TABL. 38. RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
	w liczbach bezwzględnych			
Rodziny zastępcze	1058	1008	983	970
Dzieci w rodzinach zastępczych	1513	1411	1367	1351
w tym posiadające orzeczenie o niepełnosprawności	236	222	226	223
Rodzinne domy dziecka	15	17	17	15
Dzieci w rodzinnych domach dziecka	86	93	86	78
w tym posiadające orzeczenie o niepełnosprawności	14	11	11	10

Pomoc społeczna jest istotnym instrumentem polityki społecznej państwa. Przeznaczona jest do wspierania osób i rodzin znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych, z którymi nie są one w stanie same sobie poradzić. W ramach pomocy społecznej podejmowane są działania w sytuacjach zagrożenia podstawowych potrzeb życiowych oraz obniżenia jakości życia poniżej społecznie akceptowanego minimum, a poprzez realizowane działania pomagają stworzyć warunki umożliwiające godną egzystencję w sytuacjach losowych wynikających m.in. z bezrobocia, sieroctwa, niepełnosprawności czy długotrwałej lub ciężkiej choroby. Głównym celem takiej pomocy jest wyrównywanie nadmiernych różnicowań społecznych poprzez zasiłki i świadczenia uzupełniające niedostatki systemu emerytalno-rentowego oraz innych systemów zabezpieczenia społecznego, a także niewystarczające dochody z pracy. Skutkiem działań pomocy społecznej powinno być usamodzielnianie się jej beneficjentów oraz eliminowanie wykluczenia społecznego.

TABL. 39. POMOC SPOŁECZNA

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013	2014	2015	2016
PLACÓWKI STACJONARNEJ POMOCY SPOŁECZNEJ Stan na 31 XII				
Placówki (bez filii)	61	65	66	70
Miejsca	4155	4324	4394	4525
Mieszkańcy	3933	4059	4076	4214
ŚRODOWISKOWA POMOC SPOŁECZNA				
Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy	52380	49807	47069	44911
Udział gospodarstw poniżej kryterium dochodowego (w %)	67,8	66,4	67,9	65,5
Beneficjenci ^a	140699	129033	119247	108104
Zasięg ^b	11,1	10,2	9,5	8,6
ŚWIADCZENIA RODZINNE				
Rodziny otrzymujące zasiłek na dzieci	51779	47982	44960	48618
Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek	97057	89337	84097	90793
Udział dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek w grupie wiekowej 0-17 lat	39,1	36,8	35,3	39,0
Kwota wypłaconych świadczeń rodzinnych ogółem (w tys. zł)	332,3	297,8	321,4	384,9
Kwota wypłaconych zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami w tys. zł)	178,8	161,8	154,8	181,6
Kwota zasiłków pielęgnacyjnych (w tys. zł)	86,4	85,8	84,6	83,2

^a Dane zawierają liczbę osób, członków gospodarstw domowych oraz osoby bezdomne, które w danym roku skorzystały z jakichkolwiek świadczeń środowiskowej pomocy społecznej. Każda osoba została ujęta tylko raz, bez względu na rodzaj i częstotliwość otrzymanych świadczeń. Zbiorowość obejmuje zarówno świadczeniobiorców, czyli osoby, na które była wystawiona decyzja przyznająca świadczenie jak również członków ich rodzin, z którymi pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym. ^b Udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem.

W ramach systemu pomocy społecznej osoby wymagające wsparcia mogą przebywać w instytucjach świadczących opiekę stacjonarną. W końcu 2016 r. w województwie świętokrzyskim działało

70 stacjonarnych domów i zakładów pomocy społecznej, tj. o 9 więcej niż w 2013 r. Do potrzeb osób niepełnosprawnych nie było przystosowanych 14 placówek wobec 16 w 2016 r. Podobnie jak w 2013 r. działało: 13 schronisk dla bezdomnych, 3 noclegownie, 3 domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, 1 ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. O 3 do 5 jednostek wzrosła liczba rodzinnych domów pomocy, a o 4 do 9 – placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku w ramach działalności gospodarczej lub statutowej. Placówki pomocy społecznej według stanu na koniec roku sprawozdawczego dysponowały łącznie 4,5 tys. miejsc dla pensjonariuszy (w 2013 r. – 4,2 tys. miejsc). Przebywało w nich łącznie 4,2 tys. osób, tj. o 0,3 tys. więcej niż w 2013 r. Na przestrzeni trzech lat nieznacznie wzrosła liczba oczekujących na umieszczenie w domach i zakładach stacjonarnych pomocy społecznej (o 5,2% do 0,3 tys. osób).

Świadczenia społeczne stanowią ważną część polityki społecznej. Pomoc społeczną organizują głównie organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując z podmiotami niepublicznymi, m. in. z kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami pozarządowymi. Osobom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej udzielane są świadczenia w formie pieniężnej oraz rzeczowej. Na poziomie gminy wsparcie udzielane jest poprzez miejskie ośrodki pomocy społecznej.

W latach 2013-2016 liczba rodzin korzystających ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim sukcesywnie z roku na rok zmniejszała się (z 52,4 tys. w 2013 r. do 44,9 tys. w 2016 r.). Wyraźnie zmniejszyła się liczebność beneficjentów pomocy społecznej – ze 140,7 tys. osób do 108,1 tys. (zasięg zmniejszył się z 11,1% do 8,6% populacji ogółem). Choć mniej osób potrzebuje wsparcia z pomocy społecznej, to niestety wciąż poniżej kryterium dochodowego, które od 1 października 2015 r. wynosi odpowiednio: 514 zł dochodu na osobę w rodzinie i 634 zł – na osobę samotnie gospodarującą, żyje ponad połowa świętokrzyskich rodzin objętych wsparciem środowiskowej pomocy społecznej (65,5%). Szczególnie wysoki udział gospodarstw najuboższych odnotowano w powiatach: pińczowskim (73,6%), skarżyskim (73,1%) i ostrowieckim (72,0%). Co więcej nawet w Kielcach, stolicy województwa, ponad połowa gospodarstw (55,6%) żyła poniżej proggu ubóstwa ustawowego.

W jednej rodzinie mogło wystąpić jednocześnie kilka przyczyn udzielenia pomocy środowiskowej. W 2016 r. najczęściej pomocy udzielano z powodu ubóstwa, które było przyczyną przyznania świadczenia dla 22,9 tys. osób. Bezrobocie było drugą najczęstszą przyczyną przyznania pomocy – otrzymało ją z tego tytułu 21,0 tys. osób. Także gospodarstwa, w których wystąpiła długotrwała lub ciężka choroba i niepełnosprawność były częstymi beneficjentami pomocy społecznej. W 2016 r. świadczeniami tymi objętych było odpowiednio 19,5 tys. i 16,4 tys. osób. Innymi częstymi powodami udzielenia pomocy były: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego – świadczeń udzielono 6,2 tys. osób, potrzeba ochrony macierzyństwa (3,9 tys. osób), alkoholizm (3,2 tys. osób) oraz bezdomność (1,1 tys. osób). Inne przyczyny (m.in. przemoc w rodzinie, narkomania, sieroctwo, zdarzenie losowe oraz sytuacja kryzysowa) były powodem udzielenia pomocy pozostałym osobom (2,1 tys.).

Na przestrzeni omawianego okresu zmniejszyła się także liczba rodzin pobierających zasiłek na dzieci z 51,8 tys. do 48,6 tys., jak również spadła liczba dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek (z 97,1 tys. osób do 90,8 tys.). Udział tej grupy dzieci w grupie osób w wieku 0-17 lat, po spadku w latach 2014-2015, powrócił do poziomu 39,0%.

Pomimo spadku liczby świadczeniobiorców, kwota wypłaconych świadczeń rodzinnych wzrastała z roku na rok (poza 2014 r.), by osiągnąć w 2016 r. 384,9 tys. zł, co oznacza wzrost o 15,8% w relacji do stanu odnotowanego w 2013 r. Średnioroczna stopa wzrostu osiągnęła 5,0%. Kwota wypłaconych zasiłków rodzinnych osiągnęła 181,6 tys. zł (o 1,5% więcej niż w 2013 r.). Zmniejszyła się natomiast kwota wypłaconych zasiłków pielęgnacyjnych – do 83,2 tys., tj. o 3,2% w omawianym okresie.

W 2016 r. z budżetów jednostek samorządu terytorialnego wydatkowano na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej 1740,2 mln zł, tj. o 61,0% więcej niż w 2013 r. Wydatki te stanowiły 27,8% wydatków ogółem wobec 18,1% w 2013 r. Na przestrzeni trzech lat w największym stopniu wydatki na ten cel zwiększyły gminy – wzrost o 89,0%, a ich udział w strukturze wydatków samorządów na ten cel osiągnął 69,7%.

5.4 Orzecznictwo o niepełnosprawności

W polskim systemie prawnym niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Osobami niepełnosprawnymi są zaś osoby, których niepełnosprawność została potwierdzona orzeczeniem o niepełnosprawności lub jednego z trzech stopni niepełnosprawności lub o niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów.

W przypadku osób dorosłych stopień niepełnosprawności orzeka się na stałe lub na czas określony. Niepełnosprawność dzieci, bez kwalifikowania stopnia, orzeka się na czas określony, jednak na okres nie dłuższy niż do ukończenia 16 roku życia. Po tym czasie dziecko może ubiegać się o uzyskanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności.

Do działających na terenie województwa świętokrzyskiego zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności, w 2016 r. wpłynęło łącznie 38,8 tys. wniosków o wydanie orzeczenia wobec 40,5 tys. przed trzema laty.

Wnioski osób poniżej 16 roku życia stanowiły 14,0% ogółu. Ich liczba, która w 2016 r. wyniosła 5,4 tys., uległa ograniczeniu na przestrzeni omawianego okresu i w efekcie w relacji do stanu z 2013 r. odnotowano spadek o 0,7 tys. Najwięcej wniosków składanych było w celu uzyskania zasiłku pielęgnacyjnego (90,8% wniosków składanych przez dzieci i młodzież w 2016 r.). Pozostałe wnioski w większości stanowiły takie, których celem było uzyskanie zasiłku stałego (8,0%).

Liczba wniosków o orzeczenie stopnia niepełnosprawności składanych przez osoby w wieku 16 lat i więcej rosła z roku na rok, by najwyższą wartość osiągnąć w 2015 r. (37,1 tys.), a następnie w 2016 r. spaść do 33,4 tys., tj. o 1,0 tys. niżej niż w 2013 r. Głównym celem, obejmującym blisko $\frac{1}{3}$ wniosków, było uzyskanie orzeczenia w celu otrzymania zasiłku pielęgnacyjnego (w 2016 r. 32,2% wniosków złożonych przez osoby w wieku 16 lat i więcej), a w drugiej kolejności w celu uzyskania odpowiedniego zatrudnienia (29,3%). Posiadanie orzeczenia o umiarkowanym bądź znacznym stopniu niepełnosprawności umożliwia, bowiem zatrudnienie w warunkach pracy chronionej. Największy wzrost liczby wniosków według celów (choć ich udział w strukturze był stosunkowo niewielki) dotyczył korzystania z karty parkingowej oraz udziału w warsztatach terapii zajęciowej.

W 2016 r. zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności wydały łącznie 36,8 tys. orzeczeń o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, tj. o 2,0 tys. mniej niż w 2013 r.

Liczba wydanych orzeczeń wahała się w analizowanych latach, bo choć w roku 2014 i 2016 była niższa niż w 2013 r., to rok 2015 przyniósł wyraźny wzrost liczby wydanych orzeczeń – w sumie wydano ich wówczas 41,8 tys.

Wydanych orzeczeń osobom poniżej 16 roku życia było w 2016 r. o 15,0% mniej niż w 2013 r. W przypadku osób 16–letnich i starszych, liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności zmniejszyła się o 3,5%. Dla obydwu wskazanych subpopulacji, rok 2015 r. był niewralgicznym okresem, kiedy to odnotowano wyraźny wzrost zarówno liczby składanych wniosków, jak i wydanych orzeczeń.

Wśród osób poniżej 16 roku życia, które uzyskały orzeczenie o niepełnosprawności dominowali chłopcy, stanowiąc w każdym z analizowanych lat przynajmniej 59%. W strukturze osób 16-letnich i starszych, którym orzeczono stopień niepełnosprawności, nieco ponad połowę stanowiły kobiety. Do pewnego stopnia wynika to z uwarunkowań demograficznych. W strukturze ludności według płci w grupie wieku 0-15 lat przeważają bowiem chłopcy (w 2016 r. – 51,3%), natomiast wśród osób w wieku 16 lat i więcej większość stanowią kobiety (51,7%).

Liczba wydanych orzeczeń według wieku osób otrzymujących orzeczenie wskazuje, że wśród dzieci najczęściej orzeczenia otrzymywały osoby w wieku 8-15 lat (w 2016 r. 53,8%). Najmłodszy niepełnosprawny, w wieku 0-3 lata, stanowili 17,1%, natomiast udział dzieci w wieku 4-7 lat wyniósł 29,0%.

W grupie wiekowej 16 lat i więcej, osoby, które uzyskały orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, najczęściej miały ukończone 41 lat. W analizowanych latach stanowiły one przynajmniej 80% wskazanej subpopulacji. W 2016 r. odsetek ten osiągnął 80,5%, przy czym udział grupy wiekowej 41-59 lat wyniósł 38,8%, a osób 60-letnich i starszych 41,7%. Pozostałe dwie grupy wieku, tj. 16-25 oraz 26-40 lat obejmowały łącznie we wszystkich analizowanych latach średnio $\frac{1}{5}$ niepełnosprawnych.

W każdym orzeczeniu o niepełnosprawności określona jest przyczyna niepełnosprawności, która odzwierciedla uszkodzenia lub choroby, będące przyczyną zaburzenia funkcji organizmu, aktywności społecznej, a także ograniczenia w wykonywaniu czynności życiowych. W orzeczeniu może znaleźć się jeden lub więcej symboli przyczyn niepełnosprawności, jeśli schorzenia wpływają na zaburzenia funkcji organizmu w stopniu porównywalnym, jednak ich liczba nie może przekroczyć trzech.

W grupie osób niepełnosprawnych w wieku poniżej 16 lat główną przyczyną niepełnosprawności były, we wszystkich analizowanych latach, choroby układu oddechowego i krążenia. W 2016 r. co trzecie orzeczenie wskazywało tę przyczynę. Kolejnymi, najczęstszymi przyczynami orzeczenia o niepełnosprawności były choroby zgrupowane w kategorii inne, obejmującej m.in. schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego (co dziewiąte orzeczenie), upośledzenie narządu ruchu, a także choroby neurologiczne (w obydwu wskazaniach co dwunaste). Wyraźny wzrost częstości wskazań przyczyny dotyczył jedynie całościowych zaburzeń rozwojowych (wzrost prawie 2-krotny w stosunku do 2013 r.).

W przypadku osób 16-letnich i starszych za przyczynę niepełnosprawności najczęściej uznawane były: upośledzenie narządów ruchu (co trzecie wskazanie na przestrzeni całego analizowanego okresu), choroby układu oddechowego i krążenia (co piąte wskazanie) oraz choroby neurologiczne (co dziewiąte wskazanie, poza rokiem 2013 – wtedy co dziesiąte).

Przyczyna niepełnosprawności często wiąże się z orzekanym stopniem niepełnosprawności. Najczęściej, bo w przynajmniej połowie przypadków, orzekanym stopniem niepełnosprawności był stopień umiarkowany. Znaczny stopień niepełnosprawności orzekano natomiast w co trzecim przypadku.

5.5 Edukacja i wychowanie

W analizowanym okresie w większości placówek edukacyjnych obserwowano systematyczny spadek liczby kształcących się osób. Zaistniała sytuacja to wynik pogarszającej się sytuacji demograficznej w województwie. Na przestrzeni okresu 2013-2016 liczba ludności w wieku 3-21 lat (grupa wiekowa, w której dolna granica to początek wieku przedszkolnego, górna – teoretyczny wiek ukończenia edukacji na poziomie ponadgimnazjalnym) zmniejszyła się o 6,8%. Jedynie na poziomie szkolnictwa podstawowego w wyniku zmian w systemie oświaty od września 2014 r. widoczny jest wzrost liczby uczniów, głównie pierwszoklasistów (od 2014 r. obowiązek szkolny został nałożony na dzieci 6-letnie urodzone w pierwszej połowie 2008 r., a od roku szkolnego 2015/2016 objął wszystkie dzieci 6-letnie).

Zmiany liczbowe w populacji kształcących się osób oraz zmieniająca się sytuacja prawna w sferze edukacji pociągnęły za sobą zmiany w bazie dydaktycznej, które najbardziej uwidoczniły się wśród placówek ponadgimnazjalnych. Od roku szkolnego 2012/2013, zgodnie z przyjętymi w 2011 roku kolejnymi zmianami w ustawie o systemie oświaty nie przeprowadzono naboru do pierwszych klas liceów profilowanych (dla młodzieży i dorosłych), uzupełniających liceów ogólnokształcących (dla młodzieży i dorosłych), uzupełniających techników dla młodzieży oraz techników i zasadniczych szkół zawodowych dla dorosłych, a od roku szkolnego 2013/2014 także techników uzupełniających dla dorosłych. Szkoły te stopniowo likwidowano lub przekształcano w licea ogólnokształcące dla dorosłych. W roku szkolnym 2015/2016 funkcjonowały już jedynie technika uzupełniająca dla dorosłych. W celu uzupełnienia luki w szkolnictwie zawodowym dla dorosłych powstała możliwość kształcenia się na kwalifikacyjnych kursach zawodowych. Kursy te prowadzone są w szkołach oferujących kształcenie dzienne w określonych zawodach oraz w centrach kształcenia praktycznego i ustawicznego.

Dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej zapewnione jest kształcenie specjalne, które organizowane jest i może być realizowane w systemie szkolnym lub w formie indywidualnej. Kształcenie specjalne (na poziomie wychowania przedszkolnego, szkoły podstawowej, gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej) odbywa się w funkcjonujących samodzielnie szkołach specjalnych lub w szkołach ogólnodostępnych, w których tworzone są oddziały: specjalne, integracyjne, ogólnodostępne oraz w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, innych placówkach oświatowo-wychowawczych lub placówkach wykonujących działalność leczniczą (włącznie z zakładami lecznictwa uzdrowiskowego).

Kształcenie specjalne organizuje się nie tylko dla uczniów niepełnosprawnych, lecz także dla niedostosowanych społecznie lub zagrożonych niedostosowaniem społecznym, wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i szczególnych metod pracy. Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, posiadający orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, nie muszą być niepełnosprawni w rozumieniu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, podobnie jak uczniowie niepełnosprawni nie muszą mieć orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

W szkołach podstawowych i gimnazjach dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych) prowadzone są również inne formy pomocy, np. zajęcia psychologiczno-pedagogiczne. Przeznaczone są one dla uczniów, którzy nie posiadają orzeczeń publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej czy poradni specjalistycznej o potrzebie kształcenia specjalnego (uczestniczyć mogą na podstawie wydanej im opinii

uprawniającej do korzystania z takich zajęć). W ramach pomocy prowadzone są zajęcia w klasach terapeutycznych i w klasach wyrównawczych oraz zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, jak również zajęcia specjalistyczne: korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne i socjoterapeutyczne.

Pierwszym etapem kształcenia w systemie oświaty jest wychowanie przedszkolne, którego głównym celem jest przygotowanie dzieci do dalszej nauki w szkole. Od roku szkolnego 2015/2016 obejmowało ono dzieci w wieku 3–5 lat (w latach poprzednich 3-6 lat) i realizowane było w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, w zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych. Przedszkola, zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne przeznaczone były dla dzieci w wieku 3–5 lat, a oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych – dla dzieci pięcioletnich.

W roku szkolnym 2016/17 wychowanie przedszkolne realizowane było w 800 placówkach wychowania przedszkolnego, w tym w 308 przedszkolach, 366 oddziałach przedszkolnych, 125 punktach i 1 zespole wychowania przedszkolnego. W stosunku do roku 2013/14 wzrosła liczba przedszkoli (o 11) i punktów przedszkolnych (o 9), natomiast ubyło oddziałów przedszkolnych (o 44) i zespołów wychowania przedszkolnego (o 9). Liczba miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego wzrosła z 26,7 tys. do 29,6 tys., przy czym w przedszkolach zwiększyła się z 23,9 tys. do 26,0 tys. Ogółem do placówek wychowania przedszkolnego uczęszczało 36,6 tys. dzieci wobec 37,5 tys. w roku 2013/2014, przy czym do przedszkoli – 24,4 tys. wobec 23,7 tys., a do punktów przedszkolnych 3,0 tys. wobec 2,4 tys. Dzieci niepełnosprawne stanowiły 0,5 tys. osób (w 2013 r. - 0,3 tys.), co oznacza wzrost udziału ich subpopulacji wśród uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego o 0,5 p.proc. do 1,4%. Wzrosła również liczebność subpopulacji dzieci objętych wychowaniem i kształceniem specjalnym w placówkach wychowania przedszkolnego z 0,3 tys. osób do 0,6 tys.

W Polsce dziecko niepełnosprawne, w ogólnodostępnych placówkach może zostać objęte kształceniem:

- specjalnym lub w oddziałach specjalnych;
- integracyjnym lub w oddziałach integracyjnych;
- w przedszkolach ogólnodostępnych;

Przedszkola specjalne organizowane są dla dzieci z wadami wzroku, wadami słuchu, z niepełnosprawnością ruchową, przewlekłe chorych (placówki wykonujące działalność leczniczą), z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym i znacznym, z niepełnosprawnością sprzężoną. Przedszkole specjalne może być placówką samodzielną bądź organizacyjnie związaną ze szkołą podstawową specjalną, specjalnym ośrodkiem szkolno-wychowawczym lub zakładem opieki zdrowotnej. W roku szkolnym 2016/2017 w województwie świętokrzyskim funkcjonowało 9 takich placówek (o 1 więcej niż w roku 2013/2014), do których uczęszczało 0,1 tys. dzieci.

Wśród przedszkoli, poza placówkami specjalnymi, funkcjonowało w roku 2016/2017: 5 placówek integracyjnych, 9 posiadających oddziały integracyjne, 2 mające oddziały integracyjne i specjalne. Oznacza to na przestrzeni trzech lat spadek liczby placówek integracyjnych o 4 i wzrost posiadających oddziały integracyjne o 5 jednostek. W roku 2016/2017 placówki te objęły opieką 0,3 tys. dzieci niepełnosprawnych wobec 0,2 tys. przed trzema laty.

W porównaniu z rokiem szkolnym 2013/2014 systematycznie malała liczba szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży (z 569 do 555). We wrześniu 2016 r. w szkołach podstawowych rozpoczęło naukę 68,1 tys. uczniów, tj. o 1,3 tys. więcej niż we wrześniu 2013 r. W roku szkolnym 2016/2017 na jedną szkołę podstawową przypadało średnio 123 uczniów wobec przed trzema laty – 117. Zmniejszyła się liczba absolwentów tych szkół – z 11,8 tys. osób z roku szkolnego 2012/2013 do 11,1 tys. z roku 2015/2016.

O 3 do 31 placówek wzrosła liczba szkół podstawowych specjalnych dla dzieci i młodzieży. Na przestrzeni omawianego okresu liczba uczniów objętych kształceniem w tego typu placówkach zwiększyła się z 0,6 tys. do 0,7 tys. osób. Poza szkołami specjalnymi osoby posiadające orzeczenie publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej o potrzebie kształcenia specjalnego miały możliwość uczenia się w oddziałach utworzonych dla osób niepełnosprawnych w szkołach podstawowych. W roku szkolnym 2016/2017 działało 870 oddziałów tego typu, przy czym 787 stanowiły oddziały ogólnodostępne, 82 integracyjne i 1 specjalny. W relacji do roku szkolnego 2013/2014 liczba oddziałów ogólnodostępnych zwiększyła się o 130, integracyjnych – o 18, a specjalnych – nie zmieniła się. W sumie w oddziałach przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych kształciło się 1,4 tys. osób (przed trzema laty 1,1 tys.), przy

czym najwięcej osób uczyło się w oddziałach ogólnodostępnych – 1,0 tys., a następnie w integracyjnych – 0,3 tys. Średnio 0,2 tys. uczniów niepełnosprawnych nauczanych było indywidualnie.

Ponadto uczniowie szkół podstawowych (poza specjalnymi) korzystali z zajęć dydaktyczno-wyrównawczych (w roku szkolnym 2016/2017 uczęszczało na nie 11,8 tys. osób wobec 11,5 tys. przed trzema laty), a także z zajęć specjalistycznych. Spośród zajęć specjalistycznych najczęściej wybierane były zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, a następnie logopedyczne i socjoterapeutyczne. W roku szkolnym 2016/2017 uczęszczało na nie odpowiednio: 3,6 tys., 3,3 tys. i 0,3 tys. osób.

Kolejny etap edukacji zapewniają gimnazja. Na przestrzeni omawianego okresu liczba gimnazjów dla dzieci i młodzieży wzrosła z 254 do 261, ale liczebność uczniów zmalała z 37,5 tys. do 34,4 tys. Zmniejszyła się także liczebność absolwentów – z 12,9 tys. do 11,7 tys. osób. Na 1 gimnazjum w roku szkolnym 2016/2017 przypadało średnio 131 uczniów, czyli o 17 mniej niż przed trzema laty.

O 4 placówki – do 36 placówek wzrosła liczba gimnazjów specjalnych dla dzieci i młodzieży, a na przestrzeni omawianego okresu liczba uczniów objętych kształceniem w tego typu placówkach oscylowała wokół 0,8 tys. osób. Poza szkołami specjalnymi osoby posiadające orzeczenie publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej o potrzebie kształcenia specjalnego miały możliwość uczenia się w oddziałach dla osób niepełnosprawnych w gimnazjach. W roku szkolnym 2016/2017 działało 390 oddziałów tego typu, przy czym 346 stanowiły oddziały ogólnodostępne a 44 integracyjne. W relacji do roku szkolnego 2013/2014 liczba oddziałów ogólnodostępnych zwiększyła się o 26, integracyjnych zmniejszyła o 1. W sumie w oddziałach przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych kształciło się 0,7 tys. osób (przed trzema laty podobnie), przy czym najwięcej osób uczyło się w oddziałach ogólnodostępnych – 0,6 tys., a w integracyjnych – 0,2 tys. Średnio 0,1 tys. uczniów niepełnosprawnych nauczanych było indywidualnie.

Ponadto uczniowie gimnazjów (poza specjalnymi) podobnie, jak szkół podstawowych korzystali z zajęć dydaktyczno-wyrównawczych (w roku szkolnym 2016/2017 uczęszczało na nie 4,8 tys. osób wobec 6,3 tys. przed trzema laty), a także z zajęć specjalistycznych. Spośród zajęć specjalistycznych najczęściej wybierane były zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, a następnie logopedyczne i socjoterapeutyczne. W roku szkolnym 2016/2017 uczęszczało na nie odpowiednio: 1,1 tys., 0,1 tys. i 0,1 tys. osób.

W roku szkolnym 2016/2017 w województwie świętokrzyskim do 233 szkół ponadgimnazjalnych (bez policealnych) dla młodzieży uczęszczało 40,9 tys. uczniów. Oznacza to wyraźny spadek w relacji do stanu z roku szkolnego 2013/2014, kiedy to w 248 szkołach uczyło się 45,8 tys. osób. Na przestrzeni omawianego okresu o 3 do 40 placówek wzrosła liczba ponadgimnazjalnych szkół specjalnych dla młodzieży, a liczba uczniów objętych edukacją zmniejszyła się z 1,0 tys. do 0,9 tys. osób. Również dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych tworzone były poza szkołami specjalnymi oddziały dla uczniów niepełnosprawnych.

W roku szkolnym 2016/2017 działały 1773 oddziały tego typu, przy czym 1764 stanowiły oddziały ogólnodostępne a 9 integracyjne. W relacji do roku szkolnego 2013/2014 liczba oddziałów ogólnodostępnych zmniejszyła się o 28, integracyjnych spadła o 5. W sumie w oddziałach przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych kształciło się 0,3 tys. osób (przed trzema laty 0,2 tys.), przy czym 88% osób uczyło się w oddziałach ogólnodostępnych. Średnio 0,1 tys. uczniów niepełnosprawnych nauczanych było indywidualnie.

Szkoły policealne należą do szkół ponadgimnazjalnych i stanowią wyższy stopień kształcenia. Liczba szkół policealnych w roku szkolnym 2016/2017 wyniosła 92; uczyło się w nich 10,5 tys. uczniów, przy czym w 23 szkołach uczyło się 2,2 tys. młodzieży, a w 69 szkołach – 8,3 tys. stanowiły osoby dorosłe. W porównaniu z rokiem szkolnym 2013/2014 wzrosła jedynie liczba szkół dla młodzieży (o 7). Z kolei liczebność uczniów zwiększyła się o 14,7%, przy czym w szkołach dla młodzieży wzrosła o 48,7%, a w placówkach dla osób dorosłych o 8,1%. Na przestrzeni omawianego okresu prowadziła działalność 1 specjalna szkoła policealna dla młodzieży, w której uczyło się od 30 do 35 osób.

W województwie świętokrzyskim prowadziły działalność gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne (licea ogólnokształcące) dla dorosłych. O ile liczba gimnazjów pozostała na poziomie 3 placówek, to na przestrzeni omawianego okresu, w efekcie wygaszenia zasadniczych szkół zawodowych, liceów profilowanych oraz techników, w tym uzupełniających, liczba szkół ponadgimnazjalnych zmniejszyła się ze 117 do 61. Liczebność uczących się w szkołach ponadgimnazjalnych zmalała z 6,8 tys. do 4,8 tys. osób. Ponadto podobnie, jak w roku szkolnym 2013/2014 działało 69 szkół policealnych, ale liczebność kształcącej się w nich subpopulacji wzrosła z 7,6 tys. do 8,3 tys. osób dorosłych.

W roku akademickim 2016/2017 na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonowało 12 uczelni wobec 15 w roku akademickim trzy lata wcześniej. W ostatnich latach narastającym problemem dla uczelni wyższych w województwie stawał się niż demograficzny. Liczba studentów (łącznie z cudzoziemcami) wyniosła 26,8 tys. i na przestrzeni omawianego okresu uległa znacznemu spadkowi. Dla porównania w roku 2013/2014 kształtowała się ona na poziomie 38,0 tys. Zmniejszyła się także liczba absolwentów szkół wyższych – z 14,4 tys. osób do 9,0 tys. (dla lat akademickich 2012/2013 i 2015/2016). Na wszystkich uczelniach w województwie świętokrzyskim w roku akademickim 2016/2017 na stanowiskach naukowo-dydaktycznych oraz naukowych zatrudnionych było 1718 nauczycieli akademickich wobec 1837 przed trzema laty.

W 2016 r. z budżetów jednostek samorządu terytorialnego wydatkowano na oświatę i wychowanie 1843,25 mln zł, tj. o 5,6% więcej niż przed trzema laty. Najwięcej środków pochodziło z budżetów gmin – 64,2%, jednak na przestrzeni trzech lat w największym stopniu wydatki na ten cel zwiększyło miasto na prawach powiatu Kielce – wzrost o 10,4%. Udział wydatków na oświatę i wychowanie w 2016 r. w ogólnych wydatkach z budżetów samorządowych ukształtował się na poziomie 29,4% (w 2013 r. – 29,2%).

5.6 Kultura, turystyka i sport

Kultura jest istotnym składnikiem życia społecznego. W latach 2013-2016 poprawie uległa sytuacja w sferze kultury. Zwiększyła się ilość muzeów i kin. Przybyło obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych. Organizowano więcej przedstawień, koncertów, a kina zwiększyły ilość wyświetlanych seansów filmowych. Dzięki różnorodnej ofercie świętokrzyskie instytucje kulturalne przyciągnęły większą liczbę widzów i zwiedzających. Więcej osób korzystało też z oferty centrów, domów i ośrodków kultury. Jedynie w przypadku galerii i bibliotek zanotowano mniejsze zainteresowanie przedstawioną ofertą.

Jedną z podstawowych i najbardziej powszechnych form uczestnictwa w kulturze jest czytelnictwo. Na przestrzeni lat 2013-2016 obserwowano jednak malejącą rolę bibliotek, jako animatora kultury. W omawianym okresie zmniejszyła się liczba bibliotek i filii – o 4 do 270 placówek. Wzrosła natomiast liczba punktów bibliotecznych – o 3 do 10. W 2016 r. – w porównaniu do okresu sprzed trzech lat – zmniejszyła się liczba czytelników i wypożyczeń w bibliotekach publicznych. Liczba czytelników w 2016 r. w porównaniu z 2013 r. zmalała o 9,4% do 160,7 tys. osób. Księgozbiór bibliotek publicznych (łącznie z filiami) w województwie obejmował 4272,0 tys. woluminów, co stanowiło 3,3% zasobów bibliotecznych w kraju. Jego wielkość zmniejszyła się o 1,5%. Liczba wypożyczeń zmalała z 3483,8 tys. do 3302,3 tys., tj. o 5,2%.

Na terenie Świętokrzyskiego na koniec 2016 r. działalność wystawienniczą prowadziły 34 muzea. Ich liczba na przestrzeni trzech lat zwiększyła się o 6. Wśród nich były m.in. muzea: techniki i nauki (5 instytucji), regionalne (3), interdyscyplinarne (3), militarne (3), etnograficzne (3) czy historyczne (3). W ciągu 2016 r. w muzeach zorganizowano 137 wystaw czasowych (własnych oraz obcych), tj. o 16 mniej niż w 2013 r. Mimo, że wystaw odbyło się mniej to oferta zainteresowała większą liczbę zwiedzających niż w 2013 r. (716,7 tys. osób wobec 639,7 tys.). Ponad 25% wszystkich zwiedzających stanowiła młodzież szkolna w zorganizowanych grupach (w 2013 r. 24,1%).

Ofertę muzeów uzupełniały 10 galerii sztuki, które przygotowały 126 wystaw i posiadały 130 ekspozycji (trzy lata wcześniej – 11 galerii zrealizowało 109 wystaw i 117 ekspozycji). Wzrost liczby wystaw i ekspozycji nie przełożył się jednak na zwiększenie liczby zwiedzających, która obniżyła się z 49,3 tys. w 2013 r. do 37,6 tys. w 2016 r.

W 2016 r. w województwie świętokrzyskim siedzibę miało 5 instytucji prowadzących działalność sceniczną tj.: 3 teatry (tj. 1 dramatyczny, 1 muzyczny i 1 lalkowy), 1 filharmonia i 1 przedsiębiorstwo estradowe. W 2016 r. w województwie świętokrzyskim odbyło się 1800 przedstawień, koncertów i imprez wobec 1442 w 2013 r. Spektakle te zgromadziły 295,1 tys. widzów i słuchaczy, podczas gdy w 2013 r. – 260,7 tys. osób.

Według stanu na koniec 2016 r. na terenie województwa działało 15 kin stałych wobec 13 przed trzema laty. Liczba oferowanych miejsc widzom wzrosła z 6,7 tys. miejsc na widowni do 7,6 tys. Do potrzeb osób niepełnosprawnych dostosowanych było 13 obiektów, przy czym 13 dysponowało udogodnieniami dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich przy wejściu do budynku, a 11 – wewnątrz budynku.

W 2016 r. 49,2 tys. seansów zgromadziło 1072,5 tys. widzów (w roku 2013 odpowiednio 34,6 tys. seansów obejrzało 679,1 tys. widzów).

Oprócz instytucji kultury oferujących ludności uczestnictwo w kulturze w charakterze widza i słuchacza w województwie działają także: centra, domy i ośrodki kultury oraz kluby i świetlice propagujące aktywne formy uczestnictwa. W 2016 r. w województwie funkcjonowało 121 instytucji tego typu, wobec 127 w 2013 r. Wśród nich 38 stanowiły ośrodki kultury, 32 – świetlice, 26 – centra kultury, 15 – domy kultury, a 10 – kluby. W 2016 r. 61% z nich (74 obiekty) było przystosowanych dla potrzeb osób niepełnosprawnych, przy czym 71 obiektów posiadało udogodnienia dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich przy wejściu do budynku, a 46 placówek dysponowało adaptacjami wewnątrz budynku.

Pomimo mniejszej liczby wskazanych instytucji i zorganizowanych imprez (6,2 tys. wobec 8,8 tys.) odnotowano wzrost liczebności uczestników tych przedsięwzięć (z 1211,2 tys. osób do 1255,1 tys.). Na przestrzeni omawianego okresu wyraźnie powiększyła się natomiast oferta jak również wzrosło zainteresowanie uczestnictwem w różnych formach aktywności. Wskazane instytucje w 2016 r. oferowały zajęcia w 582 grupach artystycznych wobec 521 w 2013 r. oraz 703 kołach/klubach/sekcjach wobec 453 kół/klubów w 2013 r. Zorganizowano natomiast mniej kursów, tj. 185 wobec 276. Liczba uczestników grup artystycznych wzrosła o prawie 21% do 9,0 tys. osób a kół/klubów/sekcji – o prawie 59% do 14,0 tys. osób. Z oczywistych względów odnotowano mniej absolwentów kursów – 3,3 tys. wobec 5,3 tys. Z proponowanych aktywności najczęściej korzystały dzieci i młodzież szkolna.

Mieszkańcy województwa świętokrzyskiego mają również możliwość uczestniczenia w licznych imprezach masowych. W 2016 r. zorganizowano ich 84 wobec 76 przed trzema laty. Były to przede wszystkim imprezy o charakterze artystyczno-rozrywkowym (31 w 2016 r.), koncerty (20), imprezy sportowe (18), imprezy łączone (9), kabarety (3) i imprezy interdyscyplinarne (3). Mieszkańcy chętnie korzystają z takiej formy rozrywki. W 2016 r. było to 185,2 tys. osób wobec 144,5 tys. w 2013 r., przy czym zdecydowana większość wybierała imprezy o charakterze artystyczno-rozrywkowym (w 2016 r. – 81,4%).

W 2016 r. wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wyniosły 158,6 mln zł, tj. o 9,4% mniej niż w 2013 r. Wydatki te stanowiły 2,5% wydatków ogółem wobec 2,9% w 2013 r. Na przestrzeni omawianego okresu w największym stopniu ograniczono wydatki gmin (o 18,3%), a także miasta na prawach powiatu (o 7,2%). Z kolei powiaty (z wyłączeniem miasta na prawach powiatu) i województwo zwiększyły wydatki odpowiednio o: 16,9% i 15,5%. Pomimo ograniczenia nadal najwięcej środków pochodziło z budżetów gmin (56,5% wydatków ogółem). Udział środków z budżetu województwa osiągnął 23,1% wydatków ogółem, a miasta na prawach powiatu – 16,8%.

Województwo świętokrzyskie ma wiele do zaoferowania osobom, które odwiedzają region zarówno w celach prywatnych, jak i biznesowych. Położenie województwa świętokrzyskiego, jego warunki geograficzne oraz występowanie wód mineralnych stwarzają korzystne warunki do uprawiania turystyki krajoznawczej oraz czynnego wypoczynku w ścisłym kontakcie z przyrodą. Turystom pragnącym aktywnie wypocząć województwo oferuje szlaki piesze i rowerowe. Liczne zbiorniki na czystych rzekach umożliwiają uprawianie żeglarstwa i narciarstwa wodnego, narciarze znajdą tu ośrodki narciarskie wyposażone w wyciągi orczykowe. Na turystów czeka też wiele zabytków kultury materialnej i duchowej, które posiadają unikatowe walory w skali europejskiej lub krajowej. Magnesem przyciągającym osoby odwiedzające województwo są również Targi Kielce posiadające pozycję wicelidera na polskim rynku targowym. Targi są miejscem spotkań przedsiębiorców z całej Europy. Każdego roku na imprezy wystawiennicze przyjeżdża blisko 200 tys. gości, którzy odwiedzają również region świętokrzyski. Imprezy wystawiennicze znacznie podnoszą atrakcyjność województwa świętokrzyskiego zarówno ekonomiczną, jak i turystyczną. Rozwój tak dynamicznego ośrodka wystawienniczego, jakim są Targi Kielce ma kluczowe znaczenie dla koniunktury gospodarczej całego regionu świętokrzyskiego. Dzięki nim rozwija się branża hotelarska, gastronomiczna, instytucje kulturalno-rozrywkowe i oczywiście infrastruktura.

Począwszy od danych za 2016 r. w statystyce turystycznej bazy noclegowej wprowadzono metodologię imputacji danych dla jednostek zobowiązanych do złożenia sprawozdania na formularzu KT-1, które odmówiły udziału w badaniu. Jednak w celu zachowania porównywalności szeregów czasowych, podstawowe dane opisane w niniejszej publikacji przygotowano bez imputacji.

Zgodnie ze stanem w dniu 31 lipca 2016 r. na terenie województwa świętokrzyskiego zarejestrowanych było 245 turystycznych obiektów noclegowych, spośród których 210 obiektów oferowało

wypoczynek całoroczny (w 2013 r. było to odpowiednio 215 i 181 obiektów). Bazę turystyczną tworzyło 138 obiektów hotelowych oraz 107 pozostałych obiektów (w 2013 r. odpowiednio: 114 i 101).

W 2016 r. wśród turystycznych obiektów noclegowych najliczniejszą grupę stanowiły obiekty hotelowe, tj. hotele, motele, pensjonaty i inne obiekty hotelowe, gdzie dominowały hotele (100 obiektów). Wśród obiektów hotelowych drugą grupą pod względem wielkości zasobów były inne obiekty hotelowe (14 jednostek), kolejną stanowiły pensjonaty (13 obiektów) oraz motele (11 jednostek). Do innych obiektów hotelowych zaliczają się hotele, motele, pensjonaty, którym nie została nadana żadna kategoria, a także inne obiekty świadczące usługi hotelowe – np. domy gościnne i zajazdy. W sumie odnotowano ich 14. W grupie pozostałych obiektów noclegowych dominowały turystyczne obiekty indywidualnego zakwaterowania, tj. kwatery agroturystyczne i pokoje gościnne. Według stanu w końcu lipca 2016 r. działalność prowadziło 38 kwater agroturystycznych i 11 pokoi gościnnych. Spośród nich, 34 to obiekty całoroczne. Biorąc pod uwagę standard świadczonych usług, nadal wśród hoteli najliczniejszą grupę stanowiły obiekty trzy- (44 jednostki), dwu- (34 jednostki) i czterogwiazdkowe (12 obiektów). W grupie moteli dominowały obiekty jedno- i dwugwiazdkowe (odpowiednio 5 i 4 jednostki), a w grupie pensjonatów obiekty trzygwiazdkowe (8 jednostek).

Na przestrzeni okresu 2013-2016 baza noclegowa poszerzyła się zarówno ilościowo, jak i jakościowo. Przybyło zwłaszcza obiektów hotelowych, w tym: 18 hoteli, 5 pensjonatów i 1 inny obiekt hotelowy. Wśród pozostałych obiektów uwagę zwracają kwatery agroturystyczne, których odnotowano więcej o 8. Biorąc pod uwagę jakość, najwięcej przybyło zwłaszcza hoteli trzygwiazdkowych (13) i czterogwiazdkowych (5) oraz trzygwiazdkowych pensjonatów (5). Przybył również 1 pięciogwiazdkowy motel, podczas gdy liczba hoteli o najwyższym standardzie nie zmieniła się (nadal działał 1).

Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania miały w końcu lipca 2016 r. do dyspozycji 16,4 tys. miejsc noclegowych, z tego 13,6 tys. znajdowało się w obiektach całorocznych.

Najliczniejszą grupą miejsc noclegowych dysponowały hotele, które oferowały 7,7 tys. miejsc, tj. 46,9% ogólnej ich liczby (wobec 42,8% w 2013 r.). Następną były zakłady uzdrowiskowe, które posiadały 1,6 tys. miejsc. Stosunkowo dużą ofertą dysponowały także ośrodki wczasowe (0,9 tys.) i szkoleniowo-wypoczynkowe (0,7 tys.) oraz szkolne schroniska młodzieżowe (0,8 tys.) i kempingi (0,8 tys.).

W porównaniu z 2013 r. ogólna liczba miejsc noclegowych zwiększyła się o 15,5%, przy czym przybyło zarówno miejsc w obiektach całorocznych, jak i w jednostkach działających sezonowo.

Miarą efektywności w sferze usług noclegowych jest liczba korzystających z noclegów w bazie turystycznej oraz liczba udzielonych noclegów. W województwie świętokrzyskim w latach 2013–2016 rozbudowie bazy noclegowej towarzyszył wzrost obu tych mierników. Liczba turystów korzystających z noclegów wyniosła 574,7 tys. i w odniesieniu do 2013 r. zwiększyła się o 28,1%. Liczba udzielonych noclegów ukształtowała się na poziomie 1601,2 tys. i była większa niż trzy lata wcześniej o 19,3%. Stopień wykorzystania pokoi zwiększył się o 2,3 p.proc. do 35,1%, a miejsc noclegowych o 0,6 p.proc. do 31,4%.

Obiekty turystyczne tworzące bazę noclegową są nierównomiernie rozmieszczone na terenie województwa świętokrzyskiego. Zdecydowana ich większość (61,9%) zlokalizowana była w podregionie kieleckim, w tym przede wszystkim w powiatach: kieleckim (25,1%) i koneckim (7,5%) oraz w m. Kielce (14,3%). W granicach wyżej wymienionych jednostek administracyjnych znajdowało się 47,0% ogółu miejsc noclegowych naszego województwa (w 2013 r. – 51,0%). W podregionie sandomiersko-jędrzejowskim największą liczbą miejsc noclegowych wyróżniał się powiat buski (19,2% ich ogółu), a w mniejszym zakresie również powiat sandomierski (6,1%). Powiaty te posiadały ponad 66% miejsc usytuowanych w podregionie.

Na przestrzeni omawianego okresu odnotowano wzrost liczby turystów z zagranicy. Na teren województwa świętokrzyskiego przybyło 31,7 tys. cudzoziemców, tj. o 15,4% więcej niż w 2013 r. Udzielono im 72,0 tys. noclegów. Zdecydowana liczba obcokrajowców korzystała z noclegów w hotelach (84,8%). W relacji do 2013 r. średni czas ich pobytu nie zmienił się wynosząc nadal 2,3 dnia.

Według stanu na koniec lipca 2016 r. w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania funkcjonowało 208 placówek gastronomicznych, tj. o 37 więcej niż w analogicznym okresie sprzed trzech lat. Wśród nich dominowały restauracje (121 jednostek) oraz bary i kawiarnie (57).

Sport i rekreacja stanowią istotny element życia mieszkańców każdego regionu. Przyczyniają się, bowiem nie tylko do podwyższenia aktywności fizycznej, do rozwoju i zaspokajania zainteresowań, ale również pomagają w rozładowaniu stresu oraz zapobiegają chorobom cywilizacyjnym.

W celu krzewienia kultury fizycznej oraz sportu wśród jak największej liczby społeczeństwa, konieczne jest dysponowanie obiektami sportowo-rekreacyjnymi. Dostępność danych statystycznych dotyczących infrastruktury sportowo-rekreacyjnej jest ograniczona i ostatni okres, dla którego możliwe jest zaprezentowanie odpowiednich informacji to rok 2014. Obiekty funkcjonujące w województwie świętokrzyskim zaspokajały różnorodne potrzeby sportowo-rekreacyjne. Zgodnie ze stanem na koniec wskazanego okresu na obszarze województwa świętokrzyskiego najliczniej występowały: boiska do gier wielkich (piłkarskie), boiska do gier małych, stadiony oraz boiska uniwersalne (wielozadaniowe). Rządziej można było znaleźć: korty tenisowe, pływalnie, hale sportowe i sale gimnastyczne. Najmniej odnotowano natomiast torów sportowych i lodowisk sztucznie mrożonych.

TABL. 40. OBIEKTY SPORTOWE W 2014 R.

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Obiekty	W tym dostosowane do niepełnosprawnych osób	
		ćwiczących	widzów
Stadiony	70	23	38
w tym piłkarskie	57	18	31
Boiska do gier wielkich	132	42	55
w tym piłkarskie	132	42	55
Boiska do gier małych.....	79	34	36
w tym:			
koszykówki	19	5	6
piłki ręcznej.....	5	4	3
piłki siatkowej.....	29	18	16
Boiska uniwersalne-wielozadaniowe	78	37	39
Korty tenisowe	39	10	11
Hale sportowe	30	22	22
Sale gimnastyczne	21	6	3
Pływalnie	32	23	19
Tory sportowe.....	10	5	-
Lodowiska sztucznie mrożone...	5	2	1

Infrastruktura sportowa w dość przeciętnym stopniu przystosowana była do potrzeb osób ćwiczących lub widzów niepełnosprawnych ruchowo lub o innym niż ruchowy rodzaju niepełnosprawności (np. głusi, niewidomi), przy czym potrzeby widzów były częściej uwzględniane niż ćwiczących.

Najlepsze warunki ćwiczącym niepełnosprawnym oferowały boiska do piłki ręcznej gdzie 4 na 5 istniejących w 2014 r. było dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych, a następnie pływalnie i hale sportowe spośród, których dostosowanych było przynajmniej 70% obiektów. W dalszej kolejności uplasowały się tory sportowe (połowa obiektów dostosowanych). W przypadku stadionów i boisk do gier wielkich nie więcej niż 1/3 obiektów oferowała udogodnienia niepełnosprawnym ćwiczącym. Najslabiej dostosowane były natomiast korty tenisowe (25,6% obiektów) i sale gimnastyczne (28,6% jednostek).

Biorąc pod uwagę potrzeby niepełnosprawnych widzów – najlepsze warunki oferowały im hale sportowe, spośród których ponad 73% było dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych, a następnie: boiska do piłki ręcznej (60,0% obiektów), pływalnie (59,4%) oraz stadiony i boiska uniwersalne-wielozadaniowe, spośród których przystosowanych było przynajmniej 50% obiektów. Z kolei w najmniejszym stopniu przystosowane do potrzeb niepełnosprawnych widzów były takie obiekty jak: sale gimnastyczne (14,3%), lodowiska sztucznie mrożone (20,0%) i korty tenisowe (28,2%).

Osoby pragnące aktywnie uprawiać sport mogły skorzystać z profesjonalnego wsparcia, jakie dają kluby sportowe. *Badanie KFT-1 dostarczające informacji o klubach, kadrze szkoleniowej i ćwiczących realizowane jest w cyklu dwuletnim, stąd porównanie wyników możliwe jest jedynie za lata 2014 i 2016.*

Zainteresowanie kulturą fizyczną sukcesywnie rośnie. Na koniec 2016 r. odnotowano 367 klubów sportowych w województwie, tj. o 28 więcej niż w 2014 r. O 52 do 689 wzrosła liczba sekcji sportowych.

Liczba osób ćwiczących w klubach zwiększyła się o blisko 2,5 tys. do 23,0 tys. osób. Wśród ćwiczących zdecydowanie przeważali mężczyźni, stanowiąc niemal ¾ ogółu trenujących. Biorąc pod uwagę wiek trenujących, można zauważyć, że sportem aktywnie zajmowały się przede wszystkim osoby bardzo młode, które nie ukończyły jeszcze 18 r. życia, stanowiąc 72,3% ogółu trenujących, choć ich udział nieco zmniejszył się we wskazanym okresie (o 1,8 p.proc.). Biorąc pod uwagę dyscypliny sportowe, największą popularnością wśród ćwiczących cieszyły się: piłka nożna, piłka siatkowa i piłka ręczna, a w dalszej kolejności karate, lekkoatletyka i sporty pływackie.

Osoby trenujące w klubach w 2016 r. miały do dyspozycji 505 trenerów, tj. o 194 więcej niż w 2014 r. Ponadto kadrę szkoleniową uzupełniało 507 instruktorów sportowych, 181 innych osób prowadzących zajęcia sportowe oraz 59 pracowników medycznych i odnowy biologicznej.

W części poświęconej aktywności fizycznej warto wspomnieć o rowerzystach. Osoby pragnące aktywnie spędzać czas na jeździe rowerem mają w ku temu coraz lepsze warunki w województwie świętokrzyskim. Przez województwo świętokrzyskie przebiega 203 km odcinek stanowiący część Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo liczącego w sumie 1987,5 km. Green Velo to obecnie najdłuższa trasa rowerowa w Polsce, obejmująca obok świętokrzyskiego wyjątkowo malownicze tereny województw: warmińsko-mazurskiego, podlaskiego, lubelskiego i podkarpackiego. Świętokrzyski odcinek Green Velo przebiega na trasie: Sandomierz – Skotniki – Klimontów – Ujazd – Iwaniska – Raków – Borków – Dyminy – Kielce – Szczukowice – Oblęgorek – Grzymałków – Plenna – Sielcia Wielka – Końskie. Ponadto na przestrzeni okresu 2014-2016 zwiększyła się dostępność ścieżek rowerowych służących głównie do celów komunikacyjnych, tj. z wyłączeniem szlaków rowerowych turystycznych – z 162 km do 230 km.

W 2016 r. z budżetów jednostek samorządu terytorialnego na kulturę fizyczną wydatkowano 103,7 mln zł, tj. o 4,1% więcej niż w 2013 r. Wydatki te stanowiły podobnie jak w 2013 r. 1,7% wydatków ogółem. Prawie 70% wskazanych środków została wydatkowana z budżetów gmin, a blisko 28% z budżetu miasta na prawach powiatu.

6. AKTYWNOŚĆ GOSPODARCZA

6.1 Produkt krajowy brutto¹

W 2015 r. wartość wytworzonego produktu krajowego brutto w województwie świętokrzyskim w cenach bieżących wyniosła 42636 mln zł i stanowiła 2,4% ogółu PKB dla kraju (podobnie, jak w latach 2010 i 2013 – 13 lokata wśród województw w Polsce). Mniejsze udziały w 2015 r. w generowaniu PKB kraju miały województwa opolskie (2,1%) oraz lubuskie i podlaskie (po 2,2%). W stosunku do 2010 r. PKB (w cenach stałych) zwiększył się o 7,1%, natomiast w relacji do 2013 r. wzrost osiągnął 5,1%.

Syntetycznym miernikiem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego jest PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca. W 2015 r. PKB per capita wyniósł w województwie świętokrzyskim 33841 zł (w kraju – 46792 zł), co podobnie jak w latach 2010 i 2013 dało województwu 12 lokatę w Polsce. W ujęciu realnym PKB na 1 mieszkańca był wyższy niż w 2010 r. o 9,2%, natomiast w relacji do 2013 r. zwiększył się o 5,9%.

W strukturze wartości dodanej brutto województwa świętokrzyskiego dominują usługi. W 2015 r. na sekcje: handel; naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja przypadało 27,6% jej ogółu, działalność finansową i ubezpieczeniową; obsługę rynku nieruchomości – 7,3%, a na pozostałe usługi – 25,3%. Duże znaczenie dla gospodarki województwa ma także przemysł – 27,2%. Na budownictwo przypadało 9,0% wartości dodanej brutto, a na rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 3,6%.

Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych w 2015 r. wyniosły 30378 mln zł. Na jednego mieszkańca przypadało 24111 zł (w kraju – 27664 zł), co oznacza w ujęciu realnym więcej: o 6,6% niż w 2010 r. i o 7,8% niż w 2013 r.

6.2 Podmioty gospodarki narodowej

Na koniec 2016 r. potencjał gospodarczy województwa świętokrzyskiego tworzyło 111,1 tys. podmiotów gospodarki narodowej. Jednostki te stanowiły 2,6% wszystkich zarejestrowanych podmiotów w kraju (w 2013 r. – 2,7%). W porównaniu z 2013 r. ich liczba zwiększyła się o 1,1%. Biorąc pod uwagę rozmieszczenie terytorialne – wzrost liczebności odnotowano w dziesięciu powiatach, przy czym największy w: kieleckim (o 6,4%), pińczowskim (4,9%) i włoszczowskim (o 4,2%). Mniej podmiotów odnotowano w powiatach: ostrowieckim (o 3,8%), skarżyskim (o 2,4%), kazimierskim (o 1,6%) i starachowickim (o 0,1%).

W przeliczeniu na 10 tys. ludności liczba podmiotów ukształtowała się w 2016 r. na poziomie 887 wobec 866 przed trzema laty. Stosunkowo najwięcej było ich w Kielcach, gdzie wskaźnik ten wyniósł 1462

¹ Dane z rachunków regionalnych mogą ulec zmianie w późniejszych opracowaniach, w efekcie rewizji rocznych rachunków narodowych, dokonanej stosownie do standardowej procedury dotyczącej nadmiernego deficytu (tzw. notyfikacja fiskalna).

oraz w wysoko zurbanizowanych powiatach: skarżyskim – 1013 i ostrowieckim – 899, natomiast najmniej w powiatach rolniczych: kazimierskim – 523, opatowskim – 620 i pińczowskim – 661.

Biorąc pod uwagę sektory własności, dominują podmioty sektora prywatnego, podczas gdy jednostki sektora publicznego stanowiły na koniec 2016 r. jedynie 3,4%. W przekroju powiatów odsetek podmiotów sektora publicznego wahał się pomiędzy 6,7% w pińczowskim a 2,1% w ostrowieckim. Liczba podmiotów z tego sektora w latach 2013-2016 wzrosła o 15,0%, a wzrost odnotowano we wszystkich powiatach i wahał się on od 57,9% w mieście Kielce do 2,0% w powiecie ostrowieckim. W tym samym okresie liczba podmiotów z sektora prywatnego wzrosła o 0,7%, przy czym wzrost odnotowano w dziewięciu powiatach, a największy – w kieleckim o 6,2%. Spośród powiatów, w których zmniejszyła się liczebność podmiotów sektora prywatnego, największy spadek odnotowano w powiatach: ostrowieckim (o 3,9%) i skarżyskim (o 2,8%).

Największa grupa podmiotów to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W latach 2013-2016 utrzymała się jednak tendencja spadkowa tej grupy firm. Ich liczba na przestrzeni 3 lat obniżyła się o 1,3%, do 84,1 tys. Pomimo to na koniec 2016 r. stanowiły one w dalszym ciągu ponad ¾ ogółu jednostek zarejestrowanych w województwie. Odsetek ten różnił się pomiędzy powiatami. Najmniejszy był w m. Kielce, w którym jedynie 68,0% stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, a także w powiatach: pińczowskim – 71,9% i kazimierskim 70,5%. Największy udział firm prowadzonych przez osoby fizyczne wystąpił natomiast w takich powiatach, jak: kielecki – 82,4%, buski – 80,0% i ostrowiecki – 79,5%.

W przeliczeniu na 10 tys. ludności liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wyniosła 671. Zdecydowanie najwyższy poziom tego wskaźnika odnotowano w Kielcach – 994, a wyższy niż średnio był on także w dwóch innych zurbanizowanych powiatach: skarżyskim – 788 i ostrowieckim – 715. Najmniej podmiotów o tej formie prawnej w przeliczeniu na 10 tys. ludności zlokalizowanych było na terenie powiatu kazimierskiego (369).

Kolejną pod względem liczebności grupę jednostek tworzyły spółki cywilne – 7,6 tys. Ich udział w łącznej liczbie podmiotów gospodarki narodowej wyniósł podobnie, jak w 2013 r. 6,8%. W przeliczeniu na 10 tys. ludności liczba spółek cywilnych wyniosła 61. Zdecydowanie najwyższy poziom tego wskaźnika odnotowano w Kielcach – 142, a ponadprzeciętny był on także, tak jak w przypadku osób fizycznych w powiatach: skarżyskim – 69 i ostrowieckim – 64. Najmniej firm o tej formie prawnej w przeliczeniu na 10 tys. ludności zlokalizowanych było na terenie powiatów: kazimierskiego (32) i kieleckiego (32).

Szybciej niż przeciętnie zwiększała się liczba spółek handlowych. Na koniec 2016 r. wyniosła ona 7,0 tys. i była wyższa niż w 2013 r. o 24,9%. Jej wzrost odnotowano we wszystkich powiatach, w tym największy w: kieleckim – o 37,8%, pińczowskim – o 32,3%, koneckim – o 28,0% i mieście Kielce – o 27,5%. Rozmieszczenie spółek handlowych cechowało się znaczną koncentracją. Ponad połowa z nich miała siedzibę na terenie m. Kielce (52,0%). W kolejnym po względem liczebności powiecie kieleckim było ich 9,4%. Liczba spółek handlowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wyniosła 56. Zdecydowanie najwyższa była w powiecie grodzkim Kielce, w którym ponad trzykrotnie przekraczała średnią wartość w województwie i wyniosła 185. Drugą lokatę zajmował powiat ostrowiecki – 43, a trzecią sandomierski i skarżyski – po 38. Najmniej spółek handlowych w przeliczeniu na 10 tys. ludności odnotowano w powiatach: opatowskim – 18, kazimierskim – 21 oraz staszowskim i włoszczowskim – po 25.

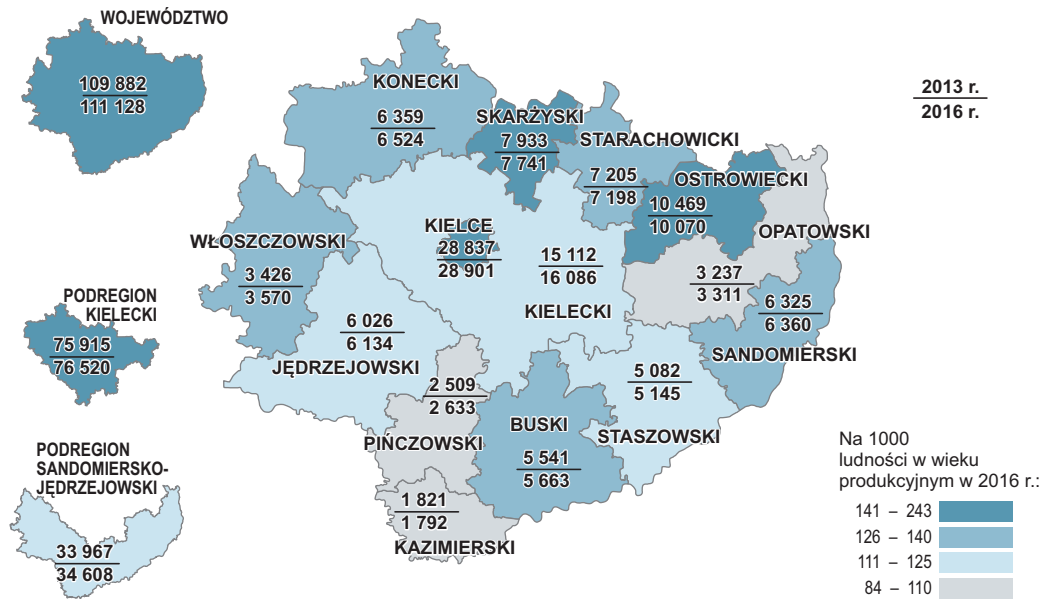
Wśród spółek handlowych 0,7 tys. podmiotów stanowiły jednostki z udziałem kapitału zagranicznego. Ich liczba zwiększyła na przestrzeni analizowanego okresu o 0,1 tys. Podobnie jak spółki krajowe skupiały się one przede wszystkim w m. Kielce. Na koniec 2016 r. w stolicy województwa zarejestrowanych było 49,3% ich ogółu. Liczba spółek z kapitałem zagranicznym w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wyniosła 5, a najwyższa była w m. Kielce – 17. Większy niż przeciętnie poziom tego wskaźnika wystąpił jeszcze tylko w starachowickim – 6,0.

Struktura podmiotów według sekcji w poszczególnych powiatach nieco się różni, jednak wspólną cechą we wszystkich omawianych jednostkach samorządu terytorialnego jest dominacja przedsiębiorstw handlowych. Pomimo, że w ostatnich latach ich udział się zmniejszył (o 2,0 p.proc. do 33,0 tys.), to na koniec 2016 r. firmy te nadal dominowały stanowiąc w województwie świętokrzyskim 29,7% podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Spadkową tendencję udziału liczby podmiotów handlowych można było zaobserwować we wszystkich powiatach. Najwyższy odsetek jednostek handlowych utrzymywał się w powiecie sandomierskim – 34,8%, ostrowieckim – 32,9% oraz koneckim – 31,1%. W przeliczeniu na 10 tys. ludności liczba podmiotów handlowych wyniosła 263, a najwięcej było ich w: Kielcach – 409, powiecie skarżyskim – 301 i ostrowieckim – 296.

Odmienne kształtowała się sytuacja firm budowlanych. Ich udział pozostał na poziomie 13,2% (14,7 tys.). Największe znaczenie budownictwo miało w powiecie staszowskim, w którym takie podmioty stanowiły 18,7% ogółu. Stosunkowo duży udział jednostek budowlanych wystąpił też m. in. w powiecie

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a

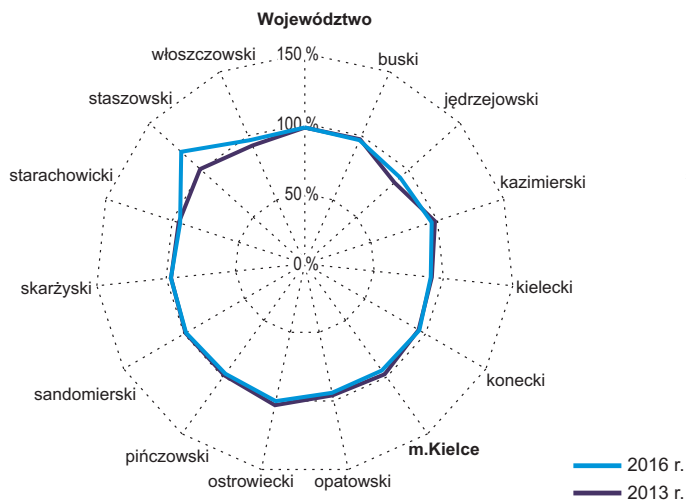
Stan w dniu 31 XII

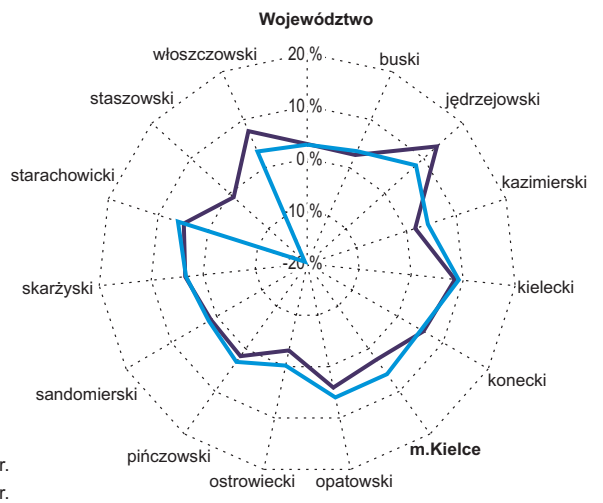
a) Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW¹

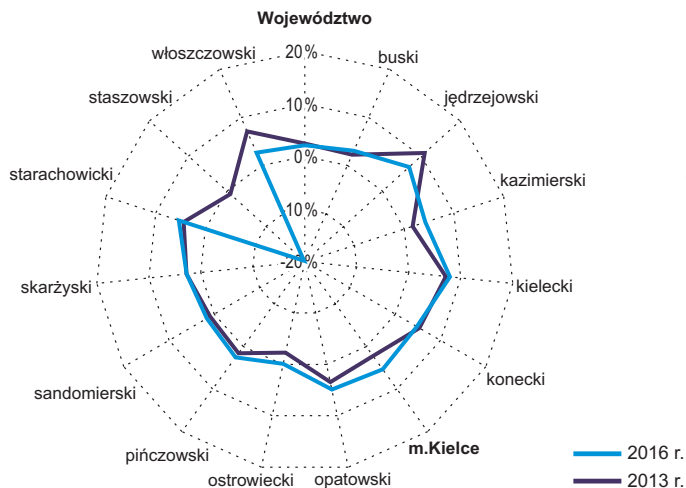
a) wskaźnik poziomu kosztów z całokształtu działalności

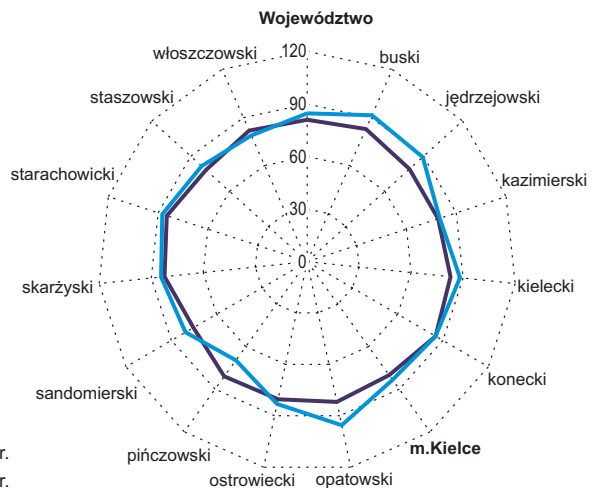
b) wskaźnik rentowności obrotu brutto

c) wskaźnik rentowności obrotu netto

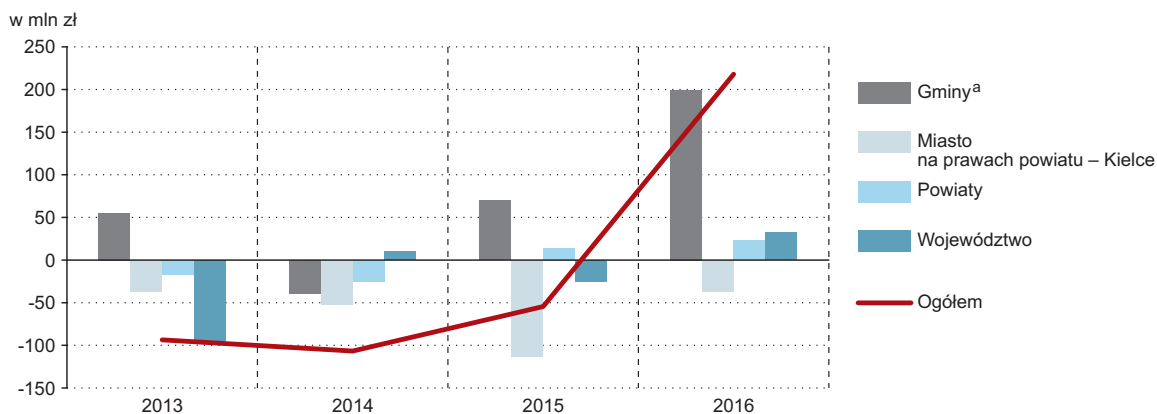

d) odsetek przedsiębiorstw wykazujących zysk netto

1) Dane w zakresie gospodarki finansowej przedsiębiorstw obejmują podmioty gospodarcze prowadzące księgi rachunkowe, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

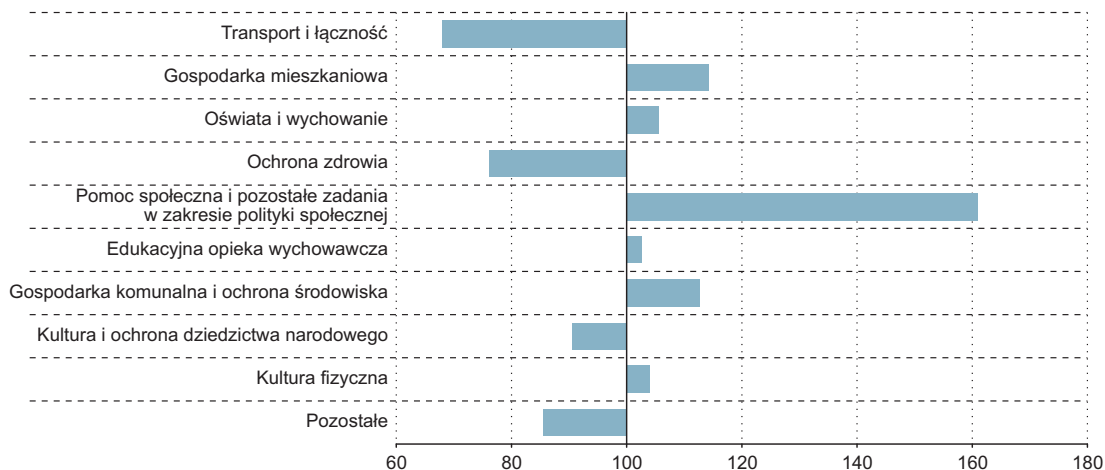
NADWYŻKA / DEFICYT BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

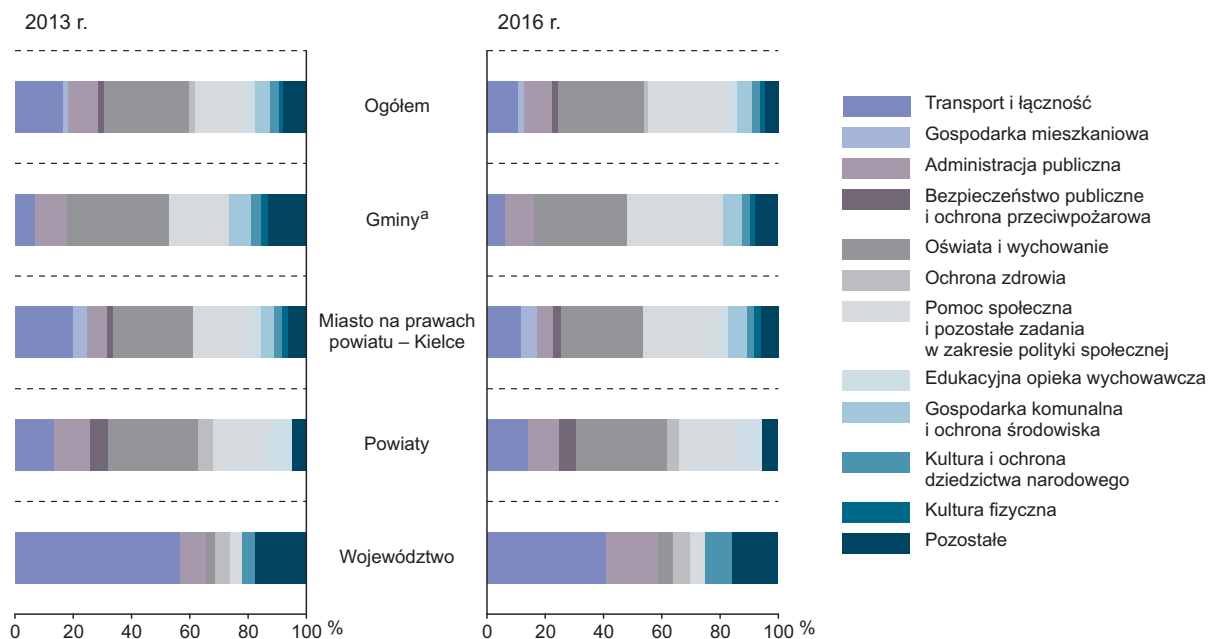
a) Bez dochodów i wydatków miasta Kielce mającego status miasta na prawach powiatu.

DYNAMIKA WYDATKÓW BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW W 2016 R.

(stan w 2013 r. = 100)

STRUKTURA WYDATKÓW BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG WYBRANYCH DZIAŁÓW

a) Bez wydatków miasta Kielce mającego status miasta na prawach powiatu.

buskim – 17,6% i kieleckim – 17,4%, natomiast najmniejszy był on w sandomierskim – jedynie 9,5%. Liczba podmiotów, których głównym rodzajem działalności jest budownictwo w przeliczeniu na 10 tys. ludności wyniosła 117. Stosunkowo najwięcej takich firm zlokalizowanych było w Kielcach, w których wskaźnik ten wyniósł 153, a także w powiatach: buskim – 137, kieleckim – 134, włoszczowskim – 133 i staszowskim – 132.

Przemysł, jako podstawowy rodzaj działalności, zadeklarowało 11,4 tys., tj. 10,3% wszystkich jednostek w województwie (o 0,3 p.proc. więcej niż w 2013 r.). Szczególnie duże znaczenie miał on w powiecie włoszczowskim, w którym podmioty przemysłowe stanowiły 19,0% wszystkich podmiotów, a także koneckim – 15,2% i skarżyskim – 14,1%. Najmniej jednostek prowadzących ten rodzaj działalności było w powiecie sandomierskim – 6,4%. Liczba firm przemysłowych w przeliczeniu na 10 tys. ludności ukształtowała się na poziomie 91. Najwyższy wskaźnik wystąpił w powiecie włoszczowskim – 148, ale niewiele niższy był także w powiecie skarżyskim – 143; na kolejnych lokatach uplasował się powiat konecki ze wskaźnikiem 121 i m. Kielce – 114. Najniższą wartość odnotowano w powiecie kazimierskim – 41.

Przedsiębiorstwa zajmujące się działalnością profesjonalną, naukową i techniczną stanowiły 7,6% ogółu wobec 7,1% w 2013 r. (8,4 tys.). Zdecydowanie najwyższy ich odsetek skupiało m. Kielce – 41,4% ogółu. W kolejnych pod tym względem powiatach: kieleckim i ostrowieckim wyniósł on już tylko odpowiednio: 11,3% i 8,5%. Najmniejszy odsetek podmiotów prowadzących działalność w zakresie działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej znajdował się w powiatach: kazimierskim – 1,2%, pińczowskim – 1,7% oraz opatowskim (1,7%) i włoszczowskim (1,8%). W przeliczeniu na 10 tys. ludności liczba przedsiębiorstw zajmujących się głównie tym rodzajem działalności wyniosła 67, w tym najwięcej w m. Kielce – 177. W powiecie skarżyskim, zajmującym drugą lokatę wskaźnik ten wyniósł jedynie 66, a w ostatnim, tj. kazimierskim – 29.

Udział firm z sekcji transport i gospodarka magazynowa pozostał na poziomie 6,5%, a liczebność wyniosła 7,3 tys. Trzy jednostki terytorialne, tj.: m. Kielce i powiaty kielecki oraz ostrowiecki skupiały ponad 50% podmiotów specjalizujących się w transporcie i gospodarce magazynowej (kolejno: 23,6%, 17,0% i 10,8%). Na przeciwnym biegunie znalazł się natomiast powiat kazimierski, w którym udział wyniósł 1,7%. W przeliczeniu na 10 tys. ludności liczba przedsiębiorstw z tej sekcji wyniosła 58, a najwyższa była w Kielcach – 87 oraz powiatach: ostrowieckim – 70, skarżyskim – 62 i sandomierskim – 61. Najniższą wartość odnotowano natomiast w powiecie kazimierskim – 36.

Na opiekę zdrowotną i pomoc społeczną przypadają 5,1% podmiotów gospodarki narodowej, tj. o 0,3 p.proc. więcej niż w 2013 r., stanowiąc 5,7 tys. Najwięcej podmiotów z tej sekcji skupionych było w m. Kielce – 34,1% oraz w powiatach kieleckim (10,2%) i ostrowieckim (9,1%). Z kolei najmniejszy odsetek odnotowano w powiatach: kazimierskim (1,6%), pińczowskim (1,8%) i włoszczowskim (1,9%). W przeliczeniu na 10 tys. ludności liczba przedsiębiorstw z tej sekcji wyniosła 45, a najwyższa była w Kielcach – 98 oraz powiatach: skarżyskim – 51 i sandomierskim – 47. Z kolei najniższą wartość odnotowano w powiecie włoszczowskim – 23.

Według stanu na koniec 2016 r. w omówionych powyżej sekcjach działalność prowadziło ponad 72% podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze Regon w województwie świętokrzyskim.

W omawianym okresie w strukturze podmiotów według liczby pracujących nie zaszły poważniejsze zmiany. Jednostki małe, w których pracuje do 9 osób, nadal dominowały stanowiąc 95,5% ogółu (o 0,1 p.proc. więcej niż w 2013 r.). Firmy średnie o liczbie pracujących 10–49 osób stanowiły 3,6% (o 0,1 p.proc. mniej), a pozostałe 0,9%, podobnie jak w 2013 r., to podmioty duże. Większych różnic nie było także pomiędzy poszczególnymi powiatami. We wszystkich udział jednostek małych przekraczał 90% i oscylował pomiędzy 94,4% w kazimierskim, a 96,4% w skarżyskim.

6.3 Kondycja finansowa przedsiębiorstw

Dane o wynikach przedsiębiorstw niefinansowych dotyczą podmiotów gospodarczych prowadzących księgi rachunkowe, w których liczba pracujących przekracza 9 osób (z wyjątkiem banków, instytucji ubezpieczeniowych, domów i biur maklerskich, towarzystw inwestycyjnych i emerytalnych, narodowych funduszy inwestycyjnych, szkół wyższych, samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, instytucji kultury posiadających osobowość prawną i gospodarstw indywidualnych w rolnictwie).

Na przestrzeni omawianego okresu 2013–2016 odnotowano pogorszenie wyników finansowych.

Wynik finansowy netto wypracowany przez przedsiębiorstwa niefinansowe województwa świętokrzyskiego w 2016 r. osiągnął 997,6 mln zł, co oznacza spadek w relacji do efektów osiągniętych w 2013 r. o 16,8%. W dwóch powiatach, tj. ostrowieckim i staszowskim odnotowano ujemny wynik finansowy netto. W pięciu powiatach wynik finansowy netto osiągnął co prawda wartość dodatnią, ale był

niższy niż w 2013 r., tj. we: włoszczowskim (o 59,7%), jędrzejowskim (o 30,7%), opatowskim (o 10,7%), skarżyskim (o 8,8%) i koneckim (o 3,3%). Z kolei w pozostałych siedmiu powiatach wynik netto był znacznie lepszy niż wypracowany w 2013 r., przy czym w m. Kielce o 112,4%, a w powiatach: kazimierskim o 91,2%, pińczowskim o 54,0% i buskim o 53,6%. Warto w tym miejscu zauważyć, że większość zysku netto generują przedsiębiorstwa zlokalizowane w podregionie kieleckim (ponad 75% w 2016 r. wobec prawie 66% w 2013 r.). Najbardziej produktywne przedsiębiorstwa zlokalizowane są w pięciu jednostkach terytorialnych, tj. w m. Kielce (45,4% udziału w zysku netto w 2016 r.) oraz w powiatach: kieleckim (12,3%), jędrzejowskim (7,7%), koneckim (6,0%) i starachowickim (5,9%).

W analizowanym okresie odsetek przedsiębiorstw wykazujących zysk netto na poziomie województwa ogółem zwiększył się o 3,7 p.proc. do 84,6%. Nie mniej jednak na poziomie powiatów sytuacja pod tym względem była znacznie bardziej zróżnicowana. Odsetek przedsiębiorstw wykazujących zysk netto wahał się od 69,6% w powiecie pińczowskim do 95,5% w powiecie opatowskim. Ponadto wskazane powiaty były jednostkami, w których odnotowano największy spadek i wzrost udziału (w pińczowskim – spadek o 11,4 p.proc., a w opatowskim – wzrost o 13,7 p.proc.).

Rentowność obrotu netto w województwie zmniejszyła się w omawianym okresie z 2,5% do 2,1%, przy czym najgłębszy spadek odnotowano w powiatach: staszowskim (o 18,9 p.proc.), jędrzejowskim (o 3,9 p.proc.) i koneckim (o 0,5 p.proc.). W powiatach: staszowskim i ostrowieckim rentowność obrotu netto spadła poniżej 0%; odnotowany wskaźnik wyniósł odpowiednio minus 19,8% i minus 0,1%. W 2016 r. najwyższą wartość relacji wyniku finansowego netto do przychodów z całokształtu działalności odnotowano natomiast w powiatach: kieleckim (7,9%), jędrzejowskim (6,9%), starachowickim (5,3%) i m. Kielce (5,3%).

Pogorszeniu uległ również poziom kosztów z całokształtu działalności. Wskaźnik ten zwiększył się w województwie z 97,2% do 97,3% w omawianym okresie. Najwyższy poziom relacji kosztów do przychodów z całokształtu działalności odnotowano w powiatach: staszowskim (119,4%) i ostrowieckim (100,2%). Z kolei najkorzystniejszą relacją ta kształtowała się w powiatach: kieleckim (90,9%) oraz jędrzejowskim (92,0%).

Poprawiła się natomiast płynność I stopnia (tj. relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych z wyłączeniem funduszy specjalnych), jak i II stopnia (czyli relacja inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych z wyłączeniem funduszy specjalnych). Na poziomie województwa płynność I stopnia zwiększyła się w omawianym okresie z 39,8% do 41,1%, natomiast II stopnia z 94,4% do 97,8%. W przekroju powiatów zmiany te były o wiele bardziej zróżnicowane. Płynność I stopnia najbardziej zwiększyła się w powiecie ostrowieckim, tj. z 24,6% do 40,2%, natomiast zmniejszyła się w powiecie jędrzejowskim, tj. z 129,1% do 95,0%. W przypadku płynności II stopnia, największy spadek miał miejsce w powiecie skarżyskim (z 113,6% do 76,5%), natomiast wzrost – w koneckim (z 83,5% do 126,5%).

7. JAKOŚĆ ŻYCIA – PODSUMOWANIE WYNIKÓW BADANIA SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ 2015²

Badanie spójności społecznej 2015 znacząco wzbogaciło zasoby informacyjne statystyki publicznej o dane pozwalające na dokonanie pełniejszych ocen sytuacji społecznej, w tym jakości życia zarówno w skali kraju, jak i w województwach. Wyniki badania są dość zróżnicowane i zależą m. in. od tego, jaki obszar tematyczny i jaki konkretny aspekt jakości życia brano pod uwagę. Należy podkreślić, że nie odnotowano województwa, które wypadłoby najlepiej lub najgorzej ze względu na wszystkie aspekty jakości życia jednocześnie. Ponadto uzyskane wyniki dają jedynie „uśredniony obraz” danego województwa, nie dostarczając informacji o jego wewnętrznym zróżnicowaniu. Wewnątrzwojewódzkie różnice jakości życia, podobnie jak w skali całego kraju czy regionów przebiegają m.in. na płaszczyznach miasto – wieś, centrum – peryferie, a wśród miast zależą od ich wielkości i pełnionych funkcji. W badaniu spójności społecznej eksplorowano takie obszary życia jak: sytuacja materialna gospodarstw domowych oraz korzystanie z różnych form wsparcia, wybrane cele korzystania z Internetu, zaangażowanie religijne, kapitał społeczny i subiektywny dobrobyt.

Wnioski płynące z badania, a dotyczące województwa świętokrzyskiego nie są zbyt optymistyczne. Mieszkańcy doświadczają zwłaszcza problemów ekonomicznych, które negatywnie rzutują na pozostałe sfery życia, przyczyniając się do niskiego poziomu zadowolenia z życia.

Województwo świętokrzyskie należy do grupy jednostek terytorialnych, w których odnotowano zarówno najniższy poziom PKB per capita (32640 zł w 2014 r., tj. 73% PKB krajowego), jak

² Przy opracowaniu rozdziału korzystano z informacji udostępnionych i publikowanych przez GUS, tj.:

Jakość życia w Polsce w 2015 r. Wyniki badania spójności społecznej., Studia i analizy statystyczne, Warszawa styczeń 2017;
Terytorialne zróżnicowanie jakości życia w Polsce w 2015 r., Studia i analizy statystyczne, Warszawa luty 2017.

i korespondujący z nim najniższy poziom mediany dochodu ekwiwalentnego na osobę, tj. dochodu porównywalnego między gospodarstwami o różnym składzie demograficznym. Wskaźnik ten w badaniu został przyjęty za miernik sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych. Dla województwa świętokrzyskiego stanowił on 1486 zł, tj. 86% mediany krajowej wynoszącej 1738 zł.

W celu dokonania oceny sytuacji materialnej gospodarstw domowych oraz korzystania przez nie z różnych form wsparcia pod uwagę wzięto trzy aspekty tego zjawiska, tj.: sytuację dochodową, warunki życia (rozumiane jako możliwość zaspokajania przez gospodarstwo różnego rodzaju potrzeb) oraz sposób radzenia sobie z budżetem domowym.

Za ubogie pod względem dochodowym uznano te gospodarstwa domowe, których miesięczny dochód ekwiwalentny, jakim dysponowały (w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie) był niższy od wartości uznanej za próg ubóstwa. Próg ubóstwa w badaniu przyjęto na poziomie 60% mediany dochodu ekwiwalentnego na osobę. W kraju – próg ten dla jednoosobowego gospodarstwa pracowniczego wyniósł 1043 zł, a ubóstwa dochodowego doświadczało 14% gospodarstw domowych. W województwie świętokrzyskim 24% gospodarstw domowych zagrożonych było ubóstwem dochodowym. Ich dochód nie przekraczał 892 zł na osobę. Wyższy wskaźnik odnotowano jedynie w województwie lubelskim, gdzie 27% gospodarstw dysponowało dochodem nieprzekraczającym 829 zł. Gospodarstwa domowe województwa świętokrzyskiego doświadczały również w dużym zakresie ubóstwa warunków życia, tj. zaobserwowano u nich, co najmniej 10 z 30 przejawów złych warunków życia związanych m.in. z jakością mieszkania, poziomem wyposażenia w dobra trwałego użytku, brakiem możliwości zaspokojenia różnego typu potrzeb konsumpcyjnych. Wskaźnik ubóstwa warunków życia w województwie świętokrzyskim, podobnie jak w łódzkim wyniósł 11%, a wyższy odnotowano jedynie w województwach zachodniopomorskim i warmińsko-mazurskim (po 12% gospodarstw) wobec średniej krajowej na poziomie 9%. Przy analizie ubóstwa braku równowagi budżetowej wzięto pod uwagę zarówno subiektywne opinie gospodarstw domowych dotyczące ich statusu materialnego, jak również fakty mówiące o trudnościach budżetowych gospodarstwa (w tym o zaległościach w opłatach). Gospodarstwo domowe uznano za ubogie z punktu widzenia „nieradzenia sobie z budżetem”, jeśli doświadczało przynajmniej 4 z 7 uwzględnionych w badaniu symptomów. Biorąc pod uwagę przyjęte kryteria, w 2015 r. ubóstwem braku równowagi budżetowej w województwie świętokrzyskim, podobnie jak w kraju zagrożonych było 11% gospodarstw domowych. Nie mniej jednak w siedmiu województwach odnotowano wyższy wskaźnik niż przeciętna krajowa.

Badano również zasięg dobrej sytuacji materialnej. Analogicznie do wyżej wymienionych wskaźników obrazujących złą kondycję ekonomiczną, oceny zasięgu dobrej sytuacji również dokonano w oparciu o trzy wskaźniki, tj. wskaźnik wysokich dochodów, wskaźnik dobrych warunków życia oraz wskaźnik dobrej sytuacji budżetowej. Wskaźnik wysokich dochodów definiowany jest jako odsetek gospodarstw domowych o relatywnie najwyższych dochodach, tj. tych, których miesięczny dochód ekwiwalentny na osobę był wyższy niż 5/3 (ok. 167%) mediany dochodu ekwiwalentnego. Wysokie dochody osiągało w 2015 r. 17% gospodarstw domowych w Polsce, podczas gdy w województwie świętokrzyskim, podobnie jak w podkarpackim odnotowano najniższe odsetki, tj. po 7%. Dobrymi warunkami życia, czyli brakiem występowania jakiegokolwiek z 30 branych pod uwagę symptomów złych warunków życia, charakteryzowało się w województwie świętokrzyskim, podobnie jak w Polsce 23% gospodarstw domowych, co jest stosunkowo dobrym wynikiem, gdyż w dziewięciu województwach wskaźnik ten był niższy i zawierał się między 18% a 22%. Zgodnie z przyjętymi założeniami, dobrą sytuacją budżetową odznaczały się gospodarstwa domowe, w których nie wystąpił żaden z 7 symptomów „nieradzenia sobie z budżetem” oraz które pozytywnie oceniały możliwości gospodarowania swoimi dochodami. Takich gospodarstw w kraju odnotowano 23%, a w województwie świętokrzyskim 22%. W siedmiu województwach wskaźnik ten był jeszcze niższy i wahał się od 19% do 21%.

Generalnie zaobserwować można, że województwa, w których odnotowano najwyższe wartości wskaźnika ubóstwa dochodowego nie zawsze odpowiadają tym, w których obserwowany jest największy zasięg ubóstwa warunków życia oraz ubóstwa braku równowagi budżetowej. Zasadniczo jednak możliwe jest wyróżnienie województw, w których ogólną sytuację materialną można określić, jako relatywnie gorszą. Obok świętokrzyskiego należą do nich: lubelskie, warmińsko-mazurskie, zachodniopomorskie oraz łódzkie, w których wartości wszystkich analizowanych wskaźników ubóstwa w 2015 r. były na poziomie średniej dla Polski lub wyższym, przy jednoczesnym stosunkowo rzadkim występowaniu przejawów dobrej sytuacji materialnej.

Badanie spójności społecznej dało możliwość oceny, jaka jest skala zapotrzebowania gospodarstw domowych na różnego rodzaju wsparcie, a także ile gospodarstw taką pomoc otrzymało. Pod uwagę wzięto trzy rodzaje pomocy, tj. pomoc finansową, pomoc rzeczową (np. odzież, żywność, opał, podręczniki szkolne, bezpłatne posiłki – również dla dzieci w szkole) oraz pomoc w formie usług (np. bezpłatna opieka

nad dzieckiem, poradnictwo prawne lub psychologiczne, zajęcia w świetlicach, korepetycje). W analizach uwzględniono wszelkiego rodzaju pomoc pochodzącą zarówno od instytucji, jak i osób fizycznych.

Najczęściej występująca i jednocześnie najbardziej pożądana była pomoc w formie finansowej. W 2015 r. w kraju ze wsparcia finansowego korzystało 11% gospodarstw, podczas gdy w przypadku pomocy rzeczowej – 7%, a pomocy w formie usług – 6%. Pomoc ze wskazanych źródeł najczęściej otrzymywały województwa regionu wschodniego, tj. odpowiednio: 11%, 8% i 7% gospodarstw domowych. W województwie świętokrzyskim udziały korzystających nie przekroczyły ani przeciętnych krajowych, ani średnich w regionie, wynosząc w przypadku pomocy finansowej 10%, rzeczowej – 6% i w formie usług – 5%.

Deklarowanie potrzeby korzystania przez gospodarstwa domowe z poszczególnych form wsparcia oparte było na subiektywnych odczuciach gospodarstw domowych, wynikających zarówno z rzeczywistych potrzeb gospodarstwa, jak i innych czynników, takich jak np. oczekiwania powstałe na skutek odnoszenia sytuacji własnego gospodarstwa do innych, otaczających je gospodarstw. Z deklaracji gospodarstw domowych wynika, że w 2015 r. najbardziej pożądaną formą pomocy była pomoc finansowa. W kraju potrzebę korzystania ze wsparcia finansowego odczuwało 21% gospodarstw domowych, podczas gdy w przypadku pomocy rzeczowej – 12%, a pomocy w formie usług – 11%. Podobnie jak w przypadku korzystających, również potrzebę korzystania z każdej z trzech branż pod uwagę form pomocy najczęściej odczuwały gospodarstwa domowe z województw w regionie wschodnim. Z pomocy finansowej chciałoby korzystać średnio 24% gospodarstw w tym regionie, natomiast z pomocy rzeczowej i w formie usług po 13%, przy czym dla województwa świętokrzyskiego udziały te wyniosły odpowiednio: 23%, 12% i 10%. Potrzeby odnotowane w województwie świętokrzyskim nie przekroczyły średniej dla regionu wschodniego. Co więcej w wielu województwach w kraju są one większe niż w świętokrzyskim, tj. w przypadku: pomocy finansowej w pięciu województwach, pomocy rzeczowej w siedmiu, a pomocy w formie usług w dziewięciu. Nie mniej jednak można zauważyć, że w województwie świętokrzyskim gospodarstw odczuwających potrzebę otrzymania różnych form wsparcia odnotowano dwukrotnie więcej niż w przypadku korzystających z pomocy.

W kontekście diagnoz spójności społecznej, znaczącą rolę przypisuje się możliwości efektywnego korzystania z Internetu. Umiejętność poruszania się w wirtualnej przestrzeni umożliwia zarówno szybki dostęp do różnego rodzaju informacji, jak również stanowi relatywnie nową drogę komunikacji z innymi ludźmi i instytucjami. Wyniki badania pozwalają ocenić, w jakim stopniu osoby w wieku 16 lat i więcej korzystały z różnego rodzaju możliwości, jakie daje Internet oraz na ile poszczególne sposoby korzystania z sieci internetowej są rozpowszechnione. Poziom aktywności w sieci w różnych obszarach, podejmowanej przez mieszkańców województwa świętokrzyskiego, był najniższy w kraju.

Jedynie 40% z wyodrębnionej subpopulacji mieszkańców województwa świętokrzyskiego wobec średnio 54% w kraju użytkowało Internet w sposób częsty i regularny, tj. codzienny lub prawie codzienny. Słabe wyniki odnotowano również w województwach podlaskim – 47% i w lubuskim – 49%. Najwyższe udziały odnotowano natomiast w województwach: mazowieckim – 61%, pomorskim – 58%, śląskim – 57% i dolnośląskim – 56%. W związku z coraz częściej pojawiającą się możliwością załatwiania różnych spraw urzędowych za pośrednictwem Internetu, respondentów badania spójności społecznej poproszono o wskazanie, czy korzystają z usług administracji publicznej online takich jak np. pobieranie lub wysyłanie formularzy urzędowych. W skali kraju z usług tzw. e-administracji korzystało 31% osób w wieku 16 lat i więcej wobec jedynie po 24% w świętokrzyskim, podlaskim i lubuskim. Najwyższy udział odnotowano natomiast w pomorskim i mazowieckim, tj. odpowiednio: 39% i 37%. Tylko 30% badanej subpopulacji w województwie świętokrzyskim korzystało z bankowości internetowej, podczas gdy w kraju średnio 43%. Na przeciwnym biegunie uplasowało się województwo pomorskie z udziałem 51%. Jedynie 39% badanej grupy mieszkańców województwa świętokrzyskiego dokonywało transakcji kupna-sprzedaży towarów i usług przez Internet wobec 43% średnio w kraju i aż 53% w województwie mazowieckim i 51% w pomorskim. Tylko 50% badanej grupy w województwie świętokrzyskim wykorzystywało Internet do wyszukiwania potrzebnych informacji. Dla porównania w kraju było to przeciętnie 60% a najwięcej w województwach mazowieckim i łódzkim – po 64%. Jeszcze mniejszy odsetek mieszkańców województwa świętokrzyskiego korzystał z przynajmniej jednego portalu społecznościowego (36% wobec 46% w kraju). Z kolei najbardziej aktywni w mediach społecznościowych ponownie byli mieszkańcy województwa mazowieckiego (49%), a także dolnośląskiego, łódzkiego i warmińsko-mazurskiego (po 48%).

Specyficzną cechą współczesnego społeczeństwa jest zaangażowanie w działalność różnego rodzaju organizacji i ruchów społecznych. Jednym z miejsc, w których występuje ten typ aktywności są organizacje i grupy religijne zarówno katolickie, jak i innych wyznań. Podmioty te odgrywają istotną rolę w animowaniu życia społecznego zwłaszcza na poziomie lokalnym, szczególnie poprzez swój wspólnotowy charakter. W badaniu spójności społecznej znalazło się dziewięć pytań dotyczących tematyki religijnej.

Obok zagadnień związanych z autodeklaracją przynależności do wyznania religijnego, stosunkiem do wiary i wypełnianiem praktyk religijnych pojawiły się także takie, które ukazują aktywność społeczno-religijną oraz intensywność zaangażowania w działalność Kościoła i innych organizacji religijnych. Na pytania te odpowiadały osoby mające co najmniej 16 lat. Wyniki województwa świętokrzyskiego mają mieszany charakter, gdyż deklarowanej wierze nie towarzyszy praktykowanie i zaangażowanie w życie wspólnoty religijnej. Z jednej strony województwo świętokrzyskie, podobnie jak pozostałe województwa regionu wschodniego charakteryzuje się jednym z najwyższych udziałów osób głęboko wierzących (11%) i wierzących (76%) – przy jednoczesnym bardzo niskim odsetku osób niewierzących (około 2%) i obojętnych religijnie (2%). Pozostałe 9% stanowili niezdecydowani/poszukujący. Wyższe udziały osób głęboko wierzących i wierzących odnotowano tylko w trzech województwach, tj. podkarpackim (91%), lubelskim (90%) i małopolskim (88%). Jednak pomimo tak wysokiego odsetka osób religijnych, w województwie świętokrzyskim praktykujących uczestnictwo w mszach i nabożeństwach raz w tygodniu lub częściej odnotowano tylko 48% (wobec 76% w podkarpackim), modlących się prawie codziennie lub częściej jedynie 36% (wobec 76% w podkarpackim). Jedynie 20% badanych mieszkańców województwa świętokrzyskiego było bardzo i średnio zaangażowanych religijnie. Słabo zaangażowanych odnotowano 46%, co było najwyższym udziałem w kraju, a brak aktywności na polu religijnym zadeklarowało 34% (osoby niezaangażowane i tzw. pozakościelne, tj. deklarujące brak przynależności wyznaniowej i nieaktywne religijnie).

Kolejnym z badanych obszarów spójności społecznej był kapitał społeczny, definiowany w literaturze przedmiotu, jako sieć powiązań międzyludzkich wraz ze wspólnymi normami, wartościami i przekonaniem, które ułatwiają współpracę w ramach określonej grupy lub pomiędzy grupami. Wyniki badania odnoszą się do wszystkich wskazanych w definicji elementów kapitału społecznego (tj. zaufania, sieci powiązań, norm i wartości).

Podstawową miarę pozwalającą ocenić kapitał społeczny stanowi wskaźnik zaufania do innych ludzi. Wzajemne zaufanie jest jednym z fundamentalnych warunków podejmowania przez jednostki współpracy zarówno na poziomie formalnym (np. w stowarzyszeniach), jak i nieformalnym, odnoszącym się chociażby do codziennych kontaktów z innymi ludźmi. Badając kapitał sieciowy wzięto pod uwagę zarówno kapitał formalny (stowarzyszeniowy), jak i kapitał nieformalny (odzwierciedlający sieci powiązań rodzinnych oraz towarzysko-sąsiedzkich).

W 2015 r. zdecydowana większość (78%) mieszkańców Polski w wieku 16 lat i więcej miała zaufanie do ludzi ogólnie rzecz biorąc. Relatywnie najczęściej zaufanie do ludzi ogólnie rzecz biorąc obserwowano w województwach: małopolskim (83%) i warmińsko-mazurskim (82%), a także w województwach: pomorskim, podlaskim i opolskim (po 81%). Mieszkańcy województwa świętokrzyskiego również charakteryzowali się ponadprzeciętną ufnością, tj. na poziomie 80%. Najmniej ufni byli natomiast mieszkańcy województwa łódzkiego (74%).

Zbadano również sieci powiązań międzyludzkich, ułatwiających współpracę w sferze społecznej. W przypadku stowarzyszeniowego kapitału społecznego pod uwagę wzięto trzy kryteria dotyczące uczestnictwa we wszelkiego rodzaju organizacjach, tak świeckich jak i religijnych, tj.: świadczenie na ich rzecz pracy społecznej, członkostwo, udział w organizowanych przez nie imprezach i wydarzeniach (w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie). W Polsce wskaźnik kapitału stowarzyszeniowego (uczestnictwa we wszelkiego typu organizacjach) osiągnął niecałe 20% osób w wieku 16 lat i więcej. Mieszkańcy województwa świętokrzyskiego należeli do grupy najslabiej zaangażowanych obywateli. Wskaźnik kapitału stowarzyszeniowego wyniósł tu 16%. Mniej zaangażowani byli tylko mieszkańcy województw: warmińsko-mazurskiego (13%) i łódzkiego (14%). Największe zaangażowanie zadeklarowali natomiast mieszkańcy województw: podlaskiego (31%), opolskiego (25%) i lubelskiego (24%).

O ile uczestnictwo w organizacjach nie było zbyt popularne, to utrzymywanie więzi rodzinnych i kontaktów towarzysko-sąsiedzkich dających możliwość uzyskania wsparcia materialnego i duchowego było znacznie bardziej powszechne. Odsetek osób charakteryzujących się wysokim poziomem kapitału rodzinnego w kraju osiągnął 28%, a w większości województw mieścił się w przedziale 24-30%. Na tym tle mieszkańcy województwa świętokrzyskiego okazali się najbardziej rodzinni w kraju – notowany tu wskaźnik wyniósł 34%. Najniższą wartość wskaźnik osiągnął natomiast w województwie zachodniopomorskim (19%).

Z kolei wskaźnik wysokiego poziomu kapitału towarzysko-sąsiedzkiego osiągnął nieco niższy poziom – w kraju wyniósł 27%, a w większości województw mieścił się w przedziale 24-28%. W przypadku województwa świętokrzyskiego wskaźnik ten wyniósł 32%, a bardziej towarzyscy okazali się jedynie mieszkańcy województw małopolskiego (34%) i podkarpackiego (33%). Najmniej osób kultywowało więzi towarzyskie w województwach: kujawsko-pomorskim (21%) oraz łódzkim i dolnośląskim (po 23%).

Czynnikiem potencjalnie wpływającym na budowanie kapitału społecznego jest poczucie przynależności do społeczności lokalnych. Badanie spójności społecznej pozwoliło wyodrębnić osoby, które

deklarowały, że jednocześnie były zadowolone lub bardzo zadowolone ze swojej miejscowości zamieszkania oraz odczuwały bardzo silny związek z tą miejscowością. W Polsce przeciętnie 42% spełniło wskazane warunki, co oznacza, że były to osoby o najsilniejszym poczuciu przywiązania do swojej miejscowości zamieszkania. Wyniki województwa świętokrzyskiego na tle kraju są dość przeciętne. Jedynie 41% mieszkańców świętokrzyskiego czuło się silnie związanych z miejscem zamieszkania. W ośmiu województwach przywiązanie to było wyższe, przy czym największe w województwie podlaskim, a w sześciu niższe (najślabsze w zachodniopomorskim – 34%).

Wyniki badania dały możliwość oceny, jaki jest stopień przyzwolenia społecznego na różne kontrowersyjne zachowania, związane m.in. z życiem społeczno-instytucjonalnym, pracą oraz życiem codziennym. W celu oceny jak mieszkańcy postrzegają kontrowersyjne zachowania posłużono się tzw. wskaźnikiem braku akceptacji, oznaczającym odsetek osób w wieku 16 lat i więcej, które zadeklarowały, że ich zdaniem dane zachowanie nigdy nie może być usprawiedliwiane.

Przeprowadzone analizy pozwoliły wyodrębnić województwa, w których zaobserwowano relatywnie duże przyzwolenie na łamanie norm społecznych oraz takie, w których poziom akceptacji wobec wybranych kontrowersyjnych zachowań, takich jak m.in.: wręczanie łapówek, pobierania zasiłków przez osoby od tego nieuprawnione, uchylania się od płacenia podatków, podejmowanie pracy na czarno, nielegalnego zatrudniania pracowników, czy przekraczanie dozwolonej prędkości w ruchu drogowym, był najniższy. Województwo świętokrzyskie, a następnie mazowieckie oraz podlaskie tworzyły grupę, w której akceptacja łamania norm społecznych i niegodnych zachowań była największa w kraju. Natomiast województwami, w których najczęściej deklarowano stanowczy brak przyzwolenia na działania naruszające przyjęte normy społeczne (tj. te, w których zaobserwowano najwyższe wartości wskaźnika braku akceptacji) były województwa: kujawsko-pomorskie oraz opolskie.

W badaniu spójności społecznej podjęto również próbę oceny dobrobytu subiektywnego. W analizach ogólnej sytuacji społecznej dane dotyczące tej kwestii traktowane są, jako ważne uzupełnienie informacji o charakterze obiektywnym. Uznaje się, że wiedza o społecznym postrzeganiu warunków życia, stanach emocjonalnych oraz satysfakcji społecznej może mieć duże znaczenie w planowaniu konkretnych działań w zakresie polityki społeczno-ekonomicznej. W celu oceny różnych aspektów dobrobytu subiektywnego, posłużono się wskaźnikami: zadowolenia z życia ogólnie rzecz biorąc, dobrego samopoczucia (odzwierciedlającego doświadczanie różnych stanów emocjonalnych), a także poczucia sensu w życiu i złożonego wskaźnika dobrej subiektywnej jakości życia. Badaniu podlegała subpopulacja w wieku 16 lat i więcej. W świetle wyników badania mieszkańcy województwa świętokrzyskiego stanowią subpopulację, która w małym stopniu jest zadowolona z życia. Wskaźniki notowane w województwie świętokrzyskim nie przekraczają przeciętnych w kraju lub kształtują się poniżej tego poziomu, tj.: zadowolenie z życia ogólnie rzecz biorąc zadeklarowało, podobnie jak w kraju 78% subpopulacji w wieku 16 lat i więcej, poczucie sensu życia 62% wobec 67% w Polsce, a dobre samopoczucie 49% wobec 50%. Co więcej zaledwie 34% mieszkańców województwa w wieku 16 lat i więcej zadeklarowało doświadczenie kumulacji pozytywnych aspektów dobrobytu subiektywnego (w kraju 36%).

W badaniu spójności społecznej osoby w wieku 16 lat i więcej pytano nie tylko o poziom ogólnej satysfakcji z życia, lecz także o zadowolenie z różnych jego aspektów. Poziom ogólnej satysfakcji z życia różnił się od poziomu satysfakcji z poszczególnych dziedzin życia, które ponadto wykazywały również znaczące różnicowanie między sobą. Generalnie zadowolenie z życia było większe niż zadowolenie z większości uwzględnionych w badaniu aspektów i nie stanowiło ono prostej wypadkowej „częstkowych satysfakcji”. Przeciętnie w kraju najczęściej odczuwano satysfakcję z relacji międzyludzkich: z relacji z innymi ludźmi, w tym ze znajomymi i przyjaciółmi zadowolonych było 84% respondentów, natomiast ze swojej sytuacji rodzinnej 77%. Najślabsze oceny zadowolenia odnotowano natomiast w przypadku sytuacji finansowej. Ze swojej sytuacji finansowej, w tym dochodów zadowolonych było 37% osób. Zadowolenie ze swoich materialnych warunków życia poza dochodami wyraziło natomiast 57 na 100 mieszkańców Polski w wieku co najmniej 16 lat. W województwie świętokrzyskim usatysfakcjonowanych stanem relacji z innymi ludźmi (w tym znajomymi, przyjaciółmi) również było 84% respondentów, co choć jest wysokim udziałem to stanowi jeden słabszych wyników w kraju (tylko w czterech województwach był on niższy wahając się w zakresie 82%-83%). Co ciekawe w województwie świętokrzyskim odnotowano najmniejszy udział osób zadowolonych ze swojej sytuacji rodzinnej (72%). Jedynie 35% respondentów w województwie świętokrzyskim wyraziło zadowolenie z sytuacji finansowej (w tym dochodów), co również jest jednym ze słabszych wyników, gdyż niższe odnotowano tylko w czterech województwach. Nieco lepiej wyglądała sytuacja, w przypadku badania zadowolenia z sytuacji materialnej z wyłączeniem dochodów, bowiem tu poziom zadowolenia w województwie osiągnął 58%, podczas gdy w dziewięciu województwach był niższy od tej wartości.

ANEKS
TABELARYCZNY

TABL. 1. LUDNOŚĆ WEDŁUG PŁCI I WIEKU
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013		2014		2015		2016	
	ogółem	miasta	ogółem	miasta	ogółem	miasta	ogółem	miasta
	w osobach							
OGÓŁEM								
OGÓŁEM.....	1268239	567794	1263176	563842	1257179	561219	1252900	558422
0-2 lata.....	33657	14225	32601	13738	31672	13326	31712	13439
3-6	50456	21207	49932	21024	48286	20311	45929	19128
7-12	68549	27315	68687	27440	70117	28368	71899	29261
13-15	38203	14695	36912	14331	35862	13914	34838	13663
16-18	43344	16993	41600	16580	39455	15509	37976	14984
19-24	103575	40735	100229	38313	96714	36419	92267	34308
25-29	96518	42890	92864	40372	90093	38611	89017	37350
30-34	101198	47340	101510	47032	100886	46447	99487	45344
35-39	94319	43511	95622	44362	96536	44888	96669	45077
40-44	81709	35367	84050	36559	86462	38138	89023	39671
45-49	75983	33073	75270	32317	75600	32304	76670	32650
50-54	87705	40239	83464	37837	79970	35840	77288	34114
55-59	99635	49690	99098	48524	96393	46468	93163	44110
60-64	89362	45617	91629	46634	93312	47500	94079	47638
65-69	62909	32392	68108	35202	74210	38410	78056	40158
70-74	42633	20436	41977	20312	41503	20471	45062	22810
75-79	41785	19288	41589	19432	41171	19429	39439	18745
80-84	32366	13595	32314	13959	31942	14262	31941	14591
85 lat i więcej	24333	9186	25720	9874	26995	10604	28385	11381
z tego KOBIECY								
RAZEM.....	649007	297772	646506	295878	643962	294823	641956	293509
0-2 lata.....	16201	6858	15729	6575	15533	6551	15613	6626
3-6	24571	10300	24241	10214	23285	9747	22125	9164
7-12	33480	13243	33670	13332	34345	13821	35130	14247
13-15	18539	7082	17878	6880	17448	6720	16984	6600
16-18	21344	8464	20354	8206	19151	7551	18362	7259
19-24	50355	19934	48916	18796	47403	17949	45424	16915
25-29	46473	20877	44550	19620	43241	18805	42781	18251
30-34	48837	23177	48938	23112	48517	22701	47837	22138
35-39	45314	21304	46085	21661	46642	21961	46645	22069
40-44	39877	17614	40923	18181	41956	18863	43198	19586
45-49	37444	17189	37129	16659	37393	16620	37944	16756
50-54	43845	21503	41693	20192	39820	19023	38521	18006
55-59	50420	26943	50137	26262	48889	25250	47171	23908
60-64	47078	25302	48063	25959	48784	26356	48964	26421
65-69	34476	18215	37232	19812	40539	21790	42661	22874
70-74	25145	12236	24520	12029	24107	11990	26007	13293
75-79	26325	12173	26237	12361	25896	12293	24659	11821
80-84	21534	8799	21461	8999	21282	9287	21274	9539
85 lat i więcej	17749	6559	18750	7028	19731	7545	20656	8036

TABL. 2. LUDNOŚĆ WEDŁUG PŁCI, POWIATÓW I GMIN
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013		2014		2015		2016	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
	w osobach							
WOJEWÓDZTWO.....	1268239	649007	1263176	646506	1257179	643962	1252900	641956
Podregion kielecki.....	776556	399871	773713	398531	770396	397140	768400	396238
Powiat kielecki.....	207588	103961	208066	104176	208526	104484	208977	104752
Gminy:								
Bieliny.....	10149	5081	10171	5087	10213	5113	10214	5103
Bodzentyn.....	11729	5863	11697	5825	11638	5800	11636	5819
Chęciny.....	15082	7634	15022	7608	15014	7587	14992	7600
Chmielnik.....	11566	5752	11477	5697	11444	5706	11417	5709
Daleszyce.....	15556	7773	15625	7800	15647	7826	15688	7834
Górno.....	13770	6903	13881	6981	13977	7028	14126	7093
Łagów.....	6978	3413	6922	3385	6954	3391	6910	3385
Łopuszno.....	9038	4479	9043	4480	8989	4462	9016	4489
Masłów.....	10468	5159	10565	5210	10602	5235	10667	5268
Miedziana Góra.....	11074	5636	11182	5686	11260	5732	11304	5757
Mniów.....	9346	4778	9355	4772	9349	4766	9360	4770
Morawica.....	15373	7609	15603	7732	15801	7810	16018	7917
Nowa Słupia.....	9673	4864	9636	4841	9635	4846	9559	4796
Piekoszów.....	16284	8246	16286	8241	16321	8289	16338	8282
Pierzchnica.....	4814	2399	4821	2403	4793	2392	4781	2372
Raków.....	5762	2825	5729	2815	5716	2810	5676	2799
Sitkówka-Nowiny.....	7587	3841	7651	3868	7708	3916	7728	3931
Strawczyn.....	10346	5154	10453	5213	10505	5240	10567	5277
Zagnańsk.....	12993	6552	12947	6532	12960	6535	12980	6551
Powiat konecki.....	83392	42260	82925	42033	82336	41753	81902	41521
Gminy:								
Falków.....	4634	2317	4621	2304	4559	2278	4572	2293
Gowarczów.....	4760	2375	4720	2356	4700	2332	4664	2319
Końskie.....	36450	18771	36276	18672	36048	18577	35917	18497
Radoszyce.....	9161	4511	9121	4506	9044	4479	9042	4493
Ruda Maleniecka.....	3231	1635	3191	1609	3181	1604	3151	1583
Słupia (Konecka).....	3442	1637	3431	1634	3429	1637	3393	1627
Smyków.....	3797	1876	3813	1884	3808	1881	3794	1869
Stąporków.....	17917	9138	17752	9068	17567	8965	17369	8840
Powiat ostrowiecki.....	114418	59421	113678	59059	112417	58487	111984	58250
Gminy:								
Ostrowiec Świętokrzyski	72277	38016	71728	37756	70677	37308	70554	37240
Bałtów	3626	1845	3569	1826	3564	1817	3519	1795
Bodzechów	13690	6980	13679	6959	13597	6909	13535	6869
Ćmielów	7694	3960	7625	3929	7550	3894	7481	3855
Kunów	10036	5078	10018	5072	10018	5060	9958	5039
Waśniów	7095	3542	7059	3517	7011	3499	6937	3452

TABL. 2. LUDNOŚĆ WEDŁUG PŁCI, POWIATÓW I GMIN (cd.)

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013		2014		2015		2016	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
	w osobach							
Podregion kielcecki (dok.)								
Powiat skarżyski.....	78072	40434	77647	40241	77039	39935	76384	39637
Gminy:								
Skarżysko-Kamienna	47538	24875	47212	24715	46900	24575	46449	24360
Bliżyn	8392	4260	8360	4243	8293	4209	8226	4183
Łączn	5353	2714	5340	2708	5226	2628	5150	2595
Skarżysko Kościelne	6208	3143	6212	3156	6193	3134	6180	3137
Suchedniów.....	10581	5442	10523	5419	10427	5389	10379	5362
Powiat starachowicki	93216	47964	92540	47634	92032	47439	91449	47155
Gminy:								
Starachowice.....	51158	26775	50679	26535	50355	26412	49939	26236
Brody	11180	5714	11136	5696	11085	5657	11030	5626
Mirzec	8420	4180	8379	4168	8333	4148	8321	4129
Pawłów.....	15394	7664	15332	7634	15312	7643	15251	7616
Wąchock	7064	3631	7014	3601	6947	3579	6908	3548
Miasto na prawach powiatu Kielce	199870	105831	198857	105388	198046	105042	197704	104923
Podregion sandomiersko-jędrzejowski	491683	249136	489463	247975	486783	246822	484500	245718
Powiat buski	73591	37666	73450	37611	73068	37426	72779	37281
Gminy:								
Busko-Zdrój.....	32825	17068	32889	17103	32767	17063	32612	16975
Gnojno	4549	2233	4514	2211	4459	2191	4466	2199
Nowy Korczyn	6245	3142	6215	3119	6158	3096	6100	3081
Pacanów	7639	3942	7597	3924	7481	3848	7465	3834
Solec-Zdrój.....	5093	2599	5079	2600	5068	2586	5092	2606
Stopnica	7810	3929	7771	3916	7744	3894	7728	3896
Tuczępy	3788	1907	3758	1889	3780	1900	3753	1874
Wiślica.....	5642	2846	5627	2849	5611	2848	5563	2816
Powiat jędrzejowski	87987	44419	87635	44211	87141	43996	86886	43874
Gminy:								
Imielno	4453	2220	4470	2219	4450	2217	4451	2216
Jędrzejów	28837	14835	28709	14767	28584	14692	28446	14662
Małogoszcz	11749	5884	11698	5850	11670	5837	11675	5836
Nagłowice	5176	2574	5132	2552	5064	2527	5026	2510
Oksa	4690	2336	4662	2330	4610	2293	4586	2266
Sędziszów	12906	6488	12834	6442	12681	6377	12679	6387
Słupia.....	4359	2220	4368	2218	4381	2235	4361	2208
Sobków	8519	4227	8538	4241	8536	4252	8526	4238
Wodzisław	7298	3635	7224	3592	7165	3566	7136	3551
Powiat kazimierski	34943	17768	34689	17640	34449	17547	34273	17434
Gminy:								
Bejsce	4222	2161	4203	2155	4174	2144	4133	2115
Czarnocin	3945	1976	3901	1964	3879	1957	3860	1949
Kazimierza Wielka.....	16591	8518	16503	8471	16426	8427	16379	8409
Opatowiec	3458	1741	3400	1698	3352	1692	3315	1663
Skalbmierz	6727	3372	6682	3352	6618	3327	6586	3298

TABL. 2. LUDNOŚĆ WEDŁUG PŁCI, POWIATÓW I GMIN (dok.)
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013		2014		2015		2016	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
	w osobach							
Podregion sandomiersko-jędrzejowski (dok.)								
Powiat opatowski	54656	27545	54248	27334	53821	27116	53361	26877
Gminy:								
Baćkowice	5049	2445	4984	2411	4958	2403	4919	2392
Iwaniska	6941	3395	6869	3359	6815	3328	6789	3326
Lipnik	5538	2773	5502	2769	5429	2723	5365	2693
Opatów	12227	6338	12102	6282	12030	6220	11930	6145
Ożarów	11080	5596	11067	5581	11031	5572	10911	5522
Sadowie	4126	2109	4096	2090	4044	2079	4032	2062
Tarłów	5442	2763	5407	2735	5383	2729	5303	2673
Wojciechowice	4253	2126	4221	2107	4131	2062	4112	2064
Powiat pińczowski.....	40611	20523	40350	20408	40081	20297	39838	20147
Gminy:								
Działoszyce	5252	2627	5221	2608	5143	2582	5107	2567
Kije	4501	2261	4474	2251	4492	2263	4480	2252
Michałów	4788	2351	4758	2347	4716	2331	4644	2300
Pińczów	21421	10909	21307	10865	21192	10804	21088	10733
Złota	4649	2375	4590	2337	4538	2317	4519	2295
Powiat sandomierski.....	80069	40988	79625	40748	79266	40626	78858	40455
Gminy:								
Sandomierz	24552	13021	24326	12882	24187	12836	23993	12750
Dwikozy	8974	4592	8933	4542	8893	4524	8879	4507
Klimontów	8432	4197	8352	4168	8272	4143	8220	4120
Koprzywnica	6901	3500	6853	3479	6823	3468	6775	3439
Łonów	7542	3726	7526	3721	7540	3732	7517	3742
Obrazów	6591	3351	6591	3361	6570	3347	6536	3322
Samborzec	8657	4347	8634	4345	8596	4333	8575	4320
Wilczyce	3800	1888	3796	1888	3778	1888	3788	1903
Zawichost	4620	2366	4614	2362	4607	2355	4575	2352
Powiat staszowski.....	73505	37008	73320	36920	73036	36822	72797	36757
Gminy:								
Bogoria	7933	3986	7895	3953	7892	3964	7870	3958
Łubnice	4247	2155	4222	2139	4118	2079	4142	2100
Oleśnica	3907	1972	3897	1965	3908	1966	3891	1958
Osiek	7819	3838	7832	3843	7804	3837	7764	3833
Połaniec	11989	6034	11968	6034	11990	6034	11941	6013
Rytwiany	6392	3202	6358	3197	6343	3205	6357	3223
Staszów	26436	13465	26369	13417	26193	13352	26067	13301
Szydłów	4782	2356	4779	2372	4788	2385	4765	2371
Powiat włoszczowski	46321	23219	46146	23103	45921	22992	45708	22893
Gminy:								
Kluczewsko	5252	2573	5260	2574	5238	2563	5210	2563
Krasocin	10819	5336	10768	5308	10733	5287	10697	5281
Moskorzew	2755	1363	2760	1367	2770	1384	2761	1379
Radków	2573	1296	2539	1278	2546	1278	2530	1270
Secemin	4914	2475	4918	2466	4879	2456	4867	2437
Włoszczowa	20008	10176	19901	10110	19755	10024	19643	9963

TABL. 3. LUDNOŚĆ – WEDŁUG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013	2014	2015	2016
	w osobach			
OGÓŁEM	1268239	1263176	1257179	1252900
W wieku przedprodukcyjnym.....	219250	215210	211695	209086
Mężczyźni	112479	110496	108712	107248
Kobiety.....	106771	104714	102983	101838
W wieku produkcyjnym ^a				
(18- 59/64 lata).....	797885	790195	780879	771967
w tym w wieku 18-44 lata	492278	488797	484388	479731
Mężczyźni (w wieku 18-64 lata).....	427956	424666	420239	416070
w tym w wieku 18-44 lata	254058	252227	249850	247470
Kobiety (w wieku 18-59 lat)	369929	365529	360640	355897
w tym w wieku 18-44 lata	238220	236570	234538	232261
W wieku poprodukcyjnym.....	251104	257771	264605	271847
Mężczyźni	78797	81508	84266	87626
Kobiety.....	172307	176263	180339	184221
Ludność w wieku nieprodukcyjnym				
na 100 osób				
w wieku produkcyjnym.....	59	60	61	62
Mężczyźni	45	45	46	47
Kobiety.....	75	77	79	80
Ludność w wieku poprodukcyjnym				
na 100 osób				
w wieku przedprodukcyjnym	115	120	125	130
Mężczyźni	70	74	78	82
Kobiety.....	161	168	175	181
Ludność w wieku poprodukcyjnym				
na 100 osób				
w wieku produkcyjnym.....	31	33	34	35
Mężczyźni	18	19	20	21
Kobiety.....	47	48	50	52

a W wieku zdolności do pracy: mężczyźni 18-64 lata, kobiety 18-59 lat.

TABL. 4. LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM ^a I NIEPRODUKCYJNYM WEDŁUG POWIATÓW
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem	W wieku						Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
			przedprodukcyjnym		produkcyjnym		poprodukcyjnym		
			razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety	
w osobach									
WOJEWÓDZTWO...	2013	1268239	219250	106771	797885	369929	251104	172307	59
	2016	1252900	209086	101838	771967	355897	271847	184221	62
PODREGION									
KIELECKI.....	2013	776556	132694	64745	491240	229740	152622	105386	58
	2016	768400	127305	62059	474161	220296	166934	113883	62
Powiaty:									
kielecki	2013	207588	41379	20192	134368	61950	31841	21819	54
	2016	208977	39882	19438	134198	61839	34897	23475	56
konecki.....	2013	83392	14159	6927	52088	23485	17145	11848	60
	2016	81902	13302	6528	50160	22496	18440	12497	63
ostrowiecki	2013	114418	18511	8957	72083	33921	23824	16543	59
	2016	111984	17104	8315	68642	31868	26238	18067	63
skarżyski	2013	78072	11873	5777	49291	22826	16908	11831	58
	2016	76384	11307	5477	46590	21344	18487	12816	64
starachowicki	2013	93216	15604	7567	57897	26794	19715	13603	61
	2016	91449	14700	7180	55578	25500	21171	14475	65
Miasto na prawach powiatu									
Kielce	2013	199870	31168	15325	125513	60764	43189	29742	59
	2016	197704	31010	15121	118993	57249	47701	32553	66
PODREGION									
SANDOMIERSKO-JĘDRZEJOWSKI ...	2013	491683	86556	42026	306645	140189	98482	66921	60
	2016	484500	81781	39779	297806	135601	104913	70338	63
Powiaty:									
buski	2013	73591	12584	6197	45422	20865	15585	10604	62
	2016	72779	12013	5896	44303	20307	16463	11078	64
jędrzejowski	2013	87987	16145	7817	54634	24950	17208	11652	61
	2016	86886	15540	7509	52865	24017	18481	12348	64
kazimierski	2013	34943	5575	2756	21983	10009	7385	5003	59
	2016	34273	5177	2568	21331	9675	7765	5191	61
opatowski	2013	54656	9543	4627	34359	15521	10754	7397	59
	2016	53361	8918	4312	32996	14816	11447	7749	62
pińczowski	2013	40611	6809	3294	25091	11286	8711	5943	62
	2016	39838	6281	3075	24383	10899	9174	6173	63
sandomierski	2013	80069	13873	6690	49869	23211	16327	11087	61
	2016	78858	12972	6308	48473	22465	17413	11682	63
staszowski	2013	73505	13568	6559	46524	21387	13413	9062	58
	2016	72797	12817	6226	45472	20831	14508	9700	60
włoszczowski.....	2013	46321	8459	4086	28763	12960	9099	6173	61
	2016	45708	8063	3885	27983	12591	9662	6417	63

^a W wieku zdolności do pracy: mężczyźni 18-64 lata, kobiety 18-59 lat.

TABL. 5. LUDNOŚĆ W WIEKU MOBILNYM ^a I NIEMOBILNYM ^b WEDŁUG PŁCI I POWIATÓW
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE		W wieku					
		ogółem w wieku		z tego mężczyźni w wieku		z tego kobiety w wieku	
		mobilnym	nie-mobilnym	mobilnym	nie-mobilnym	mobilnym	nie-mobilnym
		w osobach					
WOJEWÓDZTWO...	2013	492278	305607	254058	173898	238220	131709
	2016	479731	292236	247470	168600	232261	123636
PODREGION							
KIELECKI.....	2013	302879	188361	155725	105775	147154	82586
	2016	294895	179266	151589	102276	143306	76990
Powiaty:							
kielecki	2013	86857	47511	44719	27699	42138	19812
	2016	86325	47873	44379	27980	41946	19893
konecki.....	2013	31829	20259	16778	11825	15051	8434
	2016	30757	19403	16240	11424	14517	7979
ostrowiecki	2013	42302	29781	21742	16420	20560	13361
	2016	41122	27520	21249	15525	19873	11995
skarżyski	2013	29056	20235	15227	11238	13829	8997
	2016	27898	18692	14609	10637	13289	8055
starachowicki	2013	35011	22886	18205	12898	16806	9988
	2016	33837	21741	17643	12435	16194	9306
Miasto na prawach powiatu							
Kielce	2013	77824	47689	39054	25695	38770	21994
	2016	74956	44037	37469	24275	37487	19762
PODREGION SANDOMIERSKO-JĘDRZEJOWSKI ...							
	2013	189399	117246	98333	68123	91066	49123
	2016	184836	112970	95881	66324	88955	46646
Powiaty:							
buski	2013	28025	17397	14417	10140	13608	7257
	2016	27415	16888	14059	9937	13356	6951
jędrzejowski	2013	34111	20523	17796	11888	16315	8635
	2016	33468	19397	17386	11462	16082	7935
kazimierski	2013	13481	8502	7019	4955	6462	3547
	2016	13048	8283	6821	4835	6227	3448
opatowski	2013	20837	13522	10896	7942	9941	5580
	2016	20228	12768	10573	7607	9655	5161
pińczowski	2013	15037	10054	7890	5915	7147	4139
	2016	14733	9650	7731	5753	7002	3897
sandomierski	2013	31058	18811	15952	10706	15106	8105
	2016	30067	18406	15491	10517	14576	7889
staszowski	2013	28925	17599	14988	10149	13937	7450
	2016	28360	17112	14667	9974	13693	7138
włoszczowski.....	2013	17925	10838	9375	6428	8550	4410
	2016	17517	10466	9153	6239	8364	4227

a Wiek mobilny: mężczyźni 18-44 lata, kobiety 18-44 lata. b Wiek niemobilny: mężczyźni 45-64 lata, kobiety 45-59 lat.

TABL. 6. RUCH NATURALNY I WĘDRÓWKOWY LUDNOŚCI

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013	2014	2015	2016
w liczbach bezwzględnych				
Ruch naturalny				
Małżeństwa zawarte	5844	6051	5892	5995
Rozwody	1383	1913	1777	1799
Urodzenia	10774	10789	10606	10630
żywe	10720	10756	10579	10610
małżeńskie.....	8891	8783	8627	8583
Zgony	14193	13627	14409	13948
w tym niemowląt ^a	52	33	40	45
w osobach				
Migracje wewnętrzne na pobyt stały				
Napływ	10533	9846	9746	9531
Odływ	13151	12310	12014	11502
Saldo	-2618	-2464	-2268	-1971
Migracje zagraniczne na pobyt stały ^b				
Imigracja.....	281	346	346	383
Emigracja	472	452	452	162
Saldo	-191	-106	-106	221
Przyrost naturalny	-3473	-2871	-3830	-3338
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały	-2809	-2570	-2374	-1750
Przyrost rzeczywisty	-6282	-5441	-6204	-5088
na 1000 ludności				
Ruch naturalny				
Małżeństwa zawarte	4,6	4,8	4,7	4,8
Rozwody	1,1	1,5	1,4	1,4
Urodzenia	8,5	8,5	8,4	8,5
żywe	8,4	8,5	8,4	8,5
małżeńskie.....	7,0	6,9	6,8	6,8
Zgony	11,2	10,8	11,4	11,1
w tym niemowląt ^a	4,9	3,1	3,8	4,2
Migracje wewnętrzne na pobyt stały				
Napływ	8,3	7,8	7,7	7,6
Odływ	10,4	9,7	9,5	9,2
Saldo	-2,1	-1,9	-1,8	-1,6
Migracje zagraniczne na pobyt stały ^b				
Imigracja.....	0,2	0,3	0,3	0,3
Emigracja	0,4	0,4	0,4	0,1
Saldo	-0,2	-0,1	-0,1	0,2
Przyrost naturalny	-2,7	-2,3	-3,0	-2,7
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały	-2,2	-2,0	-1,9	-1,4
Przyrost rzeczywisty	-4,9	-4,3	-4,9	-4,1

^a W przypadku zgonów niemowląt przyjęto odniesienie do 1000 urodzeń żywych. ^b W 2015 r. dane z 2014 r.

TABL. 7. RUCH NATURALNY WEDŁUG POWIATÓW

WYSZCZEGÓLNIENIE		Małżeń-	Urodze-	Zgony	Przyrost	Małżeń-	Urodze-	Zgony	Przyrost
		stwa	nia żywe		natural-	stwa	nia żywe		natural-
w liczbach bezwzględnych					na 1000 ludności				
WOJEWÓDZTWO...	2013	5844	10720	14193	-3473	4,6	8,4	11,2	-2,7
	2016	5995	10610	13948	-3338	4,8	8,5	11,1	-2,7
PODREGION									
KIELECKI.....	2013	3493	6614	8219	-1605	4,5	8,5	10,6	-2,1
	2016	3600	6513	8300	-1787	4,7	8,5	10,8	-2,3
Powiaty:									
kielecki	2013	996	2069	2009	60	4,8	10,0	9,7	0,3
	2016	1123	2121	1912	209	5,4	10,2	9,2	1,0
konecki.....	2013	389	698	977	-279	4,7	8,4	11,7	-3,3
	2016	370	652	988	-336	4,5	7,9	12,0	-4,1
ostrowiecki	2013	454	826	1284	-458	4,0	7,2	11,2	-4,0
	2016	458	729	1350	-621	4,1	6,5	12,0	-5,5
skarżyski	2013	375	575	940	-365	4,8	7,3	12,0	-4,7
	2016	338	546	972	-426	4,4	7,1	12,7	-5,6
starachowicki	2013	416	762	1060	-298	4,4	8,2	11,3	-3,2
	2016	404	705	1040	-335	4,4	7,7	11,3	-3,7
Miasto na prawach powiatu									
Kielce	2013	863	1684	1949	-265	4,3	8,4	9,7	-1,3
	2016	907	1760	2038	-278	4,6	8,9	10,3	-1,4
PODREGION									
SANDOMIERSKO-									
JĘDRZEJOWSKI ...									
	2013	2351	4106	5974	-1868	4,8	8,3	12,1	-3,8
	2016	2395	4097	5648	-1551	4,9	8,4	11,6	-3,2
Powiaty:									
buski	2013	321	601	913	-312	4,4	8,2	12,4	-4,2
	2016	347	605	862	-257	4,8	8,3	11,8	-3,5
jędrzejowski	2013	463	809	1000	-191	5,3	9,2	11,4	-2,2
	2016	438	821	976	-155	5,0	9,4	11,2	-1,8
kazimierski	2013	163	239	475	-236	4,6	6,8	13,5	-6,7
	2016	159	255	435	-180	4,6	7,4	12,7	-5,2
opatowski	2013	230	457	740	-283	4,2	8,3	13,5	-5,2
	2016	253	409	674	-265	4,7	7,6	12,6	-4,9
pińczowski	2013	180	353	572	-219	4,4	8,7	14,0	-5,4
	2016	184	312	479	-167	4,6	7,8	12,0	-4,2
sandomierski	2013	393	616	920	-304	4,9	7,7	11,5	-3,8
	2016	378	640	889	-249	4,8	8,1	11,2	-3,1
staszowski	2013	380	630	792	-162	5,2	8,6	10,8	-2,2
	2016	377	656	771	-115	5,2	9,0	10,6	-1,6
włoszczowski.....	2013	221	401	562	-161	4,8	8,6	12,1	-3,5
	2016	259	399	562	-163	5,7	8,7	12,3	-3,6

TABL. 8. MIGRACJE WEWNĘTRZNE I ZAGRANICZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013	2014	2015	2016
w osobach				
Napływ migracyjny	10814	10192	10092	9914
Osoby wieku:				
przedprodukcyjnym	2654	2414	2525	2547
produkcyjnym (18- 59/64 lata)	7410	6975	6805	6624
mobilnym ^a	6024	5593	5544	5387
niemobilnym ^b	1386	1382	1261	1237
poprodukcyjnym	750	803	762	743
Odpływ migracyjny	13623	12762	12466	11664
Osoby wieku:				
przedprodukcyjnym	2949	2589	2687	2495
produkcyjnym (18- 59/64 lata)	9890	9357	9008	8424
mobilnym ^a	8511	8002	7827	7266
niemobilnym ^b	1379	1355	1181	1158
poprodukcyjnym	784	816	771	745
Saldo migracji	-2809	-2570	-2374	-1750
Osoby wieku:				
przedprodukcyjnym	-295	-175	-162	52
produkcyjnym (18- 59/64 lata)	-2480	-2382	-2203	-1800
mobilnym ^a	-2487	-2409	-2283	-1879
niemobilnym ^b	7	27	80	79
poprodukcyjnym	-34	-13	-9	-2
na 1000 ludności				
Napływ migracyjny	8,5	8,1	8,0	7,9
Osoby wieku:				
przedprodukcyjnym	12,0	11,1	11,8	12,1
produkcyjnym (18- 59/64 lata)	9,2	8,8	8,7	8,5
mobilnym ^a	12,2	11,4	11,4	11,2
niemobilnym ^b	4,5	4,6	4,2	4,2
poprodukcyjnym	3,0	3,2	2,9	2,8
Odpływ migracyjny	10,7	10,1	9,9	9,3
Osoby wieku:				
przedprodukcyjnym	13,3	11,9	12,6	11,9
produkcyjnym (18- 59/64 lata)	12,3	11,8	11,5	10,9
mobilnym ^a	17,3	16,3	16,1	15,1
niemobilnym ^b	4,5	4,5	4,0	3,9
poprodukcyjnym	3,2	3,2	3,0	2,8
Saldo migracji	-2,2	-2,0	-1,9	-1,4
Osoby wieku:				
przedprodukcyjnym	-1,3	-0,8	-0,8	0,2
produkcyjnym (18- 59/64 lata)	-3,1	-3,0	-2,8	-2,3
mobilnym ^a	-5,0	-4,9	-4,7	-3,9
niemobilnym ^b	0,0	0,1	0,3	0,3
poprodukcyjnym	-0,1	-0,1	0,0	0,0

a Wiek mobilny: mężczyźni 18-44 lata, kobiety 18-44 lata. b Wiek niemobilny: mężczyźni 45-64 lata, kobiety 45-59 lat.

TABL. 9. MIGRACJE LUDNOŚCI WEDŁUG POWIATÓW

WYSZCZEGÓLNIENIE		Napływ ogółem	Odpływ ogółem	Saldo migracji		Napływ ogółem	Odpływ ogółem	Saldo migracji	
				we- wnętrz- nych	zagra- nicznych			we- wnętrz- nych	zagra- nicznych
				w liczbach bezwzględnych				na 1000 ludności	
WOJEWÓDZTWO...	2013	10814	13623	-2618	-191	8,5	10,7	-2,1	-0,2
	2016	9914	11664	-1971	221	7,9	9,3	-1,6	0,2
PODREGION									
KIELECKI.....	2013	6398	8045	-1501	-146	8,2	10,3	-1,9	-0,2
	2016	6053	6889	-1008	172	7,9	9,0	-1,3	0,2
Powiaty:									
kielecki	2013	2241	1794	441	6	10,8	8,7	2,1	0,0
	2016	2069	1724	318	27	9,9	8,3	1,5	0,1
konecki.....	2013	619	938	-302	-17	7,4	11,2	-3,6	-0,2
	2016	553	753	-213	13	6,7	9,2	-2,6	0,2
ostrowiecki	2013	923	1265	-362	20	8,0	11,0	-3,2	0,2
	2016	887	1104	-246	29	7,9	9,9	-2,2	0,3
skarżyski	2013	596	885	-235	-54	7,6	11,3	-3,0	-0,7
	2016	468	753	-267	-18	6,1	9,8	-3,5	-0,2
starachowicki	2013	611	880	-258	-11	6,5	9,4	-2,8	-0,1
	2016	569	826	-280	23	6,2	9,0	-3,1	0,3
Miasto na prawach powiatu									
Kielce	2013	1408	2283	-785	-90	7,0	11,4	-3,9	-0,4
	2016	1507	1729	-320	98	7,6	8,7	-1,6	0,5
PODREGION									
SANDOMIERSKO-									
JĘDRZEJOWSKI ...	2013	4416	5578	-1117	-45	9,0	11,3	-2,3	-0,1
	2016	3861	4775	-963	49	8,0	9,8	-2,0	0,1
Powiaty:									
buski	2013	755	819	-57	-7	10,2	11,1	-0,8	-0,1
	2016	647	668	-30	9	8,9	9,2	-0,4	0,1
jędrzejowski	2013	832	1003	-162	-9	9,5	11,4	-1,8	-0,1
	2016	673	879	-198	-8	7,7	10,1	-2,3	-0,1
kazimierski	2013	260	352	-77	-15	7,4	10,0	-2,2	-0,4
	2016	269	309	-45	5	7,8	9,0	-1,3	0,1
opatowski	2013	440	615	-171	-4	8,0	11,2	-3,1	-0,1
	2016	432	602	-172	2	8,1	11,2	-3,2	0,0
pińczowski	2013	388	495	-110	3	9,5	12,1	-2,7	0,1
	2016	318	400	-98	16	8,0	10,0	-2,5	0,4
sandomierski	2013	732	949	-208	-9	9,1	11,8	-2,6	-0,1
	2016	648	772	-135	11	8,2	9,8	-1,7	0,1
staszowski	2013	706	931	-226	1	9,6	12,6	-3,1	0,0
	2016	564	758	-210	16	7,7	10,4	-2,9	0,2
włoszczowski.....	2013	303	414	-106	-5	6,5	8,9	-2,3	-0,1
	2016	310	387	-75	-2	6,8	8,5	-1,6	0,0

TABL. 10. PROGNOZA – LUDNOŚĆ WEDŁUG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
	w osobach						
OGÓŁEM	1225989	1193522	1157417	1116579	1071560	1024397	976938
W wieku przedprodukcyjnym	198080	186625	166608	153555	141173	131448	123736
Mężczyźni.....	101724	96077	85721	79007	72633	67632	63663
Kobiety	96356	90548	80887	74548	68540	63816	60073
W wieku produkcyjnym ^a	729595	686582	660556	623087	574442	517444	463051
w tym w wieku 18-44 lata.....	448261	400167	355416	315518	283890	263068	246227
Mężczyźni.....	395347	370080	356850	341058	319071	291257	260717
w tym w wieku 18-44 lata.....	232044	207506	184932	164419	148326	137711	129216
Kobiety	334248	316502	303706	282029	255371	226187	202334
w tym w wieku 18-44 lata.....	216217	192661	170484	151099	135564	125357	117011
W wieku poprodukcyjnym	298314	320315	330253	339937	355945	375505	390151
Mężczyźni.....	101446	116395	121990	124383	131235	142321	154466
Kobiety	196868	203920	208263	215554	224710	233184	234685
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób							
w wieku produkcyjnym	68	74	75	79	87	98	111
Mężczyźni.....	51	57	58	60	64	72	84
Kobiety	88	93	95	103	115	131	146
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób							
w wieku przedprodukcyjnym	151	172	198	221	252	286	315
Mężczyźni.....	100	121	142	157	181	210	244
Kobiety	204	225	257	289	328	365	391
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób							
w wieku produkcyjnym	41	47	50	55	62	73	84
Mężczyźni.....	26	31	34	36	41	49	60
Kobiety	59	64	69	76	88	103	116

a W wieku zdolności do pracy: mężczyźni 18-64 lata, kobiety 18-59 lat.

TABL. 11. PROGNOZA – RUCH NATURALNY I WĘDRÓWKOWY LUDNOŚCI

WYSZCZEGÓLNIENIE	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
w liczbach bezwzględnych							
Ruch naturalny							
Urodzenia	9729	8837	7935	7349	7004	6633	6111
Zgony	13907	13760	13858	14375	14737	14630	14037
w osobach							
Migracje wewnętrzne na pobyt stały							
Napływ	9511	8783	8226	7948	7948	7948	7948
Odpływ	11605	10717	10038	9698	9698	9698	9698
Saldo	-2094	-1934	-1812	-1750	-1750	-1750	-1750
Migracje zagraniczne na pobyt stały							
Imigracja	413	473	532	591	591	591	591
Emigracja	354	354	354	354	354	354	354
Saldo	59	119	178	237	237	237	237
Przyrost naturalny	-4178	-4923	-5923	-7026	-7733	-7997	-7926
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały	-2035	-1815	-1634	-1513	-1513	-1513	-1513
Przyrost rzeczywisty	-6213	-6738	-7557	-8539	-9246	-9510	-9439
na 1000 ludności							
Ruch naturalny							
Urodzenia	7,9	7,4	6,9	6,6	6,5	6,5	6,3
Zgony	11,3	11,5	12,0	12,9	13,8	14,3	14,4
Migracje wewnętrzne na pobyt stały							
Napływ	7,8	7,4	7,1	7,1	7,4	7,8	8,1
Odpływ	9,5	9,0	8,7	8,7	9,1	9,5	9,9
Saldo	-1,7	-1,6	-1,6	-1,6	-1,6	-1,7	-1,8
Migracje zagraniczne na pobyt stały							
Imigracja	0,3	0,4	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6
Emigracja	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4
Saldo	0,0	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Przyrost naturalny	-3,4	-4,1	-5,1	-6,3	-7,2	-7,8	-8,1
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały	-1,7	-1,5	-1,4	-1,4	-1,4	-1,5	-1,5
Przyrost rzeczywisty	-5,1	-5,6	-6,5	-7,6	-8,6	-9,3	-9,7

TABL. 12. PRACUJĄCY^{ab} W GOSPODARCE NARODOWEJ
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013	2014	2015	2016
OGÓŁEM				
OGÓŁEM	453970	460010	465034	473772
sektor publiczny	90261	90644	89708	90723
sektor prywatny	363709	369366	375326	383049
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	149635	149687	149653	149632
Przemysł	76536	77749	80207	82356
w tym przetwórstwo przemysłowe	65833	67006	69380	71418
Budownictwo	24062	24834	24233	24674
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	56635	58131	59996	60758
Transport i gospodarka magazynowa	18908	18982	19034	20090
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	5552	5683	5703	5858
Informacja i komunikacja	2906	3059	3327	3400
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	5605	5701	5484	5521
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	3655	3537	3560	3847
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	9164	9649	9713	10217
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	9368	9423	9234	10925
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe za- bezpieczenia społeczne	20076	20824	20871	20674
Edukacja	31745	31815	31956	32116
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	28672	29361	30217	30878
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	3991	4058	4056	4170
Pozostała działalność usługowa	7460	7517	7790	8656
KOBIETY				
RAZEM	219271	221838	224443	229162
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	74850	74823	74836	74809
Przemysł	20923	21320	22148	23365
w tym przetwórstwo przemysłowe	18788	19168	19966	21113
Budownictwo	2491	2618	2557	2503
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	30424	31524	32626	33287
Transport i gospodarka magazynowa	3924	3641	3526	3794
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	3666	3770	3904	3990
Informacja i komunikacja	980	953	1018	1009
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	4000	4029	3922	3812
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	1745	1740	1781	1877
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	4759	5044	4847	5254
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	4101	4174	3940	4627
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe za- bezpieczenia społeczne	12520	12944	13041	12964
Edukacja	24961	25072	25235	25412
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	22842	23102	23782	24373
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	2482	2525	2482	2533
Pozostała działalność usługowa	4603	4559	4798	5553

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; dane nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. b Dla gospodarstw indywidualnych w rolnictwie dane szacunkowe.

TABL. 13. PRACUJĄCY^a WEDŁUG RODZAJÓW DZIAŁALNOŚCI I POWIATÓW
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przemysł i budownictwo	Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ , trans- port i gospo- darka maga- zynowa, zakwaterowa- nie i gastro- nomia ^Δ , informacja i komunikacja	Działalność finansowa i ubezpiecze- niowa, obsłu- ga rynku nieruchomo- ści ^Δ	Pozostałe usługi
WOJEWÓDZTWO...	2013	377567	149029	80694	46975	6838	94031
	2016	385766	148936	82768	50082	6454	97526
PODREGION							
KIELECKI.....	2013	208509	50923	55742	33664	5001	63179
	2016	214679	50900	57648	35223	4751	66157
Powiaty:							
kielecki	2013	47095	26526	7666	3585	213	9105
	2016	48728	26431	7524	4718	208	9847
konecki.....	2013	19681	6506	5954	1943	255	5023
	2016	20208	6529	5894	2239	253	5293
ostrowiecki	2013	25609	6743	7163	4219	768	6716
	2016	25409	6754	7245	3783	800	6827
skarżyski	2013	14644	2012	4591	3311	312	4418
	2016	14707	2050	4481	3510	302	4364
starachowicki	2013	26285	7752	10317	2237	333	5646
	2016	28707	7751	11933	2514	363	6146
Miasto na prawach powiatu							
Kielce	2013	75195	1384	20051	18369	3120	32271
	2016	76920	1385	20571	18459	2825	33680
PODREGION							
SANDOMIERSKO- JĘDRZEJOWSKI ...	2013	169058	98106	24952	13311	1837	30852
	2016	171087	98036	25120	14859	1703	31369
Powiaty:							
buski	2013	29351	18507	2210	2906	264	5464
	2016	29622	18464	2299	3105	240	5514
jędrzejowski	2013	26085	15137	4110	2066	347	4425
	2016	26470	15156	4357	2133	304	4520
kazimierski	2013	13188	10494	381	635	76	1602
	2016	13385	10467	403	809	85	1621
opatowski	2013	16900	10952	1851	832	189	3076
	2016	17320	10947	1956	924	169	3324
pińczowski	2013	14118	8422	1844	1175	185	2492
	2016	14395	8421	1731	1558	157	2528
sandomierski	2013	29080	15772	4231	2840	356	5881
	2016	29253	15756	4022	3178	331	5966
staszowski	2013	24817	11203	6436	1811	297	5070
	2016	24687	11215	5878	2039	282	5273
włoszczowski.....	2013	15519	7619	3889	1046	123	2842
	2016	15955	7610	4474	1113	135	2623

^a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; dane nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; łącznie z osobami pracującymi w fundacjach, stowarzyszeniach, partiach politycznych, organizacjach społecznych, organizacjach pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego oraz w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (dane szacunkowe).

TABL. 13. PRACUJĄCY^a WEDŁUG RODZAJÓW DZIAŁALNOŚCI I POWIATÓW (dok.)
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przemysł i budownictwo	Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ , trans- port i gospo- darka maga- zynowa, zakwaterowa- nie i gastro- nomia ^Δ , informacja i komunikacja	Działalność finansowa i ubezpiecze- niowa, obsłu- ga rynku nieruchomo- ści ^Δ	Pozostałe usługi
na 1000 ludności							
WOJEWÓDZTWO...	2013	298	118	64	37	5	74
	2016	308	119	66	40	5	78
PODREGION							
KIELECKI.....	2013	269	66	72	43	6	81
	2016	279	66	75	46	6	86
Powiaty:							
kielecki	2013	227	128	37	17	1	44
	2016	233	126	36	23	1	47
konecki.....	2013	236	78	71	23	3	60
	2016	247	80	72	27	3	65
ostrowiecki	2013	224	59	63	37	7	59
	2016	227	60	65	34	7	61
skarżyski	2013	188	26	59	42	4	57
	2016	193	27	59	46	4	57
starachowicki	2013	282	83	111	24	4	61
	2016	314	85	130	27	4	67
Miasto na prawach powiatu							
Kielce	2013	376	7	100	92	16	161
	2016	389	7	104	93	14	170
PODREGION							
SANDOMIERSKO- JĘDRZEJOWSKI ...	2013	344	200	51	27	4	63
	2016	353	202	52	31	4	65
Powiaty:							
buski	2013	399	251	30	39	4	74
	2016	407	254	32	43	3	76
jędrzejowski	2013	296	172	47	23	4	50
	2016	305	174	50	25	3	52
kazimierski	2013	377	300	11	18	2	46
	2016	391	305	12	24	2	47
opatowski	2013	309	200	34	15	3	56
	2016	325	205	37	17	3	62
pińczowski	2013	348	207	45	29	5	61
	2016	361	211	43	39	4	63
sandomierski	2013	363	197	53	35	4	73
	2016	371	200	51	40	4	76
staszowski	2013	338	152	88	25	4	69
	2016	339	154	81	28	4	72
włoszczowski.....	2013	335	164	84	23	3	61
	2016	349	166	98	24	3	57

^a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; dane nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; łącznie z osobami pracującymi w fundacjach, stowarzyszeniach, partiach politycznych, organizacjach społecznych, organizacjach pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego oraz w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (dane szacunkowe).

TABL. 14. PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013	2014	2015	2016
OGÓŁEM	227658	227188	226721	232224
Rolnictwo ^b , leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3465	3514	3514	3568
Przemysł.....	64520	63994	63025	65235
w tym przetwórstwo przemysłowe	56281	56158	55207	56730
Budownictwo	16825	16144	16008	16432
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	35473	34941	34758	34343
Transport i gospodarka magazynowa	8744	8723	9258	9822
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	3553	3922	3806	3724
Informacja i komunikacja	1239	1344	1745	1859
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....	2914	2906	2774	2724
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	2853	2823	2708	2857
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....	4645	4747	4512	4776
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	3958	4123	4310	5569
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpiecze- nia społeczne.....	18812	18877	18937	18757
Edukacja.....	29627	29572	29509	29617
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....	23967	24605	24842	25380
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	3322	3278	3335	3462
Pozostała działalność usługowa.....	3740	3677	3682	4099

a Dane nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Bez osób zatrudnionych (uczniowie) na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego.

b Dla gospodarstw indywidualnych dane szacunkowe.

TABL. 15. PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE^a WEDŁUG POWIATÓW

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
	w osobach			
WOJEWÓDZTWO	192221	190145	187954	192044
sektor publiczny	80349	79175	79688	79833
sektor prywatny	111872	110971	108267	112211
PODREGION KIELECKI	131492	129308	128443	131520
Powiaty:				
kielecki	18175	18611	18764	19272
konecki.....	11306	11110	10892	11277
ostrowiecki	15929	15807	15333	15395
skarżyski	9461	9273	9126	9215
starachowicki	12857	12775	12650	13188
Miasto na prawach powiatu				
Kielce	63764	61732	61677	63173
PODREGION SANDOMIERSKO-JĘDRZEJOWSKI	60729	60838	59512	60523
Powiaty:				
buski	9281	9669	9507	9562
jędrzejowski	9084	8995	9060	9301
kazimierski	2200	2247	2242	2320
opatowski	3746	3662	3637	3772
pińczowski	4665	4645	4567	4644
sandomierski	13523	13304	12335	12538
staszowski	11781	11665	11538	11442
włoszczowski	6448	6651	6626	6945

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących; bez zatrudnionych za granicą. Dane nie obejmują: gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, fundacji, stowarzyszeń, partii politycznych, związków zawodowych, organizacji społecznych, organizacji pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego oraz duchownych. Z wyłączeniem wynagrodzeń pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

TABL. 15. PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE^a WEDŁUG POWIATÓW (dok.)

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
	na 1000 ludności			
WOJEWÓDZTWO.....	151	150	149	153
PODREGION KIELECKI	169	167	166	171
Powiaty:				
kielecki.....	88	90	90	92
konecki.....	135	134	132	137
ostrowiecki	139	139	135	137
skarżyski	121	119	118	120
starachowicki	138	137	137	144
Miasto na prawach powiatu				
Kielce	318	309	311	320
PODREGION SANDOMIERSKO-JĘDRZEJOWSKI.....	123	124	122	125
Powiaty:				
buski	126	132	130	131
jędrzejowski	103	103	104	107
kazimierski	63	65	65	68
opatowski	68	67	67	70
pińczowski	114	115	114	116
sandomierski	169	167	155	159
staszowski	160	159	158	157
włoszczowski	139	144	144	152

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących; bez zatrudnionych za granicą. Dane nie obejmują: gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, fundacji, stowarzyszeń, partii politycznych, związków zawodowych, organizacji społecznych, organizacji pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego oraz duchownych. Z wyłączeniem wynagrodzeń pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

TABL. 16. PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO^a W GOSPODARCE NARODOWEJ

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013	2014	2015	2016
	w zł			
Ogółem.....	3165,93	3244,84	3374,56	3472,53
sektor publiczny.....	3845,03	3918,56	4062,82	4195,73
sektor prywatny.....	2788,81	2877,26	2994,44	3086,62
W relacji do średniej krajowej (Polska = 100)	86,5	85,9	86,4	85,7
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.....	4511,23	4847,79	4865,26	5209,44
Przemysł.....	3210,70	3293,89	3468,98	3569,50
w tym przetwórstwo przemysłowe	3076,38	3148,40	3320,09	3425,44
Budownictwo	2546,93	2650,00	2727,21	2858,63
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	2453,68	2514,72	2637,88	2735,42
Transport i gospodarka magazynowa	2405,13	2434,23	2576,43	2663,20
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	2063,05	2246,43	2329,52	2409,71
Informacja i komunikacja	3351,94	3601,09	3729,13	3891,27
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....	4434,61	4582,28	4548,98	4652,67
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	3336,46	3417,69	3530,72	3668,13
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....	2847,31	2965,40	3100,95	3138,95
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	2168,79	2294,48	2385,68	2338,91
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe za- bezpieczenia społeczne	4120,19	4216,72	4295,61	4573,86
Edukacja.....	3873,26	3928,54	4018,05	4043,49
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....	3412,84	3439,23	3648,72	3762,11
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	2986,73	3076,01	3154,84	3206,11
Pozostała działalność usługowa.....	2621,47	2665,72	2728,59	2842,72

a Dane nie obejmują wynagrodzeń pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

TABL. 17. PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO^a WEDŁUG SEKCJI

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013	2014	2015	2016
	w zł			
Ogółem	3349,81	3435,93	3580,62	3669,57
sektor publiczny.....	3845,03	3918,56	4062,82	4195,73
sektor prywatny.....	2994,13	3091,55	3225,67	3295,23
W relacji do średniej krajowej (Polska = 100)	86,4	85,8	86,3	85,5
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.....	5166,34	5497,51	5519,27	6039,17
Przemysł.....	3298,30	3384,87	3569,86	3676,52
w tym przetwórstwo przemysłowe.....	3161,01	3235,73	3417,61	3530,52
Budownictwo.....	2818,32	2968,88	3056,08	3172,38
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	2669,06	2732,68	2881,30	2936,95
Transport i gospodarka magazynowa.....	2608,49	2643,29	2786,70	2864,69
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	2223,04	2409,71	2491,60	2559,78
Informacja i komunikacja.....	3464,24	3763,70	3864,54	3959,93
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....	4750,91	4914,27	4859,52	5006,43
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	3411,69	3503,19	3624,58	3769,29
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....	3191,18	3342,77	3499,47	3428,25
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	2163,09	2291,52	2379,41	2289,55
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe za- bezpieczenia społeczne.....	4120,16	4216,72	4295,61	4573,86
Edukacja.....	3885,71	3940,23	4030,96	4055,78
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....	3461,81	3479,13	3695,38	3803,65
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.....	3007,69	3102,28	3178,14	3231,62
Pozostała działalność usługowa.....	2504,80	2294,60	3258,67	2509,00

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących; bez zatrudnionych za granicą. Dane nie obejmują: gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, fundacji, stowarzyszeń, partii politycznych, związków zawodowych, organizacji społecznych, organizacji pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego oraz duchownych. Z wyłączeniem wynagrodzeń pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

TABL. 18. PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIE BRUTTO^a WEDŁUG POWIATÓW

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
	w zł			
WOJEWÓDZTWO	3349,81	3435,93	3580,62	3669,57
sektor publiczny.....	3845,03	3918,56	4062,82	4195,73
sektor prywatny.....	2994,13	3091,55	3225,67	3295,23
PODREGION KIELECKI	3356,48	3431,51	3583,05	3664,89
Powiaty:				
kielecki.....	3045,00	3095,16	3246,51	3289,77
konecki.....	3157,76	3260,47	3355,31	3492,59
ostrowiecki.....	3154,96	3225,91	3342,45	3423,02
skarżyski.....	3280,83	3395,64	3448,29	3629,75
starachowicki.....	3083,87	3199,99	3387,74	3444,11
Miasto na prawach powiatu				
Kielce.....	3597,04	3669,64	3845,52	3920,24
PODREGION SANDOMIERSKO-JĘDRZEJOWSKI	3335,36	3445,26	3575,32	3679,81
Powiaty:				
buski.....	3062,17	3158,01	3301,87	3400,24
jędrzejowski.....	3629,28	3811,90	3900,83	3994,49
kazimierski.....	3001,17	3055,63	3142,99	3240,31
opatowski.....	3085,06	3154,31	3255,65	3278,64
pińczowski.....	3130,97	3246,61	3349,30	3460,81
sandomierski.....	3415,98	3526,06	3665,14	3753,75
staszowski.....	3470,07	3589,54	3760,61	3939,91
włoszczowski.....	3307,07	3382,92	3510,22	3591,87

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących; bez zatrudnionych za granicą. Dane nie obejmują: gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, fundacji, stowarzyszeń, partii politycznych, związków zawodowych, organizacji społecznych, organizacji pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego oraz duchownych. Z wyłączeniem wynagrodzeń pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

TABL. 19. ZAKŁADY PRACY CHRONIONEJ^a
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013	2014	2015	2016
Liczba zakładów	43	42	42	39
Zatrudnienie ^b ogółem (w osobach).....	3777	3562	3514	3798
w tym osoby niepełnosprawne	3140	2926	2904	3092
w tym:				
upośledzeni umysłowo i z chorobami psychicznymi .	484	523	553	615
niewidomi.....	128	145	174	195
Zatrudnione osoby niepełnosprawne o stopniu niepełnosprawności:				
znacznym.....	177	194	195	235
w tym				
upośledzeni umysłowo i z chorobami psychicznymi .	12	18	17	19
niewidomi.....	26	32	30	37
umiarkowanym.....	2296	2149	2173	2313
w tym				
upośledzeni umysłowo i z chorobami psychicznymi .	360	378	427	483
niewidomi.....	93	104	133	143
lekkim	666	583	537	543
w tym				
upośledzeni umysłowo i z chorobami psychicznymi .	112	126	109	112
niewidomi.....	9	9	11	14

a Dane mogą się nie sumować ze względu na zaokrąglenia wartości ułamkowych. b W przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy. Normy szczegółowe dot. czasu pracy osób niepełnosprawnych reguluje ustawa z dn. 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2011 r. Nr 127, poz.721). Źródło: dane Wojewódzkiego Zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności w Kielcach.

TABL. 20. ZAKŁADY AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ^a
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013	2014	2015	2016
Liczba zakładów	4	4	4	4
Zatrudnienie ^b ogółem (w osobach).....	194	218	235	251
w tym osoby niepełnosprawne	143	165	179	196
w tym:				
upośledzeni umysłowo i z chorobami psychicznymi .	37	50	62	70
niewidomi.....	29	35	42	41
Zatrudnione osoby niepełnosprawne o stopniu niepełnosprawności:				
znacznym.....	121	132	132	139
w tym				
upośledzeni umysłowo i z chorobami psychicznymi .	20	21	22	21
niewidomi.....	28	34	41	40
umiarkowanym.....	22	32	47	57
w tym				
upośledzeni umysłowo i z chorobami psychicznymi .	17	29	40	48
niewidomi.....	1	1	1	1
lekkim	-	1	1	-
w tym				
upośledzeni umysłowo i z chorobami psychicznymi .	-	-	-	-
niewidomi.....	-	-	-	-

a Dane mogą się nie sumować ze względu na zaokrąglenia wartości ułamkowych. b W przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy. Normy szczegółowe dot. czasu pracy osób niepełnosprawnych reguluje ustawa z dn. 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2011 r. Nr 127, poz.721). Źródło: dane Wojewódzkiego Zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności w Kielcach.

TABL. 21. **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI**
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013	2014	2015	2016
	w osobach			
OGÓŁEM				
OGÓŁEM	90124	75434	66131	57126
w tym:				
Według wieku				
do lat 24	18016	13895	11463	8640
25-34	26973	22400	19351	16881
35-44	17767	15377	13713	12478
45-54	16036	13288	11428	9662
55 i więcej	11332	10474	10176	9465
Według poziomu wykształcenia				
wyższe	13430	11436	10449	9299
policealne i średnie zawodowe	22849	19169	16643	14075
średnie ogólnokształcące	9557	7938	7084	6135
zasadnicze zawodowe	25622	21302	18221	15663
gimnazjalne i poniżej	18666	15589	13734	11954
Według stażu pracy ^a				
do 1 roku	14631	13058	12235	11205
1-5	20130	16709	14694	13193
5-10	12216	10369	9347	8368
10-20	12296	10317	8935	8004
20-30	8259	6699	5805	4820
30 lat i więcej	2697	2256	2003	1550
Bez stażu	19895	16026	13112	9986
Według czasu pozostawania bez pracy ^a				
3 miesiące i mniej	22034	20176	19874	16683
3-6	16079	11184	10372	8813
6-12	17598	12435	11193	10092
12-24	16903	14241	9790	9158
Powyżej 24 miesięcy	17510	17398	14902	12380
z tego KOBIETY				
RAZEM	43838	36581	32687	28939
w tym:				
Według wieku				
do lat 24	8822	6746	5762	4458
25-34	14764	12425	10979	9928
35-44	9153	8018	7248	6865
45-54	7622	6205	5398	4605
55 lat i więcej	3477	3187	3300	3083
Według poziomu wykształcenia				
wyższe	9196	7798	7187	6560
policealne i średnie zawodowe	11892	9938	8858	7668
średnie ogólnokształcące	6124	5020	4555	3994
zasadnicze zawodowe	9515	7893	6825	6002
gimnazjalne i poniżej	7111	5932	5262	4715
Według stażu pracy ^a				
do 1 roku	7882	6960	6697	6329
1-5	9742	8289	7429	6915
5-10	5871	4963	4598	4299
10-20	5818	4794	4141	3748
20-30	3027	2385	2132	1707
30 lat i więcej	728	567	549	391
Bez stażu	10770	8623	7141	5550
Według czasu pozostawania bez pracy ^a				
3 miesiące i mniej	9169	8420	8530	7060
3-6	8294	5693	5322	4517
6-12	8257	5848	5667	5332
12-24	8247	7139	5012	5086
Powyżej 24 miesięcy	9871	9481	8156	6944

^a Przedziały zostały domknięte prawostronnie.

TABL. 22. **BEZROBOTNI NIEPEŁNOSPRAWNI ZAREJESTROWANI**
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013	2014	2015	2016
	w osobach			
OGÓŁEM				
OGÓŁEM	4727	4344	4191	3667
w tym:				
Według wieku				
do lat 24	390	304	274	187
25-34.....	686	608	549	499
35-44.....	839	781	764	689
45-54.....	1428	1237	1136	941
55 i więcej.....	1384	1414	1468	1351
Według poziomu wykształcenia				
wyższe	391	366	376	371
policealne i średnie zawodowe	1154	1039	1012	897
średnie ogólnokształcące	421	343	378	327
zasadnicze zawodowe.....	1576	1469	1402	1218
gimnazjalne i poniżej	1185	1127	1023	854
Według stażu pracy ^a				
do 1 roku	524	481	512	438
1-5.....	766	709	678	618
5-10.....	625	594	582	528
10-20.....	1013	932	875	828
20-30.....	973	871	853	675
30 lat i więcej.....	313	297	296	231
Bez stażu	513	460	395	349
Według czasu pozostawania bez pracy ^a				
3 miesiące i mniej.....	1140	962	1027	892
3-6.....	822	680	586	544
6-12.....	906	780	818	642
12-24.....	861	844	682	633
Powyżej 24 miesięcy	998	1078	1078	956
z tego KOBIECY				
RAZEM	2293	2005	1995	1746
w tym:				
Według wieku				
do lat 24	205	134	145	90
25-34.....	337	299	281	269
35-44.....	451	387	393	354
45-54.....	798	672	634	517
55 lat i więcej.....	502	513	542	516
Według poziomu wykształcenia				
wyższe	257	217	236	233
policealne i średnie zawodowe	632	553	552	479
średnie ogólnokształcące	284	218	267	222
zasadnicze zawodowe.....	625	576	545	461
gimnazjalne i poniżej	495	441	395	351
Według stażu pracy ^a				
do 1 roku	276	233	271	230
1-5.....	334	334	340	313
5-10.....	332	285	286	267
10-20.....	572	490	452	411
20-30.....	427	362	353	279
30 lat i więcej.....	89	86	95	73
Bez stażu	263	215	198	173
Według czasu pozostawania bez pracy ^a				
3 miesiące i mniej.....	564	456	475	423
3-6.....	429	326	297	252
6-12.....	441	354	415	306
12-24.....	395	380	303	307
Powyżej 24 miesięcy	464	489	505	458

^a Przedziały zostały domknięte prawostronnie.

TABL. 23. AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ (PRZECIĘTNE ROCZNE)

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
w tys. osób				
Aktywni zawodowo	637	653	654	563
miasto	301	286	271	242
wieś.....	336	368	383	321
mężczyźni	358	366	368	316
kobiety.....	279	287	286	247
pracujący.....	554	579	588	513
miasto	258	248	242	220
wieś.....	296	331	346	293
mężczyźni	313	323	330	288
kobiety.....	241	257	258	225
bezrobotni	83	74	66	50
miasto	43	38	29	22
wieś.....	39	37	37	28
mężczyźni	45	44	38	28
kobiety.....	38	31	28	22
Bierni zawodowo.....	516	528	514	459
miasto	254	262	241	208
wieś.....	261	266	272	251
mężczyźni	205	211	207	178
kobiety.....	311	317	306	281
w %				
Współczynnik aktywności zawodowej.....	55,2	55,3	56,0	55,1
miasto	54,2	52,2	52,9	53,8
wieś.....	56,3	58,0	58,5	56,1
mężczyźni	63,6	63,3	64,0	64,0
kobiety.....	47,3	47,5	48,3	46,8
Wskaźnik zatrudnienia.....	48,0	49,0	50,4	50,2
miasto	46,5	45,3	47,3	48,8
wieś.....	49,6	52,2	52,8	51,3
mężczyźni	55,6	55,9	57,4	58,3
kobiety.....	40,8	42,5	43,6	42,6
Stopa bezrobocia	13,0	11,3	10,1	8,9
miasto	14,3	13,3	10,7	9,1
wieś.....	11,6	10,1	9,7	8,7
mężczyźni	12,6	12,0	10,3	8,9
kobiety.....	13,6	10,8	9,8	8,9

TABL. 24. ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA WEDŁUG SEKCJI PKD

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
w osobach				
OGÓŁEM	13143	12362	12760	13120
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.....	134	107	111	53
Przemysł	9996	9277	10242	9216
Górnictwo i wydobywanie	183	152	172	237
Przetwórstwo przemysłowe	8957	8340	9398	8134
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	537	487	471	508
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	319	298	201	337
Budownictwo	865	839	654	1065
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	324	317	264	246
Transport i gospodarka magazynowa	1307	1593	1127	1696
Informacja i komunikacja	39	13	–	–
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	–	–	–	–
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	45	66	66	73
Edukacja	4	4	4	3
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	429	146	292	768
Pozostała działalność usługowa	–	–	–	–
na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości				
OGÓŁEM	102,8	100,5	99,6	97,5
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.....	104,6	88,6	91,9	43,4
Przemysł	158,3	149,5	160,4	135,1
Górnictwo i wydobywanie	81,0	86,6	91,9	100,4
Przetwórstwo przemysłowe	168,1	158,6	172,3	139,5
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	136,4	127,6	130,1	143,3
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	86,7	77,1	52,8	83,9
Budownictwo	83,3	90,9	72	115,2
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	14,8	17,0	12,6	11,3
Transport i gospodarka magazynowa	163,4	222,3	141,5	201,9
Informacja i komunikacja	38,9	13,2	–	–
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	–	–	–	–
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	68,6	85,9	79,8	84,5
Edukacja	1,3	1,3	1,4	1,1
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	23,4	7,3	14,6	37,4
Pozostała działalność usługowa	–	–	–	–

TABL. 25. ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA WEDŁUG POWIATÓW

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
w osobach				
WOJEWÓDZTWO.....	13143	12362	12760	13120
PODREGION KIELECKI	10469	10085	10466	10935
Powiaty:				
kielecki	819	613	725	559
konecki.....	755	949	816	1073
ostrowiecki	1839	1914	1854	1784
skarżyski	1728	1657	1499	1845
starachowicki	1299	1204	1548	1615
Miasto na prawach powiatu				
Kielce	4029	3748	4024	4059
PODREGION SANDOMIERSKO-JĘDRZEJOWSKI.....	2674	2277	2294	2185
Powiaty:				
buski	271	147	79	70
jędrzejowski	351	404	465	545
kazimierski	27	26	1	1
opatowski	19	40	15	17
pińczowski	267	279	364	322
sandomierski	331	243	210	192
staszowski	1008	815	768	693
włoszczowski.....	400	323	392	345
na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości				
WOJEWÓDZTWO.....	102,8	100,5	99,6	97,5
PODREGION KIELECKI	116,4	115,9	115,2	114,4
Powiaty:				
kielecki	81,2	66,6	63,2	42,7
konecki.....	106,9	138,7	108,4	142,4
ostrowiecki	185,6	203,7	194,8	173,1
skarżyski	182,8	185,6	167,0	196,4
starachowicki	106,4	99,1	113,9	111,9
Miasto na prawach powiatu				
Kielce	97,7	92,5	101,2	99,4
PODREGION SANDOMIERSKO-JĘDRZEJOWSKI.....	70,5	63,2	61,7	56,1
Powiaty:				
buski	47,5	26,1	12,3	11,3
jędrzejowski	63,1	70,7	78,1	83,9
kazimierski	31,0	37,0	1,0	0,9
opatowski	12,4	36,6	9,9	10,9
pińczowski	98,6	103,4	120,6	99,3
sandomierski	34,5	30,7	30,3	26,9
staszowski	131,6	104,8	100,9	90,4
włoszczowski.....	93,2	71,8	82,9	61,8

TABL. 26. POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY I TRAKTOWANYCH NA RÓWNI Z WYPADKAMI PRZY PRACY WEDŁUG SEKCJI PKD

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
w osobach				
OGÓŁEM	1892	1965	2010	2142
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.....	21	21	19	13
Przemysł	763	786	807	809
Górnictwo i wydobywanie	25	23	30	16
Przetwórstwo przemysłowe	674	702	714	724
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	25	22	24	19
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	39	39	39	50
Budownictwo	169	118	126	112
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	229	257	287	270
Zakwaterowanie i gastronomia	88	104	74	102
Transport i gospodarka magazynowa	19	28	21	32
Informacja i komunikacja	12	3	15	23
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	10	29	15	10
obsługa rynku nieruchomości.....	20	20	16	17
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	14	12	11	16
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	42	56	50	52
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne.....	80	95	104	112
Edukacja.....	115	121	113	106
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....	281	287	311	429
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	18	19	33	24
Pozostała działalność usługowa.....	11	9	8	15

TABL. 27. POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY I TRAKTOWANYCH NA RÓWNI Z WYPADKAMI PRZY PRACY WEDŁUG POWIATÓW

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
w osobach				
WOJEWÓDZTWO.....	1892	1965	2010	2142
PODREGION KIELECKI	1443	1466	1570	1666
Powiaty:				
kielecki	170	177	218	244
konecki.....	117	87	96	125
ostrowiecki	127	150	128	135
skarżyski	100	103	121	92
starachowicki	150	171	200	227
Miasto na prawach powiatu				
Kielce	779	778	807	843
PODREGION SANDOMIERSKO-JĘDRZEJOWSKI.....	449	499	440	476
Powiaty:				
buski	67	95	76	126
jędrzejowski	56	82	73	83
kazimierski	11	10	3	5
opatowski	33	15	17	24
pińczowski	58	68	49	39
sandomierski	84	76	94	80
staszowski	92	115	78	88
włoszczowski.....	48	38	50	31

TABL. 28. CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW I USŁUG

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	
				2013=100	
	w zł				
Ryż — za 1 kg	4,05	3,92	3,29	3,17	78,3
Chleb pszenno-żytni — za 0,5 kg	1,88	1,89	1,97	1,96	104,3
Makaron jajeczny — za 400 g	4,02	3,86	3,72	3,80	94,5
Mąka pszenna — za 1 kg	2,45	2,45	2,28	2,31	94,3
Mięso wołowe z kością (rostbef) — za 1 kg	24,29	24,05	23,58	24,18	99,5
Mięso wieprzowe z kością (schab środkowy) — za 1 kg	15,94	15,54	15,02	14,93	93,7
Kurczęta patroszone — za 1 kg	7,95	7,74	7,15	6,53	82,1
Szynka wieprzowa gotowana — za 1 kg	23,37	24,89	24,72	26,14	111,9
Kiełbasa sucha — za 1 kg	25,82	26,08	26,65	26,03	100,8
Filety z morskuszka mrożone — za 1 kg	24,45	23,39	23,72	25,56	104,5
Karp świeży — za 1 kg	14,71	14,34	14,10	14,56	99,0
Śledź solony odgłowiony — za 1 kg.....	12,90	13,23	13,34	13,23	102,6
Mleko krowie spożywcze – 3-3,5% tłuszczu sterylizowane — za 1 l	2,89	2,94	2,89	2,74	94,8
Śmietana o zawartości tłuszczu 18% — za 200 g	.	.	1,53	1,52	x
Ser twarogowy półtusty — za 1 kg.....	12,88	14,21	12,91	12,73	98,8
Ser dojrzewający — za 1 kg	.	21,56	18,16	17,67	x
Jaja kurze świeże — za 1 szt	0,55	0,50	0,51	0,49	89,1
Masło świeże o zawartości tłuszczu 82,5% — za 200 g	4,64	4,95	4,59	4,44	95,7
Olej rzepakowy produkcji krajowej — za 1 l	7,00	6,05	5,39	5,25	75,0
Pomarańcze — za 1 kg	5,56	4,78	4,87	4,62	83,1
Jabłka — za 1 kg	2,69	2,40	2,30	2,36	87,7
Buraki — za 1 kg	1,70	1,55	1,63	1,73	101,8
Marchew — za 1 kg	2,10	1,83	2,35	2,21	105,2
Ziemniaki — za 1 kg	1,42	1,25	1,07	1,20	84,5
Cukier biały kryształ — za 1 kg	3,55	2,36	2,06	2,75	77,5
Kawa naturalna mielona — za 250 g	6,68	6,68	6,76	7,08	106,0
Herbata czarna, liściasta — za 100 g	3,53	3,94	4,10	3,83	108,5
Wódka czysta 40% — za 0,5 l	20,27	21,84	23,94	23,68	116,8
Garnitur męski 2-częściowy, z tkaniny z udziałem wełny — za 1 kpl	.	.	881,82	785,55	x
Półbuty męskie skórzane, na podeszwie nieskórzanej — za 1 parę.....	200,25	209,20	210,47	208,83	104,3
Półbuty damskie skórzane, na podeszwie nieskórzanej — za 1 parę.....	172,11	174,78	177,67	178,55	103,7
Podzielowanie obuwia męskiego — za 1 parę	40,16	41,95	40,35	40,07	99,8
Zimna woda z miejskiej sieci wodociągowej — za 1 m ³	3,62	3,70	3,77	3,99	110,2
Energia elektryczna dla gospodarstw domowych (taryfa G-11) — za 1 kW·h.....	0,66	0,64	0,65	0,64	97,0
Centralne ogrzewanie lokali mieszkalnych – za 1 m ²	4,18	4,05	3,73	3,61	86,4
Węgiel kamienny — za 1 t.....	836,85	833,76	819,63	822,96	98,3
Ciepła woda — za 1 m ³	21,65	22,41	22,27	22,27	102,9
Chłodziarko-zamrażarka typu domowego, poj. ok. 340 l	.	.	1099,76	1115,08	x
Pralka automatyczna typu domowego, na 5-7 kg suchej bielizny	.	1227,64	1262,37	1248,93	x
Odkurzaczy typu domowego	363,48	344,41	386,61	383,37	105,5
Żelazko z nawilżaczem	183,66	196,83	180,64	190,64	103,8
Benzyna silnikowa bezołowiowa, 95-oktanowa — za 1 l	5,50	5,30	4,63	4,35	79,1
Bilet normalny na przejazd jednorazowy autobusem miejskim.....	2,47	2,46	2,33	2,33	94,3
Przejazd taksówką osobową, taryfa dzienna — za 5 km.....	17,13	16,80	18,06	18,13	105,8
Bilet normalny do kina	16,57	17,00	17,40	17,20	103,8
Wizyta u lekarza specjalisty	86,67	90,00	89,17	86,67	100,0

TABL. 29. **CECHY INFRASTRUKTURY KOMUNALNEJ**
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013	2014	2015	2016
SIEĆ WODOCIĄGOWA				
Długość czynnej sieci (rozdzielczej) w km.....	13151,9	13138,4	13428	13510,9
Sieć rozdzielcza w km w przeliczeniu na 100 km ²	112,3	112,2	114,7	115,4
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zakwaterowania.....	239761	243033	243420	246185
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zakwaterowania w przeliczeniu na 1 km sieci wodociągowej.....	18,2	18,5	18,1	18,2
Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej.....	84,8	91,1	91,1	91,2
Woda dostarczona gospodarstwom domowym (w dam ³) w ciągu roku.....	33619,9	33382,9	34802	34736,8
Zużycie wody na cele komunalno-bytowe w gospodarstwach domowych w ciągu roku w przeliczeniu na 1 osobę (w m ³).....	26,5	26,4	27,6	27,7
SIEĆ KANALIZACYJNA ^a				
Długość czynnej sieci (rozdzielczej) łącznie z kolektorami w km.....	5165,2	5605,2	6081,5	6155,1
Sieć rozdzielcza (łącznie z kolektorami) w km w przeliczeniu na 100 km ²	44,1	47,9	51,9	52,6
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zakwaterowania.....	98082	106407	114604	120637
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zakwaterowania w przeliczeniu na 1 km sieci kanalizacyjnej.....	19,0	19,0	18,8	19,6
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną w dam ³ w ciągu roku.....	34302	35696	35222	36196
Ścieki odprowadzone w ciągu roku w przeliczeniu na 1 km sieci kanalizacyjnej rozdzielczej (w dam ³).....	6,6	6,4	5,8	5,9
Ścieki odprowadzone w ciągu roku w przeliczeniu na 1 osobę (w m ³).....	27,0	28,2	28,0	28,9
Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej.....	52,5	56,1	57,9	58,8
SIEĆ GAZOWNICZA				
Długość czynnej sieci (rozdzielczej) w km.....	3486,4	3564,6	3692,2	3758,1
Sieć rozdzielcza w km w przeliczeniu na 100 km ²	29,8	30,4	31,5	32,1
Przyłącza prowadzące do budynków.....	68614	70027	71137	72925
w tym do budynków mieszkalnych.....	.	66105	67144	68794
Przyłącza prowadzące do budynków w przeliczeniu na 1 km sieci rozdzielczej.....	19,7	19,6	19,3	19,4
Odbiorcy gazu z sieci (gospodarstwa domowe).....	173951	175197	175015	176605
Odsetek osób korzystających z instalacji.....	36,6	36,5	36,7	36,8
Zużycie gazu z sieci (w hm ³) w ciągu roku.....	80,8	76,0	74,5	78,5
Zużycie gazu z sieci (w m ³) w przeliczeniu na 1 odbiorcę ^b	464,6	433,7	425,4	444,4
Zużycie gazu z sieci (w m ³) w przeliczeniu na 1 mieszkańca.....	63,6	60,0	59,1	62,6
Zużycie gazu z sieci (w m ³) w przeliczeniu na 1 km sieci gazowej rozdzielczej.....	23,2	21,3	20,2	20,9
SIEĆ ELEKTROENERGETYCZNA				
Odbiorcy energii o niskim napięciu (gospodarstwa domowe).....	460567	458325	458504	462239
Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w roku (w kWh) w przeliczeniu na 1 odbiorcę ^b	1682,1	1657,5	1657,6	1653,1
Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w roku (w kWh) w przeliczeniu na 1 mieszkańca.....	609,5	601,8	603,1	761,0
SIEĆ CIEPŁOWNICZA				
Długość sieci ciepłej w km.....	656,9	656,1	664,7	611,2
w tym przesyłowej.....	401,8	405,8	464,5	435,2
Sieć przesyłowa w km w przeliczeniu na 100 km ²	3,4	3,5	4,0	3,7
Kotłownie.....	304	620	631	653
Przeciętna długość sieci ciepłowniczej przesyłowej (w km) przypadająca na 1 kotłownię.....	1,3	0,7	0,7	0,7
Sprzedaż energii ciepłej w TJ w ciągu roku.....	4260,7	3991,2	3571,0	3669,6
budynki mieszkalne.....	3706,1	3320,1	2857,3	2944,5
urzędy i instytucje.....	554,6	671,1	713,7	725,2
Kubatura budynków ogrzewanych centralnie (w dam ³).....	35949,9	45592,3	43641,0	38850,5
w tym budynków mieszkalnych.....	27359,2	26424,8	25053,1	20637,5

^a Łącznie z kolektorami. ^b Do przeliczeń przyjęto przeciętną liczbę odbiorców w ciągu roku. ^c W 2016 r. łącznie z siecią rozdzielczą.

TABL. 30. ZASOBY MIESZKANIOWE WEDŁUG POWIATÓW
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016
	w liczbach bezwzględnych				na 1000 ludności			
WOJEWÓDZTWO.....	432980	436094	439069	441579	341,4	345,2	349,2	352,4
PODREGION KIELECKI	270796	273143	275413	277243	348,7	353,0	357,5	360,8
Powiaty:								
kielecki.....	57933	58507	59255	59926	279,1	281,2	284,2	286,8
konecki.....	29505	29612	29763	29889	353,8	357,1	361,5	364,9
ostrowiecki.....	40690	40789	40909	41012	355,6	358,8	363,9	366,2
skarżyski	30111	30220	30325	30377	385,7	389,2	393,6	397,7
starachowicki	31904	32008	32232	32393	342,3	345,9	350,2	354,2
Miasto na prawach powiatu								
Kielce	80653	82007	82929	83646	403,5	412,4	418,7	423,1
PODREGION SANDOMIERSKO- JĘDRZEJOWSKI	162184	162951	163656	164336	329,9	332,9	336,2	339,2
Powiaty:								
buski	24453	24586	24739	24866	332,3	334,7	338,6	341,7
jędrzejowski	29505	29626	29778	29872	335,3	338,1	341,7	343,8
kazimierski	10876	10907	10936	10964	311,2	314,4	317,5	319,9
opatowski	18465	18518	18571	18621	337,8	341,4	345,1	349,0
pińczowski	14183	14243	14306	14367	349,2	353,0	356,9	360,6
sandomierski	25428	25543	25580	25646	317,6	320,8	322,7	325,2
staszowski	23301	23446	23563	23704	317,0	319,8	322,6	325,6
włoszczowski	15973	16082	16183	16296	344,8	348,5	352,4	356,5

TABL. 31. MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA WEDŁUG POWIATÓW

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016
	w liczbach bezwzględnych				na 1000 ludności			
WOJEWÓDZTWO.....	2868	3533	3409	3020	2,3	2,8	2,7	2,4
PODREGION KIELECKI	1949	2570	2477	2072	2,5	3,3	3,2	2,7
Powiaty:								
kielecki.....	695	673	853	779	3,4	3,2	4,1	3,7
konecki.....	137	126	169	152	1,6	1,5	2,0	1,9
ostrowiecki.....	243	128	147	125	2,1	1,1	1,3	1,1
skarżyski	88	143	128	88	1,1	1,8	1,7	1,1
starachowicki	120	123	237	173	1,3	1,3	2,6	1,9
Miasto na prawach powiatu								
Kielce	666	1377	943	755	3,3	6,9	4,8	3,8
PODREGION SANDOMIERSKO- JĘDRZEJOWSKI	919	963	932	948	1,9	2,0	1,9	2,0
Powiaty:								
buski	165	168	178	148	2,2	2,3	2,4	2,0
jędrzejowski	136	159	213	227	1,5	1,8	2,4	2,6
kazimierski	42	32	32	31	1,2	0,9	0,9	0,9
opatowski	65	65	66	67	1,2	1,2	1,2	1,3
pińczowski	79	86	73	77	1,9	2,1	1,8	1,9
sandomierski	101	135	103	106	1,3	1,7	1,3	1,3
staszowski	205	193	155	169	2,8	2,6	2,1	2,3
włoszczowski	126	125	112	123	2,7	2,7	2,4	2,7

TABL. 32. MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
Mieszkania	2868	3533	3409	3020
miasta	1224	1888	1469	1200
wieś	1644	1645	1940	1820
Spółdzielcze	-	457	102	98
Komunalne	52	23	116	49
Zakładowe	2	3	4	-
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	445	517	743	485
Społeczne czynszowe	-	148	-	-
Indywidualne	2369	2385	2444	2388
miasta	740	745	597	569
wieś.....	1629	1640	1847	1819
Mieszkania na 1000 zawartych małżeństw	491	584	579	504
miasta	478	752	596	475
wieś.....	501	464	566	525
Izby	14522	16227	16237	15145
miasta	5095	6798	5465	4733
wieś.....	9427	9429	10772	10412
Spółdzielcze	-	1240	274	314
Komunalne	90	46	339	72
Zakładowe	11	15	24	-
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	1242	1386	1904	1291
Społeczne czynszowe	-	441	-	-
Indywidualne	13179	13099	13696	13468
miasta	3814	3696	3213	3061
wieś.....	9365	9403	10483	10407
				-
Powierzchnia użytkowa mieszkań w m²	342469	363486	371768	348915
miasta	125094	144972	124655	111770
wieś.....	217375	218514	247113	237145
Spółdzielcze	-	23751	5792	5285
Komunalne	1838	727	4453	1589
Zakładowe	245	354	618	-
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	29420	27307	39063	26236
Społeczne czynszowe	-	6994	-	-
Indywidualne	310966	304353	321842	315805
miasta	94933	86444	78686	78769
wieś.....	216033	217909	243156	237036
Przeciętna powierzchnia użytkowa miesz-				
kania w m²	119,4	102,9	109,1	115,5
miasta	102,2	76,8	84,9	93,1
wieś.....	132,2	132,8	127,4	130,3
Spółdzielcze	-	52,0	56,8	53,9
Komunalne	35,3	31,6	38,4	32,4
Zakładowe	122,5	118,0	154,5	-
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	66,1	52,8	52,6	54,1
Społeczne czynszowe	-	47,3	-	-
Indywidualne	131,3	127,6	131,7	132,2
miasta	128,3	116,0	131,8	138,4
wieś.....	132,6	132,9	131,6	130,3

TABL. 33. ODPADY KOMUNALNE I NIECZYSTOŚCI CIEKŁE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013	2014	2015	2016
Odpady komunalne zebrane w t	169697,1	198998,0	209103,3	230681,2
zmieszane	141830,7	147428,4	154149,6	167659,0
miasta	106213,5	104762,6	108968,1	118467,0
wieś	35617,3	42665,8	45181,5	49192,1
zebrane selektywnie	27866,4	51569,6	54953,7	63022,2
w tym:				
papier i tektura	7095,6	7512,3	6970,4	5350,6
szkło	6880,7	8168,9	8922,4	10758,0
tworzywa sztuczne	9477,5	15208,8	14345,8	9363,9
metale	191,2	134,3	125,3	256,7
tekstylna	1535,7	1232,1	107,0	19,7
wielkogabarytowe	974,1	2520,1	3683,3	5643,3
biodegradowalne	1118,6	2148,8	3376,8	5621,4
Składowiska odpadów w szt. (stan w dniu 31 XII)				
czynne	15	14	13	12
o zakończonej eksploatacji	1	1	6	2
Powierzchnia składowisk w ha				
czynnych	52,7	48,1	59,9	48,9
o zakończonej eksploatacji	4,7	1,8	20,6	4,2
Dziki wysypiska w szt.				
istniejące (stan na 31 XII)	127	110	37	38
zlikwidowane w ciągu roku	429	242	133	253
Nieczystości ciekłe^a wywiezione w dam³	746,1	703,5	670,2	616,1
miasta	227,4	189,8	170,2	156,0
wieś	518,7	513,7	500,0	460,1
w tym z gospodarstw domowych	463,7	409,0	399,7	431,8
miasta	159,7	122,1	104,8	96,5
wieś	304,0	286,9	294,8	335,3
Zbiorniki bezodpływowe (stan w dniu 31 XII)	97369	90766	90302	87941
Przydomowe oczyszczalnie ścieków (stan w dniu 31 XII)	6178	7786	8630	8885
Stacje zlewne (stan w dniu 31 XII)	87	85	86	86

^a Ścieki gromadzone przejściowo w zbiornikach bezodpływowych.

TABL. 34. OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Mechaniczne	Chemiczne	Biologiczne	Z podwyższonym usuwaniem biogenów
OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW PRZEMYSŁOWYCH					
Liczba	2013 42	24	1	16	1
	2016 40	21	3	15	1
Przepustowość w dam ³ /dobę	2013 216,4	200,3	10,3	5,7	0,0
	2016 227,1	216,4	22,9	5,5	0,0
OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH^a					
Liczba	2013 115	-	x	80	35
	2016 111	-	-	78	33
Przepustowość w dam ³ /dobę	2013 215,8	-	x	47,9	167,9
	2016 202,9	-	x	42,2	160,7
Ludność korzystająca ^b z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem	2013 56,3	-	x	14,3	42,1
	2016 63,2	-	x	14,9	48,2

^a Miejskie i wiejskie pracujące na sieci kanalizacyjnej. ^b Na podstawie szacunków.

TABL. 35. EMISJA I REDUKCJA PRZEMYSŁOWYCH ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013	2014	2015	2016
Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza^a				
(stan w dniu 31 XII)	81	82	85	85
w tym wyposażone w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń:				
pyłowych.....	68	68	70	66
gazowych.....	6	4	4	5
nieposiadające wyników pomiarów:				
emisji:				
pyłów.....	14	16	18	19
gazów.....	13	15	14	14
Emisja zanieczyszczeń:				
w tysiącach ton:				
pyłowych.....	2,4	2,2	1,9	1,9
w tym pyły ze spalania paliw.....	1,4	1,2	1,2	1,2
gazowych (bez dwutlenku węgla).....	70,0	72,2	89,9	80,5
w tym: dwutlenek siarki.....	10,6	14,0	21,8	14,9
tlenek węgla.....	41,2	37,6	43,8	41,6
tlenki azotu.....	17,1	19,3	21,0	21,7
na 1 km ² w t/r:				
pyłowych.....	0,2	0,2	0,2	0,2
gazowych (bez dwutlenku węgla).....	6,0	6,2	7,7	6,9
Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń:				
w tysiącach ton:				
pyłowe.....	1501,0	1576,4	1254,1	1421,4
gazowe (bez dwutlenku węgla).....	54,2	52,3	23,3	76,2
w % zanieczyszczeń wytworzonych:				
pyłowych.....	99,8	99,9	99,8	99,9
gazowych (bez dwutlenku węgla).....	43,6	42,0	20,6	48,6

a Emitujące pyły, gazy lub równocześnie pyły i gazy.

TABL. 36. NAKŁADY NA ŚRODKI TRWAŁE SŁUŻĄCE OCHRONIE ŚRODOWISKA I GOSPODARCE WODNEJ WEDŁUG KIERUNKÓW INWESTOWANIA
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013	2014	2015	2016
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w tys. zł: ...	737361,8	690560,4	466200,6	203503,8
ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu.....	488462,2	326961,1	137105,5	71385,6
gospodarka ściekowa i ochrona wód.....	185853,0	295772,1	250280,0	64922,9
gospodarka odpadami.....	41354,4	30741,5	22512,0	52970,7
ochrona i przywrócenie wartości użytkowej gleby, ochrona wód podziemnych i powierzchniowych.....	1778,8	825,4	426,0	901,9
zmniejszenie hałasu i wibracji.....	338,8	5143,1	315,5	887,2
pozostała działalność związana z ochroną środowiska.....	19574,6	31117,2	55538,5	12435,5
Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w tys. zł:.....	79775,2	64615,7	58166,9	18992,6
ujęcia i doprowadzenie wody.....	42126,4	31454,5	37604,9	15929,2
budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody.....	6891	9781,4	2024,0	1405,0
zbiorniki i stopnie wodne.....	8114,1	933,2	335,1	299,7
regulacja i zabudowa rzek i potoków górskich.....	2439,3	4409,9	6298,7	130,6
obwałowania przeciwpowodziowe.....	19475,8	18001,1	8776,9	971,2
stacje pomp na zawałach i obszarach depresyjnych.....	728,6	35,6	3127,3	256,9

TABL. 37. WYBRANE DANE Z ZAKRESU OPIEKI ZDROWOTNEJ WEDŁUG POWIATÓW
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE		Liczba lekarzy na 10 tys. ludności	Łóżka w szpitalach ogólnych ^a na 10 tys. ludności	Apteki	Punkty apteczne	Przychodnie	Praktyki lekarskie	Porady udzielone ^b		
								lekarskie	stomatologiczne	na 1 mieszkańca
WOJEWÓDZTWO...	2013	22,0	48,9	410	59	557	248	8233,1	988,4	7,3
	2016	24,4	50,4	425	58	606	229	8347,9	972,9	7,4
PODREGION										
KIELECKI	2013	26,6	52,1	258	23	360	142	5487,2	702,3	8,0
	2016	29,9	53,7	265	24	393	129	5611,9	718,6	8,2
Powiaty:										
kielecki	2013	11,4	19,7	44	8	71	20	812,6	103,1	4,4
	2016	13,1	21,2	51	10	73	19	873,7	97,2	4,7
konecki.....	2013	24,3	74,9	29	5	22	5	514,0	47,4	6,7
	2016	25,9	74,7	30	4	22	5	529,1	40,3	6,9
ostrowiecki	2013	20,6	39,4	35	4	51	24	800,1	114,6	8,0
	2016	21,8	39,9	34	4	52	22	770,8	85,0	7,6
skarżyski	2013	15,8	44,6	28	1	28	21	447,2	52,3	6,4
	2016	17,7	43,9	25	2	35	18	505,5	51,9	7,3
starachowicki	2013	21,3	45,5	33	5	36	5	694,6	131,0	8,8
	2016	24,4	48,1	33	4	39	5	682,9	129,7	8,9
Miasto na prawach powiatu										
Kielce	2013	53,4	89,7	89	-	152	67	2218,8	253,7	12,3
	2016	61,3	93,3	92	-	172	60	2249,9	314,4	13,0
PODREGION										
SANDOMIERSKO-JĘDRZEJOWSKI ...	2013	14,7	43,8	152	36	197	106	2745,9	286,2	6,2
	2016	15,7	45,2	160	34	213	100	2736,0	254,4	6,2
Powiaty:										
buski	2013	21,2	71,3	27	4	31	20	373,8	43,7	5,7
	2016	25,4	71,9	30	4	32	22	314,5	42,8	4,9
jędrzejowski	2013	9,8	21,6	21	6	35	15	546,0	40,1	6,7
	2016	10,2	20,3	21	5	35	14	548,9	37,6	6,7
kazimierski	2013	7,7	16,3	11	-	8	14	131,3	17,4	4,2
	2016	6,4	16,6	11	-	7	14	131,9	15,8	4,3
opatowski	2013	8,1	32,2	19	5	19	10	293,5	30,1	5,9
	2016	6,7	28,7	18	5	23	9	301,4	28,3	6,2
pińczowski	2013	12,6	38,9	13	3	23	11	216,8	29,3	6,0
	2016	11,5	43,4	11	2	21	9	201,6	23,1	5,6
sandomierski	2013	22,4	56,7	28	7	30	15	480,5	67,7	6,8
	2016	24,0	60,1	30	7	38	14	528,1	52,0	7,3
staszowski	2013	15,1	41,5	22	6	28	12	404,7	36,1	6,0
	2016	17,0	49,7	27	5	31	11	414,1	33,5	6,1
włoszczowski.....	2013	15,3	62,2	11	5	23	9	299,2	21,9	6,9
	2016	15,5	59,3	12	6	26	7	295,4	21,2	6,9

^a Łącznie z łóżkami i inkubatorami dla noworodków. ^b W ciągu roku, bez porad udzielonych w izbach przyjęć szpitali ogólnych, tj. 218,4 tys. w 2013 r. i 235,1 tys. w 2016 r.

TABL. 38. PRZYSTOSOWANIE PLACÓWEK OPIEKI ZDROWOTNEJ DO POTRZEB OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
Przychodnie	557	568	576	606
w tym wyposażone w:				
pochylnie/ podjazdy/ platforma	417	444	446	463
drzwi automatycznie otwierane	32	27	41	44
windy	169	175	174	179
udogodnienia dla niewidomych	16	10	23	12
inne.....	149	186	187	206
brak	60	50	62	67
Praktyki lekarskie ogółem	248	243	236	229
w tym wyposażone w:				
pochylnie/ podjazdy/ platforma	151	158	165	161
drzwi automatycznie otwierane	17	13	13	11
windy	60	48	58	54
udogodnienia dla niewidomych	2	3	9	2
inne.....	65	73	85	80
brak	60	49	36	34
Apteki ogólnodostępne	410	418	421	425
w tym wyposażone w:				
pochylnie/ podjazdy/ platforma	266	239	282	266
drzwi automatycznie otwierane	8	14	10	15
windy	1	2	-	1
udogodnienia dla niewidomych	2	1	-	2
inne.....	50	125	35	94
brak	92	55	104	59
Punkty apteczne	59	61	60	58
w tym wyposażone w:				
pochylnie/ podjazdy/ platforma	53	46	46	51
drzwi automatycznie otwierane	-	1	-	-
windy	1	4	-	2
udogodnienia dla niewidomych	-	-	-	-
inne.....	2	12	5	3
brak	4	2	9	5
Placówki lecznictwa uzdrowiskowego	17	17	18	18
w tym wyposażone w:				
pochylnie/ podjazdy/ platforma	16	16	17	18
drzwi automatycznie otwierane	7	7	8	8
windy	12	12	13	13
pokoje/ łazienki przystosowane dla osób niepełnosprawnych.....	17	17	18	16
udogodnienia dla niewidomych	-	-	1	-
posadzki antypoślizgowe	15	15	18	18
inne.....	7	8	10	9

TABL. 39. WYBRANE DANE Z ZAKRESU POMOCY SPOŁECZNEJ WEDŁUG POWIATÓW

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Rodzinna piecza zastępcza		Instytucjonalna piecza zastępcza		Placówki wsparcia dziennego		Stacjonarna pomoc społeczna		
	Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka	dzieci ^a	placówki	wychowankowie	placówki	wychowankowie	domy i zakłady (bez filii)	mieszkańcy (łącznie z filiami)	
WOJEWÓDZTWO...	2013	1073	1599	33	527	73	2175	61	3933
	2016	985	1429	49	589	109	2839	70	4214
PODREGION									
KIELECKI.....	2013	758	1121	23	301	55	1815	39	2601
	2016	649	950	25	301	85	2431	46	2643
Powiaty:									
kielecki.....	2013	133	212	5	32	10	208	7	518
	2016	112	164	6	37	15	297	10	572
konecki.....	2013	115	188	3	42	3	80	4	361
	2016	68	107	3	34	3	85	6	429
ostrowiecki.....	2013	116	171	3	63	15	352	4	392
	2016	121	172	4	69	14	453	5	403
skarżyski.....	2013	107	142	1	28	2	55	3	99
	2016	106	149	1	29	2	59	3	99
starachowicki.....	2013	105	155	5	56	-	-	4	297
	2016	93	159	5	56	1	15	4	305
Miasto na prawach powiatu									
Kielce.....	2013	182	253	6	80	25	1120	17	934
	2016	149	199	6	76	50	1522	18	835
PODREGION SANDOMIERSKO-JĘDRZEJOWSKI ...									
	2013	315	478	10	226	18	360	22	1332
	2016	336	479	24	288	24	408	24	1571
Powiaty:									
buski.....	2013	24	34	2	59	-	-	5	213
	2016	28	43	2	56	1	20	5	291
jędrzejowski.....	2013	57	93	3	53	2	85	1	122
	2016	59	82	7	60	3	110	2	126
kazimierski.....	2013	13	21	1	36	2	37	2	101
	2016	16	25	5	67	2	42	2	124
opatowski.....	2013	48	70	1	27	1	32	6	370
	2016	53	74	4	63	-	-	6	435
pińczowski.....	2013	37	57	-	-	1	11	1	106
	2016	42	62	-	-	1	11	1	105
sandomierski.....	2013	69	106	1	42	12	195	3	136
	2016	67	92	4	33	1	90	4	200
staszowski.....	2013	35	49	1	5	-	-	3	165
	2016	44	60	1	6	15	119	3	170
włoszczowski.....	2013	32	48	1	4	-	-	1	119
	2016	27	41	1	3	1	16	1	120

^a W wieku 0-24 lata.

TABL.40. ORZECZNICTWO O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013	2014	2015	2016
Osoby poniżej 16 roku życia				
Złożone wnioski.....	6089	5598	5618	5421
Cel:				
zasilek pielęgnacyjny.....	5724	5157	5015	4922
zasilek stały.....	338	390	468	433
inne.....	27	51	135	66

cd.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Wydane orzeczenia	Według wieku			Według płci	
		0-3 lata	4-7 lat	8-15 lat	kobiety	mężczyźni
Osoby poniżej 16 roku życia						
2013.....	5372	993	1500	2879	2189	3183
2014.....	4940	911	1471	2558	2034	2906
2015.....	5081	902	1474	2705	2042	3039
2016.....	4566	783	1325	2458	1854	2712

cd.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013	2014	2015	2016
Osoby w wieku 16 lat i więcej				
Złożone wnioski.....	34400	34949	37119	33393
Cel::				
odpowiednie zatrudnienie.....	9945	9657	9916	9775
szkolenie.....	49	55	50	58
uczestnictwo w warsztatach terapii zajęciowej.....	232	195	284	369
konieczność zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.....	2381	2525	2795	3070
korzystanie z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji/ korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych.....	5704	5463	5552	5426
zasilek stały.....	-	-	-	-
zasilek pielęgnacyjny.....	13115	12290	11745	10754
korzystanie z karty parkingowej.....	839	2485	4160	1392
inne.....	2135	2279	2617	2549

cd.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Wydane orzeczenia	Według płci		Według stopnia niepełnosprawności			Zatrudnieni	
		kobiety	mężczyźni	znaczny	umiarkowane	lekki	tak	nie
Osoby w wieku 16 lat i więcej								
2013.....	33411	17142	16269	10781	16722	5908	4843	28568
2014.....	32923	16662	16261	10465	16952	5506	5759	27164
2015.....	36747	18470	18277	11497	20082	5168	7246	29501
2016.....	32241	16662	15579	10090	16957	5194	6336	25905

cd.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Według wieku				Według wykształcenia			
	16-25 lat	26-40 lat	41-59 lat	60 i więcej	podstawowe	zasadnicze	średnie	wyższe
Osoby w wieku 16 lat i więcej								
2013.....	3044	3954	13627	12786	9378	9604	9904	3157
2014.....	2711	3786	13275	13151	8549	9632	9880	3604
2015.....	2851	4213	14401	15282	8929	10836	11117	4222
2016.....	2633	3669	12510	13429	7627	9383	9202	3506

Źródło: dane Wojewódzkiego Zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności w Kielcach.

TABL.40. ORZECZNICTWO O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013	2014	2015	2016
Osoby poniżej 16 roku życia				
Wydane orzeczenia według przyczyn niepełnosprawności razem...	5372	4940	5081	4566
Upośledzenie umysłowe	109	100	110	81
Choroby psychiczne	208	181	179	201
Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu.....	210	212	231	199
Choroby narządu wzroku	272	257	262	261
Upośledzenie narządu ruchu	404	396	359	376
Epilepsja.....	350	342	297	343
Choroby układów oddechowego i krążenia	2281	1949	1917	1533
Choroby układu pokarmowego	83	75	81	75
Choroby układu moczowo-płciowego.....	204	181	178	169
Choroby neurologiczne	454	398	473	380
Inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego.....	568	544	608	506
Całościowe zaburzenia rozwojowe	229	305	386	442
Osoby w wieku 16 lat i więcej				
Wydane orzeczenia według przyczyn niepełnosprawności razem...	33411	32923	36747	32241
Upośledzenie umysłowe	442	397	406	411
Choroby psychiczne	2858	2673	3050	2815
Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu.....	1336	1240	1352	1241
Choroby narządu wzroku	972	858	961	847
Upośledzenie narządu ruchu	11166	11622	13350	11040
Epilepsja.....	487	466	518	481
Choroby układów oddechowego i krążenia	7383	6776	7278	6374
Choroby układu pokarmowego	1225	1172	1270	1218
Choroby układu moczowo-płciowego.....	1837	2019	2224	2147
Choroby neurologiczne.....	3411	3626	3980	3480
Inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego.....	2276	2054	2309	2149
Całościowe zaburzenia rozwojowe	18	20	49	38

Źródło: dane Wojewódzkiego Zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności w Kielcach.

TABL. 41. EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017
SZKOŁY				
Szkoły dla dzieci i młodzieży				
Podstawowe	569	568	564	555
z tego specjalne	28	30	30	31
Gimnazja	254	257	261	262
z tego specjalne	32	33	35	36
Ponadgimnazjalne	248	232	229	233
z tego specjalne	37	37	38	40
Policealne.....	16	20	23	23
z tego specjalne	1	1	1	1
Szkoły dla dorosłych				
Gimnazja	3	2	3	3
Ponadgimnazjalne	117	87	62	61
Policealne.....	69	63	64	69
Szkoły wyższe.....	15	14	14	12
UCZNIOWIE I STUDENCI				
Szkoły dla dzieci i młodzieży				
Podstawowe	66761	70900	74704	68078
z tego specjalne	607	669	688	670
Gimnazja	37487	35841	35032	34382
z tego specjalne	802	775	766	788
Ponadgimnazjalne	45796	44561	42568	40904
z tego specjalne	965	961	922	882
Policealne.....	1478	1536	1826	2198
z tego specjalne	30	36	35	35
Szkoły dla dorosłych				
Gimnazja	47	34	24	59
Ponadgimnazjalne	6777	5878	4792	4826
Policealne.....	7637	7689	7550	8257
Szkoły wyższe.....	38046	33639	30109	26763
ABSOLWENCI^a				
Szkoły dla dzieci i młodzieży				
Podstawowe	11834	11415	11300	11144
z tego specjalne	114	113	141	155
Gimnazja	13568	12901	11855	11680
z tego specjalne	248	236	250	265
Ponadgimnazjalne	14376	12930	12603	12270
z tego specjalne	244	198	194	236
Policealne.....	528	597	523	678
z tego specjalne	16	8	20	11
Szkoły dla dorosłych				
Gimnazja	41	29	75	6
Ponadgimnazjalne	2319	2057	2024	1630
Policealne.....	2450	2330	2256	2718
Szkoły wyższe.....	14361	11676	11148	9049

a Z poprzedniego roku szkolnego.

TABL. 42. UCZNIOWIE KORZYSTAJĄCY Z ZAJĘĆ DYDAKTYCZNO-WYRÓWNAWCZYCH I SPECJALISTYCZNYCH (bez szkół specjalnych)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017
UCZNIOWIE SZKÓŁ PODSTAWOWYCH				
Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze	11539	12659	13197	11844
Zajęcia specjalistyczne:				
korekcyjno-kompensacyjne	2911	3213	3415	3622
logopedyczne	2261	2869	3326	3288
socjoterapeutyczne	306	636	376	332
UCZNIOWIE GIMNAZJÓW				
Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze	6280	6099	6098	4784
Zajęcia specjalistyczne:				
korekcyjno-kompensacyjne	666	820	968	1128
logopedyczne	96	102	77	97
socjoterapeutyczne	121	99	90	86

TABL. 43. ODDZIAŁY DLA UCZNIÓW NIEPEŁNOSPRAWNYCH W SZKOŁACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych) POSIADAJĄCYCH ORZECZENIE PUBLICZNEJ PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEJ O POTRZEBIE KSZTAŁCENIA SPECJALNEGO ORAZ UCZNIOWIE INDYWIDUALNIE NAUCZANI (w tym uczniowie niepełnosprawni)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013/2014		2014/2015		2015/2016		2016/2017	
	oddziały	uczniowie	oddziały	uczniowie	oddziały	uczniowie	oddziały	uczniowie
SZKOŁY PODSTAWOWE								
Oddziały dla niepełnosprawnych	722	1107	756	1118	785	1206	870	1362
specjalne	1	2	1	2	1	3	1	2
integracyjne	64	263	69	264	72	294	82	331
ogólnodostępne	657	842	686	852	712	909	787	1029
Uczniowie indywidualnie nauczani	x	358	x	347	x	370	x	401
w tym uczniowie niepełnosprawni	x	206	x	199	x	207	x	216
GIMNAZJA								
Oddziały dla niepełnosprawnych	366	728	384	739	399	783	390	733
specjalne	1	1	-	-	-	-	-	-
integracyjne	45	181	43	176	44	183	44	173
ogólnodostępne	320	546	341	563	355	600	346	560
Uczniowie indywidualnie nauczani	x	277	x	246	x	282	x	303
w tym uczniowie niepełnosprawni	x	124	x	150	x	140	x	146
SZKOŁY PONADGIMNAZJALNE								
Oddziały dla niepełnosprawnych	1806	247	1777	289	1822	309	1773	348
specjalne	-	-	-	-	-	-	-	-
integracyjne	14	53	14	51	10	46	9	42
ogólnodostępne	1792	194	1763	238	1812	263	1764	306
Uczniowie indywidualnie nauczani	x	81	x	95	x	99	x	127
SZKOŁY POLICEALNE								
Oddziały dla niepełnosprawnych	84	7	97	7	-	-	-	-
specjalne	-	-	-	-	-	-	-	-
integracyjne	-	-	-	-	-	-	-	-
ogólnodostępne	84	7	94	7	-	-	-	-
Uczniowie niepełnosprawni w szkołach ponadgimnazjalnych i policealnych dla dorosłych	x	14	x	2	x	-	x	1

TABL. 44. WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Placówki	Miejsca	Oddziały	Dzieci				
				ogółem	niepełno- sprawne	na 100 miejsc	na od- dział	
OGÓŁEM	2013	833	26734	1774	37485	328	x	21
	2016	800	29586	1875	36554	526	x	19
w tym dziewczęta	2013	x	x	x	18284	92	x	x
	2016	x	x	x	17546	144	x	x
Przedszkola	2013	297	23885	1029	23673	238	99	22
	2016	308	25981	1169	24417	395	94	20
w tym dziewczęta	2013	x	x	x	11654	61	x	x
	2016	x	x	x	11693	101	x	x
w tym specjalne	2013	8	116	20	77	77	66	3
	2016	9	155	25	98	98	63	3
Zespoły wychowania przedszkolnego	2013	10	192	12	184	-	96	15
	2016	1	15	1	15	-	100	15
w tym dziewczęta	2013	x	x	x	96	-	x	x
	2016	x	x	x	9	-	x	x
Punkty przedszkolne	2013	116	2657	140	2419	15	91	17
	2016	125	3590	174	3033	45	84	17
w tym dziewczęta	2013	x	x	x	1179	4	x	x
	2016	x	x	x	1436	12	x	x
Oddziały przedszkolne przy szkołach podsta- wowych	2013	410	x	593	11209	75	x	18
	2016	366	x	531	9089	86	x	17
w tym dziewczęta	2013	x	x	x	5355	27	x	x
	2016	x	x	x	4408	31	x	x

TABL. 45. DZIECI OBJĘTE WYCHOWANIEM I KSZTAŁCENIEM SPECJALNYM W PLACÓWKACH WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Rok szkolny 2013/2014	Rok szkolny 2016/2017
Ogółem	337	565
Niesłyszący	2	6
Słabowidzący	14	29
Niewidomi	1	1
Słabowidzący	11	19
Z niepełnosprawnością ruchową	77	125
Z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym	82	67
Z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim	-	-
Z rozpoznany autyzmem	111	218
Z niepełnosprawnością sprzężoną	39	100

TABL. 46. BIBLIOTEKI PUBLICZNE (z filiami)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013	2014	2015	2016
Biblioteki (stan w dniu 31 XII).....	274	269	270	270
w tym na wsi	204	202	203	203
Punkty biblioteczne (stan w dniu 31 XII)	10	11	13	13
w tym na wsi	7	9	11	11
Księgozbiór (stan w dniu 31 XII) w tys. wol.	4335,3	4288,8	4275,8	4272,0
w tym na wsi	2198,5	2177,2	2147,8	2154,8
Czytelnicy w tys.	177,5	168,5	164,7	160,7
w tym na wsi	64,6	63,6	63,8	64,1
Wypożyczenia:				
w tysiącach woluminów	3483,8	3415,0	3356,0	3302,3
w tym na wsi	1259,8	1219,3	1233,1	1205,9
na 1 czytelnika w wol.....	19,6	20,3	20,4	20,5
w tym na wsi	19,5	19,2	19,3	18,8

TABL. 47. MUZEA

WYSZCZEGÓLNIENIE	Muzea i oddziały muzealne Stan w dniu 31 XII	Muzealia w tys. Stan w dniu 31 XII	Wystawy czasowe		Zwiedzający w tys.	
			własne	obce	ogółem	w tym młodzież szkolna
OGÓŁEM 2013	28	144,7	91	62	639,7	154,4
2016	34	161,9	83	54	716,7	182,8
Archeologiczne	2	-	1	3	37,3	16,1
Artystyczne	2	0,2	2	-	33,0	14,8
Biograficzne	2	-	12	2	105,8	37,3
Etnograficzne	3	21,4	13	-	115,6	22,1
Geologiczne	1	1,1	-	-	29,4	12,8
Historyczne	3	14,9	18	8	27,5	8,1
Interdyscyplinarne	3	36,6	3	8	71,6	18,9
Martyrologiczne	1	-	5	2	32,1	4,6
Militarne	3	4,8	4	5	32,2	7,6
Przyrodnicze	1	0,4	-	-	33,4	19,3
Regionalne	3	3,9	2	2	16,9	1,1
Techniki i nauki	5	1,3	1	6	26,4	7,0
Inne	5	77,2	22	18	155,2	13,1

TABL. 48. TEATRY, INSTYTUCJE MUZYCZNE, PRZEDSIĘBIORSTWA ESTRADOWE

WYSZCZEGÓLNIENIE	Instytucje ^a Stan w dniu 31 XII	Miejsca na widowni w stałej sali ^a Stan w dniu 31 XII	Przedstawienia i koncerty ^b	Widzowie i słuchacze w tys. ^b
OGÓŁEM 2013	4	1769	1442	260,7
2016	5	1769	1800	295,1
Teatry i instytucje muzyczne	4	1769	1766	284,5
teatry dramatyczne	1	397	221	44,9
teatry lalkowe	1	132	517	50,3
teatry muzyczne	1	714	35	12,6
filharmonie	1	526	982	171,1
orkiestry i chóry	-	-	6	3,3
zespoły pieśni i tańca	-	-	5	2,3
Przedsiębiorstwa estradowe	1	x	34	10,7

^a Według siedziby instytucji.

^b Dane dotyczą działalności prowadzonej na terenie województwa, łącznie z imprezami organizowanymi w plenerze.

TABL.49. KINA STAŁE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013	2014	2015	2016
Kina (stan w dniu 31 XII).....	13	14	14	15
w tym przystosowane dla osób niepełnosprawnych	12	13	12	13
w tym dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich				
wejście do budynku.....	12	13	12	13
udogodnienia wewnątrz budynku	11	12	11	11
Sale projekcyjne (stan w dniu 31 XII).....	28	32	32	33
Miejsca na widowni (stan w dniu 31 XII) w tys.....	6,7	7,2	7,2	7,6
Seanse:				
w tysiącach	34,6	39,2	44,4	49,2
na 1 kino	2661,1	2796,9	3172,7	3281,2
Widzowie:				
w tysiącach	679,1	802,1	930,5	1072,5
na 1 kino	52238,2	57294,2	66464,3	71500,1
na 1 seans	19,6	20,5	20,9	21,8

TABL.50. INSTYTUCJE KULTURY, KLUBY, ŚWIETLICE

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Centrum kultury	Domy kultury	Ośrodki kultury	Kluby	Świetlice
2013 r.						
Ogółem.....	127	x	17	61	9	40
w tym przystosowane dla osób niepełnosprawnych	81	x	11	42	5	23
w tym dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich						
wejście do budynku.....	79	x	11	40	5	23
udogodnienia wewnątrz budynku.....	48	x	4	23	2	19
2016 r.						
Ogółem.....	121	26	15	38	10	32
w tym przystosowane dla osób niepełnosprawnych	74	21	9	27	3	14
w tym dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich						
wejście do budynku.....	71	19	9	27	3	13
udogodnienia wewnątrz budynku.....	46	16	5	15	1	9

TABL. 51. WYBRANE INFORMACJE O DZIAŁALNOŚCI INSTYTUCJI KULTURY, KLUBÓW I ŚWIETLIC.

Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Zorganizowane imprezy (w ciągu roku)		Grupy artystyczne		Koła/ kluby/ sekcje ^a		Kursy (w ciągu roku)	
	ogółem	uczestnicy w tys. osób	ogółem	uczestnicy w tys. osób	ogółem	uczestnicy w tys. osób	ogółem	absolwencji w tys. osób
2013	8823	1211,2	521	7,4	453	8,8	276	5,3
2014	8279	1350,8	524	7,5	485	16,1	213	4,2
2015	7237	1094,7	563	8,5	632	13,4	229	3,4
2016	6232	1255,1	582	9,0	703	14,0	185	3,3

^a Sekcje od 2015 r.

TABL. 52. TURYSTYCZNE OBIEKTY NOCLEGOWE^a

Wyszczególnienie		Obiekty ^b		Miejsca noclegowe ^b		Korzystający z noclegów		Udzielone noclegi	
		cało- roczne		cało- roczne		turyści krajowi	turyści zagra- niczni	turyści krajowi	turyści zagra- niczni
		w liczbach bezwzględnych							
OGÓŁEM	2013	215	181	14188	11668	421246	27429	1279378	62808
	2016	245	210	16394	13599	543003	31654	1529267	71953
Obiekty hotelowe	2013	114	114	7173	7173	323295	24576	631163	50481
	2016	138	138	9043	9037	438885	28288	837079	60650
Hotele	2013	82	82	6075	6075	278341	23593	546526	49039
	2016	100	100	7688	7688	391683	26845	755651	58572
Motele	2013	11	11	337	337	18024	725	29837	890
	2016	11	11	339	339	15477	1047	18931	1205
Pensjonaty	2013	8	8	340	340	13980	42	28767	75
	2016	13	13	512	512	16790	83	38031	221
Inne obiekty hote- lowe	2013	13	13	421	421	12950	216	26033	477
	2016	14	14	504	498	14935	313	24466	652
Pozostałe obiekty	2013	101	67	7015	4495	97951	2853	648215	12327
	2016	107	72	7351	4562	104118	3366	692188	11303
Domy wycieczkowe	2013	2	2	92	92	2601	12	5283	22
	2016	1	1	72	72	905	-	1494	-
Schroniska	2013	1	1	30	30	7	-	7	-
	2016	-	-	-	-	-	-	-	-
Schroniska mło- dzieżowe	2013	1	1	54	54	2390	78	4471	551
	2016	1	1	54	54	1782	364	3341	1352
Szkolne schroniska młodzieżowe	2013	11	11	711	711	14964	265	39153	1079
	2016	13	12	797	757	17180	197	39186	508
Ośrodki wczasowe	2013	8	3	894	456	13861	-	60401	-
	2016	9	3	899	421	13239	-	45740	-
Ośrodki szkolenio- wo – wypoczynko- we	2013	9	6	856	642	19289	540	37131	1179
	2016	8	7	719	669	15170	359	33910	858
Zespół domków tu- rystycznych ^c	2013	9	2	469	55	3014	21	10910	31
	2016	8	2	446	104	7015	45	14486	77
Kempingi	2013	4	-	740	-	3099	1324	6684	2293
	2016	4	-	821	-	3069	1806	6300	2530
Pola biwakowe	2013	1	-	500	-	220	-	240	-
	2016	1	-	500	-	90	-	900	-
Zakłady uzdrowi- skowe	2013	8	8	1510	1510	31929	613	461415	7172
	2016	8	8	1590	1590	34582	489	520110	5303
Pokoje gościnnie/ kwatery prywatne	2013	12	7	208	125	2120	-	8292	-
	2016	11	8	265	197	3775	-	6998	-
Kwaterna agrotury- styczna	2013	30	21	408	277	2627	-	10641	-
	2016	38	26	539	385	5022	41	16210	140
Pozostałe obiekty noclegowe	2013	5	5	543	543	1830	-	3587	-
	2016	5	4	649	313	2289	65	3513	535

a Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Stan w dniu 31 VII. c Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

TABL. 53. TURYSTYCZNE OBIEKTY NOCLEGOWE WEDŁUG POWIATÓW^a

WYSZCZEGÓLNIENIE		Obiekty ^b		Miejsca noclegowe ^b		Korzystający z noclegów		Udzielone noclegi	
		całoroczne	całoroczne	całoroczne	całoroczne	turyści krajowi	turyści zagraniczni	turyści krajowi	turyści zagraniczni
WOJEWÓDZTWO	2013	215	181	14188	11668	421246	27429	1279378	62808
	2016	245	210	16394	13599	543003	31654	1529267	71953
PODREGION									
KIELECKI	2013	138	113	9204	6957	276486	21907	525695	45858
	2016	156	130	10154	7846	352757	23728	618376	50459
Powiaty:									
kielecki	2013	63	52	3744	2602	84379	3799	184285	7632
	2016	76	64	4117	3029	101903	3526	198675	6872
konecki.....	2013	22	10	1331	448	29432	288	68710	458
	2016	21	10	1233	467	28903	292	56835	760
ostrowiecki	2013	10	10	785	785	19968	2804	34820	5532
	2016	11	11	880	696	25623	1881	40443	3651
skarżyski	2013	8	7	772	580	22232	1423	37387	2507
	2016	12	10	928	688	25609	1509	42432	3486
starachowicki.....	2013	6	5	410	380	21487	1588	32641	3669
	2016	6	5	644	614	28784	1524	57657	4710
Miasto na prawach powiatu									
Kielce	2013	29	29	2162	2162	98988	12005	167852	26060
	2016	30	30	2352	2352	141935	14996	222334	30980
PODREGION									
SANDOMIERSKO-JĘDRZEJOWSKI	2013	77	68	4984	4711	144760	5522	753683	16950
	2016	89	80	6240	5753	190246	7926	910891	21494
Powiaty:									
buski	2013	29	24	2651	2575	65417	1372	602753	9193
	2016	31	26	3142	3061	99699	1978	755649	10984
jędrzejowski	2013	6	6	526	526	6664	8	27622	72
	2016	10	9	600	560	7099	51	18793	129
kazimierski	2013	1	1	24	24	2509	52	2546	52
	2016	3	3	98	98	3598	146	4565	281
opatowski	2013	3	3	71	71	3142	42	6256	65
	2016	6	6	251	251	7155	508	9768	644
pińczowski.....	2013	7	5	323	228	4719	214	8648	280
	2016	6	5	241	197	5978	177	9465	231
sandomierski.....	2013	17	16	637	537	35150	3626	53900	6917
	2016	19	18	996	796	45160	4475	73692	7784
staszowski.....	2013	7	7	582	582	21718	164	42155	307
	2016	8	8	619	619	15056	319	30252	810
włoszczowski.....	2013	7	6	170	168	5441	44	9803	64
	2016	6	5	293	171	6501	272	8707	631

^a Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. ^b Stan w dniu 31 VII.

TABL. 54. **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON WEDŁUG FORM PRAWNYCH I POWIATÓW.**
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem ^b	sektor prywatny	osoby fizyczne	spółki cywilne	spółki handlowe		spółdzielnie
							z udziałem kapitału zagranicznego	
WOJEWÓDZTWO...	2013	109882	106608	85220	7487	5641	608	498
	2016	111128	107363	84089	7597	7044	671	499
PODREGION								
KIELECKI.....	2013	75915	74088	58847	5511	4538	507	254
	2016	76520	74287	57627	5588	5732	562	251
Powiaty:								
kielecki.....	2013	15112	14659	12633	652	479	48	54
	2016	16086	15563	13256	673	660	55	51
konecki.....	2013	6359	6149	5086	387	214	37	32
	2016	6524	6292	5161	402	274	38	29
ostrowiecki.....	2013	10469	10266	8534	712	400	46	29
	2016	10070	9863	8003	718	480	48	31
skarżyski.....	2013	7933	7664	6361	521	245	33	19
	2016	7741	7452	6016	526	300	32	22
starachowicki.....	2013	7205	6997	5626	462	324	56	17
	2016	7198	6980	5530	464	352	58	17
Miasto na prawach powiatu								
Kielce.....	2013	28837	28353	20607	2777	2876	287	103
	2016	28901	28137	19661	2805	3666	331	101
PODREGION SANDOMIERSKO-JĘDRZEJOWSKI ...								
	2013	33967	32520	26373	1976	1103	101	244
	2016	34608	33076	26462	2009	1312	109	248
Powiaty:								
buski.....	2013	5541	5348	4489	314	166	13	35
	2016	5663	5466	4531	318	190	13	34
jędrzejowski.....	2013	6026	5767	4758	295	189	24	40
	2016	6134	5863	4782	300	219	22	42
kazimierski.....	2013	1821	1708	1326	109	59	1	17
	2016	1792	1675	1264	110	73	3	17
opatowski.....	2013	3237	3060	2449	174	84	7	30
	2016	3311	3130	2475	176	97	6	29
pińczowski.....	2013	2509	2350	1824	155	99	9	16
	2016	2633	2456	1893	164	131	10	16
sandomierski.....	2013	6325	6107	4771	469	261	24	36
	2016	6360	6137	4689	477	309	28	39
staszowski.....	2013	5082	4895	4018	296	147	13	51
	2016	5145	4935	4001	297	180	17	51
włoszczowski.....	2013	3426	3285	2738	164	98	10	19
	2016	3570	3414	2827	167	113	10	20

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. b W podziale według sektorów własności nie uwzględniono podmiotów, które w rejestrze REGON nie mają wpisanej formy własności.

TABL. 55. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON WEDŁUG SEKCJI PKD I POWIATÓW
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE		Przemysł	przetwórstwo przemysłowe	Budownictwo	Handel i naprawa pojazdów samochodowych ^a	Transport i gospodarka magazynowa	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
WOJEWÓDZTWO...	2013	10996	10100	14455	34834	7092	7788	5259
	2016	11440	10374	14653	32953	7260	8440	5662
PODREGION								
KIELECKI.....	2013	7657	7014	9722	23992	4876	6042	3780
	2016	7938	7143	9672	22569	4969	6495	4074
Powiaty:								
kielecki	2013	1670	1524	2603	4821	1163	812	484
	2016	1795	1618	2806	4790	1231	950	579
konecki.....	2013	941	900	975	2039	274	315	273
	2016	993	940	964	2027	304	365	291
ostrowiecki	2013	915	855	1344	3701	805	652	479
	2016	936	873	1244	3312	786	719	513
skarżyski	2013	1033	830	804	2594	482	484	391
	2016	1092	831	764	2298	472	507	386
starachowicki	2013	854	791	905	2223	448	430	355
	2016	859	768	868	2065	465	463	377
Miasto na prawach powiatu								
Kielce	2013	2244	2114	3091	8614	1704	3349	1798
	2016	2263	2113	3026	8077	1711	3491	1928
PODREGION SANDOMIERSKO-JĘDRZEJOWSKI ...								
	2013	3339	3086	4733	10842	2216	1746	1479
	2016	3502	3231	4981	10384	2291	1945	1588
Powiaty:								
buski	2013	382	359	921	1845	334	314	319
	2016	388	358	994	1747	345	350	332
jędrzejowski	2013	760	695	791	1826	376	329	224
	2016	840	777	851	1732	380	364	240
kazimierski	2013	134	113	234	532	111	95	85
	2016	139	120	222	497	122	99	91
opatowski	2013	285	263	368	1030	248	135	126
	2016	297	278	409	1007	266	147	133
pińczowski	2013	268	238	323	772	145	117	82
	2016	284	251	331	791	165	145	102
sandomierski	2013	380	346	598	2336	472	389	348
	2016	405	360	603	2215	480	417	370
staszowski	2013	454	418	939	1647	277	235	195
	2016	471	434	961	1562	286	273	213
włoszczowski.....	2013	676	654	559	854	253	132	100
	2016	678	653	610	833	247	150	107

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

TABL. 56. FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW^a WEDŁUG POWIATÓW

WYSZCZEGÓLNIENIE		Wynik finansowy brutto	Wynik finansowy netto	Poziom kosztów z całości kształtu działalności	Rentowność obrotu brutto	Rentowność obrotu netto	Płynność I stopnia	Płynność II stopnia	Udział przedsiębiorstw wykazujących zysk netto
		w mln zł			w %				
WOJEWÓDZTWO...	2013	1362,1	1199,3	97,2	2,8	2,5	39,8	94,4	80,9
	2016	1244,7	997,6	97,3	2,7	2,1	41,1	97,8	84,6
PODREGION									
KIELECKI.....	2013	827,4	749,5	97,4	2,6	2,4	.	.	81,5
	2016	1575,8	1406,1	94,8	5,2	4,6	.	.	84,8
Powiaty:									
kielecki	2013	248,6	211,2	91,6	8,4	7,1	72,5	151,9	82,7
	2016	309,6	268,3	90,9	9,1	7,9	79,0	154,4	88,1
konecki.....	2013	114,9	107,2	94,3	5,7	5,3	23,9	83,5	85,1
	2016	112,0	103,7	94,9	5,1	4,8	38,9	126,5	85,1
ostrowiecki	2013	-152,2	-109,3	103,2	-3,2	-2,3	24,6	79,6	80,4
	2016	-10,7	-5,1	100,2	-0,2	-0,1	40,2	76,9	83,0
skarżyski	2013	46,6	37,2	96,5	3,5	2,8	59,8	113,6	82,4
	2016	41,3	33,9	96,7	3,3	2,7	53,1	76,5	84,3
starachowicki	2013	94,2	85,3	95,2	4,8	4,4	46,7	114,6	84,7
	2016	132,2	117,9	94,0	6,0	5,3	58,2	128,2	87,4
Miasto na prawach powiatu									
Kielce	2013	475,2	417,9	97,5	2,5	2,2	42,0	91,7	80,0
	2016	991,4	887,4	94,0	6,0	5,3	40,5	104,1	83,4
PODREGION									
SANDOMIERSKO-JĘDRZEJOWSKI ...	2013	534,7	449,8	96,8	3,2	2,7	.	.	79,4
	2016	-331,1	-408,5	102,0	-2,0	-2,5	.	.	84,0
Powiaty:									
buski	2013	80,7	68,3	97,3	2,7	2,3	24,3	127,2	82,8
	2016	117,9	104,8	96,5	3,5	3,1	15,4	114,1	91,4
jędrzejowski	2013	278,7	225,6	86,6	13,4	10,8	129,1	189,6	78,9
	2016	182,1	156,4	92,0	8,0	6,9	95,0	171,5	89,1
kazimierski	2013	5,9	5,8	98,3	1,7	1,7	15,8	70,6	78,9
	2016	11,1	11,0	95,7	4,3	4,3	9,1	60,1	80,0
opatowski	2013	18,2	15,5	95,9	4,1	3,4	82,9	210,5	81,8
	2016	16,9	13,8	94,0	6,0	4,9	74,0	249,1	95,5
pińczowski	2013	15,8	14,2	98,3	1,7	1,6	19,6	71,8	81,0
	2016	26,3	21,9	96,9	3,1	2,6	22,2	87,1	69,6
sandomierski	2013	55,3	40,5	98,7	1,3	0,9	21,9	63,7	75,4
	2016	58,3	56,3	98,3	1,7	1,7	23,9	77,4	80,6
staszowski	2013	-43,8	-35,3	101,1	-1,1	-0,9	15,3	57,5	78,1
	2016	-802,9	-819,3	119,4	-19,4	-19,8	29,9	56,4	81,4
włoszczowski.....	2013	123,9	115,2	92,4	7,6	7,1	33,5	126,3	81,8
	2016	59,2	46,5	96,6	3,4	2,7	23,9	99,7	78,8

a Dotyczy podmiotów gospodarczych prowadzących księgi rachunkowe, w których liczba pracujących przekracza 9 osób (z wyjątkiem banków, instytucji ubezpieczeniowych, domów i biur maklerskich, towarzystw inwestycyjnych i emerytalnych, narodowych funduszy inwestycyjnych, szkół wyższych, samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, instytucji kultury posiadających osobowość prawną i gospodarstw indywidualnych w rolnictwie)

TABL. 57. DOCHODY BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG DZIAŁÓW

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem	Gminy ^a	Miasto na prawach powiatu	Powiaty	Województwo
		w mln zł				
OGÓŁEM	2013	5883,3	3209,2	1025,5	1009,0	639,6
	2016	6476,6	3902,3	1114,0	1043,7	416,6
w tym:						
Rolnictwo i łowiectwo	2013	137,8	92,2	0,0	2,7	42,9
	2016	67,9	42,7	0,0	0,1	25,2
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	2013	16,2	16,2	-	-	-
	2016	21,9	21,9	-	-	-
Transport i łączność	2013	409,2	73,2	136,6	61,9	137,5
	2016	285,3	69,5	75,2	70,8	69,8
Gospodarka mieszkaniowa	2013	161,3	85,5	62,5	13,0	0,3
	2016	131,3	67,4	51,0	12,6	0,3
Działalność usługowa	2013	29,4	3,2	13,3	12,8	0,2
	2016	46,0	4,6	25,2	16,1	0,1
Administracja publiczna	2013	67,5	22,9	15,5	7,0	22,2
	2016	53,5	25,4	4,5	3,1	20,4
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	2013	81,5	2,8	18,2	60,5	-
	2016	80,6	0,9	20,1	59,6	-
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jedno- stek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	2013	1648,0	1049,8	364,9	145,8	87,4
	2016	1867,7	1189,1	406,7	177,0	94,9
Różne rozliczenia	2013	2202,7	1115,6	263,7	503,5	319,8
	2016	2080,6	1135,1	265,7	498,1	181,7
Oświata i wychowanie	2013	67,2	46,6	5,3	13,0	2,4
	2016	117,5	83,1	19,4	13,8	1,2
Ochrona zdrowia	2013	57,9	0,5	8,0	47,3	2,1
	2016	49,8	0,2	6,5	36,4	6,7
Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki spo- łecznej	2013	791,2	530,1	128,3	127,5	5,2
	2016	1408,8	1077,4	192,1	133,0	6,3
Edukacyjna opieka wychowawcza ..	2013	25,4	17,7	1,7	5,9	0,1
	2016	18,7	11,5	1,3	5,9	-
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	2013	82,7	76,8	1,8	2,6	1,5
	2016	195,4	148,1	37,4	7,8	2,1
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	2013	19,3	16,9	2,1	0,3	0,0
	2016	4,8	4,2	0,2	0,3	0,0
Kultura fizyczna	2013	29,4	26,4	0,0	3,0	0,0
	2016	25,3	14,2	7,9	3,2	0,0

a Bez dochodów gmin mających status miasta na prawach powiatu

TABL. 58. WYDATKI BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG DZIAŁÓW

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem	Gminy ^a	Miasto na prawach powiatu	Powiaty	Województwo
		w mln zł				
OGÓŁEM	2013	5976,8	3154,1	1062,8	1025,6	734,3
	2016	6258,7	3703,0	1150,4	1021,1	384,2
w tym:						
Rolnictwo i łowiectwo	2013	184,9	133,5	0,0	2,7	48,6
	2016	90,9	58,8	0,0	0,2	32,0
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	2013	20,6	19,5	0,4	-	0,7
	2016	29,5	28,6	0,9	-	-
Transport i łączność	2013	988,1	218,2	214,4	138,2	417,4
	2016	670,7	235,3	132,8	145,8	156,7
Gospodarka mieszkaniowa	2013	113,4	56,2	49,2	7,4	0,5
	2016	129,5	55,2	67,3	6,9	0,1
Działalność usługowa	2013	46,0	7,7	27,0	8,4	3,0
	2016	58,3	9,5	28,0	17,9	2,9
Administracja publiczna	2013	606,3	341,0	72,5	128,3	64,6
	2016	607,7	367,5	64,0	106,8	69,5
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	2013	118,7	33,3	24,1	61,3	0,1
	2016	120,1	31,8	28,0	60,2	0,1
Obsługa długu publicznego ^b	2013	89,9	56,2	16,3	13,6	3,7
	2016	65,1	35,5	17,1	9,2	3,3
Oświata i wychowanie	2013	1745,5	1113,3	292,2	316,3	23,6
	2016	1843,2	1182,5	322,6	318,3	19,8
Ochrona zdrowia	2013	127,4	18,8	16,3	54,6	37,6
	2016	96,9	18,5	14,4	42,3	21,8
Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki spo- łecznej	2013	1080,8	642,1	212,6	195,8	30,3
	2016	1740,2	1213,6	299,2	208,0	19,4
Edukacyjna opieka wychowawcza ..	2013	160,3	43,2	35,1	81,4	0,6
	2016	164,5	41,2	39,1	84,2	-
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	2013	293,4	245,1	44,1	2,5	1,7
	2016	330,9	251,4	74,7	3,0	1,8
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	2013	175,1	109,8	28,7	4,9	31,7
	2016	158,6	89,6	26,7	5,7	36,7
Kultura fizyczna	2013	99,7	72,3	22,0	3,1	2,2
	2016	103,7	72,1	28,8	0,9	1,9

^a Bez wydatków gmin mających status miasta na prawach powiatu. ^b Obejmuje wydatki na obsługę długu publicznego oraz wydatki bieżące jednostek budżetowych związane z tą obsługą.